UPDF
WWW.UPDF.COM

به نام خدا

محتوای نوشتاری (درسنامه)

دبیرخانه راهبری دین و زندگی دوره دوم متوسطه نظری مستقر در استان سمنان

سال تحصیلی 1400-1399

UPDF
WWW.UPDF.COM

به نام خدا

مقدمه :

تقدیم به دبیران و دانش آموزان سخت کوش سرزمین ایران

با سلام واحترام خدمت دبیران ودا نش آموزان عزیز ، این مجموعه (محتوای نوشتاری دروس دین وزندگی3 رشته تجربی ،ریاضی، هنرستان و کاردانش) برای سهولت در امر یاددهی ویادگیری دبیران ودانش آموزان گرامی میهن اسلامی ایران درراستای تغییر سیستم آموزشی در شرایط بیماری کووید 19 باکوشش دبیران و گروه های آموزشی استان ها فراهم آمده است . امید واریم این مجموعه بتواند در اجرای اهداف آموزشی مفید و مؤثر واقع گردد .

در این مجموعه پس از ذکر عنوان درس، اهداف یادگیری نوشته شده و سپس چکیده وخلاصه متن درس و در توضیح دروس ، به مطالب مهم پرداخته شده و به فعالیت ها و سؤالات ا ندیشه وتحقیق پاسخ داده شده ودر انتهای هر درس نمونه ای ازا نواع سؤالات (چند گزینه ای،کوتاه پاسخ، کامل کردنی و.....)به همراه پاسخنامه آمده است تا دانش آموزان بتوانند در امر سنجش دروس ، موفقیت بیشتری کسب کنند .

لذا ضمن سپاس وتشکر از تمامی طراحان درسنامه ها که در این امر ما را یاری کردند از شما خواهشمندیم که برای بهبود این مجموعه ، نقص ها واشکالات را به دبیر خانه راهبری دین وزندگی مستقر در استان سمنان بازگو کرده تا در رفع نقص ها اقدام شود .

باتشکر

دبیرخانه راهبری کشوری دین وزندگی مستقر در استان سمنان

UPDF
WWW.UPDF.COM

فهرست مطالب

درس اول..... 4
درس دوم..... 10
درس سوم 17
درس چهارم 30
درس پنجم 33
درس ششم 43
درس هفتم 65
درس هشتم 80
درس نهم 94
درس دهم 106

UPDF
WWW.UPDF.COM

درس اول

محتوای نوشتاری	بسمه تعالی	فصل: اول
کتاب دین و زندگی پایه دوازدهم	معاونت آموزش متوسطه نظری	بخش: اول
	دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی	درس: اول
سال تحصیلی 1400-99	تولید شده در استان کهگیلویه و بویراحمد	نام طراح: علی سینایی

موضوع: هستی بخش

اهداف یادگیری:

هدف کلی: آشنایی دانش آموزان با معرفت و شناخت عمیق تر درباره خداوند و راه های گوناگون برای درک وجود او و نیز شناخت صفات وافعال خداوند.

انتظارات پس از مطالعه:

دانش آموزان در پایان این درس به معرفتی عمیق تر درباره خداوند دست می یابند.

دانش آموزان در پایان این درس نیازمندی جهان به خدا در بقا را می دانند.

دانش آموزان در پایان این درس به ناتوانی انسان در شناخت ذات خدا پی می برند.

نکات مهم درس:

- هر کدام از ما بر اساس «فطرت خویش» خدا را در می یابیم و حضورش را درک می کنیم.
- ما بر اساس فطرت الهی خویش، می دانیم که در جهانی زندگی می کنیم که، آفریننده ای «حکیم» آن را هدایت و پشتیبانی می کند و به موجودات و مخلوقات مدد می رساند.
- شناخت اولیه از جهانی که در آن زندگی می کنیم، کافی نیست، با وجود این شناخت اولیه و فطری، قرآن کریم؛ ما را به معرفت عمیق تر درباره خداوند فرا می خواند و راه های گوناگونی برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می دهد. یکی از این راه ها، تفکر درباره نیازمند بودن جهان در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.
- پدیده ها - که وجودشان از خودشان نیست برای موجود شدن، نیازمند به پدید آورندهای (پدیداری) هستند که خودش پدیده نباشد، بلکه وجودش از خودش باشد.همان طور که چیزهایی که شیرین نیستند.
- در آفرینش، یک موجود فقط در صورتی که «خودش ذاتا موجود باشد» در این صورت، چنین چیزی دیگر پدیده نیست و نیاز به پدید آورنده نخواهد داشت؛ زیرا همواره بوده است و خواهد بود.
- ما و همه پدیده های جهان در پدید آمدن و هست شدن خود، به آفریننده ای نیازمندیم که خودش پدیده

UPDF
WWW.UPDF.COM

نباشد و سرچشمه هستی باشد. این موجود برتر و متعالی «خدا» نامیده می شود.

❖ رابطه «جهان» با «خدا» مانند رابطه «بنا» با «مسجد» نیست؛ زیرا اگر اندکی دقت کنیم، در می یابیم که یک تفاوت بنیادین میان این دو رابطه وجود دارد. مسجد، از مصالح ساختمانی مانند خاک، سنگ، گچ، چوب، کاشی و... تشکیل شده که هیچ کدام از آنها را بنا به وجود نیاورده است. هر یک از این مصالح نیز خواصی دارند که با آن را ایجاد نمی کند. بنا، نه چسبندگی گچ را ایجاد می کند و به سختی و استحکام سنگ را. به عبارت دیگر؛ "بنا" ، نه اجزای ساختمان را پدید آورده و نه خواص آن اجزا را. کار بنا، فقط جابه جا کردن مواد و چینش آنها است. اما خداوند، خالق سنگ، گچ، چوب و خواص آنها و حتی خالق خود "بنا" است. بر این اساس وجود و هستی "بنا" و نیز وجود مصالح و خواص آنها، همه وابسته به خداست و خداوند هر لحظه اراده کند، آنها را از بین می برد و ساختمان متلاشی می گردد. به همین جهت، جهان همواره و در هر «آن» به خداوند نیازمند است و این نیاز هیچ گاه قطع و یا کم نمی شود.

❖ قرآن کریم، رابطه میان «خداوند» و «جهان هستی» را با کلمه ای بیان می کند که در نظر اول برای ما شگفت انگیز می نماید. اما پس از تفکر دقیق، به معنای آن پی می بریم قرآن کریم می فرماید: "الله نور السماوات والأرض" ؛ خداوند، نور آسمانها و زمین است. ما با نور خورشید، نور لامپ وانواع نورهای دیگر آشنا هستیم و می دانیم که خداوند از نورهایی نیست که از اجسام ناشی می شوند، یعنی منشأ مادی دارند.

❖ "نور" آن چیزی است که خودش پیدا و آشکار است و سبب پیدایی و آشکار شدن چیزهای دیگر نیز می شود. نورهای معمولی هم این خاصیت را دارند که خودشان آشکار هستند و سبب آشکار شدن اشیای دیگر می شوند.

❖ خداوند، «نور هستی» است. یعنی تمام موجودات «وجود» خود را از او می گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می گذارند. در واقع، هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است.

❖ موضوعاتی که می خواهیم درباره آنها شناخت پیدا کنیم: دسته اول موضوعاتی هستند که در محدوده شناخت ما قرار می گیرند، مانند گیاهان، حیوان ها، ستارگان و کهکشان ها؛ حتی کهکشانهای بسیار بسیار دور هم ممکن است روزی مورد شناسایی واقع شوند و انسان بتواند ماهیت و ذات آنها را شناسایی کند. در حقیقت، ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی و ذات چنین موضوعاتی را دارد؛ زیرا همه آنها اموری «محدود» هستند. دسته دوم موضوعاتی هستند که «نامحدودند» و ذهن ما گنجایش درک آنها را ندارد؛ زیرا لازمه شناخت هرچیزی احاطه و دسترسی به آن است.

❖ ذات خداوند از موضوعات دسته دوم در شناخت قرار می گیرد، یعنی ذات خداوند، از موضوعات

UPDF
WWW.UPDF.COM

«نامحدود» است که ذهن ما گنجایش درک آن را ندارد، به عبارت دیگر، لازمه شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است، در حالی که ذهن ما توانایی احاطه و دسترسی بر ذات و چیستی خداوند را ندارد. به دلیل محدود بودن ذهن خود، نمی توانیم ذات امور نامحدود را تصور کنیم و چگونگی وجودشان را دریابیم.

- چرا ذهن ما نمی تواند به حقیقت خداوند احاطه پیدا کند و ذاتش را شناسایی نماید؛ زیرا خداوند، حقیقتی «نامحدود» دارد؛ به عبارت دیگر، به دلیل محدود بودن ذهن خود، نمی توانیم ذات خدای نامحدود را تصور و چگونگی وجودش را دریابیم.

آیات و احادیث:

یا ایها الناس انتم الفقراء الی الله والله هو الغنی الحمید

۱- مخاطب آیه انسان (ایها الناس) می باشد ولی موضوع آن همه مخلوقات را شامل می شود ۲- همه مخلوقات از جمله انسان در هستی و پیدایش خود به خداوند نیازمند هستند (انتم الفقراء إلی الله فقر ذاتی مخلوقات) ۳- تنها وجود بی نیاز خداست و او در هستی خود به دیگری محتاج نیست (والله هو الغنی الحمید غنای ذاتی خداوند) ۴- نسبت غنای الهی با فقر مخلوقات هیچ گاه • تغییر نمی کند ۵- منظور از فقر (نیازمندی) و منظور از غنی (بی نیازی) می باشد ۶- خداوند غنای خود را در جهت رفع نیاز و نفع مخلوقات به کار می برد لذا مورد ستایش است (الغنی الحمید).

یسأله من فی السماوات والأرض کل یوم

هو فی شأن 1 - نیازمندی مخلوقات به خداوند در بقاء (یسأله من فی السماوات والارض) ۲- چون مخلوقات پس از پیدایش همچنان به • خداوند نیاز دارند همواره از او طلب نیاز و درخواست دارند (یسأله من فی السماوات والأرض) 3- چون هستی و بقای موجودات وابسته به خداست بنا بر این آنان را به حال خود رها نمی کند بلکه همواره امورهستی را تدبیر و اداره می کند(کل یوم هو فی شان) ۴- نیاز دایمی موجودات لطف و فیض دایمی خدا را طلب می کنند و او هر لحظه دارای فیض جدید و مستمر برای افریده هاست (یسأله من فی هو فی کل شان).

اللهم لا تکلنی إلی نفسی طرفة عین أبدا

۱-بیانگر درک نیازمندی دایمی انسان در بقاء • به خداوند ۲-انسان های آگاه مدام سایه لطف و رحمت الهی را احساس می کنند و خود را نیازمند عنایات پیوسته او می دانند ۳-هر چه معرفت انسان به خود و رابطه اش با خدا بیشتر شود نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می کن ۴افزایش خود شناسی مدرک بیشتر فقر و نیاز به افزایش عبودیت و بندگی.

UPDF
WWW.UPDF.COM

الله نور السماوات والأرض

1- خداوند نور هستی است. یعنی تمامی موجودات وجود خود را از او می گیرند و به سبب او پیدا و آشکار شده و پا به عرصه هستی می گذارند خداوند هست که حقیقتش عین نور و روشنایی است و هر موجودی به نور و روشن و به وجود او وابسته است 2-هر چیزی پیش از آن که نمایش دهنده ی خود باشد نشان دهنده ی خالق خود یعنی خداست 3-وابستگی جهان در پیدایش و بقاء به خداوند.

تفکروا فی کل شی ولا تفکروا فی ذات الله

1-ناتوانی انسان در شناخت ذات و چیستی خداوند ۲-امکان محدود کردن ذات الهی در حد تصور خود

۳- لزوم تفکر در نعمت ها و صفات الهی و پی بردن به وجود و هستی(ممکن) او از طریق آن ها

۴- به دلیل محدود بودن ذهن انسان نمی توانیم به ذات نامحدود الهی پی ببریم (ناممکن).

اشعار:

دلی کز معرف نور و صفا دید به هر چیزی که دید اول خدا دید

به صحرا بنگرم صحرا تو بینم به دریا بنگرم دریا تو بینم

۱-مشهود بودن خداوند در مخلوقات

۲- وابستگی مخلوقات به خداوند در مراحل پیدایش وبقا

۳-هر موجودی در حد خودش تجلی بخش خداوند و نشانگر حکمت، قدرت، رحمت و سایر صفات الهی است

۴- مشاهده خداوند در پشت پرده ی ظاهر و ورای اشیاء.

دوست نزدیک تر از من به من است وین عجب تر که من از وی دورم

۱- بیانگر سرشت خدا آشنا از سرمایه های رشد در انسان می باشد 2- فطری بودن خداشناسی

UPDF
WWW.UPDF.COM

پاسخ اندیشه و تحقیق و فعالیت ها:

با وجود شباهت های ظاهری رابطه خدا و جهان با رابطه ساعت ساز و ساعت، تفاوت های این دو رابطه را بنویسید.

۱- هردو از اجزایی تشکیل شده اند. اما ساعت ساز هستی بخش اجزاء ساعت نیست و فقط نظم دهنده است ولی خداوند هم هستی بخش است و هم نظم دهنده.

۲- هر دو پدیده اند و به پدید آورنده نیازمندند. اما دوام و بقای ساعت وابسته به ساعت ساز نیست؛ درحالی که دوام و بقای جهان وابسته به خداست.

۳- هر دو دارای نظم و هدف هستند. اما نظم و پیچیدگی جهان بسیار فراتر از یک ساعت است.

سؤالات امتحانی پرتکرار:

جای خالی را باکلمات مناسب کامل کنید.

هرکدام ازما براساس.....خویش خدا را درمی یابیم و.....درک می کنیم. فطرت –حضورش

انسانهای آگاه دائما سایه لطف ورحمت خدا را احساس می کنند وخود را..... عنایات..... او می دانند . نیازمند –پیوسته

روئیت خدا باچشم، غیر ممکن است زیرا چشم ساختار.....و.....دارد وفقط می تواند از اشیاء عکس برداری کند .مادی – جسمانی

درستی یا نادرستی عبارت های زیر را باگذاشتن علامت ص /غ مشخص نمایید.

هرکدام ازما براساس فطرت خویش خدا را در می یابیم وحضورش را درک می کنیم .ص

هرچه معرفت انسان به خود ورابطه اش با خدا بیشتر شود نیاز او را کمتر احساس وعجز وبندگی خود را کمتر ابراز می کند .غ

درصورتی یک موجودی پدیده نیست که دروجود خود نیازمند به دیگری نیست .ص

سوالات کوتاه پاسخ:

جهان هستی درچه مرحلی به خدا نیازمند است؟ نام ببرید؟ در دو مرحله ۱- در پیدایش ۲- دربقا

اگر بگوییم" «رابطه خداوند با جهان، تا حدی شبیه رابطه مولد برق است" وجه شباهت در چه چیزی است؟ در اینکه موجودات در هر آن به خداوند نیازمندند.

درچه صورتی انسان می تواند لذت معرفت عمیق راکسب کند؟

الف)قدم پیش بگذارد ب)باعزم وتصمیم قوی حرکت کند ج)خدا به اوکمک کند

سوالات تشریحی:

برای نیازمندی جهان به خدا درپیدایش استدلال کنید؟(ازچه مقدماتی می توان به این نتیجه رسید که جهان

UPDF
WWW.UPDF.COM

درپیدایش به خالق نیازمند است؟

مقدمه ۱- اگر به خودواشیای پیرامون خود نظر کنیم خودواشیاء را پدیده هایی می یابیم کـه وجودوهسـتی مـان ازخودمان نیست.

مقدمه ۲- پدیده ای که وجودش ازخودش نیست، برای موجود شدن نیازمند به پدیدآورنده ای است که خودش پدیده نباشد.

رابطه نیازمندی جهان به خدا دربقاءرابا توجه به تشبیه"رابطه خداوند با جهان، تا حدی شـبیه رابطـه مولـد بـرق است"توضیح دهید؟

رابطه خداوند باجهان ، تا حدی شبیه مولد برق باجریان برق است؛ همین که مولد متوقف شود جریان برق هم قطع می گردد ولامپ های متصل به آن نیز خاموش می شود.بنابراین موجودات پس از پیدایش نیز همپنان، مانند لحظه نخست خلق شدن، به خداوند نیازمند هستند . از این رو دائما با زبان حال، به پیشگاه الهی عرض نیاز می کنند.

چرا روئیت خداوند باچشم غیرممکن است؟

زیرا الف)چشم ساختار مادی وجسمانی دارد وفقط از اشیاء می تواند عکس برداری کند ؛ آن اشیایی که طیف نوری قابل درک برای چشم رامنعکس

کنند.

ب)چشم حتی توانایی دیدن همه اشیای مادی را هم ندارد ، چه برسد به موجودات غیر مادی(مانند فرشتگان) و از این بالاتر به وجود مقدس خداوند که هیچ شکل وتصویری وهیچ طول وعرض وارتفاعی ندارد خدادردنیا ودرآخرت قابل مشاهده باچشم نیست.

UPDF
WWW.UPDF.COM
I'd Chanel : @Bank_JozveGah

درس دوم

محتوای نوشتاری کتاب:	بنام خدا	فصل: اول
دین وزندگی دوازدهم تجربی	معاونت آموزش متوسطه نظری	بخش: اول
	دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی	درس دوم
سال تحصیلی: 1400-99	تولید شده در استان کهگیلویه وبویراحمد	طراح علی سینایی

موضوع: یگانه بی همتا

اهداف یادگیری:

هدف کلی: درک حقیقت توحید و مراتب آن

اهداف رفتاری: **از دانش آموزان انتظار می رود درپایان این درس بتواند:**

1- **معنای توحید را بیان کند.**
2- **مراتب توحید را تشیخص دهد.**
3- **مراتب توحید را توضیح دهد.**
4- **معنای شرک را بداند.**
5- **مراتب شرک را تشخیص بدهد.**
6- **مراتب شرک را توضیح دهد.**
7- **آیا درخواست از غیر خدا مساوی با شرک است؟**
8- **جریان تکفیری ها را بشناسد وعقاید آن ها را توضیح دهد.**

چکیده: این درس به توحید و مراتب آن پرداخته است.

*توحید یعنی اعتقاد به خدای یگانه دارای مراتب زیر است :

1-توحید درخالقیت
2-توحید در مالکیت
3-توحید در ولایت
4- توحید در ربوبیت

*شرک به معنای شریک قراردادن برای خداست و دارای مراتب زیر است:

1-شرک درخالقیت
2-شرک در مالکیت
3-شرک در ولایت
4- شرک در ربوبیت

UPDF
WWW.UPDF.COM

توضیح درس:

*مهم ترین اعتقاد دینی توحید است. دین توحید اسلام و کتاب توحید قرآن است. سرلوحه دعوت همه پیامبران توحید است.

خداوند درقرآن کریم احکام، اخلاق وهمه اعمال فردی واجتماعی را بر معنای توحید قرارداده است.

توحید به معنای اعتقاد به خداوند یکتاست. یعنی خداوند بی همتا است وشریکی ندارد.

مهمترین شمار توحیدی جمله« لااله الا الله» است که با تحقق این عبارت نتایج زیر حاصل می شود:

1-حقوق اسلامی فرد به رسمیت شناخته می شود.

2-دفاع از حقوق فرد بر مسلمانان واجب می شود.

3-فرد در گروه برادران وخواهران دینی قرار می گیرد.

*توحید و یگانگی خداوند مراتبی دارد که برخی از آن مراتب عبارتند از:

1-توحید درخالقیت
2-توحید در مالکیت
3-توحید در ولایت
4- توحید در ربوبیت

1-توحید درخالقیت: معتقد بودن به اینکه خداوند تنها خالق ومبدأ جهان است وهمه موجودات مخلوق خداوند هستند ودر کار آفرینش شریک وهمتایی ندارد. وآیه«الله خالق کل شی» اشاره به توحید در خالقیت دارد.

2-توحید در مالکیت:چون خداوند تنها خالق جهان است . مالکیت جهان نیز با خود خداوند است، چون هر شخصی چیزی را بسازد بالطبع متعلق به خودش است. وآیه«لله مافی السماوات وما فی الاض اشاره به توحید در مالکیت دارد.

3- توحید در ولایت: هر کسی مالک چیزی باشد، حق تصرف وتغییر در آن را هم دارد. وآیه« لهم من دونه من ولی ولایشرک فی حکمه احدا» اشاره به توحید ولایت دارد.

پیامبران وائمه (ع) به اذن الهی در عالم تصرف دخل وتصرف می کنند وایشان واسطه ولایت خدا با بندگان خداوند هستند.

4-توحید در ربوبیت: کلمه«رب» یعنی مالک و صاحب اختیاری که تدبیر وپرورش مخلوق به دست اومی باشد.

چون خداوند هم خالق وهم مالک و ولی جهان خلقت است پس تدبیر هستی را برعهده دارد وآیه«وهورب کل شی» اشاره به توحید ربوبیت دارد.

شرک: یعنی شریک قراردادن برای خداوند. انسان مشرک معتقد است خداوند شریک دارد. که خود شرک دارای مراتب زیر است:

UPDF
WWW.UPDF.COM

1-شرک در خالقیت: وقتی فرد اعتقاد داشته باشد که چند خالق این جهان را آفریده اند به این نوع شرک دچار شده است.

*اثبات اینکه خداوند در آفرینش جهان شریک ندارد.

مقدمه اول: اگر ما تصور کنیم که چند خالق هر کدام بخشی از جهان را آفریده اند این معنی را می دهد که خالق ما محدود وناقص هستند و نمی توانند کل جهان را بیافرینند.

مقدمه دوم: معنای دیگری که این اعتقاد دارد این است که هریک از این خدایان کمالاتی دارد که بقیه خدایان ندارند وقتی اینگونه باشد یعنی ناقصند وشخص ناقص خود نیازمند است.

نتیجه: تصور چند خدایی صحیح نیست وجهان خالقت یک آفریننده دارد.

2-شرک در مالکیت: اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند در کنار او ، دیگران هم مالک قسمتی از همان هستند که این اعتقاد نتیجه معتقد بودن به شرک در خلقت است.

3-شرکت در ولایت: اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند ودر کنار خداوند، افراد دیگری سرپرستی یعنی جهان را برعهده دارند وحق تصرف در عالم خلقت را دارند.

4-شرک در ربوبیت: اعتقاد به اینکه علاوه بر خداوند و در کنار خداوند افراد دیگری هستند که تدبیر موجودات عالم را برعهده دارند.

آیا درخواست از غیر از خدا شرک محسوب می شود؟

خداوند در جهان خلقت رابطه علیت میان پدیده ها حاکم کرده است.

مثلا آتش موجب گرما، دارو سبب شفا می شود در امور معنوی هم رابطه علیت وجود دارد مثلاً صدقه موجب دفع بلا می شود.

*همه این روابط را خود خداوند طراحی نمودند و به اذن واراده او انجام می شود بنابراین ما با مراجعه به پزشک به قانون الهی عمل کرده ایم.

*همانطور که مراجعه به پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد درخواست از اولیای الهی برای اجابت خواسته هامون منافاتی با توحید دارد. زیرا اولیاء الهی به اذن خداوند و به واسطه اسباب و علل غیر مادی این کار را انجام می دهند.

* اگر ما معتقد باشیم که توانایی پیامبران و اولیاء الهی مستقل از خداوند است دچار شرک می شویم. اگر این توانایی را از جانب خداوند بدانیم عین توحید است.

* در میان تمام مذاب و فرقه های مسلمانان فقط تکفیری ها درخواست از پیامبر و ائمه را شرک می دانند.

***تکفیری ها:** گروهی هستند که در جوامع وکشورهای اسلامی شکل گرفته اند و معتقدند: توسل به پیامبران ومعصومین شرک است وطلب دعا او شفیع قرار دادن دیگران را شرک می دانند ومعتقدند معتقدین به توسل کافر هستند.

UPDF
WWW.UPDF.COM

پیام آیات:

*آیه «الله خالق کل شی» «خداوند آفریننده هر چیزی است» (سوره زمر ایه 62)

معلوم: توحید در خالقیت

*آیه « ولله مافی السماوات وما فی الارض» «آنچه در آسمانها وآنچه در زمین است از آن خداست» (سوره آل عمران آیه 109)

مفهوم: توحید در مالکیت

*آیه:« مالله من دونه من ولی ولایشرک فی حکمه احدا»

(آنها هیچ ولی جز او ندارند و او در فرمانروایی خویش کسی را شریک نمی سازد» (سوره کهف آیه26)

مفهوم: توحید در ولایت

*آیه«قُلْ أَغَيْرَ اللَّهِ أَبْغِي رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ »

بگو: آیا جز خدا پروردگاری را بطلبم در حالی که او پروردگار همه چیز است؟ (سوره انعام آیه 164)

مفهوم:«قل اغیر الله ابغی ربا» رد شرک در ربوبیت

« وهو رب کل شیء» اثبات توحید در ربوبیت

تدبر در قرآن صفحه 22

الف- با توجه به اهمیت سوره توحید وجایگاه آن در قرآن کریم درآیات این سوره تدبر کنید وپیام های آن را بدست آورید.

بسم الله الرحمن الرحیم

*قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

اشاره به یگانگی خدا دارد

*اللَّهُ الصَّمَدُ

صمد به دو معناست : اول به معنای شخص بزرگی که نیازمندان برای رفع نیاز خود به سوی او می روند

دوم به معنای چیزی است که توخالی نیست بلکه پر است بنابراین معنای صمد در این آیه این است که خداوند غنی است وتمام مخلوقات جهت رفع نیاز خود رو به سوی او دارند وبه او محتاج هستند.

*لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

رابطه خداوند با موجودات رابطه آفرینش است نه زایش . موجودات را می آفریند یعنی از نیستی به هستی می آورد

*وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

کفر همتراز در مقام ومنزلت. در این آیه هر گونه همترازی سایر موجودات با خداوند چه در ذات او چه در صفات وچه در افعال نفی می شود. به عبارت دیگر معنای آیه این است که خداوند هیچ همتا وشریکی ندارد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

ب- بعد از ترجمه آیه 16 سوره رعد به سؤالات زیر پاسخ دهید .

قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

بگو که آفریننده آسمانها و زمین کیست؟ بگو: خداست، پس بگو: آیا شما خدا را گذارده و غیر خدا (مانند بتان و فرعونان) را برای نگهبانی و یاری خود برگرفتید در صورتی که آنها بر سود و زیان خود هم قادر نیستند؟ آن گاه بگو :آیا چشم نابینا (ی جاهل) و دیده بینا (ی عالم) یکسان است؟ یا ظلمات (شرک و بت پرستی) با نور (معرفت و خدا پرستی) مساوی است؟ یا آنکه این مشرکان شریکانی برای خدا قرار دادند که آنها هم مانند خدا چیزی خلق کردند و بر مشرکان، خلق خدا و خلق شریکان خدا مشتبه گردید؟ (هرگز چنین نیست) بگو: تنها خدا خالق هر چیز است و او خدای یکتایی است که همه عالم مقهور اراده اوست.

1-کسی را می توانیم به عنوان رب خود انتخاب کنیم که خالق جهان است (قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ)

2- کسی که اختیار سود وزیان خود را ندارد نمی تواند ولی وسرپرست مردم باشد.

3-در صورتی جا داشت که مردم در اعتقاد به توحید در شک بیفتند که آن چه را مشرکان شریک خدا قرار می دهند همچون خدا مخلوقاتی خلق کرده باشند.

ج- مراتب توحید یا شرک را در آیات ذکر شده مشخص کنید :

*قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ	همه مراتب توحید
*اللَّهُ الصَّمَدُ	این آیه به صفت خدا پرداخته و اشاره ای به بحث مراتب توحید ندارد.
*لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ	اشاره ای به مراتب توحید وشرک ندارد
*وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ	همه مراتب توحید را در بردارد
*قلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ	توحید در ربوبیت
*قُلْ أَفَاتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ	شرک در ولایت
*أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ	شرک در خالقیت
*قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ	توحید در خالقیت
*وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ	همه مراتب توحید

اندیشه و تحقیق:

1-باور به توحید در خالقیت، مالکیت و ولایت وربوبیت چه تأثیری در زندگی ما می گذارد؟

می دانیم که همه از اوییم وبه سوی خداوند خواهیم رفت او تنها خالق هستی است وفقط از او کمک می گیریم. مالک

UPDF
WWW.UPDF.COM

حقیقی است وفقط او را می پرستیم .

سؤالات:

1-درستی یا نادرستی عبارات زیر را با صحیح، غلط مشخص کنید.

الف- توحید در ربوبیت یعنی هر گونه تصرف در جهان، حق خداست وشایسته اوست.

ب-باغبان وقتی رابطه خود را با خدا بررسی می کند که هم خودش وهم نیرو وتوانش از خداست.

2-جاهای خالی را تکمیل نمائید.

الف- اطاعت از رسول خدا(ص) وجانشینی آن حضرت لازمه ..... است.

ب-اگر چند مبدأ وچند خالق برای جهان تصور کنیم هر یک ازآنها را ..... و..... فرض کرده ایم.

3- به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

الف- اعتقاد به اینکه هر گونه تصرف در جهان حق وشایسته خداوند است بیانگر کدام نوع توحید است؟

ب- اعتقاد به تعدد خدایان در آفرینش چه شرکی نامیده می شود؟

4- به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.

الف- در چه صورتی کسی که شفای بیمار خود را از رسول خدا(ص) درخواست کند گرفتار شرک شده است؟ توضیح دهید.

ب- استدلال کنید چرا برای جهان آفرینش چند مبدأ وخالق نمی توان تصور کرد؟

سؤالات چهار گزینه ای

1-عقیده به توانایی اولیای دین در برآوردن حاجات انسان به اذن خداوند، نشان دهنده کدام مرتبه توحید است و این آیه که آفریننده حکیم، عالم را هدایت می کند، بیانگر توحید مطرح دهنده در کدام آیه است؟

الف- توحید در ولایت- مالم من دونه من ولی ولایشرک فی حکمه احدا»

ب-توحید در ولایت« قل اغیر الله ابغی ربا وهو رب کلی شیء»

ج-توحید در ربوبیت- مالهم من دونه من ولی ولایشرک فی حکمه احدا

د- توحید در ربوبیت:« قل اغیر الله ابغی ربا وهورب کلی شیء»

2-قرآن کریم ترتیب اعمال فردی واجتماعی مؤمنان را بر چه مواردی قرار داده است؟

الف- توحید – اخلاق ب- توحید – توحید ج- اخلاق – اخلاق د- اخلاق – توحید

پاسخنامه سؤالات

1-الف- غلط ب- صحیح

UPDF
WWW.UPDF.COM

2-الف- توحید ب- محدود – ناقص

3-الف-توحید در ولایت ب- شرک در خالقیت

4-الف- همان گونه که در خواست از پزشک برای درمان بیمار با توحید منافاتی ندارد. درخواست از اولیای الهی برای شفای بیماران نیز منافاتی با توحید ندارد زیرا آنان بواسطه اسباب غیر مادی این کار را انجام می دهند. عقیده به توانایی پیامبر اکرم(ص) واولیای دین شفا دادن بیمار و وقتی موجب شرک است که توانایی را از خود آنها بدانیم . اما اگر این توانایی را از خداوند به اذن او بدانیم ، عین توحید است.

ب-اگر چند مبدأ وچند خالق برای جهان تصور کنیم که هر کدام خالق بخشی از جهان هستند در واقع هر کدام ازآنها را محدود وناقص فرض نموده ایم . زیرا هریک از خدایان باید کمالاتی را داشته باشد که دیگری آن کمالات را ندارد و گرنه همگی عین همدیگر می شوند ودیگر چند خدانیستند. چنین خدایان ناقص، نیازمند هستند وهریک به خالق کامل بی نیازی احتیاج دارند که نیاز او را برطرف نماید در حالی که خداوند آن وجودی است که نباید نیازمند باشد.

سؤالات چهار گزینه ای

1-گزینه د 2- گزینه ب

ارجاعات

قرآن کریم

کتب درسی دین زندگی دوازدهم تجربی چاپ 1399

UPDF
WWW.UPDF.COM

محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (3) پایهٔ دوازدهم (رشته علوم انسانی) سال تحصیلی ۱۴۰۰-۹۹	به نام خدا معاونت آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین وزندگی تولید شده دراستان مازندران	بخش۱ **درس سوم** نام طراح:دکترعلی یوسفی

عنوان/موضوع: توحید و سبک زندگی

اهداف یادگیری :

ایمان به خداوند،به عنوان خالق و پروردگار جهان،چه سبکی از زندگی را به دنبال می آورد؟

آشنایی با توحید عملی و شرک عملی

انتظارات پس از مطالعه :

بهترین سبک زندگی را که زندگی توحیدی است را انتخاب کنند و به آن عمل کنند.

چکیده:

1- زندگی توحیدی شیوه ای از زندگی است که ریشه در جهان بینی توحیدی دارد

2-2نوع توحید عملی داریم توحید عملی در بعد اجتماعی...توحیدعملی دربعد فردی

3- توحید، روح زندگی دینی و شرک روح زندگی ضد دینی است

توضیح درس:

امروزه در بازار سبک زندگی، سبک های گوناگونی از زیستن تبلیغ می شود که ما باید از میان آنها بهترین را انتخاب کنیم. انتخاب هر یک از این سبک ها، مسیر زندگی ما را تغییر می دهد و سرنوشت دنیا و آخرت ما را رقم می زند.

هرسبکی از زندگی(معلول) ریشه در اندیشه های خاصی داشته(علت) و از جهان بینی ویژه ای سرچشمه می گیرد(علت).شناخت آن ریشه ها(علت) کمک فراوانی به تصمیم گیری درست ما خواهدکرد(معلول).

انتخاب مهم باید بر اساس فکر و به دور از احساسات باشد و دلیلی محکم و عقل پسند از آن حمایت کند

UPDF
WWW.UPDF.COM

زندگی توحیدی(معلول) شیوه ای از زندگی است که ریشه در جهان بینی توحیدی دارد(علت).

افکار و اعتقادات هر فرد مهم ترین عامل در تعیین هدف ها و رفتارهای اوست..(ارزش هر انسانی با آن چیزی است که آن را دوست دارد.)ارتباط دارد.

افکار و اعتقادات انسان(مهم ترین علت)--- تعیین اهداف و رفتارها (معلول)

مثلاً اگر کسی پذیرفت و ایمان پیدا کرد که سعادت بشر در کسب ثروت است و انسان فقط با لذات مادی خوشبخت می شود، به طور طبیعی، زندگی خود را صرف رسیدن به همین هدف می کند .یا اگر کسی چنین اندیشید و واقعاً معتقد شد که آگاهی و دانش، بزرگ ترین کمال انسان است و هیچ امر دیگری با آن قابل مقایسه نیست، عمر خود را به کسب علم خواهد گذراند و در همین راه سعی و تلاش خواهد کرد

پس هر فردی متناسب با اعتقادات خویش(جهان بینی)، مسیر زندگی خود را انتخاب(معلول) و بر همان اساس رفتار خواهد کرد.

بازتاب توحید در زندگی

توحید=اعتقاد....زندگی=عمل.

انسانی که خداوند را به عنوان تنها خالق جهان پذیرفته است و ایمان دارد که او پروردگار هستی(ربوبیت) است رفتاری متناسب با این اعتقاد خواهد داشت و جهت زندگی خود را خدا قرار خواهد داد.چنین انسانی در مسیر« توحیدعملی» حرکت می کند.

از آنجا که ایمان همه افراد یکسان نیست و دارای شدت و ضعف است، میزان این تأثیر گذاری نیز بستگی به درجه ایمان(علت) افراد به توحید و یکتا پرستی(علت) دارد

****

هرچه ایمان قوی تر(علت) باشد تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر(معلول) و هرچه ضعیف تر(علت) باشد تأثیر آن کمترخواهد بود(معلول) .با این معیار، هرکس می تواند درجه ایمان خود و تأثیر آن را در زندگی خویش بررسی کند

توحید عملی دارای دو بعد فردی و اجتماعی است

توحیدعملی:

1-توحید عملی در بعد فردی

UPDF
WWW.UPDF.COM

2-توحید عملی در بعد اجتماعی

شرک عملی :

1-شرک عملی در بعد فردی

2-شرک عملی در بعد اجتماعی

الف) بُعد فردی توحید عملی و ثمرات آن:

هرکسی در زندگی خود از فرمان های خدا اطاعت کند، به مراتبی از توحید عملی رسیده است. چنین فردی می کوشد تمایلات درونی و تصمیم ها و فعالیت های خود را در جهت خواست و رضایت الهی قرار دهد. مثلاً در انتخاب همسر، شغل، دوست ،در چگونگی تحصیل، تفریح، ورزش و حتی در انتخاب نوع پوشش و به طور کل در تمام برنامه های روزانه خود خدا .را درنظر می گیرد و تلاش می کند از دایره فرمان های او خارج نشود

برای یک انسان موحّد جهان معنای خاص خود را دارد. از نظر او هیچ حادثه ای در عالم بی حکمت نیست(قدر—ربوبیت)، گرچه حکمت آن را نداند. از همین رو موحّد واقعی همواره انسانی امیدوار است .در مقابل سختی ها و مشکلات، صبور و استوار است و آنها را زمینه موفقیت های آینده اش قرار می دهد .باور دارد که دشواری های زندگی نشانه بی مهری خداوند نیست، بلکه بستری برای رشد و شکوفایی اوست...با آیه امتحان..کل نفس احسب...ارتباط دارد.

انسان موحد، چون زندگی خود را بر اساس رضایت خداوند تنظیم کرده و پیرو فرمان های اوست ،شخصیتی ثابت و پایدار دارد و برخوردار از آرامش روحی است

انسان موحد موجودات جهان را مخلوق خدا می بیند و می داند که خداوند او را در برابرشان مسئول قرار داده است. همچنین بدن خود را امانتی الهی می شمارد که خداوند به او سپرده است؛ بنابراین می داند که حق ندارد به آن آسیب برساند، همچنان که حق ندارد سلامتی دیگران را به خطر اندازد

بر همین اساس امام علی به مردم زمان خود و همه مردمی که به خدا ایمان دارند می فرماید:

«تقوای الهی پیشه کنید؛ هم در مورد بندگان خدا، هم در مورد شهرها و آبادی ها؛ چرا که شما در برابر همه اینها حتی سرزمین ها و چهارپایان مسئولید. خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید»

UPDF
WWW.UPDF.COM

انسان موحد حتّی به حیوانات نیز آسیب نمی رساند بلکه به ادامه بقا و زندگی آنها کمک می کند(همه موجودات عالم را امانت الهی می داند)

* در مقابل، اگر کسی دل به هوای نفس)بت درون(سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان های خداوند ترجیح دهد یا در پی کسب رضایت قدرت های مادی و طاغوت ها)بت های بیرون(برآید، چنین شخصی گرفتار شرک عملی شده است.

هوای نفس: نفس اماره:متضاد: 1-عامل درونی:عقل و وجدان

2 - عامل بیرونی:پیشوایان الهی

طغیان کننده درونی و دشمن ترین دشمن انسان است.

طاغوت: شیطان 1- عامل درونی:اختیار

2 - عامل بیرونی:پیشوایان الهی

تسلیم بودن در برابر امیال نفسانی و فرمان پذیری(علت) از طاغوت باعث می شود شخص، درونی ناآرام و شخصیتی ناپایدار داشته باشد(معلول)؛ زیرا از یک سو هوای نفس وی هر روز خواسته جدیدی جلوی روی او قرار می دهد و از سوی دیگر، قدرت های مادی که هر روز رنگ عوض می کنند او را به بردگی جدیدی می کشانند.

ب) بُعد اجتماعی توحید عملی و ثمرات آن:

بعُد اجتماعی توحید به معنای قرار گرفتن همه نهادها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست. مهم ترین رکن یک جامعه حکومت آن است. وقتی یک نظام اجتماعی توحیدی است که حاکم و زمامدار آن بر اساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد و همان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده است دارا باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا درآورد.

یک نظام اجتماعی، علاوه بر رکن سیاسی، دارای ارکان دیگری مانند اقتصاد و فرهنگ نیز هست .جامعه ای که در مسیر توحید اجتماعی حرکت می کند، اقتصاد و فرهنگ و سایر ابعاد و ارکان آن نیز به سوی اجرای فرمان های خدای یگانه(علت) پیش می رود و به صورت جامعه ای عدالت گستر در می آید(معلول).

UPDF
WWW.UPDF.COM

جامعه توحیدی جامعه ای است که از تفرقه و تضاد دوری می کند و به سوی وحدت و هماهنگی حرکت می نماید و این وحدت و هماهنگی را با تمسّک به توحید و یکتا پرستی و قرار گرفتن در سایه حکومت الهی می توان به دست آورد، نه با تمسّک به ظالمان و حکومت های غیرالهی

جامعه موحّد، حکومت کسانی را که خداوند به آنها حق حکومت کردن را نداده است نمی پذیرد، با آنان که با خداوند و مسلمانان دشمنی می ورزند، دوستی نمی کند، با ظالمان مبارزه می کند،بنابه فرمان خداوند، از محرومان و مستضعفان حمایت می کند

****

ارتباط دوسویهٔ توحید فردی و اجتماعی

میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید رابطه متقابل وجود دارد .هر قدر که مردم(توحیدعملی در بعد فردی) یک جامعه به سوی توحید (علت)حرکت کنند ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می گیرد(معلول)؛ همان طور که هر قدر نهادهای اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی(علت) باشد، زمینه برای رشد انسان ها(معلول) و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان تر می گردد

از این رو، اگر قرار باشد همه فقط خواسته ها و تمایلات دنیوی خود را دنبال کنند(علت) و تنها منافع خود را محور فعالیت اجتماعی قرار دهند و اهل ایثار و تعاون و خیر رساندن به دیگران نباشند ،تفرقه و تضاد جامعه را فرا می گیرد و امکان رشد و تعالی از بین می رود(معلول). در چنین جامعه ای، روز به روز انسان های ستمگر بیشتر قدرت پیدا می کنند و دیگران را در خدمت امیال خود به کار می گیرند.(معلول) در نتیجه، دیگر سخنی از حاکمیت خداوند و فرمان های او نیست، بلکه سخن از حاکمیت طاغوت و دستورهای اوست.

****

توحید و شرک در جهان امروز

توحید، روح زندگی دینی و شرک روح زندگی ضد دینی است

منظور ما از انسان عصر حاضر تمام افراد جامعه نیست، بلکه جوّ غالبِ جوامع و جوّ حاکم بر اکثریت افراد است، نه تک تک افراد.

به نظر می رسد که امروزه کمتر کسی گرفتار شرک باشد و از این جهت نیز بشر در مسیر پیشرفت می باشد، امّا یک واقعیت تلخ در اینجا وجود دارد و آن این است که گرچه شرک در قالب بت و مانند آن در میان بیشتر جوامع وجود ندارد ،اما انواع دیگری از شرک که بسیار پیچیده تر از شرک قدیم است، در میان بشر به چشم می خورد که خوب است به آنها توجه کنیم و برای دوری از آنها تلاش نماییم؛ از جمله اینکه

UPDF
WWW.UPDF.COM

1ــ امروزه، بسیاری از انسان ها جهان خلقت را ملک خود تلقی می کنند و بدون توجه به نظر و رأی مالک حقیقی آن ،یعنی خدا، هرگونه که بخواهند در این جهان تصرف می کنند. این افراد و جوامع، در واقع خود را مالک و ولی و پرورش دهنده (ربّ) جهان می پندارند، که ازجمله پیامدهای آن تخریب محیط زیست ،آلوده شدن طبیعت، پیدا شدن جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند و مانند آنهاست .برخی از این انسان ها، مانند فرعون که «أَنَاْ رَبُّكُمُ الاعَلی» می گفت و خود را پروردگار بزرگ مردم معرفی می کرد؛ خود را مالک دیگر جوامع می پندارند و برای آنها تصمیم گیری می کنند

توجهی به خدا ندارند و خود را مالک و رب و ولی حقیقی می پندارند.و به نظر و رای مالک حقیقی توجهی ندارند.

2ــ بسیاری از انسان ها چنان به امور دنیوی سرگرم شده اند که خدا را فراموش کرده و خداوند در قلب آنها جایگاهی ندارد. زرق و برق و زینت دنیا و لذات و شهوات چنان در دلشان فزونی یافته که جایی برای خلوتِ انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است. گویی هوی و هوس و آنچه و آن کس که آنان را به هوس هایشان می رساند، بت و معبودشان شده و آنها را همچون خدا می پرستند؛ و از ابزارهای جدید، مانند سینما ،تلویزیون، ماهواره، اینترنت و سایر رسانه ها در این راه بهره می گیرند و یکسره از خدا و آخرت غافل شده اند

.خدا را فراموش کرده اند و غافل هستند و سرگرم به امور دنیوی هستند.

آیات و احادیث:

ان الله ربی و ربکم فاعبده هذا صراط مستقیم همانا خداوند پروردگار من و پروردگار شماست پس او را بندگی کنید که این راه راست و درست است.

ربی و ربکم....علت...ربوبیت

فاعبده...توحید عملی در بعد اجتماعی

مفهوم: توحیدعملی ثمره توحید بر ربوبیت است.اگر جز خدا ربی در عالم نباشد معبودی جز او هم وجود ندارد.بندگی خدا مسیرمستقیم زندگی است.

با درس 4 دوازدهم مرتبط است

ــ

ارایت من اتخذالهه هواه ا فانت تکون وکیلا آیا دیدی آن کسی را که هوای نفس خود را معبود خود گرفت ایا تو ضامن او

UPDF
WWW.UPDF.COM

می باشی و به دفاع از او برمی خیزی؟

مفهوم: 1-پیامبر وکیل و مدافع و ضامن هواپرستان نیست.

2-عدم امکان هدایت اجباری مبتلایان به شرک درونی و بیرونی

3-عدم اتخاذ هوای نفس و بت درون به عنوان معبود خود

4-شرک عملی در بعد فردی

5-ترجیح اوامر نفسانی بر اوامر الهی ثمره نامبارک ..شرک عملی است.

وَ مِنَ النّاسِ مَن یَعـبُـدُ اللّهَ عَلی حَرفٍ / از مردم کسی هست که خدا را بر یک جانب و کناره ای (تنها به زبان و هنگام وسعت و آسودگی) عبادت و بندگی می کند،

فَـاِن اَصابَـه و خَیـرٌنِ اطمَانَّ به/ پس اگر خیری به او رسد، دلش به آن آرام می گیرد

.وَ اِن اَصابَـتـهُ فِتنةٌ نِ انقَلبَ عَلی وَجهِـه/ و اگر بلایی به او رسد، از خدا رویگردان می شود

.خَسِرَ الدُّنـیا وَ الآخِرَةَ / او در دنیا و آخرت، [هر دو] زیان می بیند

.ذلِـکَ هُـوَ الخُسـرانُ الـمُبیـنُ/ این همان زیان آشکار است

مفهوم:پرستش از روی ایمان خدا را محبوب خود می داند و هر رنجی را امتحان الهی می داند ولی عبادت از روی تردید روی گردانی از خدا را به دنبال دارد.

حَرفٍ=ناپایدار

اطمَانَّ به= امداد-توفیق

انقَلبَ=امتحان و آزمایش الهی

حوادث تلخ و شیرین آنها را تغیر می دهد و شخصیتی متزلزل و سست دارند.

ایمان موسمی و سطحی دارند.

در فراز و نشیب مادی هر روز رنگ عوض می کنند و تابع بردگی جدید هستند.

تابع امیال نفسانی و فرمان پذیری از طاغوت علت نا آرامی و ناپایداری در شخصیت می باشد

UPDF
WWW.UPDF.COM

یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنوا ای کسانی که ایمان آورده تید

لا تَـتَّخِذوا عَدُوّی وَ عَدُوَّکُم اَولیاءَ دشمن و دشمن خودتان را دوست نگیرید

.تُلقونَ اِلَیـهِم بِالـمَوَدَّهٔ (به گونه ای که) با آنان مهربانی کنید

وَ قَد کَفَروا بِـما جاءَکُم مِنَ الحَقِّ حال آنکه آنان به دین حقّی که برای شما آمده است، کفر ورزیده اند

پیام آیه:

1-خطاب به اهل ایمان

2-اشاره به توحیدعملی در بعد اجتماعی دارد

3-کفر به دین حق علت پرهیز از مهربانی با دشمنان خدا و جامعه توحیدی است

4-نهی از اتخاذ دوستی و پذیرش ولایت و مهربانی با دشمنان خدا و جامعه توحیدی است.

5-با دشمن خدا و خود طرح دوستی نبندید.

6-ارتباط با ایه لا اله الا الله

7-شرک عملی

اشعار:

بر آستان جانان گر سر توان نهادن گلبانگ سربلندی بر اسمان توان زد

سرتوان نهادن=توحیدعملی-سجده کردن-مطیع بودن-تابع فرامین الهی بودن-اطاعت-یگانه شدن انسان برای خدا

مصراع اول علت.....مصراع دوم معلول

سر ارادت ما و آستان حضرت دوست که هر چه بر سر ما می رود ارادت اوست

نظیر دوست ندیدم، اگرچه از مه و مهر نهـادم آینه‌هـا در مقابـل رخ دوسـت

ارتباط:توحیدعملی در بعد فردی- با آیاتی که در مورد توحید عملی در بعد فردی است.

UPDF
WWW.UPDF.COM

پاسخ اندیشه وتحقیق وفعالیت های کتاب :

❋۱ –چرا تنها خداوند را باید عبادت کرد؟چون تنها خداوند رب و پروردگارجهان است.

۲–چرا خداوند بندگی خود را،راه راست و درست زندگی بیان کرده است؟ چون عبادت وبندگی خدا ما را به حق وحقیقت می رساند

❋ ۱–پرستشی که از روی ایمان باشد با پرستشی که از روی تردید باشد چه تفاوتی دارد؟ پرستش از روی ایمان خدا را محبوب خود می داند و هر رنجی را امتحان الهی می داند ولی عبادت از روی تردید روی گردانی از خدا را به دنبال دارد.

۲- چرا برخی انسان ها در برابر هر خیر و شری که به آن ها می رسد دو روش متفاوت پیش می گیرند؟

چون به ایمان وباور قلبی نرسیده اند وایمان در وجود آنها نهادینه نشده است.

❋آیا می توان تنها به جنبهٔ فردی توحید عملی معتقد بود ولی جنبهٔ اجتماعی آن را قبول نداشت؟

خیر ممکن نیست.چون تا جامعهٔ در مسیر اجرای فرمان های الهی حرکت نکند،توحید با تمام ابعادش تحقق نیافته است.

سوالات امتحانی:

۱–با تدبر در آیه شریفه ۵۱ سوره آل عمران به سوالات پاسخ مناسب دهید.

«ان الله ربی و ربکم فاعبده هذا صراط مستقیم .. »

الف– چرا تنها خداوند را باید عبادت کرد؟.....

ب– چرا خداوند بندگی خود را راه راست و درست زندگی بیان کرده است ؟

۲–با تدبردر آیه شریفه « ومن الناس من یعبد الله علی حرف فان اصابه خیر اطمان به و ان اصابته فتنه .....» به سو الات زیر پاسخ دهید.

الف–پرستشی که از روی ایمان باشد با پرستشی که از روی تردید باشد چه تفاوتی دارد؟ .....

ب–چرا برخی انسان ها در برابر هر خیر و شری که به آن ها می رسد دو روش متفاوت پیش می گیرند؟ .....

UPDF
WWW.UPDF.COM

۳-مفاهیم زیر را توضیح دهید ؟

شرک عملی در بعد فردی:.....

جامعه توحیدی:.....

۴- مراتب توحید عملی را فقط نام ببرید؟

۱-.....۲-.....

۵-جای خالی راباکلمات مناسب کامل کنید .

الف –زندگی توحیدی شیوه ای از زندگی است که ریشه در ..... دارد.

ب-هر فردی متناسب با .....خویش مسیر زندگی خود را انتخاب و بر همان اساس رفتار خواهد کرد.

ج-میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید رابطه .....وجود دارد.

د-هر چه ایمان افراد قوی تر باشد تاثیر .....آن بیشتر خواهد بود.

۶-اصطلاحات ستون اول با کدام یک از عبارات ستون دوم ارتباط دارد.

الف-ومن الناس من یعبد الله علی حرف ۱- شرک عملی در بعد فردی

ب-و قد کفروا بما جاء کم من الحق ۲- شرک عملی در بعد اجتماعی

۷-صحیح وغلط بودن گزاره های زیر را مشخص نمایید .

الف-دشواری های زندگی نشانه بی مهری خداوند نیست بلکه بستری برای رشد اوست . ص غ

ب- توحید روح زندگی دینی و شرک روح زندگی ضد دینی است. ص غ

ج- مهمترین رکن یک جامعه قرار گرفتن در دایره فرامین الهی است . ص غ

د-از نظر انسان موحد هیچ حادثه ای در عالم بی حکمت نیست گر چه حکمت آن را نداند. ص غ

-۸به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید.

طبق آیه شریفه«ومن الناس من یعبد الله علی حرف .. » چه کسی اگر بلایی به او رسد از خداوند رویگردان می شود ؟

UPDF
WWW.UPDF.COM

۹-ایمان چه تا ثیری در زندگی فرد دارد ؟

۱۰-طبق آیه شریفه « ارایت من اتخذالهه هواه ا فانت تکون وکیلا » پیامبر ضامن چه کسی نمی باشد؟

۱۱-با تدبر در آیه شریفه « لاتتخذوا عدوی و عدوکم اولیاء » کدام مرتبه توحید دریافت می گردد؟

۱۲- طبق آیه شریفه«ومن الناس من یعبد الله علی حرف .. » چه کسی در دنیا وآخرت زیان می بیند؟

۱۳- به سوالات زیر پاسخ کامل دهید.

ارتباط دوسویه میان توحیدعملی در بعد فردی و توحید اجتماعی را بنویسید

۱۴-توحید عملی در بعد فردی را با مثال توضیح دهید؟و ثمرات آن را بنویسید.

۱۵-توحید عملی در بعد اجتماعی را با مثال توضیح دهید؟و ثمرات آن را بنویسید

۱۶-امیر مومنان علی (ع) در مورد انسان موحد چه می فرماید.

۱۷-به کدام دلیل فرعون « انا ربکم الاعلی » می گفت و خود را پروردگار بزرگ معرفی می کرد؟

۱۸- به کدام دلیل برخی از انسا نها امروزه یکسره از خدا و آخرت غافل شده اند؟

پاسخ سوالات امتحانی:

۱-الف- چون تنها خداوند رب و پروردگارجهان است

ب- چون عبادت وبندگی خدا ما را به حق وحقیقت می رساند

۲-الف-پرستش از روی ایمان خدا را محبوب خود می داند و هر رنجی را امتحان الهی می داند ولی عبادت از روی تردید روی گردانی از خدا را به دنبال دارد

ب-چون به ایمان وباور قلبی نرسیده اند وایمان در وجود آنها نهادینه نشده است.

۳-اگر کسی دل به هوای نفس سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان های خداوند ترجیح دهد یادر پی کسب رضایت قدرت های مادی و طاغوت ها برآید گرفتار شرک عملی شده است

-جامعه توحیدی حکومت کسانی را که خداوند به آنها حق حکومت کردن را نداده است نمی پذیرد وبا آنان که با خدا و

UPDF
WWW.UPDF.COM

مسلمانان دشمنی می ورزند , دوستی نمی کند وبا ظالمان مبارزه می کند

۴- ۱- توحید عملی در بعد فردی۲- توحید عملی در بعد اجتماعی

۵-.الف –جهان بینی توحیدی

ب-اعتقادات خویش

ج-متقابل و دوسویه

د-تاثیر عملی آن

۶-الف- شرک عملی در بعد فردی

ب- شرک عملی در بعد اجتماعی

۷-.الف-.ص

ب- ص

ج- غ

د- ص

۸- از مردم کسی هست که خدا را بریک جانب و کناره ای عبادت و بندگی می کند

۹-هر چه ایمان افراد قوی تر باشد تاثیرعملی آن بیشتر خواهد بود. هر چه ضعیف تر باشد تاثیرعملی آن کمتر خواهد بود.

۱۰-پیامبر ضامن هوا پرستانی که هوای نفس خود را معبود خود گرفتند نیست

۱۱-بعد اجتماعی توحید عملی

۱۲-کسی در دنیا وآخرت زیان می بیند که اگر خیری به او رسد دلش آرام می گیرد و اگر بلایی به او رسد از خدا رویگردان می شود

۱۳-میان توحید فردی و توحید اجتماعی ارتباط دوسویه و متقابل وجود دارد هر قدر که مردم یک جامعه به سوی توحید حر کت کنند ارکان جامعه نیز بیشتر رنگ توحیدی به خود می گیرد. همان طور که هر قدر نهاد های اجتماعی در خدمت اجرای قوانین الهی باشد , زمینه برای رشد انسان ها و حرکت به سوی خداوند و زندگی موحدانه آسان تر می گردد

۱۴-هر کس در زندگی خود از فرمان خدا اطاعت کندگام در مسیر توحید عملی گذاشته است چنین فردی می کوشد تمایلات درونی و تصمیم ها و فعالیت های خود را در جهت خواست و رضای الهی قرار دهد مثلا در انتخاب همسر و

UPDF
WWW.UPDF.COM

دوست و شغل و... تلاش می کند از دایره فرامین الهی خارج نشود

۱۵-توحید عملی در بعد اجتماعی به معنای قرار گرفتن همه نهاد ها و ارکان یک جامعه یا نظام اجتماعی در جهت خداوند و اطاعت همه جانبه از اوست. مهمترین رکن یک جامعه حکومت آن است. وقتی یک جامعه توحیدی است که حاکم آن براساس قوانین الهی به حکومت رسیده باشد وهمان شرایطی را که خداوند برای حاکم تعیین کرده است دارا باشد و بکوشد قوانین الهی را در جامعه به اجرا در آورد.

۱۶-امیر مومنان علی (ع) می فرماید:تقوای الهی پیشه کنید , هم درمورد بندگان خدا , هم در مورد شهر ها وآبادی ها ، چرا که شما در برابر همه اینها حتی سرزمین ها و چهار پایان مسئولید.خدا را اطاعت کنید و از عصیان او بپرهیزید.»

۱۷-در واقع فرعون خود را مالک حقیقی و ولی و پرورش دهنده جهان می پندارد وبه نظر مالک حقیقی جهان توجهی ندارد وبرای آن ها تصمیم گیری می کند.

۱۸- به این دلیل برخی از انسا نها امروزه یکسره از خدا و آخرت غافل اند که به امور دنیوی سرگرم شده اند و خدا در قلب آنها جایگاهی ندارد وزینت دنیا و لذات وشهوات چنان در دلشان فزونی یافته که جایی برای خلوت انس با خدا و درک معنویت نیایش با پروردگار باقی نگذاشته است

ارجاعات:

۱-قرآن کریم

۲-کتب درسی دین و زندگی دهم انسانی و مشترک ؛ چاپ ۱۳۹۹.

UPDF
WWW.UPDF.COM

بسم تعالی

درسنامه

محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی دوازدهم تجربی ریاضی سال تحصیلی 400-99	معاونت آموزش متوسطه نظری دبیر خانه کشوری دین و زندگی تولید شده در استان گلستان	بخش اول درس چهارم نام طراح: محمدرضابیکی
موضوع: فقط برای او		
اهداف یادگیری: پرستش خالصانه خدای یگانه و داشتن زندگی توحیدی		

انتظارات پس از مطالعه:

1- از دانش آموزان انتضار می رود معنی اخلاص در کاربرد دینی را بدانند و سعی کنند اعمال خود را برای خدا خالص گردانند.
2- دانش آموزان باید معنی درست حسن فاعلی و حسن فعلی را بدانند و برای هر یک مثالی بزنند و در عمل سعی کنند کار را برای خدا و طبق دستور او انجام دهند.
3- دانش آموزان بتوانند راه های تقویت اخلاص را نام ببرند و در مورد هریک توضیح دهند.
4- دانش آموزان با اعتقاد قلبی به خدا بتوانند با او راز و نیاز کنند و تاثیر روزه برای تقویت اخلاص را درک کنند.
5- دانش آموزان باید بتوانند میوه های درخت اخلاص را برشمارند و با بهره گیری از حکمت گرفتار باطل نشوند.
6- از دانش آموزان انتظار می رود با اخلاص هرچه بیش تر فریب وسوسه های شیطان را نخورند.
7-در پایان انتظار می رود که زندگی پیشوایان دین را برای تقرب به خدا و اخلاص درعمل الگوی خود قرار دهند.

نکات مهم درس

1-توحید در عبادت نتیجه توحید در ربوبیت است.
2- هدف خلقت انسان تقرب به خداست.
3- اخلاص شرط قبولی تمام اعمال است.
4- در هر عملی دو حسن فاعلی و فعلی موجود می باشد.
5- حسن فاعلی یعنی کار فقط برای خدا باشد و حسن فعلی یعنی کار طبق دستور خدا باشد.
6- راه های تقویت اخلاص
   1- افزایش معرفت نسبت به خداوند
   2- رازونیاز با خدا
   3- دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات
7- میوه های درخت اخلاص
   1-دست یابی به درجاتی از حکمت
   2-نفوذ ناپذیری در برابر وسوسه های شیطان
   3-دریافت پاداش های وصف ناشدنی

UPDF
WWW.UPDF.COM

آیات و احادیث:

1- قل انما اعظکم بواحده ان تقوموا لله مثنی و فرادی(سبا 46)
(بگو شما را فقط یک موعظه می کنم این که به صورت جمعی و فردی برای خدا قیام کنید)

2- الم اعهد الیکم یا بنی آدم ان لا تعبدوا الشیطان انه لکم عدوا مبین و ان اعبدونی هاذا صراط مستقیم.
(یس 60-61)
(ای فرزندان آدم آیا از شما پیمان نگرفته بودم که شیطان را نپرستید که او دشمن آشکار شماست و اینکه من را بپرستید که این راه مستقیم است)

3- امیرالمومنین می فرماید: فاعل الخیر، خیر منه و فاعل الشر، شر منه.(نهج البلاغه حکمت 32)
(انجام دهنده کار نیک از آن کار بهتر است و انجام دهنده کار شر از آن شر بدتر است.)

مفهوم روان آیات و احادیث:
عبارت لله در آیه شماره یک بیانگر اخلاص می باشد یعنی کار فقط برای خدا انجام گیرد.
نمونه قیام فردی مانند قیام حضرت موسی (ع) و نمونه قیام جمعی مانند قیام امام حسین (ع).
در آیه شماره2 خداوند از انسان می خواهد که بنده شیطان نباشد زیرا او (شیطان) دشمن آشکار انسان است و از این دو آیه این نکته به دست می آید که هرچه اخلاص در عبادت بیش تر باشد قیام هم برای خدا خالص می شود.
حضرت علی(ع) در حکمت 32 نهج البلاغه به جایگاه مهم و ارزشمند نیت خالص و الهی اشاره می کند که اگر کسی نیت کار خوب را داشته باشد ولی به هر دلیلی نتواند آنرا انجام دهد از اجر و مزدش کم نمی شود چرا که اعمال انسان وابسته به نیت های اوست.

تطبیق:
1- اگر کسی نمازرا برای خدا بخواند ولی طبق دستور خدا نخواند عمل او حسن فعلی ندارد.
و یا اگر کار را طبق دستور خدا انجام دهد ولی برای تظاهر و ریا باشد حسن فاعلی ندارد.
2- کسی که به نیت لاغر شدن روزه میگیرد روزه اش درست نیست.(حسن فاعلی ندارد)
3- اگر کسی نیت کار خیر داشته باشد ولی امکان انجام آن کار فراهم نشود از اجر او کم نمی شود.(حسن فاعلی)

اشعار:
1- شعر «پاسبان حرم دل شده ام شب همه شب تا در این پرده جز اندیشه او نگذارم» بیانگر اخلاص است.
2- شعر «آفرینش همه تنبیه خداوند دل است دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار» بیانگر افزایش معرفت به خداوند می باشد که یکی از راه های تقویت اخلاص است.
3- شعر «مهر رخسار تو می تابد به ذرات جهان هر دو عالم پر ز نور و دیده نابینا چه سود» مصراع اول با آیه الله نور السماوات والارض ارتباط دارد ومصراع دوم اشاره به این نکته دارد که غفلت از بین برنده معرفت می باشد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

معنای مفاهیم و اصطلاحات:

1- اخلاص: پاک کردن یک چیز از غیر آن.
2- اخلاص در بندگی: یعنی عمل انسان فقط برای خدا وطبق دستور او باشد.
3- حسن فاعلی: یعنی کار فقط برای خدا باشد.
4- حسن فعلی: یعنی عمل طبق دستور خدا انجام گیرد.
5- حکمت: دانش استوار و محکم که انسان را به بصیرت و روشنی می رساند.

سوالات پر تکرار و نهایی:

1- پیامبر (ص) راهیابی شرک به دل انسان را به چه چیزی تشبیه کرده است.

2- اخلاص یعنی چه و در کاربرد دینی به چه معناست؟

3- شرط قبولی تمامی اعمال در اسلام چیست؟

4- هر عمل از چند جز تشکیل شده است؟ توضیح دهید.

5- منظور از حسن فاعلی و حسن فعلی چیست؟ با مثال توضیح دهید.

6- راه های تقویت اخلاص را نام ببرید.

7- نتایج و ثمرات راز و نیاز با خدا را بنویسید.3 مورد.

8- کدام عمل واجب تاثیر خاصی در تقویت اخلاص دارد؟

9- آثار دستیابی به حکمت در زندگی انسان را بنویسید.

10- شیطان توانایی فریب چه کسانی را ندارد؟

UPDF
WWW.UPDF.COM

محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (3) پایه ی دوازدهم سال تحصیلی : 1399- 1400 طراح : فاطمه کاهه	باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان گلستان	**درس پنجم**

عنوان / موضوع : قدرت پرواز (قضا و قدر الهی)

اهداف یادگیری : آشنایی دانش آموزان با نقش اختیار انسان در نظام هستی

اهداف رفتاری :ازدانش آموزان انتظار می رود درپایان این درس بتوانند:

1-مفاهیم اختیار وقضا وقدر الهی را بیان کنند .

2-شواهد ودلایل بر وجود اختیار را بیان کنند.

3-تفاوت علل عرضی وعلل طولی را در پیدایش یک پدیده بیان کنند .

4-رابطه اراده خدا با اراده واختیار انسان در انجام کارهای اختیاری را بیان کنند.

چکیده :این درس در ابتدا به تعریف اختیار وشواهدودلایل اختیار می پردازد.وبه آیاتی که بیانگر اختیار است اشاره دارد.

زمینه ساز شکوفایی اختیار انسان قانون هایی است که خداوند در جهان هستی حاکم کرده است.

معنای قضا وقدر الهی این است که هر چیز قاعده خاص خود را دارد وتمام موجودات جهان بر اساس آن قواعد بیان شده است واین قواعد توسط انسان قابل یافتن وبهره گیری است.

وجود اراده واختیار درانسان ناشی از اراده وخواست خداست.واراده انسان در طول اراده خداست.

توضیح درس:

اختیار حقیقتی وجدانی ومشهود

میان حرکت پا برای رفتن به سوی مقصدی وحرکت قلب برای گردش خون تفاوت اساسی وجود دارد.

⬇	⬇
اختیاری وتابع اراده انسان است	اجباری است وانسان هیچ نقشی ندارد

UPDF
WWW.UPDF.COM

اختیار: توانایی بر انجام یک کار وترک آن است یک حقیقت وجدانی است وهر انسانی آن را در خود می یابد واگر کسی آن را در سخن انکار کند در عمل از قدرت اختیار بهره می برد وآن را اثبات می کند .

مصرع :گفت از باغ خدا بنده خدا نشان دهنده کسی است که در سخن اختیار را انکار می کند در عمل از قدرت اختیار خود بهره می برد

پس بسیاری از امور اختیاری نیستند مانند :جاذبه –توالی فصلها –عملکرد دستگاه گوارش و.... اما همین اختیار محدود :

- مبنای تصمیم گیری
- تعیین کننده سرنوشت

شواهد ودلایل بر وجود اختیار:

1-تفکر وتصمیم : اینکه ما برای هر تصمیم قبلش فکر میکنیم وجوانب را می سنجیم وازمیان چندین راه یکی را انتخاب می کنیم ودست به عمل میزنیم بیانگر اختیار انسان است .

این که فردا این کنم یا آن کنم خود دلیل اختیار است ای صنم

پیام:تردید درکارها:تفکر و تصمیم سبک و سنگین کردن کارها ◄ شاهدی بر اختیار انسان

2-احساس رضایت یا پشیمانی: احساس رضایت ← نشانه آن است که آن کار را از خود ونتیجه اراده وتصمیم خود می داند

احساس پشیمانی ←زمانی که مرتکب اشتباه می شویم وبه خود یا دیگران زیان می رسانیم این احساس نشانگر این است که من توان ترک آن را داشته ام .

گر نبودی اختیار این شرم چیست این دریغ وخجلت وآزرم چیست؟

پیام:احساس رضایت در موفقیت ها یا پشیمانی در شکست ها ◄ شاهدی بر اختیار انسان

3-مسئولیت پذیری: همه ما مسئول کارهای خود هستیم وعواقب کارهای خود را می پذیریم واگر به کسی ضرر برسانیم آن را جبران می کنیم .عهدو پیمانها بر همین اساس استوارند.

هیچ گویی سنگ را فردا بیا ور نیایی من دهم بد را سزا

پیام: عهدها و پیمان ها تشویق و تنبیه در کارها ,مسؤلیت پذیری در کارها ◄ شاهدی بر اختیار

به آیات زیر توجه کنید .

الف) (انا هدیناه السبیل اما شاکرا واما کفورا .)

ب) (قد جاء کم بصائر من ربکم فمن ابصر فلنفسه ومن عمی فعلیها.)

ج) (ذلک بما قدمت ایدیکم وان الله لیس بظلام للعبید.)

*همه این آیات دلالت بر وجود اختیار در انسان دارند.

*آیه اول بیان میکند خداوند با قوه اختیار انسان را راهنمایی کرد واو مختار است از راهنمایی خداوند استفاده کند

وسپاسگزار باشد ویا از هدایت بهره نبرد ونا سپاسی کند.

❋آیه دوم بیان می کند انسان در رد یا قبول دلایل روشن الهی اختیار دارد .

❋آیه ی سوم بیان می کند که اعمال اختیاری انسان علت گرفتاری به عقوبت الهی است .

نکته: همه ی این آیات با همدیگر ارتباط مفهومی دارند .

زمینه ی شکوفایی اختیار :

خداوند قدرت اختیار را به ما عطاکرده تا با استفاده از آن :

1- برای زندگی خود برنامه ریزی کنیم 2- به قله های کمال برسیم 3- به جایی برسیم که خداوند عظمت آن را می داند .

مادر جهانی زندگی می کنیم که ← الف) خداوند امور آن را تدبیر می کند .

ب) قوانین مشخصی بر آن حاکم کرده است .

ج) جهان هستی مطابق با آن قوانین عمل می کند.

قدر وقضای الهی :

قدر : اندازه ، تقدیر : اندازه گرفتن ← مخلوقات جهان از آن جهت که خداوند با علم خود اندازه ، حدود ، ویژگی ، موقعیت مکانی و زمانی آنها را مشخص می کند مقدر به تقدیر الهی هستند.

قضا : به انجام رساندن ، پایان دادن ، حکم کردن . ← موجودات از آن جهت که با فرمان وحکم واراده الهی ایجاد می شوند به قضای الهی وابسته اند .

نقشه جهان با همه موجودات وریزه کاری ها و ویژگی هایش از آن خدا و از علم خداست

↓

بیانگر تقدیر الهی است

اجرا و پیاده کردن آن نقشه نیز به اراده خداست

↓

بیانگر قضای الهی است

پس آبی که می نوشیم به سبب اعتماد به همین تقدیر و قضاست .چون یکی از ویژگی آب که خداوند برای آن آفریده است این است که رفع تشنگی می کند وما به همین دلیل هنگام تشنگی به سراغ آب می رویم.

حال اگر این قانون ها نبود آیا انسان میتوانست با اطمینان خاطر دست به انتخاب بزند ودر این جهان کار وفعالیت بکند؟

UPDF
WWW.UPDF.COM

اصلاح یک پندار :

پندار نادرست وریشه آن : برخی تصور می کنند که قضا وقدر با اختیار انسان ناسازگار است زیرا می گویند : (تقدیر چیزی ورای قانون و نظم در آن است که وقتی به چیزی تعلق بگیرد هر قانون ونظمی را به هم می زند .) در حالی که ما می گوییم هر چیزی قانون خاص خود را دارد و این قوانین توسط انسان قابل یافتن و بهره گیری است .

پناه بردن از قضای الهی به قدر الهی : روزی امام علی ویارانش بر دیوار کجی تکیه داده بودند برای اینکه مبادا دیوار روی ایشان ویارانش خراب شود از آنجا بر خاستند و به دیوار دیگری پناه بردند. یکی از یاران گفتند آیا از قضای الهی می گریزی ؟ایشان فرمودند (نه بلکه از قضای الهی به قدر الهی پناه می برم.)

برداشت نابجای این شخص : این بود که ما هیچ اختیاری در تعیین سرنوشت خود نداریم واگر قرار باشد دیوار بر سرمان خراب شود این اتفاق می افتد. بنابراین حرکت وتصمیم گیری براساس دستور عقل بی فایده است.

امام علی با رفتار وگفتار خود : نگرش صحیح از قضا وقدر را نشان داد. و آموخت که اعتقاد به قضا وقدر الهی نه تنها مانع تحرک وعمل انسان نیست بلکه عامل وزمینه ساز آن است.

در واقع : فرو ریختن دیوار کج یک قضای الهی است اما این قضا متناسب با ویژگی و تقدیر آن دیوار است. در حالی که دیوار محکم قضایش نریختن آن است. و اگر انسان این قانون را بداند تصمیم میگیرد ودست به انتخاب می زند.

اختیا ر انسان یک تقدیر الهی:

وقتی از تقدیر الهی سخن می گوییم: منظورمان فقط طول وعرض ومکان وزمان نیست.اینها ساده ترین تقدیرهاست.

تقدیر الهی شامل : همه ویژگی ها ، کیفیت ها وکلیه روابط میان موجودات است ← آب در چه درجه ای به جوش آید ، تعداد الکترون هر عنصر چه تعداد است ، بدن انسان از چه اعضایی تشکیل شده وهر کدام چه وظیفه ای دارند همه از تقدیرات الهی است.

یکی از تقدیرات الهی این است که انسان دارای اختیار باشد ← *-خداوند این گونه خواسته که انسان کارهایش را با اختیار انجام دهد.

-کسی نمی تواند از اختیار که ویژگی ذاتی اوست فرار کند

*-اگر بخواهد فرار کند باز همین هم یک کار اختیاری است.

رابطه اختیار انسان با اراده خداوند:

سوال: چگونه می توان هم به قضا وقدر الهی اعتقاد داشت هم انسان را موجودی مختار دانست؟

UPDF
WWW.UPDF.COM

برای پاسخ به این پرسش ابتدا به علت هایی که در پیدایش یک پدیده دخالت دارند را بررسی کنیم .این علت ها دو دسته اند :

➢ علل عرضی : در پیدایش یک پدیده ممکن است چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنند.

در رویش یک گل : باغبان - خاک – آب - نور - حرارت دخالت دارد و با مشارکت یکدیگر گل را پدید می آورند.

نکته ⬉ الف) هریک از این عوامل اثر خاص ومستقل از دیگری اعمال می کند

⬋ ب) هر عامل به طور مستقیم نقش خاصی را بر عهده داردکه با نقش دیگری متفاوت است.

➢علل طولی: گاهی تاثیر چند عامل در پیدایش پدیده این گونه است که :

*یک عامل در عامل دوم اثر می گذارد *عامل دوم در عامل سوم اثر می گذارد *تا اثر عامل اول را به معلول تبدیل کند.

عمل نوشتن :چند عامل در طول هم قرار دارند :

- نفس وروح شما
- اراده شما برا ی نوشتن
- ساختار عصبی شماست که موجب حرکت دست شماست
- دست شما که قلم را به حرکت در می آورد.

قلم که با حرکت خود روی صفحه می نویسد

الف) کل کار نوشتن را به هر یک از این عوامل می توان نسبت داد درصورت نبود هر کدام عمل نوشتن صورت نمی گرفت.

ب) دراینجا هر علتی به ترتیب علت بودن خود را از عامل بالاتر می گیرد .

نتیجه : رابطه اراده خدا و اراده ما

الف) وجود اراده واختیار در انسان ناشی از اراده الهی وخواست خداست .

ب) خداوند اراده کرده انسان موجودی مختار ودارای اراده باشد.

ج) در فعل اختیاری تا زمانی که ما به انجام دادن کاری اراده نکرده ایم آن کار انجام نمی گیرد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

د) در عین حال وجود ما اراده ما وعملی که از ما سر می زند همه وابسته به اراده خداست .

ه)یعنی اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافاتی ندارد.

****

نمونه سوالات

1-درست یا نادرست بودن عبارت های زیر را مشخص کنید.

الف)کسی که اختیار را در بحث وسخن انکار کند درعمل از اختیار بهره ای نخواهد برد.

ب)تقدیر چیزی ورای قانونمندی جهان ونظم در آن است که وقتی به حادثه ای تعلق گرفت هر قانونی را لغو می کند.

ج)وجود اختیار در انسان ناشی از اراده الهی وخواست خداوند است.

د) غذایی که برای رفع گرسنگی می خوریم به سبب اعتماد به قضا وقدر الهی است.

2-جاهای خالی را تکمیل کنید.

الف) و یژگی موجودات از جمله اینکه آب در چه درجه ای می جوشد بیانگر .....است.

ب) فرو ریختن دیوار کج یک.....است که با ویژگی خاص آن دیوار یعنی کجی آن که .....است متناسب می باشد.

ج) مخلوقات جهان از آن جهت که به حکم و اراده الهی ایجاد می شوند به .....الهی وابسته اند.

د) اختیار یک حقیقت .....است که هر کس آن را در خود می یابد.

3-گزینه صحیح را انتخاب کنید.

الف) نقشه جهان با همه ریزه کاری ها وقانون هایش از خداست و اجرا وپیاده کردن آن به وسیله خداست به ترتیب بیانگر چیست؟

1- تقدیرالهی – قضای الهی 2- قضای الهی – تقدیرالهی 3- تقدیرالهی – قضای الهی 4- قضای الهی- قضای الهی

ب)از دیدگاه اسلام تعیین ویژگی موجودات بیانگر چیست وبا کدام یک صورت می گیرد؟

1-تقدیر الهی –حکم واراده الهی 2-قضای الهی –حکم واراده الهی

3-قضای الهی –علم الهی 4- تقدیر الهی –علم الهی

UPDF
WWW.UPDF.COM

ج) حضرت علی(ع)با بیان جمله (از قضای الهی به قدر الهی پناه می برم)چه مطلبی را به یارانش بیان کرد؟

1- نشستن در سایه دیوار محکم و پایدار از تقدیرات الهی سرچشمه می گیرد.

2- تمام حرکات حضرت وتصمیم گیریهای او بر اساس دستور عقل تحقق می یابد.

3- نگرش صحیح به قوانین زندگی انسان عامل و زمینه ساز تحرک وعمل انسان است.

4- فرو ریختن دیوار کج یک قانون وتقدیر الهی است که با شرایط خاص تغییر می کند.

د- بین نظام مقدر جهان واراده واختیار انسان رابطه .....حاکم است به این معنی که .....می باشد.

1- طولی - اراده انسان موخر از اراده خداست 2- عرضی- اراده انسان موخر از اراده خداست

3- طولی–انسان همان را اراده می کند که مقدر اوست 4- عرضی-انسان همان رااراده می کند که مقدر اوست.

4-به سوالات پاسخ کوتاه دهید.

الف) وقتی در پیدایش یک پدیده چند عامل به صورت مجموعه وبا همکاری هم مشارکت دارند ویژگی کدام دسته از علل است؟

ب) زمینه ساز شکو فایی اختیار انسان چیست؟

ج) شواهد اختیار در وجود انسان را نام ببرید ؟

د) عهد وپیمانهای ما بر اساس کدام یک از شواهد اختیار استوار است؟

ه- چه تفاوت اساسی میان حرکات قلب یک فرد با حرکت دست او برای غذا خوردن وجود دارد؟

و-(احساس رضایت و ندامت) در انسان نشانگر چیست ؟

5- اصطلاحات زیر را تعریف کنید.

الف) اختیار:

ب) علل طولی :

ج) علل عرضی:

د) قدر وقضای الهی:

6- پاسخ کامل دهید

الف) چه رابطه ای میان اختیار انسان با اراده خداوند وجود دارد؟

ب) اینکه می گوییم (قدر وقضای الهی بر جهان حاکم است)به چه معناست؟

ج) از شواهد و دلایل وجود اختیار در انسان تفکر وتصمیم را توضیح دهید؟

UPDF
WWW.UPDF.COM

د) منظور از اینکه (اختیار انسان یک تقدیر الهی است)چیست؟

ه) جهانی که ما در آن زندگی می کنیم چه ویژ گی هایی دارد؟

7- با توجه به آیات به سوالات پاسخ دهید؟

الف) پیام آیه (انا هدیناه السبیل اما شاکرا واما کفورا)را بنو یسید؟

ب) آیه (قد جاءکم بصائر من ربکم فمن ابصر فلنفسه ومن عمی فعلیها) نشان از وجود چه چیزی در انسان دارد؟ توضیح دهید.

ج) خداوند در آیه (ذلک بما قدمت ایدیکم وان الله لیس بظلام للعبید) علت عقوبت انسانها را چه چیزی بیان می کند؟

****

پاسخنامه سوالات:

سوال 1) الف- غ ب- غ ج- ص د- ص

سوال 2) الف- تقدیر الهی ب- قضای الهی – تقدیر آن ج- قضای د-وجدانی

سوال 3) الف- 1 ب- 4 ج- 3 د- 1

سوال 4)

الف- علل عرضی

ب- قانون مندیهای جهان

ج- تفکر وتصمیم - احساس رضایت وپشیمانی - مسولیت پذیری

د- مسولیت پذیری

ه- حرکت قلب یک فرد اختیاری نیست در حالیکه حرکت دست برای غذا خوردن اختیاری و تابع انسان است.

و- احساس رضایت نشانه آن است که آن کاررا از خود ونتیجه اراده وتصمیم عاقلانه خود می دانیم واحساس ندامت برای این است که من توان ترک آن را داشته ام.

سوال 5)

UPDF
WWW.UPDF.COM

الف – اختیار به معنای توانایی بر انجام یک کار ویا ترک آن است یک حقیقت وجدانی است وهر انسانی آن را در خود می یابد.

ب- گاهی تا ثیر چند عامل در پیدایش یک پدیده این گونه است که یک عامل در عامل دوم اثر می گذارد وعامل دوم در عامل سوم تا ثیر می کند تا اثر عامل اول را به معلول منتقل کند.

ج- در پیدایش هر پدیده ممکن است چند عامل به صورت مجموعه و با همکاری یکدیگر مشارکت کنندو هر کدام از این عوامل اثر خاصی را مستقل از دیگری اعمال می کند .وهر عامل به طور مستقیم نقش خاصی را بر عهده دارد که با نقش دیگری متفاوت است.

د- قدر به معنای اندازه وتقدیر به معنای اندازه گرفتن . مخلوقات جهان از آن جهت که خدا وند با علم خود اندازه حدود ویژگی موقعیت مکانی و زمانی آنها را معین می کند مقدر به تقدیر الهی هستند. قضا به معنای به انجام رساندن پایان دادن حکم کردن . موجودات از آن جهت که با فرمان وحکم واراده الهی ایجاد می شوند به قضای الهی وابسته اند .

سوال 6)

الف – وجود اختیار و اراده در انسان ناشی از اراده الهی و خواست خداست .به عبارت دیگر خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار ودارای اراده باشد در فعل اختیاری تا زمانی که ما اراده کاری را نکرده ایم آن کار انجام نمی گیرد در عین حال وجود ما اراده ما و عملی که از ما سر می زند همگی وابسته به اراده خداوند است یعنی اراده انسان در طول اراده خداست وبا آن منافات ندارد.

ب – یعنی نقشه جهان با همه موجودات و ریزه کا ری ها و ویژگی ها و قا نون هایش از آن خدا واز علم خداست و اجرا وپیاده کردن آن نیز به اراده خداست پس نه در نقشه جهان نقصی هست ونه در اجرا و پیاده کردن آن.

ج- هر کدام از ما همواره تصمیم هایی می گیریم و برای این تصمیم ها ابتدا اندیشه می کنیم و جوانب را می سنجیم و سپس دست به عمل می ز نیم گاهی دچار تردید می شویم که از میان چندین راه وچندین کار کدام یک را انتخاب کنیم سپس بعد از بررسی های لازم یکی را برگزیده و عمل می کنیم.

د – خداوند اینگونه تقدیر کرده که انسان کارهایش را با اختیار انجام دهد وکسی نمی تواند از اختیار که ویژگی

UPDF
WWW.UPDF.COM

ذاتی اوست فرار کند حتی اگر بخواهد آن را انکار کند واز آن فرار کند باز هم این کار اختیاری بوده چون همین کار را با خواست و اراده خود انجام داده است.

ه – خداوند امور آن را تدبیر می کند و قوانین مشخصی را بر آن حاکم کرده است و جهان هستی مطابق با آن قوانین عمل می کند وبه پیش می رود.

سوال 7)

الف- خداوند متناسب با قوه اختیار بشر را راهنمایی کرده واو را مختار گذاشته است که از راهنمایی خداوند استفاده کند و سپاسگزار باشد یا ناسپاسی کند واز هدایت الهی بهره نبرد و مسیر شقاوت را بپیماید.

ب – اختیار . خداوند دلایل روشنی را برای هدایت انسان فرستاد حالا این انسان با اختیار خود یا آن را می پذیرد که در اینصورت به سود اوست یا آن را رد می کند که در این صورت به ضرر اوست.

ج) به دلیل کردار و اعمالی است که با اختیار خود انجام داده اند.

UPDF
WWW.UPDF.COM

محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (3) پایه 12 (کلیه رشته ها) سال تحصیلی: 1400-1399	باسمه تعالی معاونت آموزش متوسط وزارت آموزش و پرورش (دفتر آموزش متوسطه نظری) دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان گیلان	**درس ششم** طراح: لیلا محمدبیکلو

عنوان / موضوع: سنت های خداوند در زندگی

اهداف یادگیری:

هدف کلی: آشنایی با برخی از قوانین و سنت های معنوی و الهی

هدف های آموزشی:

1) آشنایی با سنت های الهی
2) تأثیر این سنت ها بر شیوه زندگی انسان
3) برنامه ریزی در جهت حرکت در مسیر توجه به این سنت های الهی

****

چکیده:

همانطور که در درس قبل (قدرت پرواز) در مورد قوانین و سنن مادی و طبیعی جهان (تقدیرات الهی) بحث شد و این سنت ها مربوط به طبیعت و روابط مادی پدیده هاست که شناخت آنها سبب پیدایش علوم و اختراعات و اکتشافات و بهره مندی انسان از طبیعت می گردد. در این درس نسبت به قوانین و سنن معنوی و الهی که حاکم بر زندگی انسان هاست، آشنا خواهیم شد و این سنت ها مربوط به حیات و زندگی معنوی انسانهاست که شناخت سنت های معنوی زندگی سعادتمندانه ای را برای انسان هم در دنیا و هم در آخرت رقم خواهد زد و انسان می تواند با شناسایی این قوانین و بکارگیری آن در زندگی، روز به روز زندگی بهتری را برای خودش رقم بزند.

UPDF
WWW.UPDF.COM

در درس قبل با حقیقت اختیار و رابطه‌ی (طولی) با قضا و قدر الهی آشنا شدیم و دانستیم که قانونمندی حاکم بر جهان خلقت (معلول)، تجلِی تقدیر الهی (علت) و زمینه ساز حرکت و پویایی انسان و بکارگیری اراده و اختیار اوست (معلول) در این درس می خواهیم با برخی از قوانین و سنت‌های الهی آشنا شویم (علت) تا بتوانیم با توجه به آن‌ها بهتر برنامه ریزی کنیم و راه موفقیت را هموارتر سازیم (معلول).

دقت کنیم؛

تقدیر الهی (علت) ← قانونمندی حاکم بر جهان (معلول)

قانونمندی حاکم بر جهان (علت) ← حرکت و پویایی انسان و بکارگیری اراده و اختیار (معلول)

مرور سریع؛

تقدیر الهی (علت) ← قانون‌مندی و نظام حاکم بر جهان خلقت (معلول – علت) ← حرکت و پویایی انسان و بکارگیری اراده و اختیار او (معلول)

❖ با تفکر در آیات قبل، پیام‌های زیر را تکمیل کنید.

1- هر انسانی در زندگی خود همواره به وسیله‌ی امور شر یا با امور خیر در معرض آزمایش و امتحان است.

سوره‌ی نساء/ آیه 35

2- هرکس ادعای ایمان کند، مورد آزمایش قرار می‌گیرد.

سوره‌ی عنکبوت/ آیه 2

3- رحمت واسعه‌ی الهی به همه‌ی افراد جامعه، چه نیکوکار و چه بدکار، می‌رسد و منع نمی شود.

سوره اسراء / آیه 20

4- خداوند کسانی را که در راه او قدم برمی‌دارند، به طور خاص کمک و هدایت می‌کند.

سوره‌ی عنکبوت/ آیه 69

5- برخی گناهکاران به دست خویش، خود را در معرض هلاکت قرار می‌دهند و از آن راه که نمی‌دانند گرفتار عذاب می‌شوند.

سوره اعراف / آیه 182و 183

6- خداوند پاداش کار نیک را چند برابر و کیفر کار بد را به اندازه خودش می‌دهد و این نشانه رحمت و فضل الهی است.

UPDF
WWW.UPDF.COM

سوره انعام / آیه 160

7- مطابق با قانون الهی، آینده‌ی انسان بر اساس اعمال و رفتار نیک و بد خودش رقم می‌خورد.

سوره اعراف / آیه 96

****

سنت‌های الهی

دانستیم که بر اساس تقدیر الهی (علت)، 1- جهان قانونمند است و 2- پدیده‌های آن در دایره‌ی قوانین خاصی، 3 – مسیر تکاملی خود را می‌پیمایند (معلول)، این قانونمندی، اختصاص به 1- پدیده‌های طبیعی ندارد و 2- زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها را هم در بر می گیرد. قرآن کریم از این قوانین با عنوان «سنت‌های الهی» (سُنَن) یاد کرده و مردم را به شناخت آن‌ها، به خصوص سنت‌های مربوط به زندگی انسان دعوت نموده است.

دقت کنیم

انواع سنت‌ها

1) طبیعی: مربوط به جهان خلقت
2) انسانی: مربوط به زندگی فردی و اجتماعی انسان.

❖ شناخت «قوانین جهان خلقت» از طریق علومی مانند فیزیک، شیمی و زیست‌شناسی (علت) سببِ:

1) آشنایی ما با نشانه‌های الهی (آیات)

2) و نیز بهره گرفتن از طبیعت می‌شود (معلول).

❖ اما شناخت «قوانین حاکم بر زندگی انسان‌ها» (علت)،

1- موجب نگرش صحیح ما نسبت به تلخی‌ها و شیرینی‌ها، شکست‌ها و موفقیت‌ها، بیماری و سلامت و به طور کلی همه‌ی حوادث زندگی می‌شود.
2- دیدگاه ما را نسبت به وقایع و حوادث جهان از دیگران ممتاز می‌سازد.
3- بالاخره این شناخت در روابطمان با خدا، با خود، با خلقت و با دیگران تاثیر به‌سزایی دارد. (معلول)

برخی از این سنت‌های الهی عبارتند از:

1- ابتلاء (امتحان و آزمایش)

UPDF
WWW.UPDF.COM

ابتلا در لغت به معنای امتحان است و در اصطلاح دینی به معنای قرار دادن فرد در تنگنا یا موقعیتی است که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی یا نادرستی آن چه را که ادعا کرده مشخص سازد.

تفاوت میان امتحان الهی و امتحان بشری

البته میان امتحان الهی و امتحان بشری تفاوت وجود دارد و آن این است که:

1– در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی خبر هستیم و می‌کوشیم تا از طریق امتحان کردن آن‌ها به آگاهی لازم برسیم؛ ولی 2- امتحان خداوند علیم برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است.

اثر امتحان الهی در زندگی انسان

- ❖ سنت ابتلاء عام ترین و فراگیرترین قانون خداوند است که ثابت و همیشگی است و شامل همه انسان‌ها در همه‌ی دوران‌ها می‌شود، به عبارت دیگر، زندگی هر انسانی، چه مومن و چه کافر، چه فقیر و چه غنی، چه سیاه و چه سفید، صحنه‌ی انواع امتحان‌ها و آزمایش‌هاست. هویت و شخصیت انسان‌ها با این ابتلائات ساخته می‌شود و شناخته می‌گردد.

آیه امتحان به وسیله‌ی بدی‌ها و خوبی‌ها

- ❖ انبیاء 35 كُلُّ نَفسٍ ذائِقَةُ المَوتِ و نَبلُوكُم بِالشَّرِ وَ الخَيرِ فِتنَةً وَ اِلَينا تُرجَعُونَ
- ❖ ترجمه کلمه به کلمه هر نفسی چشنده‌ی مرگ است و شما را می‌آزماییم با بدی و خوبی به عنوان آزمایش و به سوی ما بازگردانده می‌شوید.
- ❖ ترجمه آیه: هرکسی طعم مرگ را می‌چشد و قطعاً ما شما را با شر و خیر می آزماییم و به سوی ما بازگردانده می‌شوید.

پیام آیه:

1- همه انسان‌ها با مرگ مواجه خواهند شد و آن را می‌چشند و انسان را از مرگ، گریزی نیست. (كُلُّ نَفسٍ ذائِقَةُ المَوتِ)

2- با حدیث آمام صادق (ع) «ص 68 مرتبط است)

3- کلمات نَبلُوَكُم و فتنه کد یا کلیدواژه ی سنت امتحان و ابتلاء است.

- ❖ موفقیت در هر مرحله‌ای از امتحان الهی یا ابتلاء (علت) سبب 1- ورود فرد به مرحله‌ای برتر می‌شود و 2- او را با امتحان‌های جدیدتر روبه رو می‌کنند (معلول)؛ درست مانند

UPDF
WWW.UPDF.COM

دانش آموزی که با موفقیت در هر امتحانی وارد مرحله‌ای بالاتر از امتحانات می‌گردد تا به موفقیت نهایی برسد.

اگر انسان ایمان به خداوند و بندگی او را اعلام کند «یقولوا آمنا» (علت) وارد امتحان‌ها و آزمایش‌های خاص آن می‌شود (معلول) و به میزانی که در آزمون‌های اولیه سربلند بیرون آید (علت)، قدم در آزمون‌های بعد می‌گذارد و برای کسب کمالات برتر آماده می‌شود (معلول).

امام صادق علیه السلام درباره رابطه‌ی مراتب ایمان و مراتب امتحان می‌فرماید:

❖ حدیث رابطه ایمان و امتحان الهی

امام صادق علیه السلام «اِنَّمَا المُومِنُ بِمَنزِلَه کَفَّهِ المیزانِ کُلَّما زیدَ فی ایمانِهِ زیدَ فی بَلائِهِ»

به راستی که مومن به منزله‌ی کفه‌ی ترازوست، هر اندازه ایمانش افزوده شود، امتحانش نیز سنگین‌تر می‌شود.

1- میان سنت ابتلاء و امتحان و افزایش ایمان رابطه‌ی مستقیمی وجود دارد.

2- دشواری و سنگینی امتحان‌های الهی نتیجه و معلول افزایش ایمان است.

3- این حدیث با آیه ی « اَحَسِبَ النّاسُ ان یُترَکوا... » و آیه‌ی «وَ نَبلوکُم بالشَّرّ و الخَیرِ فِتنه ...» ارتباط معنایی دارد.

❖ آیه سنت آزمایش و ابتلاء و امتحان

عنکبوت 2 اَحَسِبَ النّاسُ اَن یُترَکوا اَن یَقُولُوا آمنّا وَ هُم لا یُفتَنونَ

❖ ترجمه کلمه به کلمه آیا گمان کردند مردم که رها می‌شوند که بگویند ایمان آوردیم و آنان آزمایش نمی‌شوند.

❖ ترجمه روان: آیا مردم گمان کردند رها می‌شوند همین که گویند ایمان آوردیم؛ و آزمایش نمی‌شوند؟

پیام آیه:

1- اگر انسان ایمان به خدا و بندگی او را اعلام کند، وارد امتحان‌ها و آزمایش‌های خاص الهی قرار می‌گیرد «یَقولوا آمَنّا» سنت خاص ابتلاء برای اهل ایمان.

2- هر کس ادعای ایمان کند، مورد آزمایش و امتحان الهی قرار می‌گیرد. «آمَنّا- یُفتَنونَ»

UPDF
WWW.UPDF.COM

3- این آیه با حدیث امام صادق علیه السلام ارتباط معنایی دارد که می‌فرماید: «اِنَّمَا المُومِنُ بِمَنزِلَهِ کفَّهِ المیزان...» «آمَنَّا- یُفتَنونَ»

❖ سوال: ممکن است بپرسید: خداوند با چه چیزی ما را امتحان می‌کند؟

جواب: پاسخ این است که او با هر امر خیر یا شری ما را می آزماید.

بیداری یا سلامت، فقر یا ثروت، از دست دادن پدر و مادر یا داشتن پدر و مادر، بارش باران یا وقوع خشکسالی و به طور کلی هر حادثه‌ی شیرین یا تلخ، مواد امتحانی ما به حساب می آیند و نحوه‌ی مواجهه‌ی ما با آن‌ها (علت) پیروزی یا شکست ما را رقم می‌زند و مهیای امتحانی دیگر می سازد. (معلول).

از این رو کوچک‌ترین حادثه‌ای که پیرامون ما رخ می‌دهد، امتحانی برای ماست (علت) تا روشن شود که ما نسبت به آن حادثه چه تصمیمی می‌گیریم و چگونه عمل می‌کنیم. (معلول).

❖ عمل درست (علت) رشد و کمال (معلول) و عمل غلط (علت)، عقب‌ماندگی و خسران ما را به دنبال دارد (معلول).

سنت امتحان؛

عام: برای همه‌ی انسان‌ها «کُلُّ نَفسٍ ذائقهُ المَوتِ...»

خاص: برای مومنان «اَحَسِبَ النّاسُ اَن یُترکوا...» «اِنّما المُومنِ بِمَنزِلَه ...»

تفکر در متن

سوال: چه تفاوت‌هایی میان کسی که مصیبت و گرفتاری را امتحان الهی می‌داند با کسی که آن را یک پیشامد طبیعی می‌شمارد وجود دارد؟

جواب: انسانی که مصیبت و گرفتاری را امتحان الهی می‌داند، سعی می‌کند 1- با کنترل خود در برابر خواست خداوند صبور باشد و 2- رفتاری از خود نشان ندهد که موجب مردود شدن در آزمایش الهی و ناشکری شود. اما کسی که تمام حوادث را پیشامدهای طبیعی می‌داند، 1- به هنگام مشکلات، کمتر از خود صبوری نشان می‌دهد و 2- با جزع و فرع و ناآرامی همراه است.

2– امداد عام الهی

❖ سنت دیگر، امداد الهی است. وقتی انبیا مردم را به دین الهی فرا می‌خوانند: «انا هدینا السبیل = هدایت تشریعی» (# ترکیبی با درس 2 سال دهم و درس 1 سال یازدهم و درس 5 سال دوازدهم).

❖ مردم در برابر این دعوت دو دسته می‌شوند (اختیار).

UPDF
WWW.UPDF.COM

1) دسته ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می‌دهند و هدایت الهی را می‌پذیرند «شاکِرًا»

2) دسته‌ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می‌ایستند: «کَفورًا»

- ❖ خداوند سنت و قانون خود را بر این قرار داده که هر کس، هر کدام از این دو راه را برگزیند، بتواند از همین امکاناتی که خدا در اختیارش قرار داده (مانند قدرت، اراده، توان جسمی و فکری، امکانات موجود در جهان خلقت و ...) استفاده کند تا در همان مسیری که انتخاب کرده است، به پیش رود و باطن خود را آشکار سازد.
- ❖ درواقع خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌های هر دو گروه را یکسان فراهم کرده است: «نُمِدُّ»
- ❖ انتخاب انسان‌ها

پیام آیه:

1—کسی که راه حق را برمی‌گزیند (علت) لوازم و امکانات رسیدن به حق را می‌یابد و مراتب کمال را می‌پیماید. (معلول)

2—کسی که فقط دنیا را انتخاب کرده و برای آن تلاش می‌کند (علت)، 1- همان را به دست می آورد. 2- البته اینان عواقب زیانبار تصمیم غلط خود را در آخرت مشاهده خواهند کرد (تجسم حقیقت عمل: # ترکیبی با درس 7 سال دهم) (معلول).

- ❖ آیه عاقبت روی آوردن دنیا به گناهکاران
- ❖ هود 15 و 16 کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می‌دهیم و کم و کاستی نخواهند دید اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هر چه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و آن چه را که انجام دهند، باطل است.

پیام آیه:

1) آنان که فقط دنیا را معبود خود قرار داده و انتخاب کرده‌اند و برای آن تلاش می‌کنند، حاصل کارهایشان را در دنیا به دست می آورند و هیچ کاستی نمی‌بینند؛ اما آتش دوزخ را در آخرت مشاهده خواهند کرد.

2) بر باد رفتن کار و کردار دنیایی انسان، معلول مطالبه‌ی صرف دنیاست.

3) بی توجهی به آخرت و دنبال نمودن مادیات، علت حبط(باطل شدن) اعمال انسان در آخرت است.

- ❖ آیه امداد عام الهی
- ❖ اسراء 20 کُلاًّ نُمِدُّ هولاء و هوُلاءِ مِن عَطاءِ رَبِّکَ وَ ما کانَ عَطاءُ رَبِکَ مَحظورًا
- ❖ ترجمه کلمه به کلمه همه را کمک می‌کنیم اینان و اینان از بخشش پروردگارت و نیست بخشش پروردگارت ممنوع

UPDF
WWW.UPDF.COM

❖ ترجمه روان: هر یک از اینان و آنان (خواهان آخرت و دنیا) را مدد می‌رسانیم از عطای پروردگارت؛ و عطای پروردگارت [از کسی منع نشده است.

پیام آیه:

1) رحمت واسعه‌ی الهی به همه‌ی افراد جامعه، چه نیکوکار و چه بدکار مدد می رساند. «نُمِدُّ- هؤُلاءِ و هؤُلاءِ»

2) رحمت و عطای الهی گستردگی دارد و منعی برای کسی ندارد. «وَ ما کانَ عَطاءُ رَبِّکَ مَحظورًا»

3) خداوند برای هر دو گروه (خواهان دنیا و آخرت) امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و و هدف‌هایشان را فراهم می‌کند. «نُمِدُّ»

4) بر اساس این سنت الهی هر کس که راه حق را برمی‌گزیند، لوازم و امکانات رسیدن به حق را می‌یابد و مراتب کمال را می‌پیماید. «عطاءِ رَبِّکَ»

5) بر اساس این سنت خداوندی افرادی که فقط دنیا را انتخاب کرده‌اند و برای آن تلاش می‌کنند، همان را به دست می‌آورند. البته عواقب زیانبار تصمیم غلط خود را در آخرت مشاهده خواهند کرد. «هولاء»

6) چون این آیه به اختیار انسان در انتخاب راه اشاره دارد، با آیه‌ی «اِنّا هَدَیناهُ السَّبیلَ اِمّا شاکِراً و اِمّا کَفورًا» ارتباط مفهومی دارد. (# ترکیبی با درس 2 سال دهم و درس 1 سال یازدهم و درس 5 سال دوازدهم) «هؤُلاءِ و هؤُلاءِ»

3–امداد خاص (توفیق الهی)

1) در اصطلاح دینی توفیق به معنای آسان نمودن است.

2) سنت توفیق الهی یعنی خداوند شرایط و اسباب را برای کسی که با نیت پاک قدم در راه حق می‌گذارد و در این راه همراه با سعی و تلاشی که که انسان از خود نشان می‌دهد: «جاهَدوا خداوند نیز شرایط و اسباب را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان‌تر به مقصد برسد: «لَنَهدیَنَّهُم سُبُلَنا»

جلوه‌های توفیق الهی

❖ الف) یکی از جلوه‌های این توفیق، نصرت و هدایت الهی: «لَنَهدیَنَّهُم» (معلول) به دنبال تلاش و مجاهدت: «جاهَدوا» است (علت). خداوند، انسان تلاشگر و مجاهد را حمایت می‌کند، دست او را می‌گیرد (دست-گیری) و با پشتیبانی خود به پیش می‌برد.

❖ آیه سنت توفیق الهی

❖ عنکبوت 69 وَالَّذینَ جاهَدوا فینا لَنَهدیَنَّهُم سُبُلَنا وَ اِنَّ اللهَ لَمَعَ المُحسِنینَ

❖ ترجمه کلمه به کلمه و کسانی که جهاد کردند در راه ما قطعاً هدایت می‌کنیم به راه‌های خود و همانا و همانا خداوند قطعاً همراه نیکوکاران است آنان را

UPDF
WWW.UPDF.COM

❖ ترجمه روان: و کسانی که که در راه ما جهاد [و تلاش کنند حتماً آنان را به راه‌های خود هدایت می‌کنیم و در حقیقت خداوند با نیکوکاران است.

پیام آیه:

1- کسی که در راه حق قدم گذارد و تلاش و مجاهدت کند خداوند به طور خاص از او حمایت می‌کند (امداد خاص) «جاهَدوا – فینا – لَنَهدیَنَّهُم.»

2- این سنت شامل کسانی است که با نیت پاک، قدم در راه حق می‌گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار می‌دهند. «فینا»

3- یکی از جلوه‌های توفیق الهی، نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است. «جاهَدوا- لَنَهدیَنَّهُم»

4- توفیق الهی یعنی آسان نمودن، یعنی اگر انسان سعی و تلاش از خود نشان دهد خداوند اسباب و شرایط را چنان فراهم می‌سازد که انسان آسان‌تر به مقصد برسد. «جاهَدوا- لنَهدیَنَّهم»

5- از این آیه قطعیت هدایت تلاشگران و همراهی خداوند با نیکوکاران قابل برداشت است. «لَنَهدِینَّهم سُبُلَنا و اِنَّ اللهَ لَمعَ المُحسِنینَ»

6- بخش اول آیه‌ی «و لو انّ اهل القری آمنوا و اتّقوا لفتحنا علیهم برکاتٍ من السماء و الارضِ» با این آیه ارتباط معنایی دارد. «لَنَهدیَنَّهُم »

ب) از جلوه‌های دیگر توفیق الهی، ایجاد زمینه‌ی مناسب برای رشد و تعالی شخص مومن می‌باشد مانند: 1- یافتن دوست خوب، 2- شرکت در یک جلسه‌ی قرآنی و 3- خواندن یک کتاب تاثیرگذار و هدایتگر.

نقش عوامل درونی در توفیق الهی

در کسب توفیق الهی، عوامل درونی مانند (داشتن روحیه حق‌پذیری) نقش تعیین کننده دارد.

برای مثال: دو نفر با هم آیاتی از قرآن را از رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌شنیدند، اما این آیات ایمان یکی را تقویت می‌کرد.

ولی بر لجاجت و کفر دیگری می‌افزود؛

و مثال دیگر: دو نفر با هم از کنار مسجدی می‌گذرند و صدای اذان را می‌شنوند،

یکی به مسجد می‌رود تا نماز اول وقت خود را بخواند؛

و دیگری بدون توجه از کنار مسجد می‌گذرد.

4- سبقت رحمت بر غضب

UPDF
WWW.UPDF.COM

از آنجا که خداوند به بندگان خود محبت دارد، با همه‌ی آنان، چه نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می‌کند. او به بندگان خود اعلام می‌کند که:

❖ آیه لطف و رحمت الهی بر بندگان

❖ انعام 54 «پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است.»

پیام آیه:

1- آیه مبین، رحمانیت خداوند است.

2- رحمت الهی بر غضب الهی سبقت دارد.

3- حتی اگر خداوند بر کسی غضب کند، باز هم از دریچه‌ی لطف و رحمت الهی است؛ مانند سخت‌گیری مادر بر فرزند.

4- این آیه به توحید در ربوبیت و به رحمانیت خداوند اشاره می‌کند. (#ترکیبی با درس 2 سال دوازدهم)

❖ یعنی حتی آن‌جا که خداوند بر کسی غضب می‌کند، باز هم از دریچه‌ی لطف و رحمت است؛ مانند مادری که بر فرزندش سخت می‌گیرد و یا در مواردی او را تنبیه می‌کند (علت) تا او را از اشتباه باز دارد (معلول) و به هیچ وجه قصد انتقام گیری از فرزند خود را ندارد. از همین جهت است که راه بازگشت (توبه) گناهکار به خدا همیشه باز است.

❖ نمونه‌هایی از سبقت رحمت بر غضب الهی

❖ 1- آمرزش گناهان با توبه: 2- آمرزش برخی گناهان با انجام کار نیک، 3- حفظ آبروی بندگان گناهکار: «سَتّارُالعیوب»، 4 – پذیرش عبادت اندک و 5- رضایت سریع از کسی که طلب آمرزش کرده (سَریعُ الرِّضا) نمونه‌هایی از سبقت رحمت خدا بر غضب او است. یا مَن سَبَقَت رَحمَتَهُ غَضَبه (ای خدایی که رحمتش بر غضبش سبقت گرفته است.)

مطابق این فراز از دعا رحمت خداوند بر غضبش سبقت دارد و با آیه 54 سوره انعام ارتباط معنایی دارد.

یکی از موارد سبقت رحمت بر غضب خدا آن است که وقتی انسان کار نیکی انجام می‌دهد، خداوند به فرشته‌اش فرمان می‌دهد که فوراً آن را ثبت نماید. اما وقتی گناهی مرتکب می‌شود، از فرشته‌ی خود می‌خواهد صبر کند تا بنده‌اش توبه کند و جبران نماید؛ و در صورتی که بنده توبه نکرد، آن گناه را ثبت نماید.

همچنین خداوند عمل نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه‌ی خودش جزا می‌دهد.

❖ آیه سنت سبقت رحمت بر غضب الهی

انعام، 160 مَن جاء بالحَسَنَهِ فَلَهُ عَشرَ اَمثالِها وَ مَن جاءَ بِالسَّیِّئَهِ فَلا یُجزی اِلا مِثلَها

UPDF
WWW.UPDF.COM

ترجمه کلمه به کلمه: هر کس بیاورد کارنیک پس برای او ده برابر آن و هر کس بیاورد کاربد پس جزا داده نمی‌شود مگر مانند آن

ترجمه: کسی که کار نیکی بیاورد ده برابر آن [پاداش] می‌گیرد و کسی که کار بدی بیاورد جز به اندازه‌ی آن کیفر نمی‌شود.

و هُم لا یُظلَمونَ و آنان مورد ستم واقع نمی‌شوند. و بر آنان ستم نمی‌شود.

پیام آیه:

1- بر اساس این آیه، فضل و رحمت خداوند است که پاداش کار نیک را چند برابر می‌دهد. «عَشرٌ اَمثالِها» و از این جهت یعنی چند برابر شدن (فضل) با آیه‌ی «لِلَّذینَ اَحسَنُوا الحُسنی و زیادَةٌ» ارتباط دارد. (# ترکیبی با درس 11 یازدهم)

2- بر اساس این آیه، عدل الهی است که خداوند کار بد را فقط به اندازه‌ی خودش پاداش و جزا می‌دهد. «فَلا یُجزی اِلا مِثلَها»

5- سنت املاء و استدراج

خداوند برای انسانی که به دام گناه می‌افتد، برای او شرایطی فراهم می‌کند که بتواند توبه کند و از گناه دوری نماید؛ حتی اگر بارها گناه کرد و توبه نمود، باز هم خداوند از گناه او می‌گذرد. (املاء)

اما اگر کسانی چنان در گناه و باطل پیش روند که از کار خود خرسند باشند و با حق دشمنی و لجاجت ورزند، خداوند به آن‌ها فرصتی (مهلت) می‌دهد: و بر امکانات و نعمت‌های آنان می‌افزاید و آنها این فرصت و نعمت‌ها را وسیله غوطه ور شدن در گناهان قرار می‌دهند.

در حقیقت، مهلت‌ها و نعمت‌ها، با اختیار و اراده‌ی خودشان به صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک‌تر می‌شوند.

این سنت که از جمله سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق شدگان در گناه است، «املاء» و «استدراج» نام دارد.

آیه سنت املاء و استدراج

- اعراف ، 182و 183 وَالَّذینَ کَذَّبوا بِایاتِنا سَنَستَدرِجُهُم مِن حَیثُ لا یَعلَمُونَ وَ اُملی لَهُم اِنَّ کَیدی مَتینٌ
- ترجمه کلمه به کلمه: و کسانی که انکار کردند آیات ما را به تدریج گرفتارشان خواهیم کرد از جایی که نمی‌دانند و مهلت می‌دهم به آنان همانا تدبیر من محکم و استوار است.

UPDF
WWW.UPDF.COM

❖ ترجمه روان: و کسانی که آیات ما را تکذیب کردند به تدریج گرفتار عذابشان خواهیم کرد، از آن راه که نمی‌دانند، و به آن‌ها مهلت میدهم، همانا تدبیر من استوار است.

پیام آیه:

1- این آیه به ناظر به سنت خاص استدراج است که شامل مکذّبین و منکرین آیات الهی است که راه باطل را انتخاب کرده‌اند، و با حق عناد و دشمنی دارند. «کَذَّبوا بِایاتِنا»

2- هر گاه همراه با دادن امکانات یکی پس از دیگری باشد، یعنی خداوند بر امکانات گمراهان می‌افزاید و آن‌ها با استفاده از همین امکانات و با اصرار خود بیشتر در فساد فرو می‌روند و سنت استدراج پیش می‌آید. «سَنَستَدرِجُهُم – أُملی لَهُم»

3- در این سنت انسان قدم به قدم از انسانیت فاصله گرفته و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیک می‌شود، چنین حالت تدریجی در حرکت به سوی عذاب الهی را سنت املاء استدراج گویند. «سَنَستَدرِجُهُم- من حیثُ لا یَعلَمونَ»

وَالَّذین کَذَّبوا بِایاتِنا ← سنت املاء و استدراج

أُملی ← فرصت و مهلت دادن در سنت املاء و استدراج

سوال 2- با توجه به آیه‌ی 182 و 183 سوره‌ی اعراف تحلیل کنید که در چه صورتی وفور نعمت نشانه‌ی سنت استدراج است؟

جواب: در صورتی که انسان آیات الهی را تکذیب نماید و به آن‌ها بی‌توجه باشد «کَذَّبوا بِایاتِنا» و این وفور نعمت از جایی برسد که فکرش را هم نمی‌کند «من حَیثُ لا یَعلَمونَ»

قرار گرفتن در دایره‌ی سنت املاء و سنت استدراج (معلول) نتیجه‌ی عمل خود انسان‌هاست (علت). بنابراین باید بکوشیم که در دایره‌ی این سنت‌ها قرار نگیریم تا به هلاکت ابدی گرفتار نشویم.

هلاکت ابدی: سنت استدراج

دشمنی و لجاجت و عناد و خرسندی از گناه: سنت املاء یا امهال.

6- تاثیر اعمال انسان در زندگی او

رهنمودهای قرآن کریم و پیشوایان دین بیانگر آن است که آینده‌ی زندگی هر فرد و اتفاقاتی که برای او رخ می‌دهد، در موارد بسیاری تحت تاثیر رفتارهای گذشته‌ی او، اعم از رفتارهای خوب و بد است.

❖ حدیث

UPDF
WWW.UPDF.COM

امام صادق علیه السلام «مَن یَموتُ بِالذُّنوبِ اَکثَرُ مِمَّنْ یَمُوتُ بِالاجالِ وَ من یَعیشُ بِالاِحسانِ اَکثَرُ مِمَّن یَعیشُ بِالاَعمارِ».

❖ ترجمه روان: کسانی که به واسطه‌ی گناه می‌میرند از کسانی که به واسطه‌ی سرآمد عمرشان می‌میرند، بیشترند و کسانی که به سبب نیکوکاری، زندگی دراز دارند، از کسانی که به عمر اصلی زندگی می‌کنند، بیشترند. (بحارالانوار).

پیام حدیث:

1. گناهان موجب کاهش عمر و نیکوکاری، سبب درازی عمر می‌گردد، یعنی خوبی‌ها و بدی‌ها در زندگی تاثیر می‌گذارند. لذا به رابطه‌ی علیّت معنوی اشاره می‌کند. «یَموتُ بالذُّنوبِ – یَعیشُ بالاحسانِ». (#ترکیبی با درس 2 دوازدهم)
2. این حدیث ناظر به این موضوع است که اعمال اختیاری انسان بر زندگی او تاثیرگذار است. و قضای الهی را تغییر می‌دهد.
3. این حدیث با آیه‌ی شریفه‌ی «لَو انَّ اهلَ القُری آمَنوا وَ اتَّقوا ...» ارتباط معنایی دارد.

❖ نمونه‌هایی از تاثیر اعمال در زندگی انسان

همچنین در تعالیم دینی آمده است که:

1- صله رحم و 2- محبت به خویشان و 3- دادن صدقه (علت)، عمر را افزایش می‌دهد (معلول) و 1- قطع رحم و 2- بی محبتی به خویشان (علت)، عمر را کاهش می‌دهد. (معلول).

❖ 1- احساس به والدین، 2- امانت داری، 3- لقمه حلال، 4- آب دادن به درخت تشنه یا 5- سیراب کردن حیوانات و نیز 6- برطرف کردن اندوه و غصه‌ی دیگران (علت) زندگی را بهبود می‌بخشد (معلول).

❖ 1- ظلم به دیگران و 2- افزایش گناه، اعم از فردی و اجتماعی (علت)، آثار زیانباری از جمله‌ی 1- نزول بلا و 2- عدم استجابت دعا را به دنبال دارد (معلول)، همان طور که تقوا و ایمان واقعی به خداوند (علت) سبب نزول برکات الهی می‌گردد (معلول)، «آمَنوا وَ اتَّقَوا لَفَتَحنا عَلَیهِم بَرَکاتٍ مِنَ السَّماءِ وَ الاَرضِ»

❖ آیه سنت تاثیر اعمال در زندگی او

❖ اعراف: 96 وَ لَو انَّ اَهلَ القُری آمَنُوا وَ اتَّقَوا لَفَتَحنا عَلَیهِم بَرَکاتٍ مِنَ السَّماءِ

❖ ترجمه کلمه به کلمه: واگر که مردم شهرها ایمان آورند و تقوا پیشه کنند قطعاً می گشاییم بر آنان نعمت-هایی از آسمان

❖ ترجمه روان: اگر مردم شهرها ایمان آورده و تقوا پیشه می‌کردند همانا برایشان می‌گشودیم برکاتی از آسمان.

وَ الاَرضِ وَلکِن کَذَّبُوا فَاَخَذناهُم بِما کانُوا یَکسبُونَ

UPDF
WWW.UPDF.COM

و زمین ولی تکذیب کردند، پس آنان را گرفتار ساختیم به کیفر آن چه به دست آورده اند.

پیام آیه:

1- این آیه ناظر بر تاثیر ایمان و تقوای مردم جامعه در زندگی و سرنوشت آنان است. «آمنوا و اتَّقوا»

2- این آیه بیانگر ملازمت ایمان با تقواست و ایمان بدون تقوا کافی نیست. «آمنوا و اتَّقوا»

3- باز شدن برکات از آسمان و زمین معلول و نتیجه‌ی ایمان و تقوای الهی است. «آمنوا و اتَّقوا- لفتحنا علیهم برکاتٍ من السماء و الارضِ»

4- وعده قطعی و حتمی خداوند در نزول برکات و رحمت الهی بر جامعه‌ی دارای ایمان و تقوا، تردیدناپذیر است. «القُری – آمنوا و اتَّقوا – لفَتحنا علیهم – برکاتٍ من السماءِ و الارضِ»

5- اگر مردم یک جامعه تکذیب را پیشه‌ی خود کنند و بر آن پافشاری کنند دچار عذاب الهی می شوند. «ولکن کذَّبوا فَاَخَذناهُم»

6- رسیدن به رحمت یا محرومیت بازتابی از عملکرد مستمر خود مردم است. «بما کانوا یکسِبون» (ماضی استمراری)

7- عبارت «آمَنوا وَ اتَّقَوا لَفَتَحنا عَلَیهِم بَرَکاتٍ مِنَ السَّماءِ وَ الاَرضِ» از جهت امداد خاص خدا به مومنان با تقوا، بیانگر سنت توفیق الهی می‌باشد. «بَرَکات»

وَ لکِن کَذَّبوا	سنت تاثیر اعمال انسان در زندگی او
وَالَّذینَ کذبوا بِایاتِنا	سنت املاء و استدراج

معنای واژگان

قوانین الهی = سنت های الهی

ابتلاء = امتحان = آزمایش = فتنه = بلائه = یبلوا

توفیق الهی = امداد خاص الهی = آسان نمودن

املاء ← پر کردن پیمانه = امهال (مهلت ها و فرصت ها) = به معنای مهلت دادن

استدراج = به معنای حرکت تدریجی به سمت عذاب الهی است.

امداد الهی = به معنای یاری رساندن = نُمِدّ

UPDF
WWW.UPDF.COM

مرور سریع

سنت های خداوند (سنن الهی = قوانین الهی):

قانونمندی = تقدیر الهی ← قانونمندی و نظام حاکم بر جهان خلقت؛

- حرکت پدیده ها در دایره قوانین خاص در مسیر تکاملی
- حرکت و پویایی انسان و بکارگیری اراده و اختیار او

انواع سنت های الهی:

قوانین حاکم بر جهان خلقت (طبیعی) ← شناخت؛

1) آشنایی با نشانه های الهی
2) بهره گرفتن از طبیعت

قوانین حاکم بر زندگی انسان (انسانی) ← شناخت؛

1) نگرش صحیح به همه حوادث زندگی
2) ممتاز شدن دیدگاه نسبت به وقایع و حوادث جهان
3) اثرگذاری در روابطمان با خدا، خود، خلقت و دیگران

1- امتحان و ابتلاء (عام ترین سنت)

معنا: قرار دادن فرد در موقعیتی که صفات درونی خود را بروز دهد و درستی ادعا مشخص شود.

انواع امتحان:

- بشری: برای آگاهی از حقیقت درون افراد
- الهی: برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و تمایلات درونی افراد.

نوع سنت:

- عام
  - عام ترین و فراگیرترین قانون خداوند است.
  - ثابت و همیشگی است. (تغییرناپذیر)
  - شامل همه انسان ها در همه دوران ها
  - هدف: ساخته شدن هویت و شخصیت انسان ها
  - کوچکترین حادثه پیرامون ما: امتحانی است برای روشن شدن تصمیم و عملکرد ما
  - آیه: کُلُّ نفسٍ ذائقةُ الموتِ و نَبلوکم بالشَّرِّ و الخَیر فِتنةً و اِلینا تَرجَعون.
  - کلیدواژه ها: نبلو، بلا، مبتلا، ابتلاء، فتنه، یفتنون، آزمایش
- خاص
  - برای انسانی که ایمان به خدا و بندگی او را اعلام کند.
  - حدیث امام صادق: اِنّما المؤمنُ بمنزلةِ کَفَّةِ المیزان کُلّما زید فی ایمانه زید فی بلائه
  - آیه: احسب النّاس اَن یُترکوا اَن یقولوا آمَنّا و هم لا یُفتنون

2- سنت امداد عام الهی

مردم در برابر دعوت انبیا:

- دسته ای پاسخ مثبت و پذیرش حق (مؤمنان) ← لوازم و امکانات رسیدن به حق
- دسته ای لجاجت و ایستادگی
  - فقط دنیاطلبی: دنیا را به دست می آورند.
    عواقب زیانبار اخروی دارند.
    آیه: کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند – در همین دنیا به آنها می دهیم – اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند – و آنچه را که انجام می دهند، باطل است.

آیه: کلاً نمدّ هؤلاء و هؤلاء من عطاءِ ربّک و ما کان عطاء ربّک محظوراً

کلیدواژه: نُمِدُّ، هؤلاء، عطاء

3- امداد خاص (توفیق الهی)

معنا: آسان نمودن

نسبت به کسانی که با نیت پاک، قدم در راه حق گذارند سعادت اخروی و رضایت پروردگار را هدف قرار داده اند.

مقصد

تعریف: همراه با سعی و تلاش انسان ← فراهم شدن شرایط و اسباب آسان تر رسیدن به

جلوه ها:

1) نصرت و هدایت الهی: به دنبال تلاش و مجاهدت، حمایت، دستگیری، پشتیبانی

آیه: وَالَّذین جاهَدوا فینا لَنَهدیَنَّهم سُبُلنا و اِنَّ الله لَمَع المُحسنین

2)ایجاد زمینه های مناسب ← عامل درونی مانند داشتن روحیه حق پذیری، نقش تعیین کننده دارد.

کلیدواژه ها: جاهدوا، فینا، نصرت و هدایت محسنین

4- سنت سبقت رحمت بر غضب:

معنا: لطف و مهربانی نسبت به همه (نیکوکار – گنهکار)

آیه: پروردگار شما رحمت را بر خود واجب کرده است.

حتی غضب الهی هم از دریچه لطف و رحمت است.

راه بازگشت گناهکار (توبه) به خدا همیشه باز است. (غافرالذنوب)

نمونه ها:

آمرزش با توبه، با انجام کار نیک، حفظ آبروی گناهکار (ستارالعیوب) و ...

فوری ثبت کردن کار نیک و صبر کردن در نوشتن گناه توسط فرشته

آیه: من جاءَ بالحسنهٔ فلهٔ عشر امثالها و من جاء بالسَّیئته فلا یُجزی اِلّا مثلها و هم لا یُظلمون

4- سنت املاء و استدراج:

UPDF
WWW.UPDF.COM

آیه:
در صورت افتادن به دام گناه ← شرایط توبه
بارها گناه کردن ← گذشت خداوند
خرسندی از گناه و دشمنی با حق ← فرصت (املاء و امهال) ← بر امکانات و نعمت های آنان می افزاید ← فرصت ها را وسیله غوطه ور شدن در گناهان ← گرفتاری به صورت بلای الهی ← سنگین تر شدن بار گناه ← به سوی هلاکت ابدی
سنت حاکم بر زندگی معاندان و غرق شدن در گناه.

آیه: والذین کذّبوا بآیاتنا سنستدرجُهُم من حیث لا یعلمون و اُملی لهم اِنَّ کیدی متینٌ.

کلیدواژه ها: والدین کذبوا بایاتنا، سنستدرجهم، اُملی، کیدی متین، هلاکت ابدی

حدیث:
امام علی (ع):
چه بسا احسان پیاپی خدا ← کسی را گرفتار کند.
چه بسا پرده پوشی خدا ← او را مغرور سازد.
چه بسا با ستایش مردم ← فریب خورد.
خدا هیچ کس را مانند کسی که به او مهلت داده، امتحان و آزمایش نکرده است.

6- تأثیر اعمال انسان در زندگی او

آینده زندگی هر فرد: در موارد بسیاری، تحت تأثیر رفتارهای گذشته اوست.
آیه: وَ لَو اَنَّ اهل القُری آمَنوا و اتَّقوا لَفَتحنا علیهم برکات من السّماء و الارض ولکن کَذَّبوا فَاَخَذناهُم بما کانو یکسبون.
حدیث امام صادق: مَن یموتُ بالذُّنوب اکثرُ ممّن یموتُ بالآجال و من یعیشُ بالاحسان اکثرُ ممّن یعیشُ بالاَعمار.
نمونه اعمال نیک تأثیرگذار در افزایش عمر: صله رحم، محبت به خویشان، صدقه
نمونه اعمال شرّ تأثیرگذار در کاهش عمر: قطع رحم، بی محبتی به خویشان
ظلم به دیگران و افزایش گناه فردی و اجتماعی ← نزول بلاء، عدم استجابت دعا
کلیدواژه: آمنوا و اتَّقوا ← لفتحنا علیهم برکات
ولکن کذّبوا ← فأخذناهم بما کانو یکسبون
من یموت بالذنوب
و من یعیش بالاحسان

UPDF
WWW.UPDF.COM

سوالات امتحانی

آیات قرآن و احادیث؛

1) این حدیث امام صادق (ع) که می فرماید: «کسانی که به سبب نیکوکاری زندگی دراز دارند، از کسانی که به عمر اصلی زندگی می کنند، بیشترند» به کدام سنت الهی اشاره دارد؟ (0/5 نمره)

2) هر یک از آیات زیر به کدامیک از سنت های الهی اشاره دارد؟ (1 نمره)

الف) کُلّاً نُمِدُّ هؤلاءِ وَ هؤلاءِ مِن عطاءِ رَبِّکَ.

ب) اَحَسِبَ النّاسُ اَن یَترَکوا اَن یَقولوا آمنّا وَ هُم لا یُفتَنون.

3) از عبارت قرآنی «اَحَسِبَ النّاسُ اَن یَترَکوا اَن یَقولوا آمنّا وَ هُم لا یُفتَنون» چه پیامی برداشت می شود؟ (0/5 نمره)

صحیح و غلط؛

4) هویت و شخصیت انسان ها با امتحان ها، هم ساخته می شود و هم شناخته می گردد. (0/5 نمره)

5) امتحان الهی نصیب کسانی می شود که با نیت پاک قدم در راه حق گذارند و سعادت جهان آخرت و رضایت پروردگار را هدف خود قرار دهند. (0/5 نمره)

6) در سنت استدراج، گمراهان قدم به قدم از انسانیت فاصله گرفته و به تدریج به سوی هلاکت ابدی نزدیکتر می شوند. (0/5 نمره)

جای خالی؛

7) طبق سنت ابتلاء، عمل درست، ..... و عمل غلط، ..... ما را به دنبال دارد. (0/5 نمره)

8) سنت حاکم بر هر دو دسته ای که به ندای حقیقی پاسخ مثبت می دهند یا در مقابل آن می ایستند، ..... نام دارد. (0/5 نمره)

9) بر اساس سنت ..... خداوند کار نیک را چند برابر پاداش و کار بد را فقط به اندازه خودش جزا می دهد. (0/5 نمره)

کشف ارتباط؛ (2 نمره)

10) نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت (الف) امداد الهی

11) عام ترین و فراگیرترین قانون خداوند (ب) توفیق الهی

12) حفظ آبروی بندگان گناهکار (ج) سنت ابتلاء

13) صله رحم و محبت به خویشان (د) علت افزایش عمر

(هـ) سبقت رحمت بر غضب

سوالات چهارگزینه ای؛

14) قانونمندی و نظام حاکم بر جهان خلقت تجلی چیست و زمینه ساز چه چیزی برای انسان است؟ (0/5 نمره)

الف) قضای الهی – حرکت و پویایی و بکارگیری اراده و اختیار انسان

ب) تقدیر الهی – حرکت و پویایی و بکارگیری اراده و اختیار انسان

ج) تقدیر الهی – شناخت قوانین الهی و امکان تسلط بر جهان خلقت

د) قضای الهی – شناخت قوانین الهی و امکان تسلط بر جهان خلقت

15) اینکه دو نفر از کنار مسجدی می گذرند و هر دو صدای اذان را می شنوند و یکی به سوی مسجد می رود و دیگری بدون توجه از کنار مسجد می گذرد، نمایانگر کدام سنت الهی است و چه چیزی باعث آن می گردد؟ (0/5 نمره)

الف) امداد خاص – عامل درونی ب) امداد عام – عامل بیرونی

ج) امداد عام – عامل درونی د) امداد خاص – عامل بیرونی

سوالات پاسخ کوتاه:

16) شرایط مورد انتخاب هر دو گروه (اهل حق و اهل باطل) از طریق کدام سنت الهی فراهم می شود؟ (0/5 نمره)

17) علت تشبیه مؤمن به کفه ترازو چیست؟ (0/5 نمره)

18) وقتی انسان کار نیک یا بدی انجام می دهد، به ترتیب خداوند به فرشته اش چه فرمانی می دهد؟ (0/5 نمره)

19) چه عواملی سبب طول عمر انسان می گردد؟ (دو مورد) (0/5 نمره)

UPDF
WWW.UPDF.COM

سوالات پاسخ بلند؛

20) دو مورد از جلوه های سنت توفیق الهی کدامند؟ با ذکر مثال آنها را توضیح دهید. (1 نمره)

21) چه تفاوتی میان امتحان الهی و امتحان بشری وجود دارد؟ (1 نمره)

سوالات واگرا:

1) شما برای اینکه در امتحانات الهی موفق باشید چه اقداماتی باید انجام دهید؟
2) برای اینکه از توفیق الهی بهره مند شوید چه برنامه هایی را پیشنهاد می دهید؟
3) به نظر شما در چه صورت وفور نعمت نشانه سنت املاء و استدراج است؟

پاسخ پرسش های امتحانی

1) تأثیر اعمال انسان در زندگی او (0/5)

2) الف – سنت امداد عام الهی ب – سنت ابتلاء (1)

3) هر کس ادعای ایمان کند، مورد آزمایش قرار می گیرد. (0/5)

4) صحیح (0/5)

5) غلط، توفیق الهی نصیب چنین افرادی می شود. (0/5)

6) صحیح (0/5)

7) رشد و کمال – عقب ماندگی و خسران (0/5)

8) امداد عام الهی (0/5)

9) سبقت رحمت بر غضب (0/5)

10) ب (0/5)

11) ج (0/5)

12) هـ (0/5)

13) د (0/5)

14) ب (0/5)

15) الف (0/5)

16) امداد عام الهی (0/5)

17) زیرا هر اندازه ایمانش افزوده شود، امتحانش نیز سنگین تر می شود.

18) اینکه فوراً آن کار نیک را ثبت کند اما در ثبت گناه صبر کند تا بنده اش توبه کند و جبران نماید. (0/5)

19) صله رحم و محبت به خویشان – صدقه دادن (0/5)

20) نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت؛ خداوند، انسان تلاشگر و مجاهد را حمایت می کند، دست او را می گیرد و با پشتیبانی خود به پیش می برد. ایجاد زمینه مناسب برای رشد و تعالی شخص مؤمن مانند خواندن یک کتاب تأثیرگذار و هدایتگر. (1)

21) در امتحان بشری ما غالباً از حقیقت درون افراد بی خبر هستیم و می کوشیم تا از طریق امتحان کردن آنها به آگاهی لازم برسیم. اما امتحان خداوند علیم، برای آگاه شدن از درون افراد نیست، بلکه برای رشد دادن و به ظهور رساندن استعدادها و نشان دادن تمایلات درونی افراد است. (1)

ارجاعات

1) قرآن کریم
2) کتاب تفسیر المیزان
3) کتاب روائی کافی، کلینی
4) فرازی از دعای جوشن کبیر
5) نهج البلاغه
6) بحارالانوار مجلسی

UPDF
WWW.UPDF.COM

محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (3) پایه دوازدهم (کلیهٔ رشته ها) سال تحصیلی 1400_1399 طراح: فاطمه حق شناس	باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان گیلان	**درس هفتم**

عنوان / موضوع : بازگشت

هدف کلی درس: آشنایی با چگونگی بازگشت به توحید عملی و تلاش برای تحقق آن در زندگی

هدف آموزشی: شناخت مراحل توبه و تلاش برای به کار گرفتن آن مراحل در زندگی

خداوند متعال خطاب به حضرت داود(ع) :

«ای داود، اگر آنان که از من روی گردانده اند ، می دانستند که چگونه انتظار آنها را می کشم و شوق بازگشتشان رادارم، بدون شک از شوق آمدن به سوی من جان می دادند و بندبند وجودشان از محبت من از هم می گسست.»

موضوع حدیث: محبت خدا به بندگان خود

پیام حدیث: خداوند در انتظار ما و مشتاق ملاقات ماست، کافی است ما قدمی به سوی او برداریم تا شتابان به سوی ما آید.

دو ویژگی مختص انسان که در سایر موجودات وجود ندارد: 1- قدرت ستم بر خود با گناه 2- قیام و انقلاب علیه خود با توبه

در میان مخلوقات، تنها انسان موجودی است که می تواند در برابر موانع درونی ایستادگی کرده و حتی علیه خود انقلاب کند.(قیام کند)

حقیقت توبه

در لغت: به معنای بازگشت است.

معنای توبه در اصطلاح دینی: به معنای بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست.

UPDF
WWW.UPDF.COM

این حالت وقتی رخ می دهد که: ←1. انسان از گناه پشیمان شده 2. قصد انجام آن را نداشته باشد.

با بازگشت بنده گناهکار، خداوند نیز
1. به سوی او باز می گردد.
2. درهای رحمتش را به رویش می گشاید.
3. آرامش را به قلب او باز می گرداند.

حقیقت توبه← حالت پشیمانی و تصمیم بر ترک گناه است.

امام باقر(ع): برای توبه کردن← پشیمانی کافی است.

❁این حدیث به حقیقت توبه که همان پشیمانی قلبی است، اشاره دارد.

❁اگر کسی با زبان «استغفرالله» بگوید اما در قلبش پشیمان نباشد، ← چنین کسی توبه نکرده است.

توبه و پاکی

گناه← آلودگی

توبه ← پاک شدن از آلودگی هاست.

پیرایش یا تخلیه:← توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شست وشو می دهد.(شستشوی قلب از گناهان و خارج کردن گناهان از قلب)

دیدگاه پیامبر(ص) درباره نقش توبه در توبه وپاکی← کسی که از گناه توبه کرده مانند کسی است که هیچ گناهی نکرده است.

دیدگاه امام علی (ع) درباره نقش توبه در پیرایش و تخلیه← توبه دل ها را پاک می کند و گناهان را می شوید.

1. توبه عمل «پیرایش و تخلیه قلب از گناهان» را انجام می دهد.
2. گناه آلودگی است و توبه پاکی از آلودگی هاست.

1. با توبه همه گناهان حتی شرک هم آمرزیده می شود.

خداوند به رسول اکرم(ص) می فرماید:

«قل یا عبادی الذین اسرفوا علی انفسهم لاتقنطوا من رحمه الله ان الله یغفر الذنوب جمیعا..»

«بگو ای بندگان من که زیاد به خود ستم روا داشته اید و از رحمت الهی ناامید نباشید، خداوند همه گناهان را می بخشد...»

نکات آیه:

- این آیه به گستردگی رحمت خدا اشاره دارد، چرا که با انجام همه گناهان آمرزیده می شود.

UPDF
WWW.UPDF.COM

- براساس این آیه، هیچ یک از بندگان خدا(عبادی) اعم از مشرک و مؤمن هرچند گناهان زیادی هم داشته باشند، نباید از رحمت خداوند مأیوس شوند، چرا که با انجام توبه، خداوند تمامی گناهان انسان را می بخشد.
- عبارت شریفه « ان الله یغفرالذنوب جمیعا» به نقش توبه در پیرایش و تخلیه از گناه اشاره دارد.

2 .توبه نه تنها گناه را پاک می کند، بلکه اگر ایمان و عمل صالح نیز بدنبال آن بیاید.گناهان(سیئات) را به حسنات تبدیل میکند.

«کسی که بازگردد و ایمان آورده و عمل صالح انجام دهد، خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل می کند زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است.»

نکات آیه:

- این آیه به نقش توبه در پیرایش و گناه اشاره دارد.
- از دیدگاه قرآن، عبارت شریفه :«تبدیل شدن گناهان به حسنات» نتیجه و مولود«توبه وایمان و عمل صالح» است.
- براساس این آیه، توبه نه تنها گناه را پاک می کند، بلکه با کمک ایمان و عمل صالح، گناهان را به حسنات تبدیل می کند.

توبه(پاکی گناه) + ایمان و عمل صالح = تبدیل گناهان(سیئات)به حسنات(نیکی ها)

3- توبه در جوانی آسانتر است و خداوند توبه جوانان را بسیار دوست دارد.

رسول اکرم(ص): کسی نزد من محبوبتر از جوان توبه کار نیست.

4 .در توبه همیشه باز است اما توفیق توبه همواره میسر نیست.

5. تکرار توبه، اگر واقعی باشد، موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.

«ان الله یحب التوابین و یحب المتطهرین»

«خداوند کسانی را که زیاد توبه می کنند،دوست دارد و پاکیزگان را دوست دارد.»

نکات آیه:

- در این آیه، عبارت شریفه: «یحب المتطهرین»، به نقش توبه در «پیرایش و تخلیه از گناه» اشاره دارد.
- تکرار توبه، اگر واقعی باشد، نه تنها به معنی دور شدن از خداوند نیست، بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.
- در صورت شکستن توبه و ارتکاب مجدد گناه، هیچ مانعی ندارد که انسان باز هم توبه کند و از خداوند عذرخواهی نماید؛ چراکه خداوند کسی را که فوراً از گناه خود ناراحت می شود و بسیار توبه

UPDF
WWW.UPDF.COM

می کند، دوست دارد؛ زیرا می بیند چنین فردی، با اینکه در دام گناه افتاده، امّا قلبش نزد اوست و به سرعت از عمل خود پشیمان می شود.

حیله های شیطان

شیطان، برای دور کردن انسان از توبه ← تلاش فراوان می کند،

← با حیله و فریب مانع توبه انسان ها می شود.

برخی از حیله های شیطان عبارت اند از:

۱ . نا امید کردن از رحمت الهی:

- ابتدا انسان را با این وعده «گناه کن و بعد توبه کن» به سوی گناه می کشاند
- وقتی که او آلوده شد، از رحمت الهی مأیوسش می سازد.
- مانند جملات:← الف)«آب که از سر گذشت چه یک وجب، چه صد وجب»

← ب) «پرونده عملم نزد خداوند آنقدر سیاه است که دیگر توبه ام پذیرفته نیست»

بازآ بازآ هر آنچه هستی بازآ　　گر کافر و گبر و بت پرستی بازآ

این درگه ما درگه نومیدی نیست　　صد بار اگر توبه شکستی بازآ

مفهوم بیت: انسان هرقدر هم که بد باشد، اگر واقعاً توبه کند و نادم و پشیمان شود، حتماً خداوند توبه اش را می پذیرد.

۲. به تأخیر انداختن توبه (تسویف):

تسویف از ریشه←سوفَ← به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است.

← فرد گنهکار دائماً به خود می گوید:« به زودی توبه می کنم» و این گفته را آن قدر تکرار می کند تا اینکه دیگر میل به توبه در او خاموش می شود.

- این حیله شیطان، بیشتر برای گمراه کردن جوانان به کار می رود.

خطاب شیطان به جوان←تو هنوز جوانی و فرصت توبه داری، بالاخره در آینده می توانی توبه کنی.

امّا ←این یک دام است ← سبب عادت جوان به گناه می شود،

←ممکن است ترک گناه برایش سخت گردد.

❁ هر وقت برگردیم خدا قبولمان می کند،

← اما اگر انسانی غرق گناه شود، ←ممکن است میل به توبه پیدا نکند.

←شاید در اثر غلبه گناه ← هیچ وقت قلبش از گناه پشیمان نشود

UPDF
WWW.UPDF.COM

← وقتی که پشیمانی قلبی نباشد ←توبه ای صورت نگرفته است.

۳. گام به گام کشاندن به سوی گناه:

شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت،← او را گام به گام و آهسته به سمت گناه می کشاند

← تا در این فرایند تدریجی، متوجه زشتی گناه و قبح آن نشود← و اقدام به توبه نکند.

مثال: رابطه نامشروع با جنس مخالف (در ابتدا یک دوستی ساده و در حد صحبت و درد دل کردن است اما به صورت تدریجی فرد خود را غرق در فساد و آلودگی می بیند.)

مراحل تکمیلی توبه

توبه یا همان پشیمانی از گناه آثار و نتایجی دارد، از جمله:

۱. تلاش در جهت دور شدن از گناه:

توبه کننده، تلاش می کند دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است نرود.(پشیمانی و ندامت از گذشته)

اگر توبه کننده، حقیقتا توبه کرده باشد، در صورت علاقه به گناه هم، سعی خواهد کرد، در عمل از گناه دوری نماید.

۲. جبران حقوق الهی و حقوق مردم:

الف) جبران حقوق الهی: مربوط به خداوند است. (حق الله)

مهمترین حق خداوند بر بندگان← حق اطاعت و بندگی (توحید عملی)

توبه کننده باید بکوش:← کوتاهی های خود در پیشگاه خداوند را جبران کند. (جبران حق الله)

مثال: نمازها یا روزه های از دست داده را بتدریج قضا نماید.(عبادتهای ترک شده را به جا آورد).

ب) جبران حقوق مردم: (حق الناس)

راه های جبران حقوق مردم(حق الناس):

- اگر ستمی بر مردم کرده است آن را جبران نماید.

UPDF
WWW.UPDF.COM

- حقوق مادی یا معنوی آنها را در حد توان ادا کند.
- رضایت صاحبان حق را به دست آورد
- اگر به آنان دسترسی ندارد، به نیابت از آنان صدقه دهد و برایشان دعای خیر و طلب آمرزش نماید.

❁حقوق معنوی انسان ها بسیار مهم تر از حقوق مادی آنان است.

مثال(مصادیق) حقوق معنوی:

- اگر با دروغ، غیبت و تهمت آبروی انسانی ریخته شد.
- اگر قلب پدر یا مادری بر اثر بی حرمتی فرزندی شکسته شده
- اگربا توزیع کتاب یا راه انداختن یک شبکه اجتماعی گمراه کننده درفضای مجازی، فساد و تباهی در جامعه گسترش یافته.
- اگر رفتار ناپسند برخی افراد سبب بدبینی دیگران به دین شده.

توبهٔ اجتماعی

ابعاد توبه: 1) توبه فردی 2)توبه اجتماعی

توبه اجتماعی: ← در صورت خروج جامعه از مسیر توحید و اطاعت از خداوند←نیازمند بازگشت جامعه به مسیر توحید و اصلاح

- ❖ انحرافهای اجتماعی باید در همان مراحل ابتدایی خود، اصلاح شوند تا← 1) گسترش نیابند 2) ماندگار نشوند.

مثال(مصادیق) بیماریها و انحرافات اجتماعی:

1. رباخواری 2. رشوه گرفتن 3. بی توجهی به عفاف و پاکدامنی 4 . ظلم کردن و ظلم پذیری 5. اطاعت از غیر خدا

مهمترین راه اصلاح و معالجه جامعه از این بیماریها← انجام دادن وظیفه امر به معروف و نهی از منکر

در اثر کوتاهی مردم در انجام وظیفه امربه معروف و نهی از منکر(علت) ← 1. گناهان اجتماعی، قویتر و محکمتر می شوند

← 2. در تمام سطوح جامعه نفوذ می کنند. (معلول)

در برابر گناهان اجتماعی حساسیت نشان دهند و در برابرآن بایستند و بکوشند که جامعه را اصلاح کنند (علت)

به آسانی می توانند مانع گسترش گناهان شوند.(معلول)

اگرمردم کوتاهی کنند، اقدامات دلسوزان جامعه به جایی نرسد به تدریج انحرافِ از حق بیشتر و بیشترشود،

1. اصلاح آن مشکل می شود.
2. نیاز به تلاش های بسیار و فعالیت های اساسی و زیربنایی پیدا می شود.
3. تا آنجا که ممکن است نیاز باشد انسان های بزرگی جان و مال خود را تقدیم کنند تا

تا جامعه را از تباهی برهانند
و مانع خاموشی کامل نور هدایت شوند.

تا چه زمانی برای توبه کردن مهلت داریم؟(ب

ظرف زمان توبه← سراسر عمر

بهترین زمان برای توبه دوره ای است که

امکان توبه بیشتر
انجام آن آسان تر
جبران گذشته راحت تر

چرا توبه در جوانی بسیار آسان تر از زمان پیری است؟

دوره جوانی← دوره انعطاف پذیری، تحوّل و دگرگونی

دوره پیری← دوره کم شدن انعطاف و تثبیت خوی ها و خصلت ها

اگر در دوره جوانی خصلت هایی در انسان پدید آمد و ماندگار شد← خارج کردن آنها در پیری بسیار سخت و طاقت فرسا خواهد بود.

صفات ناپسند وجود ما← شبیه ریشه های نهالی هستند که

در ابتدا نفوذ کمی در خاک دارد
با گذشت زمان ←نفوذ آن بیشتر و قوی تر وکندن آن درخت بسیار سخت تر

سؤالات امتحانی

آیات و روایات

1ـ با توجه به آیه شریفه «ان الله یحب التوابین و یحب المطهرین» نتیجه تکرار توبه، اگر واقعی باشد، چیست؟

UPDF
WWW.UPDF.COM

2ـ حدیث«التوبه تطهر القلوب و تغسل الذنوب»«توبه دلها را پاک میکند و گناهان را می شوید.»به کدام عمل اخلاقی اشاره میکند؟

3ـ بر اساس آیه شریفه « کسی که بازگردد و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد خداوند گناهان آنان را به حسنات تبدیل می کند زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است» در چه صورتی گناهان به حسنات تبدیل می شوند؟

جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

1ـ حقیقت توبه همان ..... و ..... است.

2ـ اگر کسی با زبان ،«استغفر الله» بگوید، اما در قلبش ..... نباشد، توبه نکرده است.

3ـ اصلاح «پیرایش یا تخلیه» در رابطه با بحث ..... مطرح شده است.

4ـ توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شستشو می دهد؛ این عمل را ..... می گویند.

5- اگر توبه با ..... و ..... همراه باشد گناهان را به حسنات تبدیل می کند.

6ـ شیطان، انسان ها را به سوی ..... می کشاند که این به معنای امروز و فردا کردن است.

7ـ انسان با پیروی از ..... علیه تمایلات ناپسند قیام می کند.

8ـ دومین مرحله تکمیل توبه ..... است.

9ـ اظهار ندامت ظاهری و گفتن کلمه ..... در حال انجام گناه نه تنها پذیرفته نیست، بلکه استغفار را..... می کند.

10ـ مراحل تکمیل توبه شامل..... و ..... است.

11ـ راه اصلاح و معالجه جامعه از انحرافات اجتماعی عمل به وظیفه مقدس ..... است.

12ـ مهمترین حق خداوند بر بندگان، حق ..... است.

صحیح و غلط:

1ـ در میان مخلوقات، انسان موجودی است که می تواند علیه خود انقلاب کند.

2ـ انقلاب علیه خود، از ویژگیهای انسان مومن است.

3ـ انسان و موجودات پیرامون ما، توانایی آن را دارند که علیه تمایلات درونی خود، قیام کنند.

4ـ انسان مانند موجودات دیگر می تواند در برابر موانع درونی ایستادگی کند.

5ـ همه موجودات، توانایی آن را دارند که علیه خود و تمایلات درونی شان کاری انجام دهند.

6ـ توبه، یک تحول بیرونی است که آثار گناهان را محو می کند.

UPDF
WWW.UPDF.COM

7ـ انسان هم می تواند با گناه به خود ستم کند و هم علیه خواسته های زشت خود قیام کند.

8ـ همین که انسان بعد از انجام گناه، در دل احساس پشیمانی کند، توبه انجام شده و گناه بخشیده می شود.

9ـ توبه در مورد خداوند به معنای بازگشت لطف و آمرزش الهی به انسان توبه کار است.

10ـ گرایش ما به دیدار خداوند با اشتیاق او به رستگاری ما قابل مقایسه است.

11ـ گرایش ما به دیدار خداوند با اشتیاق او به رستگاری ما قابل مقایسه است.

12ـ توبه، فقط یک عمل ظاهری و لفظی است که آثار گناه را محو می کند.

13ـ روش شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت این است که او را یکباره به سوی گناه می کشاند.

14ـ اوّلین قدم در توبه، جبرانِ حقوقِ ضایع شدهٔ مردم است.

15ـ قدمِ دوم توبه آن است که شخصِ تائب به جبرانِ گناهانِ خود بپردازد.

16ـ مهمترین حق خداوند بر بندگان، حق اطاعت و بندگی است.

17ـ مردم بر یکدیگر حقوق مادی و معنوی دارند و حقوق معنوی بسیار مهمتر از مادی است.

18ـ حقوق مادی انسانها بسیار مهمتر و برتر از حقوق معنوی آنان است.

19ـ در مقام توبه، مردم بر یکدیگر حقوق مادی دارند که بسیار مهمتر از حقوق معنوی است.

20ـ دوره جوانی دوره کم شدن انعطاف و تثبیت خوی ها و خصلتهاست.

سوالات کوتاه پاسخ:

1ـ حقیقت «توبه» چیست؟

2ـ انسان توبه کننده،با چه عبارتی پشیمانی خود را از انجام گناه ابراز می دارد؟

پاسخ: استغفرالله

3ـ اصطلاح پیرایش(تخلیه) را تعریف کنید.

4ـ عمل خروج گناهان از قلب و شستشوی آن، چه نامیده می شود؟

5ـ مراحلِ توبه کامل انسان را نام ببرید.

6ـ سهل انگاری در انجام کدام وظیفه الهی، گناهان اجتماعی را قویتر و محکم تر می سازد؟

7ـ فردی که به مردم ستم کرده است، در هنگام توبه چه حقوقی را باید جبران کند؟

8ـ با چه شرایطی توبه، گناهان را به حسنات تبدیل میکند؟

9ـ اگر جامعه ای در برخی از ابعاد از مسیر توحید خارج گردد، نیازمند چیست؟

10ـ چرا انحراف های اجتماعی ازقبیل رشوه گرفتن و رباخواری باید درمراحل ابتدایی اصلاح کردند؟

UPDF
WWW.UPDF.COM

11ـ اگر کسی حقوق مادی یا معنوی مردم را ضایع کرده است و برای جبران به آنان دسترسی ندارد، چه باید بکند؟

سوالات تشریحی:

1ـ اصطلاح «توبه» را تعریف کنید.

2ـ منظور از «توبه بندگان» و «توبه خداوند» چیست؟

3ـ از حیله های شیطان برای دور کردن انسان از توبه، وعده «گناه کن و بعد توبه کن» را توضیح دهید.؟

4ـ منظور از تسویف چیست و چرا شیطان از این حیله برای گمراهی جوانان استفاده می کند؟

5ـ از حیله های شیطان «تسویف» را بنویسید، و این حیله بیشتر برای گمراه کردن چه کسانی به کار می رود؟

6ـ «به تاخیر انداختن» از حیله های شیطان برای دور کردن انسان از توبه را توضیح دهید.

7ـ چرا خوشگذرانی در جوانی به امید توبه کردن در پیری حیله خطرناک شیطان است؟به اختصار بنویسید.

8ـ خوشگذرانی در دوره جوانی به امید توبه کردن در دوره پیری است؟شرح دهید.

9ـ مرحله اول توبه را نام برده و به طور کامل شرح دهید.

10ـ از مراحل تکمیلی توبه، «تلاش در جهت دور شدن از گناه» را توضیح دهید.

11ـ مرحله دوم از مراحل توبه را نام برده، آن را توضیح دهید.

12ـ از مراحلِ توبه «جبران حقوقِ الهی و حقوق مردم» است، آن را شرح دهید.

13ـ مهمترین حق خداوند بر بندگان چیست؟جایگاه آن را در مقام توبه شرح دهید.

14ـ «توبهٔ اجتماعی» را با ذکر مثال شرح دهید .

15ـ اگر مردم در انجام وظیفه امر به معروف و نهی از منکر کوتاهی کنند، چه پیامدی خواهد داشت؟

16ـ بی توجهی در انجام کدام وظیفه شرعی، گناهان اجتماعی را محکمتر می کند؟چرا؟

17ـ راه اصلاح و معالجه جامعه از گناهان اجتماعی چیست؟و انجام ندادن آنچه پیامدهای برای جامعه دارد؟

18ـ بهترین زمان برای توبه چه دورانی است؟شرح دهید.

پاسخنامه سوالات:

آیات و روایات

UPDF
WWW.UPDF.COM

1ـ تکرار توبه اگر واقعی باشد،نه تنها معنی دور شدن از خداوند نیست،بلکه موجب محبوب شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می شود.

2ـ پیرایش

3ـ در صورتی که با ایمان و عمل صالح همراه باشد .

جملات زیر را با کلمات مناسب تکمیل کنید:

1ـ بازگشت و پشیمانی

2ـ پشیمان

3ـ توبه

4ـ پیرایش(تخلیه)

5- ایمان- عمل صالح

6ـ تسویف

7ـ عقل

8ـ جبران حقوق الهی و مردم

9ـ استغفار- بی خاصیت

10ـ عدم تکرار گناه- جبران حقوق الهی و مردم

11ـ امربه معروف و نهی از منکر

12ـ اطاعت و بندگی

صحیح و غلط:

1ـ (ص)

2ـ (غ)

3ـ (غ)

4ـ (غ)

5ـ (غ)

6ـ (غ)

7ـ (ص)

8ـ (ص)

9ـ (ص)

UPDF
WWW.UPDF.COM

10ـ (غ)

11ـ (غ)

12ـ (غ)

13ـ (غ)

14ـ (غ)

15ـ (ص)

16ـ (ص)

17ـ (ص)

18ـ (غ)

19ـ (غ)

20ـ (غ)

سوالات کوتاه پاسخ:

1ـ بازگشت از گناه

2ـ استغفرالله

3ـ گناه آلودگی است و توبه، پاک شدن از آلودگی هاست.توبه گناهان را از قلب خارج می کند و آن را شستشو می دهد.

4ـ پیرایش(تخلیه)

5ـ مرحله اول (تلاش در جهت دور شدن از گناه) مرحله دوم(جبران حقوق الهی و حقوق مردم)

6ـ امر به معروف و نهی از منکر

7ـ حقوق مادی و معنوی(حق الناس)

8ـ در صورتی که با ایمان و عمل صالح همراه باشد .

9ـ توبه اجتماعی/ بازگشت به مسیر توحید و اصلاح اجتماعی

10ـ تاگسترش نیابند و ماندگارنشوند.

11ـ توبه کننده باید به نیابت آنان صدقه دهد و برایشان دعای خیر و طلب آمرزش نماید.

UPDF
WWW.UPDF.COM

سوالات تشریحی:

1ـ در لغت به معنای، بازگشت است.در اصطلاح دینی، تصمیم برای بازگشت از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست. همین که انسان بعد از انجام گناه، در دل احساس پشیمانی کند، توبه انجام شده و گناه بخشیده می شود.خصلت انقلاب علیه خود برای بازگشت از گناه است.

2ـ توبه انسان: بازگشتن از گناه به سوی خداوند و قرار گرفتن در دامن عفو و غفران اوست.

توبه خدا: خداوند نیز به سوی او باز می گردد و درهای رحمتش را به رویش می گشاید و آرامش را به قلب او باز می گرداند.

3ـ شیطان ابتدا انسان را با این وعده که «گناه کن و بعد توبه کن» به سوی گناه می کشاند و وقتی که او آلوده شد، از رحمت الهی مایوسش می سازد و می گوید «آب که از سر گذشت چه یک وجب، چه صد وجب.» در این حالت، انسان با خود می گوید که کار از کار گذشته و پرونده عملم نزد خداوند آن قدر سیاه است که دیگر توبه ام پذیرفته نیست.در حالی که آدمی، هر قدر هم که بد باشد، اگر واقعا توبه کند و نادم و پشیمان شود، خداوند توبه اش را می پذیرد.

4،5و6 : تسویف از ریشه «سوف» و به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است. فردگنهکار دائما به خود می گوید «بزودی توبه می کنم.»و این گفته را آنقدر تکرار می کند، تا اینکه میل به توبه دراو خاموش میشود.این حیله شیطان،بیشتربرای گمراه کردن جوانان به کارمی رود.

7و8: این حیله شیطان، بیشتر برای گمراه کردن جوانان به کار می رود.به او می گوید تو هنوز جوانی و فرصت توبه داری، بالاخره در آینده می توانی توبه کنی.اما این یک دام است و سبب عادت جوان به گناه می شود، به طوری که ممکن است ترک گناه برایش سخت گردد.

درست است که هر وقت برگردیم خدا قبولمان می کند، اما اگر انسانی غرق گناه شود، دیگر معلوم نیست که میل به توبه پیدا کند.شاید گناه به قدری بر روحش غلبه کند که هیچ وقت قلبش از گناه پشیمان نشود و وقتی که پشیمانی قلبی نباشد توبه ای صورت نگرفته است.

9و10: توبه کننده تلاش می کند دیگر به سراغ گناهی که از آن پشیمان شده است نرود، زیرا انجام آن مساوی با شکستن توبه است که در آن صورت باز هم توبه کند.اگر توبه کننده حقیقتا توبه کرده باشد، گرچه ممکن است به آن گناه علاقه ای داشته باشد، سعی خواهد کرد در عمل از آن دوری نماید.گفتن کلمه استغفار در حال انجام گناه نه تنها پذیرفته نیست، بلکه استغفار را بی خاصیت می کند.

11و12: توبه کننده تلاش می کند حقوقی را که با گناه خود ضایع کرده است جبران نماید.

UPDF
WWW.UPDF.COM

دسته اول(دسته ای از این حقوق، مربوط به خداوند است.مهمترین حق خداوند نیز ،حق اطاعت و بندگی اوست.توبه کننده باید بکوشد کوتاهی های خود در پیشگاه خداوند را جبران کند؛ برای مثال، نمازها یا روزه های از دست داده را بتدریج قضا نماید و عبادتهای ترک شده را به جا آورد البته خداوند نسبت به بندگان خود مهربان است و اگر ببیند که شخص توبه کار تلاش خود را کرده و نتوانسته همه گناهان را جبران کند، بقیه موارد را خود جبران نموده و او را عفو می کند.

دسته دوم(یکی از حقوقی که فرد توبه کننده باید جبران کند حق مردم است.توبه کننده باید ستمی را که بر مردم کرده است، آن را جبران نماید و حقوق مادی یا معنوی آنها را در حد توان ادا کند و رضایت صاحبان حق را بدست آورد و اگر به آنان دسترسی ندارد، در حق آنان صدقه دهد و برایشان دعای خیر و طلب آمرزش نماید.باید توجه داشت که مردم بر یکدیگر حقوق معنوی هم دارند که بسیار مهمتر از حقوق مادی است مانند اگر با دروغ، غیبت و تهمت آبروی انسانی ریخته شده، اگر قلب پدر یا مادری بر اثر بی حرمتی فرزندی شکسته شده، اگر با توزیع کتاب یا فیلم گمراه کننده فساد و تباهی در جامعه گسترش یافته، اگر رفتار ناپسند برخی افراد سبب بدبینی دیگران به دین شده، در واقع حقوق معنوی آنها ضایع شده است و فرد توبه کننده با تمام وجود باید به جبران حقوق از دست رفته بپردازد.

13ـ مهمترین حق خداوند بر بندگان، حق اطاعت و بندگی اوست.توبه کننده باید بکوشد کوتاهی های خود را در پیشگاه خداوند جبران کند و عبادتهای ترک شده را به جا آورد.

14ـ اگر جامعه در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شد، نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح، یعنی نیازمند «توبه اجتماعی» است. مانند رباخواری، رشوه گرفتن، بی توجهی به عفاف و پاکدامنی، ظلم کردن، ظلم پذیری و اطاعت از غیرخدا از جمله انحراف های اجتماعی است.

15ـ اگر مردم در انجام وظیفه امر به معروف و نهی از منکر کوتاهی کنند، گناهان اجتماعی قویتر و محکم تر می شوند و تمام سطوح جامعه را دربرمی گیرند.اگر مردم در برابر اولین نمودهای گناه حساسیت نشان داده و در برابر آن بایستند و بکوشند تا جامعه را به وضع اعتدال بازگردانند ،به آسانی می توانند مانع گسترش گناه شوند.اما اگر کوتاهی کنند، اقدامات دلسوزان جامعه به جایی نمی رسد و بتدریج انحراف از حق ریشه می دواند، اصلاح آن مشکل می شود و تلاشهای بزرگ و فعالیتهای ایثارگرانه می طلبد؛ تا آنجا که ممکن است نیاز باشد انسانهای بزرگی جان و مال خود را تقدیم کنند تا جامعه را از تباهی مطلق برهانند و مانع خاموشی کامل نور هدایت شوند.

16ـ امر به معروف و نهی از منکر اگر مردم در برابر اولین نمودهای گناه حساسیت نشان داده و در برابر آن بایستند و بکوشند تا جامعه را به وضع اعتدال بازگردانند به آسانی می توانند مانع گسترش گناه شوند.اما اگر کوتاهی کنند، بتدریج انحراف از حق ریشه دوانده و اصلاح آن مشکل می شود.

UPDF
WWW.UPDF.COM

17ـ انجام دادن وظیفه امر به معروف و نهی از منکر(توبه اجتماعی) / اگر مردم در انجام این وظیفه کوتاهی کنند، گناهان اجتماعی قویتر و محکم ترمی شوند و تمام سطوح جامعه را در برمی گیرند.در واقع اگر مردم در برابر این گناهان حساسیت نشان دهند و در برابر آن بایستند و بکوشند تا جامعه را به وضع اعتدال بازگردانند، به آسانی می توانند مانع گسترش گناه شوند.اما اگر مردم کوتاهی کنند و اقدامات دلسوزان جامعه به جایی نرسد و بتدریج انحراف از حق ریشه دوانده و اصلاح آن مشکل می شود و نیاز به تلاشهای بزرگ و فعالیتهای اساسی و زیربنایی پیدا می شود تا آنجا که ممکن است نیاز باشد انسانهای بزرگی جان و مال خود را تقدیم کنند تا جامعه را از تباهی مطلق برهانند.

18ـ بهترین زمان برای توبه، دوره جوانی است.زیرا دوران جوانی، دوره انعطاف پذیری، تحول و دگرگونی است؛ اما دوره پیری، دوره کم شدن انعطاف، تثبیت خوی ها و خصلت هاست.اگر در دوران جوانی خصلت هایی در انسان پدید آید و ماندگار شد خارج کردن آنها در پیری بسیار سخت و طاقت فرسا خواهد بود .صفات ناپسندی که در ما پدید می آیند، شبیه ریشه های نهالی هستند که در ابتدا نفوذی کمی در خاک دارد اما هر قدر زمان می گذرد، نفوذ آن بیشتر می شود و قوی تر می گردد تا جایی که کندن آن درخت بسیار سخت می شود.شبیه طناب هایی هستند که بر پای انسان بسته می شود.هر چه زمان می گذرد آن طناب ها محکمتر می شود و اراده آدمی ضعیف تر می گردد.خارج کردن آنها در پیری بسیار سخت و طاقت فرسا خواهد بود.

UPDF
WWW.UPDF.COM

محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی (3) پایه دوازدهم (کلیهٔ رشته ها) سال تحصیلی 1400_1399 طراح: صدیقه قامتی/موسی بابایی	باسمه تعالی معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری دین و زندگی مستقر در استان سمنان محتوای تولیدی گروه دین و زندگی استان گیلان	**درس هشتم**

عنوان / موضوع : زندگی در دنیای امروز و عمل به احکام الهی

هدف کلی درس: تبیین فلسفه احکام و آشنایی با برخی احکام الهی در عرصه فرهنگ، ورزش و اقتصاد

هدف آموزشی: تبیین لزوم توجه انسان به احکام الهی

تبیین چرایی تشریع احکام الهی

آشنایی با برخی از احکام متناسب با نیازهای امروز

****

مقدمه:

در درس قبل دانش آموزان آموختند که برای پاک شدن از گناهان بایستی به درگاه الهی توبه کنند. توبه آغاز یک حرکت است،حرکت به سوی رشد و سعادت و این رشد در عمل به دستورات الهی نهفته است.و اما این درس به لزوم توجه به دستورات الهی و ذکر برخی از این دستورات می پردازد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

تعریف تزکیه نفس و ارتباط آن با عمل به احکام

تزکیه نفس رمز سعادت و رستگاری(فلاح)است.(قرآن کریم)

«قد افلح من زکاها»«به یقین هر کس خود را تزکیه نفس کرد ،رستگار شد.»

زمانی اتفاق می افتد که نفس ما از آلودگی ها پاک شود.این کار با توبه آغاز می شود.

برای تداوم پاک ماندن جان و دل انسان می بایست 1- توبه کند. 2- به دستوراتی که خداوند فرمان داده است عمل نمود.(احکام)

یگانه راه اطمینان

احکام و قوانین دین اسلام 1)زندگی سالم در دنیا را تضمین میکند. 2)سعادت و نیک بختی اخروی و ابدی را نیز تامین می نماید.

قوانین بشری اهداف محدود و کوچکی دارند.

نعمت های خداوند در این دنیا قابل توصیف نیست.

تنها شیوه مطمئن و قابل اعتمادی که پیش روی هرانسان خردمند و عاقبت اندیش قرار دارد

↓

زندگی دینی (عمل به احکام)

«افمن اسس بنیانه علی تقوی من الله و رضوان خیر ام من اسس بنیانه علی شفا جرف هار فانهار به فی نار جهنم و الله لایهدی القوم الظالمین»

UPDF
WWW.UPDF.COM

«آیا آن کسی که بنیاد(کار)خود را برپایه تقوای الهی و خشنودی خدا نهاده بهتر است، یا کسی که بنای خود را برلبه پرتگاهی در حال سقوط ساخته و با آن در آتش دوزخ فرو می افتد؟ و خداوند گروه ستمکاران را هدایت نمی کند.»

پیام آیه

اساس زندگی انسان مومن : 1)تقوای الهی(پرهیزکاری) 2)خشنودی خداوند

اساس زندگی گناهکاران : انها بنای خود را بر لبه پرتگاهی مشرف به سقوط پی ریزی کرده و با آن در آتش دوزخ فرو می افتند و خداوند گروه ستمکاران را هدایت نمی کند

تدبر در قرآن:

*زندگی محکم و استوار بر چه پایه هایی بنا می شود؟

تقوا و خشنودی خداوند

*مقصود از بنای زندگی بر لبه پرتگاه چیست؟

یعنی انسان به جای اینکه سبک زندگی خود را بر مبنای دین و دستورات الهی قرار دهد که پشتوانه ای محکم و قابل اعتماد است، هوی و هوس و مکاتب دنیوی را مبنا و معیار زندگی خود قرار دهد که سرانجامی تاریک به دنبال دارد.

*چرا خداوند کسانی را که زندگی خویش را بر لبه پرتگاه بنا کرده اند، ظالم نامیده است؟

چون این افراد حداقل به خود و زندگی خود ظلم می کنند، زیرا با انتخاب مسیری نادرست، عقوبتی دردناک را برای خود رقم می زنند و آخرتی تباه شده را برای خود به وجود می آورند.

نکاتی در زمینه احکام دین

UPDF
WWW.UPDF.COM

میان نعمت های الهی درآخرت وبایدها و نبایدها ی دین احکام ارتباط وهماهنگی برقراراست.لذا از هر راهی نمی توان به نعمت های اخروی رسید ⟵ یک زندگی جدی ویک عزم قوی واستوارمی طلبد

حکمت:

دو نکته قبل از بیان هر دستور و حکم خداوند ،علتها و دلایل خاص خودرا دارد.

احکام، ضروری دین آنچه ما از دلایل کشف می کنیم،در برابر علم بی نهایت الهی که وضع کننده این احکام است ،بسیار ناچیز است.

از آنجا که خداوند نصیحتگر حقیقی مردم است به منظور پیشگیری از خطرات تابلوهای خطر را بالا برده تا مردم قبل از گرفتار شدن آن خطرات رابشناسد و ازآن دوری کنند مثلا ورزش و بازی حلال و اگربه قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد مستحب وپاداش اخروی دارد اما ورزش همراه با قمار را بد می شمارد ومنع می کند قرآن می فرماید:

"وبسا چیزی را خوش نمی دارید وآن برای شماخوب است و بسا چیزی را دوست می دارید وآن برای شما بد است وخدا می داند وشما نمی دانید."

اسلام قابل اجرا درهردوره و زمانه باهمه پیچیدگی های زندگی بشری است با کمک فقها ومجتهدین . اما اگر جوامع بشری دچار انحراف شدند اسلام آن خواسته هارا نمی پذیرد. مثل قوم لوط ،در زمانه ما هم انحرافاتی دامنگیر گروه های زیادی ازمردم دنیا شده مثل :

قمار و شراب: خداوند و پیامبر اکرم)ص(این دو عمل را حرام اعلام کردند.

«یسئلونک عن الخمر و المیسر قل فیهما اثم کبیر و منافع للناس و اثمهما اکبر من نفعهما» «ازتو درباره شراب و قمار می پرسند بگو در آن دو گناهی بزرگ و منفعتهای برای مردم است اما گناهشان بزرگتر از منفعتشان است.»

UPDF
WWW.UPDF.COM

قمار: یک کار بیهوده است و پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده ای برای جامعه ندارد به کار می گیرد.

زنا(ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع): از نظر قرآن کریم ازگناهان کبیره است.(وعده خدا درقرآن برای آنان دوزخ)

دلایل حرام بودن زنا
1)موقعیت خانواده متزلزل نشود.
2)سلامت جسمی و روحی انسان ها به خطر نیفتند.

«و لاتقربوا الزنی انه کان فاحشه و ساء سبیلا» «به زنا نزدیک نشوید، قطعا آن عملی بسیار زشت و راهی ناپسند است.»

زندگی در شرایط ویژه

تحوه اجرای احکام اسلامی در سه عرصه فرهنگ و ارتباطات ، ورزش و بازی و اقتصاد:

1)عرصه فرهنگ و ارتباطات

فرهنگ روح حاکم بر جامعه

نشان دهنده هویت و شخصیت جامعه

معیارهای تشخیص ارزشمندی فرهنگ
1.اصلی: ایمان و اعتقاد به خدا، پیامبران و معاد
2.فرعی: توجه به عدالت، خردورزی، علم و عفاف و ....

از مهمترین ابزارهای کشورهای سلطه گر وسایل ارتباطی است و صاحبان آنها، سرمایه داران بزرگ هستند.
لازم است مانع سلطه رسانه ای و ارتباطی بیگانگان بر کشور شویم.

از گناهان بزرگ شمرده می شود و خرید

UPDF
WWW.UPDF.COM

1)تولید، توزیع و تبلیغ فیلم ها، لوح های فشرده و سایر رسانه هایی که و فروش آنها حرام است و تماشا کردن در بردارنده تصاویر یا متونی هستند که موجب انحراف و فساد می شوند. و گوش دادن به آنها حرام است 2)دربردارنده موسیقی مطرب و مناسب با مجالس لهو و گناه باشند.

مستحب است

ایجاد پایگاه اینترنتي و شبکه اجتماعي در فضای مجازی به منظور اشاعه فرهنگ ديني و مقابله با اندیشه های ای کفرآمیز و ابتذال اخلاقي

واجب کفایی

تولید، توزیع و تبلیغ فیلم های سینمایی و تلویزیونی، لوح های فشرده، مجلات، روزنامه ها، کتاب ها و انواع آثار هنری به منظور گسترش فرهنگ و معارف اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگی و ابتذال اخلاقی، از مصادیق مهم عمل صالح و دارای پاداش اخروی بزرگ است.
ایجاد پایگاه های اینترنتی و شبکه های اجتماعی در فضای مجازی به منظور اشاعه فرهنگ و معارف اسلامی و مقابله با اندیشه های کفرآمیز و ابتذال اخلاقی، مستحب است(شرایط عادی) و در مواردی واجب کفایی(شرایط خاص)

واجب است

بر دولت اسلامی: زیرساخت های لازم برای پایگاه های ارتباطی بومی و داخلی را فراهم کند.
بر ما مسلمانان: حتی المقدور از وسایل ارتباطی داخلی بهره ببریم و مانع نفوذ و سلطه رسانه ای بیگانگان شویم.
ایجاد پایگاه های اینترنتي و شبکه اجتماعي درفضای مجازی برای افرادی که توانایي علمي، فني و مالي آن را دارند.

حرام است

تولید،توزیع و تبلیغ فیلم،لوح فشرده و سایر رسانه هایي که دربردارنده تصاویر یا متني که موجب انحراف و فساد و شامل موسیقي مطرب

خرید و فروش،تماشا کردن و گوش کردن فیلم ها و محصولاتي که موجب انحراف و فساد و یا دربردارنده موسیقي مطرب و مجالس لهو

موسیقي لهو و لعب که بي بند و باری و شهوت را تقویت و تحریک مي کند و از گناهان بزرگ است.

طبق نظر همه مراجع اگر تولیدکننده یک اثر، تکثیر و کپي آن اثر را جایز نداند، تکثیر آن حرام است.خرید واستفاده از این آثار تکثیری نیز حرام است.

UPDF
WWW.UPDF.COM

جایز است (حلال)

استفاده از موسیقی، خواه موسیقی سنتی و کلاسیک باشد و خواه غیر سنتی و مدرن

استفاده از ابزارها و آلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه های فرهنگیِ مفید

شرکت در مجالس شادی، مانند جشن عروسی، جشن های مذهبی و ملی .
و هم مستحب(اگر موجب تقویت صله رحم یا تبلیغ دین شود ؛ به شرط آنکه در این مجالس، احکام دین مانند روابط میان محرم و نامحرم رعایت شود.)

عرصهٔ ورزش و بازی

قوی شدن بدن وقتی ارزشمند است که قوت بازو ⟸ سبب تواضع و فروتنی انسان شود.

مستحب است ⟸ اگر ورزش برای قصد آمادگی بیشتر جهت انجام وظایف الهی

واجب کفایی ⟸ فراهم کردن ورزش و بازی های ورزشی اگر برای دور شدن افراد جامعه از فساد و بی بند و باری دنیای کنونی ضرورت یابد.

دارای پاداش اخروی ⟸ پیشقدم شدن در برگزاری بازی ها و ورزش های دسته جمعی با هدف تقویت رابطه صمیمانه میان خویشان و همسایگان

حرام است ⟸ شرط بندی(قمار) که از امور زیان آور روحی و اجتماعی است حتی در بازی ها و ورزش های معمولی اسلام فقط ورزشی را که همراه با قمار(شرط بندی) باشد ⟸ بد می شمارد و منع می کند.

عرصهٔ اقتصاد

موارد لازم برای آنکه بر مشکلات اقتصادی ناشی از تمدن جدید و معضلات داخلی فائق شویم:

1ـ مسئولین باید اقتصاد کشور را به گونه ای مدیریت کنند که سه هدف محقق شود:

1ـ استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان
2ـ پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی
3ـ حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیا زدگی و تجمل گرایی

2ـ بکوشیم که رزق و روزی حلال به خانه بیاوریم.

رسول خدا (ص) می فرماید: عبادت ده جزء دارد که نه جزء آن؛ کسب و کار حلال است.

برای آشنایی با حلال و حرام در کسب و کار و تجارت باید با احکام تجارت آشنا شویم تا گرفتار کسب حرام نگردیم.

حضرت علی (ع) در این باره می فرماید: «یا مَعشَرَ التجّارِ، اَلفِقهَ، ثُمَّ المَتجَرَ»

ای گروه تاجران(بازرگانان) اول یادگیری مسائل شرعی تجارت، سپس تجارت کردن»

3ـ آثار مفی اشرافی گری، تجمل گرایی برخی مسئولین و فساد اداری و مالی در میان مردم

1) آثار منفی اقتصادی

2ـ بی اعتمادی عمومی

3ـ رواج تجمل گرایی و مصرف گرایی

4ـ هر نوع تجارتی که به نفع رژیم صهیونیستی باشد، همچون وارد کردن و ترویج کالاهایی که سرمایه داران این رژیم در آن شریک هستند حرام است

بر عموم مردم در جامعه اسلامی از خرید و مصرف کالاهای خارجی که سبب وابستگی کشور می شود، خودداری شود.

واجب است بر مسئولین و مدیران کشور که از شیوه اشرافی گری، تجمل گرایی و فساد اداری و مالی اجتناب کنند.

بردولت اسلامی که روابط تجاری هدفمند و کنترل اقتصادی با سایر کشورها را به گونه ای تنظیم که آن کشورها نتوانند در مواقع خطر کشور ما را تحت فشار قرار دهند.

سوالات امتحانی دین وزندگی (درس هشتم تجربی) احکام الهی در زندگی امروز

الف-باتوجه به آیات واحادیث به سوالات پاسخ دهید:

1-با توجه به آیه شریفه (قد افلح من زکاها) رمز سعادت ورستگاری انسان ها چیست ؟

UPDF
WWW.UPDF.COM

2- پیامبر اکرم درباره کسب حلال چه می فرماید؟

3-با توجه به عبارت قرآنی (ام من اساس بنیانه علی شفا جرف هار) مقصود از بنای زندگی بر لبه پرتگاه چیست؟

4- آیه شریفه (یسئلونک عن الخمر والمیسر فل فیهما اثم کبیر و منافع للناس واثمهما اکبر من نفعهما)درباره شراب وقمار چه می فرماید؟

5-بنابر سخن امام علی (ع)(یا معشر التجار ، الفقه، ثم المتجر)تجار و بازرگانان چه وظیفه ای دارند ؟

ب-درستی یانادرستی گزاره های زیررابا(ص/غ)مشخص کنید:

6-احکام وقوانین دین اسلام فقط زندگی سالم در دنیا را تضمین میکند .

7- احکام وقوانین دین اسلام فقط سعادت ونیک بدبختی اخروی وابدی را تامین می کند .

8-میان سعادت انسان در جهان آخرت و باید ونباید های دین (احکام)، ارتباط وهماهنگی برقرار است .

9-کسانی که ازگسترش خطرات برای انسان متضرر می شوند به ما می گویند چرادر اسلام این قدر منع وحرام وجود دارد .

ج-جملات زیرراباکلمات مناسب تکمیل نمایید:

10- هر کسی نگران آینده خودش است ، با تکیه بر ..... واعتماد به ..... هر گونه نگرانی را از بین می برد .

11-زندگی محکم واستوار برپایه های ..... خشنودی خداوند بنا می شود.

12-میان سعادت انسان در جهان آخرت و باید ونباید های دین (احکام)،..... برقرار است.

13-در احکام دین هر دستور خداوند دلایل خاص خود را دارد که ..... آن حکم ودستور نامیده می شود.

14-اگر ورزش به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی باشد،آن را ..... و دارای ..... می داند.

15-خداوند برای وضع احکام به ..... نگاه می کند ، نه دوست داشتن یا نداشتن مردم .

د-به سوالات زیرپاسخ کوتاه دهید:

16-قرآن کریم ، رمز سعادت ورستگاری ما را چه معرفی کرده است ؟

UPDF
WWW.UPDF.COM

17- دو مورد از آسیب های قمار را بنویسید ؟

18-نوع اجزا وعناصر فرهنگی هر جامعه نشان دهنده چیست؟

19-معیار های اصلی در تشخیص ارزشمندی فرهنگ جوامع چیست ؟

20--معیار های یک فرهنگ برتر چیست ؟

21- تجارت وروابط با رژیم صهیونیستی چه حکمی دارد ؟ چرا ؟

و-احکام :حکم هر یک از موارد زیر را بنویسید:(واجب –جایز- واجب کفایی- حرام-مستحب)

22-تولید مستند اجتماعی به نیت دینی در شرایط ویژه .

23-شرکت در مجالس شادی جهت تقویت صله رحم .

24-فراهم کردن زیر ساخت های لازم توسط دولت اسلامی برای پایگاه های ارتباطی بومی وداخلی.

25-توزیع انواع آثار هنری به منظور گسترش فرهنگ ومعارف اسلامی ومبارزبا تهاجم فرهنگی.

26- تولید مستند اجتماعی به نیت دینی در شرایط ویژه .

27- مصرف کالاهای خارجی در صورت وابستگی .

هـ-به سوالات زیرپاسخ تشریحی دهید:

28- هر دستور خداوند ، چه دلایل خاصی دارد ؟

29- حق کپی رایت چیست ونظر همه مراجع در باره آن را بنویسید ؟

30-در صورت تعارض احکام اسلامی با زندگی عصر حاضر چگونه باید رفتار کرد ؟

31- اسلام در هر دوره وزمانه ای قابل اجرا ست به چه معنااست ؟

32-چگونه دولت اسلامی وما مردم مانع سلطه رسانه ای وارتباطی بیگانگان بر کشور شویم ؟

33-نحوه اجرای احکام اسلامی در عصر (ورزش وبازی) را توضیح دهید ؟

34-باید مسئولین کشور در مدیریت اقتصاد چه اهدافی را دنبال کنند؟

ه-گزینه درست را انتخاب نمایید.

UPDF
WWW.UPDF.COM

35- تولید فیلم های سینمایی وتلویزیونی تاریخی واجتماعی به سبب اعتلای وفرهنگ اسلامی وتربیت دینی در شرایط ویژه چه حکمی دارد؟

1-واجب 2-حرام 3-مستحب 4-واجب کفایی

36- ورزش کردن به قصد آمادگی برای انجام وظایف الهی چه حکمی دارد؟

1-واجب 2-حرام 3-مستحب 4-واجب کفایی

37- ..... روح حاکم برجامعه ونشان دهنده هویت وشخصیت آن است.

1-اقتصاد 2-حکومت 3-کسب وکار 4-فرهنگ

38- شرط بندی حتی در بازی ها وورزش های معمولی نیز ..... می باشد .

1-واجب 2-حرام 3-مستحب 4-مکروه

ی-پرسشهای تالیفی

39-چرا واردات کالاهایی که مشابه داخلی دارند، کار درستی نیست؟

40-چرا زمانی استفاده از ماهواره ممنوع بود؟

41-چراپوشیدن لباسهای زیبا که محصول اسراییل است در کشور ایران ممنوع است؟

ز-سوالات واگرا:

42-شما چه راهی برای عدم اتکا به کشورهای استکباری پیشنهاد می کنید؟

43-شما چگونه می توانید فرهنگ جامعه را مترقی ومتربی به آداب اسلامی نمایید؟

پاسخنامه سوالات:

1-کسی که تزکیه ومراقبه نفس خود در برابر گناهان داشته باشد، برای رضای الهی

2- عبادت ده جز ء دارد که نه جزء آن ، کسب وکار حلال است

3-اگر اعمال انسان بر اساس ایمان به خدا نباشد، مانند این است که خانه ای بر روی لبه پرتگاه وروی شن بنا شود وباکوچکترین حرکت ولرزش نابود می شود.

UPDF
WWW.UPDF.COM

4-شراب وقمار ظاهرا برای برخی افرادکه به خداونداعتقد ندارندسودمند ونافع است اما ضرر وزیان وگناهشان از فایده آن دو بیشتر می باشد.

5-ابتدا باید قوانین واصول صحیح تجارت را بیاموزند وسپس تجارت نمایند.

6-غ 7-غ 8-ص 9-ص

10- خداوند - دستورات او 11- تقواو خشنودی خداوند 12- ارتباط وهماهنگی

13- حکمت 14- مستحب- پاداش اخروی 15- ضررهای یک عمل

16-به یقین هر کس خود را تزکیه کرد، رستگار شد.

17-قمار علاوه بر اینکه یک کار بیهوده است، پول و ثروت مردم را در مسیری که هیچ فایده ای برای جامعه ندارد به کار می گیرد .از طرف دیگر، این عمل میان برنده و بازنده کینه و دشمنی به وجود می آورد.

18-نشان دهنده درجه و میزان ارزشمندی و تعالی آن جامعه است.

19-اعتقاد به خدا و یکتاپرستی،ایمان و اعتقاد به پیامبران الهی و اعتقاد به معاد و پایبندی به آن

20-توجه به عدالت، خردورزی، علم و دانش، عفاف و پاکدامنی، دوری از شهوت وغضب و پایبندی به احکام و دستورات الهی از معیارهای دیگر یک فرهنگ برتر است.

21-از آنجا که رژیم صهیونیستی، سرزمین مسلمانان را به کمک انگلستان در سال های قبل به زور تصرف کرده و در آنجا غاصبانه یک کشور تشکیل داده است، هر نوع تجارتی که به نفع این رژیم باشد، همچون وارد کردن و ترویج کالاهایی که سرمایه داران این رژیم در آن شریک هستند حرام است.

22- (واجب کفایی)

23- (مستحب)

24- (واجب)

25- (واجب کفایی)

26- واجب کفایی

27- (حرام)

UPDF
WWW.UPDF.COM

28- هر دستور خداوند، دلایل خاص خود را دارد که آن حکم و دستور نامیده " حکمت"می شود .گاهی ما حکمت برخی از دستورات خداوند را می دانیم و گاه از آنها مطلع نیستیم .گاهی هم از علوم مختلف کمک می گیریم تا حکمت آن را به دست بیاوریم.

29- طبق نظر همه مراجع، اگرتولیدکننده یک اثر، تکثیر وکپی آن اثر را جایز نداند، تکثیر آن حرام است؛ خرید و استفاده از این آثارتکثیری نیز حرام می باشد.

30- این تعارض، رعایت قوانین الهی راتاحدودی سخت کرده است، امّا از آنجا که ایمان داریم این قوانین، فرمان های خداست، با اعتماد به نفس بالا و توکل بر او وارد عمل می شویم.

31- درست است که اسلام در هر دوره و زمانه ای قابل اجراست و هرقدر زندگی بشر پیچیده ترشود و نیازهای جدیدی پدید آید، فقها و مجتهدین می توانند احکام اسلامی را متناسب با آن شرایط استخراج کنند، اما این بدین معنا نیست که اگر جوامع بشری دچار انحراف شدند و خواسته ها وتمایلات مخالف با سعادت خود پیدا کردند، اسلام آن خواسته ها را بپذیرد و مطابق با آنها حکم کند.

32- بر دولت اسلامی واجب است که زیرساخت های لازم برای پایگاه های ارتباطی بومی و داخلی را فراهم کند .بر ما نیز واجب است که حتی المقدور از وسایل ارتباطی داخلی بهره ببریم و مانع نفوذ و سلطه رسانه ای بیگانگان شویم.

33- دین اسلام از مسلمانان می خواهد برای سلامت و تندرستی خود بکوشند و از هرکاری که تندرستی را به خطر می اندازد، دوری کنند .علاوه بر این، خوب است هر مسلمانی بکوشد که بدنی قوی و نیرومند داشته باشد تا در زندگی از سلامت برخوردار باشد و بتواند بهتر فعالیت کند و در هنگام خطرو مبارزه با دشمنان دین پیروزمندانه عمل نماید.

34- مسئولین باید اقتصاد کشور را به گونه ای مدیریت کنند که سه هدف زیر محقق شود :اول، استقلال اقتصادی و عدم سلطه و نفوذ بیگانگان1 ؛ دوم، پیشروی به سوی عدالت و قسط و کاهش فاصله طبقاتی؛ سوم، حرکت به سوی آبادانی و عمران در عین دوری از دنیازدگی و تجمل گرایی.

35-واجب کفایی

36-مستحب

37-فرهنگ

38-حرام

39-اگرمصرف کالاهای خارجی سبب وابستگی کشور شود، واجب است از خرید آن خودداری شود

40-زمانی که ماهواره، ابزاری برای استفاده حرام وترویج ابتذال وفرهنگ غربی درکشورهای اسلامی بود.

UPDF
WWW.UPDF.COM

41- هر نوع تجارتی که به نفع این رژیم باشد،همچون وارد کردن و ترویج کالاهایی که سرمایه داران این رژیم در آن شریک هستند حرام است.

42- بکوشیم که همه از کالای ایرانی استفاده کنیم و کالای مرغوب در اختیار مردم قرار دهیم.

43-تربیت فرزندان درخانه ودانش آموزان در مدارس با آداب ناب اسلام وپیروی از سیره وزندگی اهل بیت ودستورات قرآن کریم.

منابع:

1ـ قرآن کریم

1-کتاب دین وزندگی(3)

2-سوالات امتحان نهایی

UPDF
WWW.UPDF.COM

محتوای نوشتاری کتاب دین و زندگی دوازدهم رشته علوم تجربی سال تحصیلی 1400-99	به نام خدا معاونت آموزش متوسطه نظری دبیر خانه راهبردی کشوری دین و زندگی تولید شده در استان لرستان	بخش دوم در مسیر درس نهم نام طراح : سیده زینب موسوی

پایه های استوار

اهداف یادگیری

هدف کلی : توانایی تبیین معیار های یک تمدن متعالی از نظر اسلام

اهداف آموزشی :

1- آشنایی با رهنمود های قرآن کریم و سیره ی معصومین (ع) درباره معیار های تمدن اسلامی

2- توانایی تبیین معیار های تمدن اسلامی بر اساس قرآن و سیره ی معصومین (ع)

3- بتواند وضعیت معیار های چهارم ، پنجم و ششم را در دوره ی تمدن اسلامی تحلیل و بیان کند .

****

متن درس

گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند تغییر در **نگرش** انسان ها و تحولی بنیادین در **شیوه زندگی فردی و اجتماعی** بود .

رسول خدا این رسالت را از مکه آغاز کرد و سپس با هجرت به مدینه و با کمک یاران خود پایه های یک جامعه دینی را بنا و حرکت به سوی **تمدن اسلامی** را آغاز کرد .

مطالعه **قرآن کریم و سیره و روش آن بزرگوار** ما را به برخی از معیار های تمدن مورد نظر اسلام می رساند .

UPDF
WWW.UPDF.COM

معیار های تمدن اسلامی

1- رسول خدا (ص) مردم را از ابتدا دعوت به **یکتاپرستی** کردند و فرمودند : ای مردم بگویید معبودی جز الله نیست تا رستگار شوید .

2- رسول خدا افق دید مردم را از زندگی **فراتر برد** و آنان را با **آخرت** آشنا کرد .

3- رسول خدا برای **رسالتی** بر انگیخته شده بودند که جامعه ای بنا نهد که در آن به جای حکومت **ستمگران و طاغوتیان** ، **ولایت الهی** حاکمیت داشته و **نظام اجتماعی** بر پایه ی **قوانین و دستورات الهی** باشد .

4- یکی از مهم ترین **اهداف** پیامبر اکرم برپایی جامعه ای **عدالت محور** بود به طوری که در آن **مظلوم** بتواند به آسانی **حق** خود را از **ظالم** بستاند و امکان **رشد** برای همه انسان ها فراهم باشد نه اینکه نعمت های زمین انحصار گروهی محدود باشد . پیامبر در این راستا از هیچ تلاشی در این راه فروگزار نمی کرد .

برای مثال به مردم می فرمود :

برترین جهاد ، سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد

قرآن کریم در اوصاف **نمازگزاران** را اینگونه بیان می کند که آنان در **مال خود** برای **محرومان و فقیران** نیز **حق معینی** قرار داده اند .

و آنجا که می خواهد **تکذیب کنندگان دین** را معرفی کرده ، از کسانی یاد می کند که **یتیمان** را از خود میرانند و دیگران را به **اطعام مساکین** تشویق نمی نمایند .

وضعیت این معیار در دوره ی تمدن اسلامی

با توجه به پیام های مکرر قرآن کریم و سیره و روش رسول خدا (ص) تا مدتی پس از ایشان توجهی به این معیار داشتند .

برای مثال : در هنگام مواجه سپاه مسلمانان با سپاه ساسانیان گفت و گویی میان رستم فرخ زاد فرمانده سپاه یزگرد سوم با فرمانده مسلمانان رخ داد که می تواند نشان دهنده ی این معیار باشد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

5- یکی از اهداف مهم **پیامبر** ارتقای **جایگاه خانواده** به عنوان **کانون رشد و تربیت انسان ها** و **مانع اصلی فساد و تباهی** بود .

از عناصر اصلی این برنامه **احیای منزلت زن** بود.

در آن زمان که زن هیچ ارزشی نداشت و همچون کالایی بود پیامبر در **گفتار و رفتار** خویش انقلابی عظیم در **جایگاه خانواده و زن** پدید آورد آن حضرت به یاران خود فرمود : **هیچ مردی نیست که زنی از محارم خود را شاد کند ، خداوند روز قیامت او را شاد خواهد کرد.**

وقتی به ایشان می گفتند کسی دختر دار شده است می فرمود : **دختران چه فرزندان خوبی هستند ، سرشار از لطف ، آماده کمک به پدر و مادر ، انس گیرنده ، باعث برکت ، ریزبین ، هنرمند و ظریف کار**

پیامبر همواره دست دخترش را می بوسید و می فرمود : **بهترین زنان جهان چهار تن اند ؛ مریم آسیه فاطمه خدیجه**

خداوند از خشنودی فاطمه خشنود و از خشمش به خشم می آید

فاطمه پاره ای از تن من است هر که او را بیازارد مرا آزرده است و هرکس مرا بیازارد خدا را آزرده است

به طور کلی در خانواده پیامبر زنان پا به پای مردان تاریخ را رقم زده اند .

خدیجه (س) حامی بزرگ پیامبر در دوران اولیه و سخت بعثت ؛

فاطمه (س) همراه پدر و حامی بزرگ حضرت علی؛

و **زینب** (س) در کنار برادر پیام رسان نهضت عشورا ؛

این خانواده الگوی تمام عیار : **عفاف ، حیا و پوشش اسلامی** بودند .

وضعیت این معیار در دوره ی تمدن اسلامی

با توسعه سرزمین های اسلامی و شکل گیری حکومت هایی که پیامبر و یارانش اسوه و سر مشق خود قرار نمی دادند بار دیگر برخی از **رفتار های جاهلی** نسبت به زن پدیدار شد . حاکمان بنی امیه و بنی عباس حرمسرا تشکیل داند و **حقوق الهی زنان** را نادیده می گرفتند . با این وجود موقعیت زن و خانواده در تمدن اسلامی بسیار فراتر از موقعیت زن در اروپا و سایر مناطق جهان بود . زن حق مالکیت و کار داشتند ، دست رنج آنان به خودشان تعلق می گرفت و در اخیار همسر یا پدر قرار نمی گرفت .

توضیح تکمیلی : در اروپا تا نیمه قرن نوزدهم زنان حق مالکیت نداشتند و تمامی اموال آنان متعلق به

UPDF
WWW.UPDF.COM

شوهرشان بود .

قرآن کریم اصولا تلقی درجه دوم بودن زن را به شدت نهی کرد و به اینکه در آن عصر و حتی تا همین دوره اخیر ، در اروپا زن را بر اساس تورات ، موجود درجه دو تلقی می کردند .

رسول خدا دعوت خود را در جامعه شروع کرد که نشانه هایی از تفکر و تعقل در آن نبود . و جز هفده نفر در آن جامعه با سواد دیگری نبودو دنیای مردمان پر از جهل و خرافات بود برای

مثال : شتر سالم را با آهن داغ می کردند تا شتر مریض درمان شود .

پیامبر اکرم آمد تا این جامعه را متحول کند و مردم را به سوی زندگی مبتنی بر تفکر و علم سوق دهد .

اولین آیاتی که بر رسول خدا نازل شد و آغاز گر رسالت وی بود درباره ی دانش آموختن بود.

سد جاهلیت با نزول تدریجی آیات قرآن و دعوت مکرر این کتاب به خرد ورزدی و دانش تشویق های مکرر پیامبر شکسته شد .

رسول خدا نه تنها همه را دعوت به علم آموزی کرد بلکه آموختن علم را برای مردم واجب دانست و فرمود

طلب علم بر هر زن و مرد مسلمان واجب است

آن حضرت روزی به یارانش فرمود : هر کسی که دوست می دارد ، نگاهش به چهره ی کسانی افتد که از آتش دوزخ در مان اند به جویندگان علم بنگرد سوگند به کسانی که جان من در دست قدرت اوست هر شاگردی که برای تحصیل علم به خانه ی عالمی رفنت و امد کند در هرگامی ثواب و پاداش عبادت یک ساله عابد برای او منظور میگردد و برای هر قدمی که در این مسیر می نهد شهر آبادی در بهشت برای او آماده می سازند بر روی زمین که راه میرود زمین نیز برای او طلب آمرزش می کند .

روزی زنی به نزد حضرت زهرا (س) رفت و سال های متعدد پرسید و ایشان به همه سوال ها پاسخ دادند زن از زیاد شدن سوالات احساس شرمندگی کرد حضرت فاطمه (س) فرمود : من هم کار گزارم و خود را خادم خداوند قرار داده ام . مزد من دربرابر هر سوالی که پاسخ دهم از مجموع مروارید هایی که فاصله ی میان زمین و آسمان را پر کند بیشتر است . پس سزاوار است که از پرسش های تو احساس رنج و زحمت نکنم

UPDF
WWW.UPDF.COM

وضعیت این معیار در دوره ی تمدن اسلامی

تلاش پیامبر و پیشوایان ما سبب علاقه مسلمان به علم و دانش شد .

برای مثال : نیاکان ما در جهان اسلام توانستند حلقه دانش بشری را از چند شاخه محدود به پانصد شاخه برسانند و این به معنی توسعه زیاد هم بود . شوق آنان به دانش باعث شد در کنار هر مسجدی یک مدرسه ساخته شود .

یکی از بزرگ ترین دانشمندان در تمدن اسلامی ابن سینا بود که بحق آثار وی یکی از عوامل اصلی تحول اندیشه در اروپا و توجه بیشتر اروپاییان به تفکر فلسفی و دانش طبیعی محسوب می شود مثل کتاب ((شفا)) ایشان .

ملاصدرا ، فیلسوف بزرگ اسلامی درباره هماهنگی میان دین و تفکر عقلی می گوید:

نمی شود قوانین این دین برحق الهی ، که چون خورشید روشن و درخشان است . با دانش استدلالی یقینی مخالفت داشته باشد . نیست باد آن فلسفه ای که قوانینش با کتاب قرآن و سنت رسول خدا و ائمه اطهار مطابقت نداشته باشد .

در تمدن اسلامی در قرون اولیه در امور مربوط به بهداشت و سلامتی وضع مسلمانان بسیار درخشان بود ؛ درمیابیم که چگونه دستورات ساده ای مثل وضو، غسل ، طهارت ، نجاست و دستورات مربوط به سلامت و درمان دنیای اسلام را متحول کرده است .

یکی از ویژگی های فرهنگ علمی دوره اسلامی منحصر نبودن تحصیل علم به طبقه ی خاصی بود .در زمان پیامبر زنان به حضور ایشان می رسیدند و سوالات علمی می پرسیدند . حضرت زهرا (س) در مدینه کلاس علمی تشکیل دادند و برخی از همسران پیامبر جز روایان حدیث به شمار می آیند .

تصاویر

بوعلی سینا یکی از دانشمندان مسلمان که شهرت جهانی دارد که ایشان فیلسوف ، دانشمند و حکیم بوده اند .

UPDF
WWW.UPDF.COM

ملاصدرا یکی دیگر از دانشمندان مطرح اسلامی در حیطه فلسفه و عرفان فعالیت کرده اند .

معیار های جامعه اسلامی همچون ستون هایی برای یک بنا هستند .

آیات و احادیث

تدبر در قرآن 1 : مَنْ آمَنَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

در این آیه به دو اصل اعتقادی که دو معیار تمدن اسلامی نیز به حساب می آیند ، اشاره شده است . آن دو معیار کدام اند؟

معیار اول : ایمان به خدا (توحید و یکتا پرستی)

معیار دوم : ایمان به آخرت (معاد)

تدبر در قرآن 2 : يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ....

با توجه به آیه شریفه و عبارت های درس معیار سوم تمدن اسلامی کدام است ؟ پذیرش ولایت الهی ؛ ولایت خدا و پیامبر و امامان (ولایت پذیری)

تدبر در قرآن 3 : لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ.....

با توجه به آیه شریفه و عبارت های قبل ، معیار دیگری از معیار های مورد نظر پیامبر اسلام برای تشکیل

UPDF
WWW.UPDF.COM

تمدن اسلامی را ذکر کنید .

معیار چهارم : برپایی جامعه عدالت محور

تدبر در قرآن **4** : وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

با تفکر در این آیه معیار پنجم تمدن اسلامی را ذکر کنید ..

معیار پنجم : حفظ و ارتقا جایگاه خانواده

تدبر در قرآن **5** :..... قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ

با توجه به این آیه شریفه و عبارات قبل ، معیار دیگری از تمدن مورد نظر پیامبر اسلام را ذکر کنید :

معیار ششم : عقل و خردورزی و اهمیت جایگاه علم و عالم

UPDF
WWW.UPDF.COM

پاسخ به فعالیت های کلاسی

تکمیل

اکنون که معیار ها را استخراج کرده اید ، به ترتیب الویتی که خودتان تشخیص می دهید ، آنها را در ردیف هی شماره یک تا شش قرار دهید .

۱- اصل توحید ۲- اصل معاد ۳- پذیرش ولایت الهی و نفی ولایت طاغوت ۴- عدالت خواهی ۵- تحکیم بنیان خانواده و احیای مقام و منزلت زن ۶- تفکر و تعقل

دانش تکمیلی

اگر اسلام می‌تواند به وجود آورنده یک تمدن باشد، چرا عموم کشورهای اسلامی از تمدنی ضعیف برخوردارند؟

پاسخ به این سؤال را در وبگاه گروه قرآن و معارف اسلامی به آدرس **http://quran _ dept.talif.sch.ir** در بخش «دانش تکمیلی» ملاحضه کنید.

هم اندیشی

برای اینکه ما مسلمانان بتوانیم بار دیگر تمدن اسلامی را احیا کرده به جایگاه مناسب خود در جهان برسانیم چه اقداماتی باید انجام دهیم؟

معیارهای تمدن اسلامی	اقدامات لازم
۱- اصل توحید	اجرای درست فرمان‌های خداوند درجامعه
۲- اصل معاد	توجه بیشتر به آخرت
۳- پذیرش ولایت الهی و نفی ولایت طاغوت	ایستادگی در برابر ظالمان و سرسپردگی به ولایت خدا
۴- عدالت خواهی	رفع اختلاف طبقاتی و حمایت از اقشار محروم
۵- تحکیم بنیان خانواده و احیای مقام و منزلت زن	حراست بیشتر از حریم خانواده و توجه به حجاب
۶- تفکر و تعقل	ترویج عقلانیت و ارتقای سطح علم و دانش

UPDF
WWW.UPDF.COM

سوالات امتحانی

الف- به پیام آیات زیر پاسخ دهید .

1- آیه شریفه (مَنْ آمَنَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ) به کدام دو اصل اساسی اعتقادی که دو معیار تمدن اسلامی هم به حساب می آید اشاره دارد ؟ (پرتکرار ، امتحان نهایی)

2- آیه شریفه (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ ....) به کدام معیار تمدن اسلامی اشاره دارد ؟ (امتحان نهایی)

ب- درستی یا نادرستی جملات زیر را مشخص کنید .

3- از ویژگی های فرهنگ علمی دوره ی اسلامی منحصر نبودن تحصیل علم به طبقه یا قشر خاص بود. (امتحان نهایی)

4- در جامعه ی عدالت محور پیامبر (ص) نعمت ها و ثروت ها در انحصار گروهی محدود بود . (امتحان نهایی)

5- برترین جهاد ، سخن حقی است که انسان در مقابل سلطان ستمگر به زبان آورد . (تالیفی)

پ- جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

6- رسول خدا دعوت خود را در جامعه جاهلی آغاز کرد که نشانه های بسیار اندک از تعقل و .....و ..... داشت (امتحان نهایی)

7- رسول خدا در دوره ی تمدن اسلامی با ..... و ..... خویش انقلابی عظیم در جایگاه خانواده و زن پدید آورد (امتحان نهایی)

8- رسول خدا (ص) مردم را از ابتدا دعوت به ..... کردند (تالیفی)

ت- جواب درست را انتخاب کنید .

9- پیامبر گرامی اسلام مبعوث شد تا جامعه ی ..... آن روز را متحول کند و مردم را به سوی زندگی مبتنی بر ..... سوق دهد . لذا اولین آیاتی که بر ایشان نازل شد درباره ی ..... بود .

الف – جاهلی – تفکر و علم – دانش آموختن

ب – مشرک – تفکر و علم – دانش آموختن

ج – جاهلی – عدل و قسط – توحید و عدل

د – مشرک – عدل و قسط – توحید و عدل

10- روایت نبوی (برترین جهاد ، سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر

UPDF
WWW.UPDF.COM

زبان آورد) قوام بخش کدام یک از پایه های تمدن اسلامی است .

الف- اطاعت از خدا و رسول و دوری از طاغوت ب- دعوت به تفکر و علم ورزی

ج – برقراری عدالت اجتماعی د- اعتقاد به توحید و معاد

ث- به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید .

-11 قرآن کریم در وصف نمازگزاران چه چیزی را بیان می کند ؟ (تالیفی)

-12 تا همین دوره اخیر در اروپا زن را بر اساس تورات چگونه تلقی می کردند ؟ (تالیفی)

-13 شوق به چیزی باعث شد در کنار هر مسجدی یک مدرسه ساخته شود ؟ (تالیفی)

ج – به سوالات زیر پاسخ کامل دهید .

-14 چگونه یکی از جاهل ترین جوامع روزگار پیامبر (ص) مشتاق علم گردید ؟ (پرتکرار ، امتحان نهایی)

-15 موقعیت زن در خانواده در تمدن اسلامی را نویسید . (پرتکرار ، امتحان نهایی)

-16 تلاش های پیامبر اکرم (ص) را برای برپایی جامعه ای عدالت محور بنویسید . (امتحان نهایی)

-17 سخن رسول خدا در رابطه با چگونه در امان ماندن از آتش دوزخ و ثواب تحصیل علم را بنویسید . (تالیفی)

معنای مفاهیم و اصطلاحات

ولایت : سرپرستی ؛ به این منظور که کسی که ولایت دارد درواقع سرپرست کسانی است که بر آن ها ولایت دارد .

ولایت الهی : سرپرست حقیقی انسان ها کسی است که آن ها را خلق کرده و یا کسانی که خالق تعیین می کند مثل پیامبران و امامان .

رشد : رشد در دو جنبه معنوی و دنیوی مد نظر است .

عام المنفعه : آنچه که سودش به عموم برسد .

UPDF
WWW.UPDF.COM

سوالات واگرا

1- اگر رسول خدا هرگز مبعوث نمی شدند چه اتفاقی می افتاد ؟

2- اگر جایگاه زن هرگز مورد توجه اسلام نبود زنان در چه وضعیتی بودند ؟

3- تصور خود را در رابطه با اینکه اسلام با مسائلی چون تفکر بیگانه می بود و ما صرفا بدون تعقل باید عبادت پروردگار را می کردیم بنویسید .

پاسخ نامه سوالات

1- توحید و معاد دو اصل اعتقادی هستند که دو معیار تمدن اسلامی هم به حساب می آیند .

2- ولایت پذیری ؛ پذیرش ولایت خدا ، پیامبران و امامان

3- ص 4- غ 5- ص

6-تفکر ، دانیایی 7- گفتار و رفتار 8- یکتاپرستی

9- الف 10- الف

11- در مال خود برای فقیران و محرومان حق معینی قرار می دهند

12- درجه دو

13- دانش

14- نزول تدریجی آیات قرآن و دعوت مکرر این کتاب به خرد ورزی و دانش از یک طرف و تشویق دائمی رسول اکرم (ص) از طرف دیگر سد جاهلیت را شکست و جامعه ی آن زمان را مشتاق علم کرد

15- زنان حق مالکیت و کار داشتند دسترنج آن ها به خودشان تعلق داشت و در اختیار همسر و پدر قرار نمی گرفت به همین جهت می توانست ثروت خود را وقف امورعام المنفعه کنند . تحصیل برای زنان آزاد بود و دانشمندان زن پدیدار شدند قرآن کریم اصولا تلقی درجه دوم بودن زن را به شدت نفی کرد و با اینکه در آن عصر وحتی همین دوره اخیر در اروپا زن را بر اساس تورات موجود درجه دوم تلقی می کردند آیات قرآنی با این نگاه مبارزه کرد .

16- یکی از اهداف مهم پیامبر (ص) برپایی جامعه ی عدالت محور بود تا مظلوم به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشدبرای همه انسان ها فراهم شود نه اینکه نعمت ها در انحصار گروهی محدود باشد . ایشان از هر فرصتی برای رفع تبعیض های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ برابری استفاده می نمود .

17-کسی که دوست میدارد نگاهش به چهره ی کسانی افتد که از آتش دوزخ در امانند ، به جویندگان علم بنگرد . سوگند به کسی که جانم در دست قدرت اوست ، هر شاگردی که برای تحصیل

UPDF
WWW.UPDF.COM

علم به خانه عالمی رفت و آمد کند در هر گامی ثواب و پاداش عبادت یک ساله ی عابد برای او منظور می گردد برای هر قدمی که در این مسیر می نهد شهر آبادی در بهشت برای او آماده می سازند . بر روی زمین که راه می ورد زمین نیز برای او طلب آمرزش می کند.

ارجاعات

قرآن کریم

کتاب درسی دین و زندگی دوازدهم رشته علوم تجربی- ریاضی و فیزیک – فنی و حرفه ای – کار دانش

سایت سنجش ؛ بانک سوالات

راهنمای معلم دین و زندگی دوازدهم رشته علوم تجربی-ریاضی وفیزیک-فنی و حرفه ای- کار دانش

UPDF
WWW.UPDF.COM

درس دهم «تمدن جدید» دین و زندگی(3)پایه دوازدهم	بسمه تعالی گروه آموزشی معارف اداره آموزش و پرورش خرم آباد ناحیه (2) «دبیرستان نرگس» تمدن جدید و مسئولیت ما	محتوای نوشتاری (کلیه رشته ها) سال تحصیلی 1400-1399 طراح : اعظم روشنی زاده

موضوع : تمدن جدید

هدف کلی:

آشنایی با تمدن جدید و ارزیابی آن و بررسی نقاط قوت و ضعف آن و شناسایی مسئولیت خود را در مواجهه با آن.

اهداف رفتاری:

1- سه تمدن بزرگ اروپا را تبیین نماید.

2- بتواند آثار و پیامدهای مثبت و منفی تمدن جدید را در حوزه های مختلف علم، عدل و قسط بیان کند.

3- بتواند آثار منفی تمدن جدید را در خانواده بنویسد.

4- توضیح دهد که چه مسئولیتی در مواجهه با آثار تمدن جدید دارد.

برای مقابله با آثار منفی تمدن جدید راهکار بیان کند.

چکیده :

تمدن جدید برای دنیای امروز مزایای بسیاری داشت از جمله علم امکانات اجناس و لوازم گوناگون اما در برابر این داده ها توانست خیلی چیزها از جامعه انسانی بگیرد که به هیچ عنوان قابل جبران نیست تمدن جدید توانست بنیان خانواده را سست کند و خیلی از مسائل اخلاقی را زیر سوال ببرد در کنار این جامعه آشفته تنها پناه واقعی و تنها ساحل آرام پناه آوردن به آموزه‌های دینی و الهی است که می توان از طوفان آشوبگر تمدن جدید رهایی یافت.

نکات مهم درس:

1- زمینه های پیدایش تمدن جدید در اروپا

آثار و پیامدهای مثبت و منفی تمدن جدید در حوزه علم که شامل

الف) آثار مثبت: رشد سریع علم- توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت

UPDF
WWW.UPDF.COM

ب) آثار منفی: مصرف زدگی- نابودی طبیعت- علم زدگی

2- آثار و پیامدهای مثبت و منفی تمدن جدید در حوزه: عدل و قسط

الف) آثار مثبت: توجه به قانون- مشارکت مردم در تشکیل حکومت

ب) آثار منفی: ظهور ظلم فراگیر- افزایش فاصله میان فقیر و غنی- جهان نظامی شده و محصور در تسلیحات

3- آثار و پیامدهای منفی تمدن جدید در حوزه خانواده – فرو پاشی نهاد خانواده- بی بندوباری جنسی- استفاده ابزاری از زنان

حال با توجه به این نکات مسئولیت ما در این زمینه ها چیست؟

آیات و احادیث :

تدبر در قرآن صحیفه 1309 اُدع اِلی سَبیلِ رَبِّکَ بِاالحِکَمهِ و المَوعِظَهِ الحَسَنَهِ وَ جادِلُهم بِالَّتی هِیَ اَحسَنُ

به راه پروردگارت دعوت کن با دانش استوار و اندرز نیکو و با آنان به شیوه‌ای که نیکوتر است مجادله نما

روش اول: بهره مندی از حکمت و استدلال در هنگام دعوت

روش دوم: استفاده از موعظه حسنه و اندرز نیکو

روش سوم: استفاده از جدال احسن و بهتر هنگام بحث و مناظره

تحقیق

اگر شما کارگردان فیلم در سینما بودی چه موضوعی درباره تمدن جدید را انتخاب می کردید و این موضوع چه پیام هایی می توانست داشته باشد.

توضیح درس:

زمینه های پیدایش تمدن جدید:

1- کلیسا و تعالیم تحریف شده: تمدن دوم اروپا به که به قرون وسطی معروف است با کنار گذاشتن بت پرستی به مسیحیت روی می‌آورد و این پیشرفت برای آنان محسوب می شد که باعث شد مردم بت پرست به یک دین الهی معتقد شدند و باعث اتحاد در اروپا شد اما اندک اندک با اعتقادات نادرست مسیحیت باعث دوری مردم از این آئین شدند اعتقادات اشتباهی مانند اینکه آدم در بهشت دچار گناه شده و یا اینکه انسان از ابتدا گناهکار زاده می شود که باعث می شد انسان همیشه با یک احساس گناه زندگی کند یا به عنوان مثال آنها معتقد بودند که اعتراف به گناه در نزد کشیش باعث آمرزیده شدن است و اعتقادات و آیین های غلطی که شاید قسمتی از آنها به دلیل پول دوستی و جاه طلبی عوامل کلیسا بوده باعث دوری مردم از کلیسا و روی آوردن آنها به تمدن جدید شد.2- بهره گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها: حدود قرن هفتم میلادی در اواسط قرون وسطا در همسایگی اروپا،

UPDF
WWW.UPDF.COM

تمدن اسلامی متولد شد و در طول سه قرن به شکوفایی رسید. کتاب‌های مسلمان دانشمند به سرعت ترجمه شد و باعث شد رهبری کلیسا را نقد کنند باعث روی آوردن مردم به خرد ورزی و پژوهش و اندیشه گردید و این عامل آنها را از تفکرات پوسیده مسیحیت دور کند و به تمدن جدید نزدیک گرداند.

آثار و پیامدهای مثبت و منفی تمدن جدید

حوزه علم

آثار مثبت :

رشد سریع علم- توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت

آثار منفی :

مصرف زدگی- نابودی طبیعت- علم زدگی

رشد سریع علم: در دوران تمدن جدید علم در قرون اخیر جهشی فوق العاده داشته که به طوری که دوران جدید را می‌توان دوران علم نامید اختراع تلفن، ماهواره، شبکه های اینترنت و غیره

توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت: انسان با تصرف بالایی که در علم به دست آورد در طبیعت تصرف فوق‌العاده به دست آورد باسدهای بزرگ آب ها را مهار کردند و توانای خود را به رخ طبیعت کشاند.

آثار تمدن جدید:

1- مصرف زدگی

2- نابودی طبیعی

3- علم زدگی

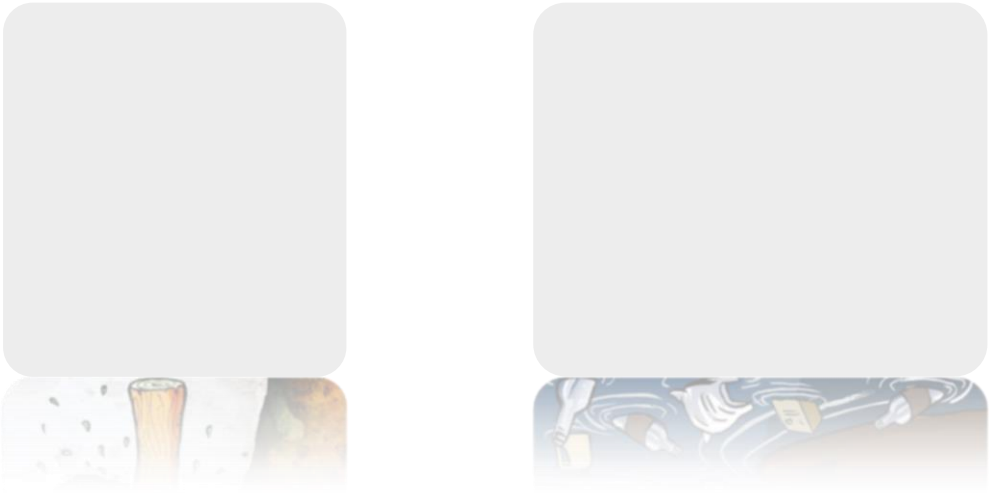

UPDF
WWW.UPDF.COM

مسئولیت ما در این حوزه :

1- تلاش برای پیشگام شدن در علم و فناوری

2- حضور موثر و فعال در جامعهٔ جهانی

3- ترسیم چهرهٔ عقلانی و منطق دین اسلام

1-تلاش برای پیشگام شدن در علم و فن آوری : پیشرفت علمی پایه های استقلال یک ملت را تقویت می کند ومانع تسلط بیگانان می شود.

2. حضورموثر و فعال در جامعهٔ جهانی: جوامع غربی به دلیل شکست در مسیر علوم تجربی به شدت به دنبال راه و مکبی هستند که نجات بخش آنها باشد و پیامی که منطبق با فطرت انسان هاست. لازم است ما در برابر تبلیغات وسیع آنها پیام رهایی بخش اسلام را به گوش جهانیان برسانیم.

3-ترسیم چهرهٔ عقلانی و منطقی دین اسلام: دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن براساس حکمت الهی است.

حوزه عدل و قسط:

آثار مثبت :

1- توجه به قانون : مردم با حقوق خود در مقابل دولت ها آشنا هستند مانند حق کارگر حق کودک، حق تعلیم و تربیت

2- مشارکت مردم در تشکیل حکومت دیگر مردم در سرنوشت خود دخیل بودند.

آثار منفی :

1- ظهور ظلم فراگیر استعمار= آنها به بهانهٔ استعمار آباد کردن بسیاری از کشورها را تحت سلطه خود در می آورند. دورهٔ استعمار که دورهٔ غارت علنی ثروت ملت ها بود و تا اواخر قرن بیستم ادامه داشت، که برخی محققان بر این باورند ثروتی که در دورهٔ استعمار از کشورهای استعمار زده به کشورهای

2- افزایش فاصلهٔ میان انسان های فقیر و غنی در جهان : صاحبان سرمایه و صنعت منابع طبیعی اکثر نقاط جهان را به بهایی بسیار اندک خریدند و یا با قدرت نظامی خود تاراج کردند و کالاها خود را با قیمت های بسیار سنگین به مردم همان سرزمین می فروختند.

3- جهان نظامی شده و محصور در تسلیحات : امروزه مردم جهان هر لحظه در مخاطرهٔ به کار افتادن سلاح هایی هستند که می توانند چندین بار همهٔ کرهٔ زمین را نابود کنند.

UPDF
WWW.UPDF.COM

مسئولیت ما در این حوزه :

1- مبارزه با ستمگران و تقویت فرهنگ جهاد و شهادت و صبر
2- استحکام بخشیدن به نظام اسلامی

1- مبارزه با ستمگران: یکی از اهداف اصلی انبیاء مبارزه با ظلم و برقراری عدل و گسترش حق و حقیقت بود. البته عدالت برمبنای هوشیاری

2- استکام بخشیدن به نظام اسلامی: استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهمترین مهمترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است.

حوزه خانواده

تمدن جدید با نگاه مادی به انسان به ویژه در حوزه روابط زن و مرد بیشترین آسیب‌ها را به نهاد خانواده وارد کرد.

برخی از این آسیب ها عبارتند از:

1- فروپاشی نهاد خانواده: امروزه بیش از ۵۰ درصد ازدواج‌ها به طلاق می‌انجامد و ارتباطات خانوادگی بسیار ضعیف و حتی خانواده که شامل پدر و مادر و بچّه ها می باشد ارتباط سرد که اکثراً با نام طلاق رومی نام گرفته است.

2- بی بند و باری جنسی: بی‌بندوباری جنسی در غرب چنان رواج یافته که دیگر دولت‌ها توان اصلاح و مبارزه با آن را ندارند فرزندان تک سرپرست و فرزندان بدون پدر که نتیجهٔ روابط نامشروع است روز به روز در حال افزایش است.

استفاده ابزاری ی از زنان: استفاده ابزاری از زنان برای تبلیغ کالاها تشویق آنان به پوشیدن لباس‌های نامناسب و روابط نامشروع میان زنان و مردان از نتایج دیگر تمدن جدید است.

مسئولیت ما در این حوزه :

خانواده کانون رشد فضیلت ها و پاکی ها و محل تربیت نسل های خلّاق و توانمند و با همّت است که با تکیه بر آن می‌توان جلوی خیلی از فسادها و انحرافات اجتماعی را گرفت.

تمدن جدید و مسئولیت ما

ونحوه زندگی در آن بهتر بشناسایی کنیم و مسئولیت خود را در مواجهه با آن بدانیم

مروری بر تمدن جهتهای این تمدن با معیار های الهی ارزیابی شود

UPDF
WWW.UPDF.COM

و با این ارزیابی نقاط قوت و ضعف تمدن امروزی پس برده

تمدن سوم که تقریبا تمامی جهان امروز تحت تاثیر خود قرار داده است و آثار آن در عرصه های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و .... به خوبی نمایان است مانند هر تمدن دیگرو نقاط قوت و ضعف دارد.

تمدن دوم در قرن چهارم میلادی با گسترش مسیحیت در اروپا و آغاز حاکمیت کلیسا بر زندگی سیاسی و اجتماعی مردم آغاز و در قران های پانزدهم و شانزدهم ادامه یافت

تمدن اول قبل از میلاد حضرت مسیح در قرن های چهارم تاششم قبل از میلاد در یونان شکل گرفت و در روم باستان ادامه یافت.

سه تمدن در اروپا

زمینه های پیدایش تمدن جدید

1-کلیسا و تعالیم تعریف شده

(تمدن دوم اروپا مشهور به قرون وسطی با کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت پرستی و روی آوردن به مسیحیت آغاز شد.)

2-بهره گیری از تجربیات سایر تمدن ها حدود قرن هفتم میلادی و در اواسط قرون وسطی در همسایگی اروپا تمدن اسلامی متولد شد و طی دو قرن شکوفا و شاداب شد و برمحیط اطراف اثر گذاشت

آثار و پیامد های مثبت و منفی تمدن جدید

حوزه علم : حوزه مثبت 1- رشد سریع علم 2- توانایی بهر مندی بیشتر از طبیعت

حوزه منفی 1- مصرف زدگی 2- نابودی طبیعت 3- علم زدگی

مسئولیت ما در این حوزه: تلاش برای پیش گام شدن در علم و فناوری ، حضور موثر و فعال درجامعه جهانی ، ترسیم چهره عقلانی و منطق دین اسلام

حوزه عدل و قسط : حوزه مثبت 1- توجه به فنون 2- مشارکت مردم در تشکیل حکومت

حوزه منفی 1- ظهور ظلم فراگیر و پدیده استعمار 2- افزایش فاصله میان انسان های غنی و فقیر در جامعه 3- جهان نظامی شده و محصور در تسلیحات

مسئولیت ما در این حوزه : مبارزه با ستمگران تقویت جهاد و شهادت و صبر ، استحکام بخشیدن به نظام اسلامی

UPDF
WWW.UPDF.COM

حوزه خانواده : آسیب ها در حوزه روابط زن و مرد 1- فروپاشی نهاد خانواده 2- بی بند و باری جنسی 3- استفاده ابزاری از زنان

مسئولیت ما در این حوزه : تلاش در جهت تحکیم خانواد

سوالات ارزشیابی

1) ه سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید؟

الف) افزایش فاصله طبقاتی از آسیب‌های کدام حوزه فرهنگ جدید است.

ب) برای تولید انبوه کالا حاکمان غربی به دنبال چه چیزی بودند.

ج) چه چیزی در حوزه علم باعث جلوگیری از تسلط بیگانگان میشود.

د) چه چیزی باعث مصرف گرایی و هجوم به کالاها می شود چه عاملی بدبینی اروپاییان را به کلیسا سبب می شد.

2)گزینه صحیح را مشخص کنید.

الف) در مورد تمدن دوره دوم اروپا و کدام نادرست است؟

- ❖ در نجات اروپا از بت پرستی و شرک چندان موفق نبود.
- ❖ این تمدن به تمدن قرون وسطا معروف است.
- ❖ بناهای عظیم و باشکوه مذهبی در این دوره ساخته شد.
- ❖ مبلغان مسیحی تشکیلات پیچیده ای جهت تبلیغ مسیحیت را انداختند.

ب) به ترتیب «مشارکت مردم در حکومت» و «جهان نظامی شده محصول در تسلیحات» و «بی‌بند و باری جنسی» مربوط به پیامدهای تمدن جدید است؟

- ❖ خانواده- عدل و قسط- خانواده
- ❖ عدل و قسط -علم و فناوری- خانواده
- ❖ عدل و قسط - عدل و قسط -علم و فناوری
- ❖ عدل و قسط- عدل و قسط- خانواده

ج) مسئولیت جوامع مسلمان در حوزۀ خانواده در دنیای امروز چیست؟

- ❖ تلاش در جهت ترکیب بنیان خانواده
- ❖ نشان دادن و روشنفکری در زمینۀ بی بند و باری جنسی تمدن غرب
- ❖ استحکام بخشیدن به خانواده در نظام اسلامی

UPDF
WWW.UPDF.COM

- جلوگیری از فروپاشی خانوادهٔ هسته ای و خانوادهٔ گسترده

د) رشد سریع علم از پیامدهای..... تمدن جدید در حوزهٔ ..... و توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت از پیامدهای ..... حوزه است.

- منفی- علم- مثبت
- مثبت- علم- مثبت
- مثبت- عدل و قسط- منفی
- منفی- عدل قسط- مثبت

3) جاهای خالی را با کلمات مناسب پر کنید.

- سرسختی رهبران اصلی کلیسا در مقابل نظریات جدید سبب پیدایش این عقیده شد که دین با ..... و ..... مخالف است.
- در قرن ۱۸ میلادی احساس پدید آمد که ..... تنها رمز موفقیت و سعادت ملتهاست.
- میان یک پیام و روش تبلیغ آن باید ..... منطقی و معقول برقرار باشد.
- حق ..... و دخالت مردم بر امور خود گام مثبت دیگری بود که در قرن جدید برداشته شد.
- شیوهٔ جدید استعمارگران برای تسلط به کشورهای ضعیف ..... نام گرفت.
- بی بند و باری جنسی از آسیب های تمدن جدید در حوزهٔ ..... است

جواب سوالات ارزشیابی

1) الف- آثار منفی حوزهٔ عدل و قسط

2) ب-به بازارهای کشورهای دیگر نیاز داشتند و به منابع طبیعی آن کشورها نیازمند بودند.

3) پیشرفت علمی پایه های استقلال یک ملت را تقویت می کند و مانع تسلط بیگانگان می شود

4) استفاده از جاذبه تبلیغات در مردم- دوگانگی از گفتار و رفتار و رفتار و عمل به ترویج سبب بدبینی اروپائیان نسبت به کلیسا شد.

۲) گزینه صحیح

الف) گزینه اول ب) گزینه چهارم ج) گزینه سوم د)گزینه دوم

3) 1-خردورزی و علم 2- علم تجربی 3- تناسب

4- تعیین سرنوشت 5-استعمار نو 6- خانواده

سوالات هماهنگ

1- از آثار مثبت حوزه علم توانایی بهره مندی بیشتر از طبیعت را توضیح دهید. خرداد 99

علم و تکنولوژی سبب شده که آدمی بتواند در طبیعت تصرف فوق‌العاده کند و تغییراتی را در آن به وجود آورد. نفت را از

UPDF
WWW.UPDF.COM

اعماق زمین بیرون بکشد و معادن را استخراج کند کوه ها را برای ساختن تونل بشکافت با سدهای بزرگ آب ها را مهار نماید و قدرت و توانایی خود را به رخ طبیعت بکشد.

2- دو مورد از آثار مثبت تمدن جدید در حوزۀ عدل و قسط را نام ببرید. خرداد 99

توجه به قانون- مشارکت مردم در تشکیل حکومت

3- علت ظهور مکاتب عرفانی و معنوی در غرب چیست و چرا نتیجه‌ای جز سردرگمی برای بشر نداشته است؟ خرداد 99

چون جوامع غربی با گذشت چند قرن و شکست های پی در پی دریافتند که علم تجربی نمی تواند پاسخگوی همۀ نیازهای انسان باشد پس این نیاز انسان غریبه معنویت باعث ایجاد مکاتب عرفانی و معنوی شد اما به دلیل آنکه برآمده از آموزه‌های حیاتی نیستند نتیجه‌ای جز سردرگمی برای بشر نداشتند.

4- بر اساس عبارت قرآنی « اُدع اِلی سَبیلِ رَبِّکَ بِاالحِکَمهِ و المَوعِظَهِ الحَسَنَهِ وَ جادِلهم بِالَّتی هِیَ اَحسَنُ» دو روش صحیح دعوت را بنویسید.

دانش استوار، اندرز نیکو، بحث و مجادله به روش نیکوتر .

5- زمینه های پیدایش تمدن جدید را بنویسید؟ خرداد 98

کلیسا و تعالیم تعریف شده- بهره گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها

6- از آثار و پیامدهای منفی تمدن جدید در حوزه عدل و قسط، افزایش فاصله میان انسان های فقیر و غنی در جهان را شرح دهید؟ خرداد 98

شکل گیری نظام های سیاسی جدید بر پایه قدرت سرمایه‌داران و نفع طلبی فزاینده آنان بود صاحبان سرمایه و منفعت، منابع طبیعی اکثر نقاط جهان را به بهایی بسیار خریدند- و یا با قدرت نظامی خود تاراج کردند وکارهای خود را با قیمت های بسیار سنگین به مردمان همان سرزمینها فروختند بدین ترتیب بخش کوچکی از جهان روز به روز غنی‌تر شد و بخش اعظم آن در فقر و تنگدستی فرو رفت.

ارجاعات:

1- برگرفته از کتاب« جوان مسلمان و دنیای متجدد» تألیف دکتر سید حسین نصیر، نصر سالهای متمادی در آمریکا و اروپا زندگی کرده و یا پیامدهای تمدن جدید از نزدیک آشناست.

2- مؤسسه تحقیقاتی ریپ ایز (به نقل از نشریۀ سیاحت غرب، شمارۀ 6).

3- سوره بقره، آیه 128 (رَبَّنا وَاجعلنا مُسلِمینِ لَکَ وَ مِن ذُرِّیَّتِنَا لَکَ وَ اَرِنا مَناسِکَنا وَ تُب عَلَینا اِنَکَ اَنتَ التَّوابُ الرَّحیمُ)

UPDF
WWW.UPDF.COM

اسامی طراحان درسنامه دین و زندگی3 تجربی ، ریاضی ، هنرستان و کاردانش

ردیف	نام و نام خانوادگی	استان محل خدمت	درس
1	علی سینایی	کهگیلویه و بویر احمد	درس اول
2	علی سینایی	کهگیلویه و بویر احمد	درس دوم
3	علی یوسفی	مازندران	درس سوم
4	محمد رضا بیکی	گلستان	درس چهارم
5	فاطمه کاهه	گلستان	درس پنجم
6	لیلا محمد بیکلو	گیلان	درس ششم
7	فاطمه حق شناس	گیلان	درس هفتم
8	صدیقه قامتی-موسی بابایی	گیلان	درس هشتم
9	سیده زینب موسوی	لرستان	درس نهم
10	اعظم روشنی زاده	لرستان	درس دهم

UPDF
WWW.UPDF.COM

به نام خدا
جمع بند ی دینی دوازدهم
درس های 1 و 2

لرنیتو

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱ اگر بگوییم: (رابطهٔ ما و دیگر موجودات، مانند رابطهٔ جریان برق با مولد آن است)، از این تشبیه به ..... پی می‌بریم که به ترتیب ..... و ..... مفهوم می‌گردد.

۱) نیاز پدیده‌ها به پدیدآورنده در ایجاد و بقا - فقیر - غنی
۲) خالقیت خداوند بی‌نیاز و مخلوقیت پدیده‌ها - فقیر - غنی
۳) وابستگی کامل مخلوقات به خالق توانا - غنی - فقیر
۴) نیازمندی ذاتی پدیده‌ها و بی‌نیازی ذاتی پدیدآورنده - غنی - فقیر

۲ این درخواست که "لا تکلنی الی نفسی طرفة عین ابداً" ثمرهٔ فهم کدام مسئله است؟

۱) آفرینش همه تنبیه خداوند دل است — دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار
۲) به صحرا بنگرم صحرا تو بینم — به دریا بنگرم دریا تو بینم
۳) دلی کز معرفت نور و صفا دید — به هر چیزی که دید اول خدا دید
۴) ما همه شیران ولی شیر علم — حمله‌مان از باد باشد دم‌به‌دم

۳ انسان‌های آگاه که دائماً سایهٔ لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند، علت درک بیشتر فقر و نیازمندیشان به خدا چیست و کدام عبارت مؤید آن است؟

۱) افزایش خودشناسی - (الله نور السّماواتِ و الارض)
۲) افزایش خودشناسی - "اللهمّ لاتکلنی الی نفسی طرفة عین ابداً"
۳) افزایش خداشناسی - (الله نور السّماواتِ و الارض)
۴) افزایش خداشناسی - "اللهمّ لاتکلنی الی نفسی طرفة عین ابداً"

۴ یکی از راه‌های مورد توصیهٔ قرآن کریم برای وصول به معرفت عمیق‌تر دربارهٔ خداوند چیست و علت سهل‌الوصول بودن آن برای جوانان کدام ویژگی آنان است؟

۱) تفکر دربارهٔ نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش - تلاش و مجاهدت پیوسته
۲) تفکر دربارهٔ هستی و ماهیت خداوند جهان - تلاش و مجاهدت پیوسته
۳) تفکر دربارهٔ هستی و ماهیت خداوند جهان - پاکی و صفای قلب
۴) تفکر دربارهٔ نیازمندی جهان به خداوند در پیدایش - پاکی و صفای قلب

۵ کدام امر مؤخر از شناخت اولی و ابتدایی انسان نسبت به خداوند است و علّت آن چیست؟

۱) نشان دادن راه‌های گوناگون از جانب قرآن - درک وابستگی به خدای بی‌نیاز
۲) نشان دادن راه‌های گوناگون از جانب قرآن - درک وجود خداوند و شناخت صفات و افعال او
۳) گرایش فطری انسان به خدا - درک وابستگی به خداوند در مرحلهٔ ایجاد و بقا
۴) گرایش فطری انسان به خدا - درک وجود خداوند و شناخت صفات و افعال او

۶ کدام‌یک دربارهٔ آیهٔ شریفهٔ (الله نور السّماوات و الأرض) صحیح است و با کدام حدیث شریف ارتباط معنایی دارد؟

۱) وجود مخلوقات صرفاً در بقای خود وابسته به وجود خداوند است مانند وابستگی پرتوی نور به منبع نور - "تفکروا فی کل شیء..."
۲) منشأ وجود تمام مخلوقات خداست و هر چیزی در جهان آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود - "ما رایت شیئاً الّا و رأیت الله..."
۳) منشأ وجود تمام مخلوقات خداست و هر چیزی در جهان آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود - "تفکروا فی کل شیء..."
۴) وجود مخلوقات صرفاً در بقای خود وابسته به وجود خداوند است مانند وابستگی پرتوی نور به منبع نور - "ما رایت شیئاً الّا و رأیت الله..."

UPDF
WWW.UPDF.COM

۷ چرا پیامبر (ص) دستور می‌دهد: "تَفَکَّروا فی کُلِّ شیءٍ"؟

۱) زیرا صفات و اسماء خدا را می‌توانیم بشناسیم.

۲) زیرا یاریگر ما، در فهمیدن چیستی خداوند است.

۳) زیرا در حقیقت، ذهن ما توان و گنجایش فهم چیستی خدا را پیدا می‌کند.

۴) زیرا با شناخت نعمت‌های الهی، محدودیت‌های ذهنی ما از بین می‌رود.

۸ اگر سؤال شود "آیا می‌توانیم به ذات خدا پی ببریم؟" پاسخ ما کدام است و دلیل آن چیست؟

۱) منفی - احاطه جزء بر کل محال است.

۲) مثبت - ذات و صفات خداوند یکی است.

۳) مثبت - در پشت پردهٔ ظاهر و در وراء هر چیزی خداوند را می‌توان دید.

۴) منفی - فقط با اندیشه و دستگاه بینایی نمی‌توان به صفات خدا پی برد.

۹ پیرامون معرفت انسان نسبت به خدا کدام حقیقت مشهود است؟

۱) انسان‌ها بر مبنای فطرتشان شناخت اولیه دارند و قرآن برای کسب معرفت عمیق راهی واحد به آنان معرفی می‌کند.

۲) انسان‌ها بر مبنای فطرتشان شناخت اولیه دارند و قرآن برای کسب معرفت عمیق راه‌های گوناگون را به آنان معرفی می‌کند.

۳) انسان‌ها شناختی از خدا ندارند و قرآن کریم یک راه واحد و ثمربخش برای شناخت خالق به آن‌ها پیشنهاد می‌دهد.

۴) انسان‌ها شناختی از خدا ندارند و قرآن کریم راه‌های متفاوت و گوناگونی را برای شناخت خالق به آن‌ها پیشنهاد می‌دهد.

۱۰ اگر بخواهیم استدلال نیازمندی موجودات به خداوند در پیدایش را در قالب یک بیت بیان کنیم، کدام گزینه یاریگر ما خواهد بود؟

۱) ما چو نایییم و نوا در ما ز توست — ما چو کوهیم و صدا در ما ز توست

۲) ما همه شیران ولی شیر عَلَم — حمله‌مان از باد باشد دم‌به‌دم

۳) ما عدم‌هاییم و هستی‌های ما — تو وجود مطلقی، فانی‌نما

۴) دلی کز معرفت نور و صفا دید — به هر چیزی که دید اول خدا دید

۱۱ پذیرش تأثیرگذاری انسان در فاعلیت‌ها به چه صورت بیانگر توحید در ربوبیت است و وساطت معنوی اولیای الهی در شفای بیماران چگونه امری است؟

۱) به‌صورت مستقل - مطلق و غیرمشروط

۲) به‌صورت غیرمستقل - مطلق و غیرمشروط

۳) به‌صورت مستقل - مقید و مشروط

۴) به‌صورت غیرمستقل - مقید و مشروط

۱۲ اینکه خداوند به پیامبر دربارهٔ مشرکین می‌فرماید: (قل هل یستوی الأعمی و البصیر...) پاسخ به کدام شبههٔ مشرکین است؟

۱) (قل اغیر الله أبغی ربّاً)

۲) (قل الله خالق کلّ شیءٍ و هو الواحد القهّار)

۳) (ما لهم من دونه من ولیّ و لایشرک فی حکمه احداً)

۴) (قل اَفَاتّخذتم من دونه اولیاء لایملکون لأنفسهم نفعاً و لا ضَرّاً)

۱۳ اینکه "خداوند در کار آفرینش همتایی ندارد" و اینکه "او بی‌همتا است و شریکی ندارد" به ترتیب ما را متوجه کدام‌یک از آیات شریفهٔ قرآنی می‌کند؟

۱) (قل هو الله احد) - (و هو الواحد القهّار)

۲) (الله خالق کل شیءٍ) - (و الله هو الغنیّ الحمید)

۳) (و لایشرک فی حکمه احداً) - (و هو الواحد القهّار)

۴) (الله خالق کل شیءٍ) - (قل هو الله احد)

۱۴ چه تعداد از جملات زیر درست است؟

الف) مهم‌ترین اعتقاد دینی، توحید و یکتاپرستی است.

ب) توحید در ربوبیت، بدان معنا است که موجودات، به‌خصوص انسان، قدرت تدبیر ندارند.

ج) رب به معنای مالک و صاحب‌اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوقات به دست او است.

د) ازآنجاکه خداوند تنها ولی جهان است، پس تنها مالک آن نیز هست.

ه) اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خالق آفریده، گرفتار شرک در خالقیت شده است.

۱) یک

۲) دو

۳) چهار

۴) سه

UPDF
WWW.UPDF.COM

۱۵ با حفظ رتبه، "اعتقاد به تنها مبدأ جهان" و "مخلوق او بودن" و "تغییر و تصرف در مخلوقات" در ارتباط با کدام‌یک از مراتب توحید است؟

۱) خالقیت - مالکیت - ولایت
۲) خالقیت - خالقیت - ولایت
۳) ربوبیت - خالقیت - مالکیت
۴) ربوبیت - ربوبیت - مالکیت

۱۶ سرلوحهٔ دعوت همهٔ پیامبران کدام مورد بوده است و قرآن کریم، اخلاق، احکام و همهٔ اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار چه چیزی قرار داده است و عبارت قرآنی (اَم هَل تَستَوِی الظُّلُماتُ وَ النّورُ) مؤید چیست؟

۱) توحید - معاد - شرک و توحید
۲) معاد - توحید - سبب پیدایی و آشکاری
۳) توحید - توحید - شرک و توحید
۴) توحید - معاد - سبب پیدایی و آشکاری

۱۷ "سرپرستی خدا بر جهان" و "مالکیت اصلی بر همهٔ مخلوقات" به ترتیب از نتایج پذیرش کدام مرتبه از توحید است و اینکه جهان از آنِ خداست، بیانگر کدامین مورد است؟

۱) مالکیت - خالقیت - نخستین
۲) ولایت - مالکیت - دومین
۳) خالقیت - مالکیت - نخستین
۴) مالکیت - ولایت - دومین

۱۸ مطابق با آیهٔ مبارکهٔ (قل من ربّ السماوات و الأرض قل الله قل افاتَّخذتم من دونه اولیاءَ...) چه کسی را باید به‌عنوان ولی خود برگزینیم و برای اینکه در انتخاب‌هایمان اشتباه نکنیم؛ وظیفه‌مان چیست؟

۱) کسی که خالق ماست. - مراتب توحید را خوب درک کنیم.
۲) کسی که خالق ماست. - بصیرت داشته باشیم و از ظلمات بیرون بیاییم.
۳) کسی که معبود ماست. - مراتب توحید را خوب درک کنیم.
۴) کسی که معبود ماست. - بصیرت داشته باشیم و از ظلمات بیرون بیاییم.

۱۹ از آیهٔ (قُل مَن رَبُّ السَّماواتِ وَ الاَرضِ قُلِ اللهُ...) کدام مفهوم برداشت می‌شود؟

۱) بر مشرکان دارای عقل سلیم، واجب نیست که در برابر حق تسلیم شده و باطل را طرد کنند.
۲) مقتضای ربوبیت خدا این است که خدا سرپرست و مالک همهٔ نفع‌ها و ضررها باشد.
۳) اتخاذ ربّی غیر از خدای تعالی و فرض اینکه آن‌ها اولیای مردم باشند، امری معقول است.
۴) مشرکان، خالق را یکی نمی‌دانستند و قائل به توحید در خالقیت نبودند.

۲۰ اگر گفته شود: "توجه مخلوقات خواسته یا ناخواسته به‌سوی خداست" مفهوم کدام آیه را انیس جان خود کرده‌ایم؟

۱) (الله خالق کلّ شیءٍ)
۲) (الله الصّمد)
۳) (هو الواحد القهّار)
۴) (لم یلد و لو یولد)

UPDF
WWW.UPDF.COM

به نام خدا
جمع بند ی دینی دوازدهم
پاسخ سوالات درس های 1 و 2

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱		۱۱	
۲		۱۲	
۳		۱۳	
۴		۱۴	
۵		۱۵	
۶		۱۶	
۷		۱۷	
۸		۱۸	
۹		۱۹	
۱۰		۲۰	

UPDF
WWW.UPDF.COM

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱

گزینه ۱

رابطهٔ وجود پدیده‌ها با خدا، همانند پرتوهای نور با منبع نور است؛ یعنی اگر منبعی نباشد، پرتویی وجود ندارد پس اگر خداوند نیز هستی بخشی نکند دیگر وجودی باقی نخواهد ماند. پس هستی موجودات چه در پیدایش و چه در بقا وابسته به ذات خداوند است. ازاین‌رو در قرآن خداوند غنی و مخلوقات فقیر خوانده شده‌اند.

۲

گزینه ۴

هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود، نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند.
افزایش خودشناسی ← درک بیشتر فقر و نیاز ← افزایش عبودیت و بندگی
برای همین است که پیامبر گرامی ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک‌لحظه هم لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند: "اَللّهُمَ لا تَکِلنی اِلی نَفسی طَرفَةَ عَینٍ اَبَداً"
بیت "ما همه شیران ولی شیر علم حمله‌مان از باد باشد دم‌به‌دم" بیانگر این موضوع است که موجودات درهرحال به خداوند نیازمند هستند.

۳

گزینه ۲

انسان‌های ناآگاه نسبت به نیاز دائمی انسان به خداوند بی‌توجه‌اند؛ اما انسان‌های آگاه دائماً سایهٔ لطف و رحمت خدا را احساس می‌کنند و خود را نیازمند عنایات پیوستهٔ او می‌دانند. هرچه معرفت انسان به خود و رابطه‌اش با خدا بیشتر شود (خودشناسی = خویشتن‌شناسی)، نیاز به او را بیشتر احساس و عجز و بندگی خود را بیشتر ابراز می‌کند. برای همین است که پیامبر گرامی ما، با آن مقام و منزلت خود در پیشگاه الهی، عاجزانه از خداوند می‌خواهد که برای یک‌لحظه هم، لطف و رحمت خاصش را از او نگیرد و او را به حال خود واگذار نکند: "اللهم لاتکلنی الی نفسی طرفة عینٍ ابداً: خدایا مرا چشم به هم زنی به خودم وامگذار".

۴

گزینه ۴

هرکدام از ما، بر اساس فطرت خویش، خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم و به‌روشنی می‌دانیم در جهانی زندگی می‌کنیم که آفریننده‌ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می‌کند. باوجوداین شناخت اولیه، قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر دربارهٔ خداوند فرامی‌خواند و راه‌های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد. یکی از این راه‌ها، تفکر دربارهٔ نیازمند بودن جهان، در پیدایش خود، به آفریننده و خالق است.
هدف رسیدن به معرفت عمیق، قابل‌دسترس است؛ به‌خصوص برای جوانان و نوجوانان؛ زیرا پاکی و صفای قلب دارند.

۵

گزینه ۲

هرکدام از ما، بر اساس فطرت خویش، خدا را می‌یابیم و حضورش را درک می‌کنیم. به‌روشنی می‌دانیم در جهانی زندگی می‌کنیم که آفریننده‌ای حکیم آن را هدایت و پشتیبانی می‌کند و به موجودات و مخلوقات مدد می‌رساند. با وجود این شناخت اولیه، قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر دربارهٔ خداوند فرامی‌خواند و راه‌های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد.

۶

گزینه ۲

آیهٔ شریفهٔ (الله نور السماوات و الأرض) مبین این حقیقت است که خداوند نور هستی است، تمام موجودات، وجود خود را از او می‌گیرند و به سبب او پیدا و آشکار می‌شوند (منشأ وجود تمام مخلوقات خداست) و وجودشان به وجود او وابسته است. به همین جهت هر چیزی در این جهان، بیانگر وجود خالق و آیه‌ای از آیات الهی محسوب می‌شود و ازاین‌جهت با حدیث شریف "ما رایت شیئاً الّا و رایت الله قبله و بعده و معه" مرتبط است. دقت کنید وابستگی موجودات به خدا هم در پیدایش و هم در بقا است نه‌فقط در بقا.
(رد گزینه‌های "۱ و ۴")

UPDF
WWW.UPDF.COM

۷ گزینه ۱

بااینکه ما به وجود خداوند به‌عنوان آفریدگار جهان پی می‌بریم و صفات و اسماء او را می‌توانیم بشناسیم، اما نمی‌توانیم ذات و چیستی او را دریابیم. از همین رو پیامبر (ص) فرموده است:
"تَفَکَّروا فی کُلِّ شَیءٍ وَ لاتَفَکَّروا فی ذات الله: در همه‌چیز تفکر کنید، ولی در ذات خداوند تفکر نکنید."

۸ گزینه ۱

شناخت ذات و چیستی خدا ممکن نیست؛ زیرا احاطه جزء بر کل محال است.
موضوعاتی که نامحدودند، ذهن ما گنجایش درک آن‌ها را ندارند؛ زیرا لازمهٔ شناخت هر چیزی احاطه و دسترسی به آن است.

۹ گزینه ۲

با وجود شناخت اولیهٔ انسان از خدا بر مبنای فطرتش قرآن کریم ما را به معرفت عمیق‌تر دربارهٔ خداوند فرامی‌خواند و راه‌های گوناگونی را برای درک وجود او و نیز شناخت صفات و افعال او به ما نشان می‌دهد.

۱۰ گزینه ۳

"ما عدم‌هاییم (مقدمهٔ اول) و هستی‌های ما تو وجود مطلقی (مقدمهٔ دوم)، فانی‌نما"

۱۱ گزینه ۴

تأثیرگذاری انسان‌ها در فاعلیت‌ها (مانند زراعت و باغبانی) به‌صورت غیرمستقل است. اگر مستقل باشد، شرک تصور خواهد شد. تدبیر انسان‌ها در طول ربوبیت خداست، نه در عرض آن.
وساطت معنوی پیامبران و پیشوایان به شرطی با توحید منافات ندارد که این توانایی را از خودِ آن‌ها ندانیم و به اذن و اجازهٔ خدا بدانیم.

۱۲ گزینه ۴

خداوند به مشرکین می‌گوید: "آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید که حتی اختیار سود و زیان خود را ندارند"، در اینجا است که خداوند به پیامبر دربارهٔ مشرکین می‌فرماید: "بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟ آیا تاریکی‌ها و روشنایی برابر است؟" یعنی ظلمات، شرک و بت‌پرستی است و نور، معرفت و خداپرستی است.

۱۳ گزینه ۴

اینکه خداوند در کار آفرینش همتایی ندارد با آیهٔ (الله خالق کل شیءٍ) مطابقت دارد و اینکه خداوند بی‌همتا است و شریکی ندارد با آیهٔ شریفهٔ (قل هو الله احد) مطابقت دارد.

۱۴ گزینه ۴

الف) مهم‌ترین اعتقاد دینی، توحید و یکتاپرستی است.
ب) توحید در ربوبیت، بدان معنا نیست که موجودات، به‌خصوص انسان، قدرت تدبیر ندارند.
ج) رب به معنای مالک و صاحب‌اختیاری است که تدبیر و پرورش مخلوقات به دست او است.
د) ازآنجاکه خداوند تنها خالق جهان است؛ پس تنها مالک آن نیز هست.
ه) اگر کسی معتقد باشد که این جهان را چند خالق آفریده، گرفتار شرک در خالقیت شده است.

۱۵ گزینه ۲

توحید در خالقیت عبارت از این است که معتقد باشیم خداوند تنها مبدأ و خالق جهان است، موجودات همه مخلوق او هستند و در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد.
توحید در ولایت: هرکس که مالک چیزی باشد خودش حق تصرف و تغییر در آن دارد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

۱۶ گزینه ۳

مهم‌ترین اعتقاد دینی "توحید و یکتاپرستی" است. اسلام دین توحید و قرآن کتاب توحید است. در اسلام بدون اعتقاد به توحید هیچ اعتقاد دیگری اعتبار ندارد. توحید سرلوحهٔ دعوت همهٔ پیامبران بوده است. قرآن کریم اخلاق، احکام و همهٔ اعمال فردی و اجتماعی مؤمنان را بر مدار توحید قرار داده است. توحید مانند روحی در پیکرهٔ معارف و احکام دین حضور دارد و به آن حیات و معنا می‌بخشد. در عبارت شریفهٔ (اَم هَل تَستَوِی الظُّلُماتُ وَ النّورُ) منظور از "ظلمات"، شرک و منظور از "نور"، توحید است.

۱۷ گزینه ۱

"سرپرستی جهان" یا "توحید در ولایت" نتیجهٔ پذیرش "توحید در مالکیت" است.
"مالکیت جهان" یا "توحید در مالکیت" نتیجهٔ پذیرش "توحید در خالقیت" است.
اینکه جهان از آن خداست، به توحید در مالکیت اشاره دارد.

۱۸ گزینه ۲

بنا بر آیهٔ (قل من ربّ السّماوات و الأرض قل الله قل افاتّخذتم من دونه اولیا لایملکون لأنفسم نفعاً...) باید کسی که خالق ماست را به‌عنوان ولی انتخاب کنیم. برای اینکه انتخاب اشتباه نکنیم بهتر است بصیرت داشته باشیم و از ظلمات بیرون بیاییم (هل یستوی الاعمی و البصیر).

۱۹ گزینه ۲

این آیه ماحصل احتجاج رسول خدا (ص) با مشرکان است. لذا خداوند به پیامبر (ص) امر می‌کند که به مشرکان بفرماید: "مدبر و مالک آسمان‌ها و زمین کیست؟" آنگاه دستور می‌دهد که آن حضرت، خود در جواب بگوید: "الله"؛ چون مشرکان معاند، به ربوبیت خداوند معتقد نیستند. در ادامهٔ آیه نیز گرفتن سرپرستانی غیر از خدا که مالک نفع و ضرر خود نیستند، زیر سؤال برده شده است.

۲۰ گزینه ۲

معنای "صمد" در آیهٔ (الله الصّمد) این است که خداوند غنی است و تمام مخلوقات جهت رفع نیاز خود رو به‌سوی او دارند و همه در همهٔ امورشان به و محتاج‌اند؛ بنابراین پیام‌های برآمده از این آیه عبارت‌اند از اینکه: ۱) خداوند ازهرجهت کامل و بی‌نیاز است. ۲) تنها خداوند است که سزاوار قصد کردن و برطرف کردن نیاز مخلوقات است. ۳) توجه تمام موجودات خواسته یا ناخواسته به‌سوی خداست.

UPDF
WWW.UPDF.COM

به نام خدا
جمع بند ی دینی دوازدهم تجربی و ریاضی
درس های 3 و 4

لرنیتو

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱ از دقت در مفهوم کدام عبارت شریفه می‌توان دریافت پیوند دوستی با دشمنان خدا با ایمان به خدا سازگار نیست؟

۱) (إن اصابته فتنةٌ...)
۲) (أرأیت من اتَّخذَ الهه هواهُ...)
۳) (و من النّاس من یعبدُ الله علی حرفٍ)
۴) (لاتَتَّخِذوا عدوّی و عدوّکم اولیاء تلقون الیهم...)

۲ چند مورد از موارد ذیل صحیح است؟
الف) هرچه ایمان قوی‌تر باشد تأثیر عملی آن در زندگی بیشتر و هرچه ضعیف‌تر باشد، تأثیر آن کمتر خواهد بود.
ب) از نگاه انسان موحّد، جهان معنای خاص خود را دارد و هیچ حادثه‌ای در عالم بی‌حکمت نیست.
ج) جهت زندگی را خدا قرار دادن و در مسیر توحید گام برداشتن رسیدن به توحید نظری است.
د) انسان موحّد، شخصیت ثابت و پایدار دارد و از آرامش روحی برخوردار است.

۱) یک
۲) دو
۳) سه
۴) چهار

۳ کدام آیه بیانگر سبک زندگی کسی است که بت‌های درون و بیرون را بر فرمان خداوند ترجیح داده است؟

۱) (أرایتَ من اتَّخَذَ الهه هواهُ)
۲) (و مِن النّاس مَن یعبدُ اللهَ علی حرفٍ)
۳) (لاتَتَّخِذوا عدوّی و عدوّکم اولیاء)
۴) (أنا ربّکم الأعلی)

۴ کسانی که فقط به زبان و هنگام وسعت و آسودگی خدا را عبادت و بندگی می‌کنند، به تعبیر قرآن کدام ویژگی را دارند و چه سرنوشتی خواهند داشت؟

۱) (و ان اَصابَتهُ فتنة انقلب علی وجهه) - دشمنان خدا را به دوستی می‌گیرند و با آنان مهربانی می‌کنند.
۲) (و ان اَصابَتهُ فتنة انقلب علی وجهه) - در دنیا و آخرت زیان آشکاری می‌بینند.
۳) (و قدکفروا بما جاءکم من الحقّ) - در دنیا و آخرت زیان آشکاری می‌بینند.
۴) (و قدکفروا بما جاءکم من الحقّ) - دشمنان خدا را به دوستی می‌گیرند و با آنان مهربانی می‌کنند.

۵ پیامد اجتماعی نامبارک مانند فرعون عمل کردن و گفتنِ "أنا رَبُّکُمُ الاعلی" چیست و بهره گرفتن از ابزارهای رسانه‌ای جدید برای رسیدن به هوس‌ها، موجب غفلت انسان از کدام امور می‌شود؟

۱) تخریب محیط‌زیست و آلوده‌شدن طبیعت - یاد خدا و آخرت
۲) پیدایش جوامع بسیار فقیر در کنار افراد بسیار ثروتمند - یاد خدا و آخرت
۳) پیدایش جوامع بسیار فقیر در کنار افراد بسیار ثروتمند - اهداف اصلی و فرعی زندگی
۴) تخریب محیط‌زیست و آلوده‌شدن طبیعت - اهداف اصلی و فرعی زندگی

۶ چند مورد از موارد زیر مؤید توحید عملی در بعد فردی انسان موحّد است؟
الف) دشواری‌های زندگی را نشانهٔ بی‌مهری خداوند نمی‌داند بلکه آن را بستری برای رشد می‌داند.
ب) همواره امیدوار و در مقابل سختی‌ها و مشکلات، صبور و استوار است.
ج) برخوردار از آرامش روحی است و خود را مسئول در برابر همهٔ موجودات می‌داند.
د) انسان‌های ستمگر دیگران را در خدمت امیال خود به کار می‌گیرند.

۱) ۱
۲) ۲
۳) ۳
۴) ۴

UPDF
WWW.UPDF.COM

۷ مطابق اندیشهٔ اسلامی، "قرار گرفتن تمایلات درونی درجهت رضای الهی" و "عدم دنباله‌روی همه‌جانبه و همگانی از تمایلات دنیوی" در ارتباط با کدام یک از آیهٔ شریفهٔ (یا اَیُّها الَّذینَ آمَنوا لاتَتَّخِذوا عَدُوّی وَ عَدُوَّکُم اَولیاءَ...) بیانگر کدامین مورد است؟

۱) فردی - اجتماعی - نخستین
۲) اجتماعی - فردی - نخستین
۳) فردی - اجتماعی - دومین
۴) اجتماعی - فردی - دومین

۸ انتخاب مسیر زندگی و رفتارهای انسان بازتاب چیست و انتخاب نوع سبک زندگی توحیدی انسان‌ها متأثر از کدام مورد است؟

۱) اعتقادات فرد - علم او به فرامین توحیدی
۲) گزینش اهداف فرد - علم او به فرامین توحیدی
۳) اعتقادات فرد - میزان درجهٔ ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی
۴) گزینش اهداف فرد - میزان درجهٔ ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی

۹ سمت‌وسوی انسان موحّد در کدام جهت است و علت امیدواری پیوستهٔ او کدام نگرش می‌باشد؟

۱) خواست و رضایت الهی - ثبات شخصیت و پایداری روانی
۲) خواست و رضایت الهی - حکیمانه دانستن حوادث جهان
۳) ایثار و خیررسانی به دیگران - حکیمانه دانستن حوادث جهان
۴) ایثار و خیررسانی به دیگران - ثبات شخصیت و پایداری روانی

۱۰ کدام عبارت قرآنی، ویژگی عزت موردنظر مولای متقیان (ع) را بیان می‌دارد؟

۱) (تلقون الیهم بالموده)
۲) (اصابه خیر اطمان به)
۳) (هذا صراط مستقیم)
۴) (تکون علیه وکیلا)

۱۱ کدام حدیث گهربار پیامبر اکرم (ص) دربارهٔ این مفهوم است که انسان باید تلاش کند که اندیشه و عمل خود را روزبه‌روز برای خدا خالص‌تر گرداند؟

۱) مؤمنان، باتوجه‌به مراتب اخلاصشان، بر یکدیگر برتری پیدا می‌کنند.
۲) عمل خالص آن عملی است که دوست نداری کسی جز خدا به‌خاطر آن کار، تو را ستایش کند.
۳) نیت مؤمن از عمل او برتر است.
۴) همانا اعمال انسان وابسته به نیت‌های اوست.

۱۲ مقاومت در برابر "محرّمات الهی که دام دشمن قسم‌خوردهٔ انسان است"، به کدام‌یک از موارد نیازمند است و نقش ترک محرّمات برای وصول به اخلاص بیشتر، چیست؟

۱) اعتقاد به خدای یگانه و شناخت و معرفت به او - علت
۲) اعتقاد به خدای یگانه و شناخت و معرفت به او - معلول
۳) روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانهٔ فرمان‌های او - علت
۴) روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانهٔ فرمان‌های او - معلول

۱۳ باتوجه‌به آیهٔ (اَلم اَعهد إلیکُم یا بَنی‌آدَم أن لاتَعبُدُوا الشَّیطانَ)، مفهوم عهد الهی و دلیل عدم اطاعت از شیطان به ترتیب کدام است؟

۱) پیمان فطری - گمراهی آشکار
۲) پیمان فطری - دشمنی آشکار
۳) بازگشت به‌سوی خدا - دشمنی آشکار
۴) بازگشت به‌سوی خدا - گمراهی آشکار

۱۴ "رشد و آبیاری درخت اخلاص" و "تقویت محبّت خداوند در قلب" به ترتیب به کدام‌یک از راه‌های تقویت اخلاص اشاره دارد؟

۱) تقویت روحیهٔ حق‌پذیری - افزایش معرفت نسبت به خداوند
۲) تقویت روحیهٔ حق‌پذیری - راز و نیاز با خدا و کمک خواستن از او
۳) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات - افزایش معرفت نسبت به خداوند
۴) دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات - راز و نیاز با خدا و کمک خواستن از او

۱۵ عهد و پیمانی که خداوند متعال از انسان گرفته است در کدام عبارت قرآنی تجلی یافته و دلیل آن چیست؟

۱) (ان لاتعبدوا الشیطان) - (انّه لکم عدوٌ مبین)
۲) (ان تقوموا لله) - (هذا صراطٌ مستقیم)
۳) (ان تقوموا لله) - (انما اعظکم بواحدة)
۴) (ان لاتعبدوا الشیطان) - (ذلک هو الخسران المبین)

UPDF
WWW.UPDF.COM

۱۶ مفهوم این بیت "برو این دام بر مرغی دگر نه که عنقا را بلند است آشیانه" از شاعر بلندآوازه، حافظ شیرازی، با کدام موضوع مطابقت دارد؟

۱) بصیرت و روشن‌بینی سبب گرفتار نشدن به باطل و تشخیص حق از باطل است.

۲) پیشروی در مسیر اخلاص موجب مصونیت از فریب وسوسه‌های شیطان است.

۳) کسی که گرفتار دام‌های شیطان شود زندگی دنیوی و اخروی خود را از دست خواهد داد.

۴) عبودیت خالصانهٔ خداوند میوه‌هایی دارد که وصف‌ناپذیر است و در ذهن ما نمی‌گنجد.

۱۷ حرکات خشونت‌بار و ویرانی‌های زیاد جریانات انحرافی و افراطی همچون داعش، ناشی از عدم توجه به کدام‌یک از راه‌های تقویت اخلاص است؟

۱) راز و نیاز با خدا و کمک خواستن از او

۲) تقویت روحیهٔ حق‌پذیری

۳) افزایش معرفت نسبت به خداوند

۴) دوری از گناه و تلاش بر انجام واجبات

۱۸ میان عبارت قرآنی "و أن اعبدونی" و کدام آیهٔ شریفه، ارتباط مستقیم و نزدیک‌تری برقرار است و علت لزوم توجه به این عبارت قرآنی کدام است؟

۱) (انَّما أعظُکُم بواحدةٍ أن تقوموا لله) - (مَثنی و فُرادی)

۲) (انَّما أعظُکُم بواحدةٍ أن تقوموا لله) - (هذا صراطٌ مستقیمٌ)

۳) (أن لا تَعبُدُوا الشّیطان إنَّهُ لَکم عَدُوٌّ مُبینٌ) - (هذا صراطٌ مستقیمٌ)

۴) (أن لا تَعبُدُوا الشّیطان إنَّهُ لَکم عَدُوٌّ مُبینٌ) - (مَثنی و فُرادی)

۱۹ کدام عامل موجبات رهایی حضرت یوسف (ع) از دام‌های شیطان را فراهم آورد و در غیر این صورت منشأ آلودگی انسان به گناه، چیست؟

۱) "وَ لَئِن لَم یَفعَل ما آمُرُهُ" - (وَ لَیَکوناً مَنَ الصّاغرینَ)

۲) "وَ اِلّا تَصرِف عَنّی کَیدَهُنَّ" - (وَ لَیَکوناً مَنَ الصّاغرینَ)

۳) "وَ اِلّا تَصرِف عَنّی کَیدَهُنَّ" - (وَ اَکُن مِنَ الجاهِلینَ)

۴) "وَ لَئِن لَم یَفعَل ما آمُرُهُ" - (وَ اَکُن مِنَ الجاهِلینَ)

۲۰ خداوند در قرآن کریم، با لحن استفهام انکاری، عدم ضمانت رسول خدا (ص) بر اعمال کدام گروه از افراد را هشدار داده است و کدام عبارت، وجه ایجابی این حکم قرآنی را بیان می‌دارد؟

۱) عابدان مردد نسبت به عبودیت خداوند - (اَنِ اعبُدونی)

۲) هواپرستان عبادت‌کنندهٔ نفس اماره - (اَنِ اعبُدونی)

۳) عابدان مردد نسبت به عبودیت خداوند - (یَعبُدُ اللهَ علَی حرفٍ)

۴) هواپرستان عبادت‌کنندهٔ نفس اماره - (یَعبُدُ اللهَ علَی حرفٍ)

UPDF
WWW.UPDF.COM

پاسخ سوالات درس 3 و 4 تجربی و ریاضی

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱		۱۱	
۲		۱۲	
۳		۱۳	
۴		۱۴	
۵		۱۵	
۶		۱۶	
۷		۱۷	
۸		۱۸	
۹		۱۹	
۱۰		۲۰	

UPDF
WWW.UPDF.COM

لرنیتو

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱ گزینه ۴

باتوجه‌به مفهوم عبارت شریفهٔ (لاتَتَّخِذوا عدوّی و عدوّکم اولیاء تلقون...) می‌توان دریافت جامعهٔ ایمانی (یا أیّها الّذین آمنوا...) حق ندارد با دشمنان خدا، رابطهٔ دوستانه و صمیمانه داشته باشد؛ زیرا این دوستی و مودّت با ایمان به خدا سازگار نیست.

۲ گزینه ۳

همهٔ موارد درست است به‌جز مورد "ج" که درست آن "توحید عملی" است نه نظری.

۳ گزینه ۱

اگر کسی دل به هوای نفس (بت درون) سپرده و او را معبود خود قرار دهد و اوامرش را به فرمان‌های خدا ترجیح دهد یا در پی کسب قدرت‌های مادی و طاغوتی (بت‌های بیرون) برآید چنین شخصی دچار شرک عملی شده است. (أرأیت من اتّخذ الهه هواه)

۴ گزینه ۲

پاسخ باتوجه‌به آیهٔ شریفهٔ (و من النّاس من یعبد الله علی حرف فَإن اصابه خیرٌ اطمأنّ به و ان اَصابته فتنة انقلب علی وجهه خسر الدنیا و الآخرة ذلک هو الخسران المبین): "از مردم کسی هست که خدا را فقط به زبان و هنگام وسعت و آسودگی عبادت و بندگی می‌کند، اگر خیری به او رسد، دلش به آن آرام می‌گیرد و اگر بلایی به او رسد، از خدا روی‌گردان می‌شود. او در دنیا و آخرت [هر دو] زیان می‌بیند، این همان زیان آشکار است." روشن می‌گردد.

۵ گزینه ۲

برخی افراد و جوامع، خود را مالک و ولی و پرورش‌دهنده (ربّ) جهان می‌پندارند که ازجمله پیامدهای آن تخریب محیط‌زیست، آلوده‌شدن طبیعت، پیدایش جوامع بسیار فقیر در کنار جوامع بسیار ثروتمند و مانند آن‌ها است که مورد اخیر، پیامد اجتماعی است، نه طبیعی. (رد گزینه‌های ۱ و ۴)
در جهان امروز، گویی هوی و هوس اغلب مردم و آنچه و آنکس که آنان را به هوس‌هایشان می‌رساند، بت و معبودشان شده و آن‌ها را همچون خدا می‌پرستند و از ابزارهای جدید، مانند سینما، تلویزیون، ماهواره، اینترنت و سایر رسانه‌ها در این راه بهره می‌گیرند و یکسره از یاد خدا و آخرت غافل شده‌اند.

۶ گزینه ۳

تمام موارد ویژگی‌های توحید عملی در بعد فردی و شخص موحّد است ولی بخش "د" مربوط به توحید عملی در بعد اجتماعی است.

۷ گزینه ۳

قرار گرفتن تمایلات درونی فرد درجهت رضای الهی، بیانگر بعد فردی توحید عملی است. عدم دنباله‌روی همگان از تمایلات دنیوی بیانگر بعد اجتماعی توحید عملی است و آیهٔ مذکور با بعد اجتماعی توحید عملی ارتباط دارد.

۸ گزینه ۳

هر فردی متناسب با اعتقادات خویش، مسیر زندگی خود را انتخاب می‌کند و بر همان اساس رفتار می‌کند.
میزان تأثیرگذاری بستگی به درجهٔ ایمان افراد به توحید و یکتاپرستی دارد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

۹ گزینه ۲

انسان موحّد می‌کوشد تمایلات درونی و تصمیم‌ها و فعالیت‌های خود را درجهت خواست و رضایت الهی قرار دهد. برای یک انسان موحّد جهان معنای خاص خود را دارد. از نظر او هیچ حادثه‌ای در عالم بی‌حکمت نیست، گرچه حکمت آن را نداند. از همین رو، موحّد واقعی همواره انسانی امیدوار است.

۱۰ گزینه ۳

امام علی (ع) می‌فرماید :"خدای من! مرا این عزت بس که بنده تو باشم..." پس عزت را در بندگی و عبادت می‌دانند و آیهٔ شریفه "ان الله ربی و ربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم: همانا خداوند پروردگار من و پروردگار شما است، پس او را بندگی کنید [که] این راه راست [و درست] است." پس صراط مستقیم همان بندگی خداست.

۱۱ گزینه ۱

مهم این است که انسان تلاش کند تا اندیشه و عمل خود را روزبه‌روز برای خداوند خالص گرداند بر همین اساس پیامبر اکرم (ص) می‌فرمایند: "مؤمنان باتوجه‌به مراتب اخلاصشان بر یکدیگر برتری می‌یابند".

۱۲ گزینه ۳

مقاومت در برابر دام‌های دشمن قسم‌خوردهٔ انسان (شیطان) نیازمند روی آوردن به پیشگاه خداوند و پذیرش خالصانهٔ فرمان‌های اوست. هرچه بیشتر از حرام دور شویم بیشتر در مسیر تقویت اخلاص پیش می‌رویم؛ زیرا دوری از محرّمات از راه‌های تقویت اخلاص است.

۱۳ گزینه ۲

در این آیهٔ شریفه منظور از عهد، عهد و پیمان فطری است و علت عدم اطاعت از شیطان این است که او "عدوٌ مبین" یا همان دشمن آشکار است.

۱۴ گزینه ۴

رشد و آبیاری درخت اخلاص ← دوری از گناه و تلاش برای انجام واجبات
تقویت محبت خداوند در قلب ← راز و نیاز با خدا و کمک خواستن از او

۱۵ گزینه ۱

باتوجه‌به آیهٔ شریفهٔ (الم اعهد الیکم یا بنی‌آدم ان لا تعبدوا الشیطان انه لکم عدو مبین) عهد و پیمانی که خداوند از انسان گرفته است این است که شیطان را عبادت نکنید: (ان لاتعبدوا الشیطان)، زیرا او دشمنی آشکار است: (انه لکم عدو مبین)

۱۶ گزینه ۲

مفهوم این بیت "برو این دام بر مرغی دگر نه..." از حافظ شیرازی، بیانگر آن است که پیشروی در مسیر اخلاص موجب مصونیت از فریب وسوسه‌های شیطان است.

۱۷ گزینه ۳

وجود جریانات انحرافی و افراطی همچون داعش در اسلام معلول نداشتن معرفت نسبت به خداوند است. به علت عدم معرفت، برخی انسان‌های نادان به تصور اینکه کار خیر می‌کنند مرتکب گناهان بزرگ می‌شوند.

۱۸ گزینه ۲

میان عبارات "فقط مرا بپرستید" و "فقط برای خدا قیام کنید" ارتباط مستقیم وجود دارد؛ یعنی عبارات قرآنی (و أن اعبُدونی) و (أن تقوموا لِلّهِ) با یکدیگر تناسب مفهومی دارند. علت اینکه باید خدا را پرستید، این است که این راه، همان راه رستگاری است: (و أن اعبُدونی هذا صراطٌ مستقیمٌ)

UPDF
WWW.UPDF.COM

۱۹ گزینه ۳

کمک خواست حضرت یوسف (ع) با عبارت (قالَ رَبِّ السِّجنُ اَحَبُّ اِلَیَّ مِمّا یَدعونَنی وَ اِلّا تَصرِف عَنّی کَیدَهُنَّ اَصبُ اِلَیهِنَّ)، موجب دورشدن از دام‌های شیطان بود که به‌واسطهٔ زنان گسترده شده بود و بعدازاین عبارت حضرت یوسف (ع) منشأ آلودگی به گناه را جهالت بیان می‌دارد: (وَ اِلّا تَصرِف عَنّی کَیدَهُنَّ اَصبُ اِلَیهِنَّ وَ اَکُن مِن الجاهِلینَ)
دلیل نادرستی سایر گزینه‌ها: بخش‌هایی از تهدیدهای زلیخا به یوسف (ع) بیان گردیده است.

۲۰ گزینه ۲

خداوند در آیهٔ ۴۳ سورهٔ مبارکهٔ فرقان می‌فرماید: "أَرَأَیتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلهَهُ هَواهُ اَفَاَنتَ تکونُ عَلیه وکیلاً: آیا دیدی آن‌کسی را که هوای نفس خود را معبود خود گرفت، آیا تو می‌توانی ضامن او باشی [و به دفاع از او برخیزی]؟"، بنابراین آیه، خداوند با لحن استفهام انکاری، عدم امکان ضمانت و دفاع از اعمال هواپرستان را هشدار داده است.
عدم پرستش شیطان یا نفس اماره، وجه سلبی توحید عملی است و وجه ایجابی (مثبت) آن امر به پرستش خدای متعال است که در عبارت قرآنی "اَنِ اعبُدونی: که مرا بپرستید"، تجلی یافته است.

UPDF
WWW.UPDF.COM

به نام خدا
جمع بند ی دینی دوازدهم تجربی و ریاضی
درس های 5 و 6

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

مبحث درس ۵ و ۶

نام و نام‌خانوادگی

۱ اگر بگوییم "نه در نقشه جهان نقصی هست و نه در اجرا و پیاده کردن آن" به ترتیب بر فهم درست ..... و ..... تأکید نموده‌ایم که مفهوم نخست برآمده از این است که... (با تغییر)

۱) قضا - قدر - نقشه جهان با همه موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش از آن خدا و از علم خداست.

۲) قدر - قضا - نقشه جهان با همه موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش از آن خدا و از علم خداست.

۳) قضا - قَدر - اجرا و پیاده کردن نقشه جهان با همه موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش به اراده خداست.

۴) قدر - قضا - اجرا و پیاده کردن نقشه جهان با همه موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش به اراده خداست.

۲ در داستان دزدی از باغ، بیت زیر برای توجیه کدام مورد، بیان شده است؟

"گفت از باغ خدا بنده خدا می‌خورد خرما که حق کردش عطا"

۱) غیراختیاری بودن بسیاری از امور در عالم هستی

۲) انکار اختیار و اراده انسان در انجام کارها

۳) تصمیم‌گیری بر مبنای اختیار و پذیرش عاقبت امور

۴) وجود امور خارج از اختیار و تابع قوانین طبیعی

۳ عبارت جهان در هرلحظه نیازمند فیض الهی است و اگر لحظه‌ای رابطهٔ آن با مبدأ هستی قطع شود نابود می‌شود، به کدام موضوع اشاره دارد و آیهٔ شریفهٔ (ذلک بما قدمت ایدیکم و أن الله لیس بظلام للعبید) ما را متوجه کدام‌یک از شواهد وجود اختیار می‌سازد؟

۱) انسان در چارچوب قوانین حاکم بر هستی حق انتخاب دارد - تفکر و تصمیم

۲) انسان در چارچوب قوانین حاکم بر هستی حق انتخاب دارد - مسئولیت‌پذیری

۳) انسان در جهانی زندگی می‌کند که قضا و قدر الهی بر آن حاکم است - مسئولیت‌پذیری

۴) انسان در جهانی زندگی می‌کند که قضا و قدر الهی بر آن حاکم است - تفکر و تصمیم

۴ حضرت علی (ع) با بیان جملهٔ "از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم" چه مطلبی را به یارانشان آموزش دادند؟

۱) نشستن در سایهٔ دیوار مستحکم و پایدار از تقدیر الهی نشئت گرفته است.

۲) تمام حرکات حضرت و تصمیم‌گیری‌های او بر اساس دستور عقل تحقق می‌یابد.

۳) نگرش صحیح به قوانین زندگی انسان عامل و زمینه‌ساز تحرک و عمل انسان است.

۴) فروریختن دیوار کج، یک قانون و تقدیر الهی است که با شرایط خاص تغییر می‌کند.

۵ جوشش آب در درجهٔ مشخّص و برخورداری انسان از اختیار، به ترتیب از مصادیق ..... و ..... الهی است که امر دوّم، برخاسته از علل ..... است.

۱) تقدیر - تقدیر - طولی

۲) تقدیر - قضا - طولی

۳) قضا - تقدیر - عرضی

۴) قضا - قضا - عرضی

UPDF
WWW.UPDF.COM

۶ اگر پرسیده شود: "چرا خداوند متعال به انسان، قوه اختیار را اعطا نموده است؟ کدام پاسخ صحیح است و قوانین حاکم بر نظام هستی چه رابطه‌ای با اختیار انسان دارند؟

۱) تا با برنامه‌ریزی به قله‌های کمال برسد و تا جایی پیش رود که جز خدا کسی عظمت آن را نمی‌داند - بستر و زمینه‌ساز

۲) تا با برنامه‌ریزی به قله‌های کمال برسد و تا جایی پیش رود که جز خدا کسی عظمت آن را نمی‌داند - مانع و محدودکننده

۳) تا برای ساختن امروز و فردای خویش و جامعه تلاش کند و ثمرات تلاش خود را مشاهده کند - مانع و محدودکننده

۴) تا برای ساختن امروز و فردای خویش و جامعه تلاش کند و ثمرات تلاش خود را مشاهده کند - بستر و زمینه‌ساز

۷ اگر بخواهیم برای آیهٔ شریفهٔ ﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ اَلسَّبِيلَ إِمَّا شَاكِراً وَ إِمَّا كَفُوراً﴾ مفهومی از ابیات انتخاب کنیم، کدام‌یک رهگشای ما خواهد بود؟

۱) هیچ گویی سنگ را فردا بیا / ور نیایی من دهم بد را سزا؟

۲) وان پشیمانی که خوردی زان بدی / ز اختیار خویش گشتی مهتدی

۳) گفت: آخر از خدا شرمی بدار / می‌کشی این بی‌گنه را زار زار

۴) اینکه فردا این کنم یا آن کنم خود / دلیل اختیار است ای صنم

۸ وقتی می‌گوییم قدر و قضای الهی بر جهان خلقت حاکم است در اصل به چه چیزی معتقد هستیم؟

۱) نقشه جهان با همهٔ موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قوانین آن از علم الهی و اجرایش به قضای الهی است

۲) مخلوقات جهان ازآن‌جهت که خدای متعال با علم خود ویژگی‌ها را تعیین می‌کند مقضی به قضای الهی است.

۳) مخلوقات عالم امکان ازآن‌جهت که با فرمان و حکم و اراده الهی ایجاد می‌شود مقدم به تقدیر الهی است.

۴) در نقشه جهان نقصی نیست و نه در اجرا و پیاده کردن و مخلوقات به جهت موقعیت مکانی و زمانی وابسته به قضای الهی‌اند.

۹ نشئت گرفتن اختیار انسان از اراده الهی مؤید چیست؟ و ارتباط ارادهٔ انسان با ارادهٔ الهی چگونه رابطه‌ای است؟

۱) قضای الهی - از نوع اثرپذیری خاص و به‌طور مستقیم

۲) قضای الهی - از نوع وابستگی به عامل بالاتر

۳) تقدیر الهی - از نوع وابستگی به عامل بالاتر

۴) تقدیر الهی - از نوع اثرپذیری خاص و به‌طور مستقیم

۱۰ از بیت "هیچ گویی سنگ را فردا بیا / ور نیایی من دهم بد را سزا" کدام موضوع دریافت می‌گردد؟

۱) موجودات مختار در برابر خداوند در دوراهی سپاسگزاری یا ناسپاسی قرار دارند.

۲) اگر کسی پیمان‌شکنی کند و مسئولیتش را انجام ندهد، خود را مستحق مجازات می‌داند.

۳) موجودات فاقد اختیار، به سبب نداشتن اراده در انجام یا ترک کارها، مسئولیتی ندارند.

۴) هرکدام از انسان‌ها، خودشان را مسئول کارها و سرنوشت خویش می‌دانند.

۱۱ کدام‌یک از آیات شریفه به ترتیب منادیگر سنت‌های خاص و عام الهی هستند؟

۱) (والَّذينَ جاهَدوا فينا لَنَهدِيَنَّهُم سُبُلَنا...)- (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ من حَيثُ لايعلمون...)

۲) (والَّذينَ جاهَدوا فينا لَنَهدِيَنَّهُم سُبُلَنا...)- (أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا...)

۳) (كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ...)- (أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا...)

۴) (كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَ هَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ...)- (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ)

۱۲ بر اساس آیات ۱۵ و ۱۶ سوره هود "هرکس زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهد، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می‌دهیم و کم و کاستی نخواهند دید..." در آخرت چه عاقبتی خواهند داشت؟

۱) آنان را با خیر و شر بیازماییم و به‌سوی ما بازگردانده می‌شوند درحالی‌که گرفتارند.

۲) به آنان مهلت می‌دهیم تا گناهانشان فزونی یابد و برای آنان عذابی خوارکننده است.

۳) به‌تدریج گرفتار عذابشان می‌کنیم از آن راه که نمی‌دانند و به آن‌ها مهلت می‌دهیم.

۴) جز آتش دوزخ ندارند و هرچه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و کاروکردارشان باطل است.

UPDF
WWW.UPDF.COM

۱۳ با امعان نظر به کدام آیهٔ شریفه پیشروی با امکانات موجود در مسیر برگزیده به منصه ظهور می‌رسد و آنجا که پشتیبانی خداوند حامی انسان تا مددرسان ذهن پویای ما خواهد بود؟

۱) (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا و من جَاءَ بالسيّئة فلا يُجزى إلّا مثلها) - (لفتحنا عليهم)

۲) (إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا) - (لفتحنا عليهم)

۳) (إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا) - (بما كانوا يكسبون)

۴) (مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا و من جَاءَ بالسيّئة فلا يُجزى إلّا مثلها) - (بما كانوا يكسبون)

۱۴ در کسب توفیق الهی عوامل درونی نقش تعیین‌کننده‌ای دارد که نمونهٔ آن کدام است و جلوه‌های این سنت نصرت و هدایت الهی است که بازتاب چیست؟

۱) داشتن روحیهٔ حق‌پذیری - تلاش و مجاهدت

۲) داشتن روحیهٔ حق‌پذیری - پیروزی در ابتلای الهی

۳) برخورداری ازایمان و معرفت - تلاش و مجاهدت

۴) برخورداری از ایمان و معرفت - پیروزی در ابتلای الهی

۱۵ عبارت قرآنی (مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ) اشاره‌گر به کدام سنت الهی است؟

۱) سنتی که انسان در همان مسیری که انتخاب کرده است به‌پیش رود و باطن خود را آشکار کند.

۲) سنتی که شامل حال کسانی است که در راه حق قدم می‌گذارند و سعادت اخروی و رضایت پروردگار را هدف خود قرار می‌دهند.

۳) سنتی که یا مهلت و نعمت، با اختیار خودشان به‌صورت بلای الهی جلوه‌گر شده و باعث سنگین‌شدن بار گناهان می‌شود.

۴) سنتی ثابت و همیشگی و شامل همهٔ انسان‌ها در همهٔ دوران‌ها می‌شود و هر انسانی چه مؤمن و چه کافر همواره در ابتلا است.

۱۶ تمهید امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و اهداف برای هر دو گروه و تمهید شرایط و اسباب برای آسان‌تر رسیدن به مقصد، به ترتیب مؤید کدام قانونمندی الهی است و آیهٔ (انّا هديناه السّبيل امّا شاكراً و امّا كفوراً) مربوط به کدام است؟

۱) ابتلاء - توفیق الهی - دومی

۲) امداد عام - امداد خاص - دومی

۳) امداد عام - امداد خاص - اولی

۴) ابتلاء - توفیق الهی - اولی

۱۷ حفظ آبروی بندگان عصیانگر و پذیرفتن عبادت اندک را می‌توان از کدام آیهٔ شریفه الهی دریافت کرد؟

۱) "اگر مردم شهرها ایمان آورده و تقوا پیشه می‌کردند قطعاً برایشان برکاتی از آسمان و زمین را می‌گشودیم."

۲) "کسانی که در راه ما جهاد کنند حتماً آنان را به راه‌های خود هدایت می‌کنیم."

۳) "و قطعاً ما شما را با شر و خیر می‌آزماییم و به‌سوی ما بازگردانده می‌شوید."

۴) "پروردگار شما، رحمت را بر خود واجب کرده است."

۱۸ "افزودن بر امکانات و نعمت‌ها" و "دادن امکانات رسیدن به خواسته‌ها" هریک به ترتیب حاکی از کدام سنت‌های الهی است؟

۱) (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ) - (كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ)

۲) (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ) - (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُمْ)

۳) (وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) - (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُمْ)

۴) (وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ) - (كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ)

۱۹ ساخته و شناخته شدن هویت و شخصیت افراد با کدام سنت الهی میسّر می‌گردد و در کدام آیهٔ شریفه تجلی دارد؟

۱) امتحان و ابتلاء - (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً)

۲) امداد عام الهی - (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً)

۳) امداد عام الهی - (كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ ما كانَ...)

۴) امتحان و ابتلاء - (كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَ ما كانَ...)

UPDF
WWW.UPDF.COM

۲۰ هریک از اوصاف زیر به ترتیب، به کدام‌یک از سُنَن الهی اشاره می‌کند؟

- اگر خداوند بر کسی سخت می‌گیرد، باز هم از دریچهٔ لطف و مهربانی است.
- آنان که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، در عین بهره‌مندی بی‌کم‌وکاست از دنیا، در آخرت آتش دوزخ دارند.
- فرصت‌ها و نعمت‌های الهی، وسیلهٔ غوطه‌ورشدن در گناهان قرار می‌گیرد.

۱) امداد خاص یا توفیق - املاء و استدراج - تأثیر اعمال انسان در زندگی او

۲) سبقت رحمت بر غضب - املاء و استدراج - تأثیر اعمال انسان در زندگی او

۳) سبقت رحمت بر غضب - امداد عام الهی - املاء و استدراج

۴) امداد خاص یا توفیق - امداد عام الهی - املاء و استدراج

UPDF
WWW.UPDF.COM

پاسخ سوالات درس 5 و 6 تجربی و ریاضی

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

مبحث درس ۵ و ۶

۱		۱۱	
۲		۱۲	
۳		۱۳	
۴		۱۴	
۵		۱۵	
۶		۱۶	
۷		۱۷	
۸		۱۸	
۹		۱۹	
۱۰		۲۰	

UPDF
WWW.UPDF.COM

لرنیتو

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

مبحث درس ۵ و ۶

۱ گزینه ۲

اینکه می‌گوییم قدر و قضای الهی بر جهان حاکم است، به این معناست که نقشه جهان با همه موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش از آن خدا و از علم خداست (قدر) و اجرا و پیاده کردن آن نیز به اراده خداست (قضا). به همین دلیل، نه در نقشه جهان نقصی هست و نه در اجرا و پیاده کردن آن.

۲ گزینه ۲

اختیار که به معنای توانایی بر انجام یک کار و یا ترک آن است، یک حقیقت وجدانی است و هر انسانی آن را در خود می‌یابد و می‌بیند که شبانه‌روز در حال تصمیم گرفتن برای انجام یک کار یا ترک آن است. حتی کسی که اختیار را در سخن یا بحث انکار می‌کند، در عمل از آن بهره می‌برد و آن را اثبات می‌کند.

مولوی این حقیقت را در قالب یک مثال این‌گونه یادآوری می‌کند:

"آن‌یکی می‌رفت بالای درخت — می‌فشاند آن میوه را دزدانه سخت
صاحب باغ آمد و گفت ای دنی — از خدا شرمت، بگو چه می‌کنی؟
گفت: از باغ خدا بنده خدا — می‌خورد خرما که حق کردش عطا
پس بیستش سخت آن دم بر درخت — می‌زدش بر پشت و پهلو چوب سخت
گفت: آخر از خدا شرمی بدار — می‌کشی این بی‌گنه را زارزار
گفت: کز چوبِ خدا این بنده‌اش — می‌زند بر پشت دیگر بنده‌اش
چوب حق و پشت و پهلو، آنِ او — من غلام و آلت فرمان او
گفت: توبه کردم از جبر ای عیار — اختیار است، اختیار است، اختیار"

در حقیقت مولوی در بیت "گفت: از باغ خدا بنده خدا — می‌خورد خرما که حق کردش عطا"، "انکار اختیار و ارادهٔ انسان در انجام کارها" را بیان می‌کند.

در ادامه می‌بینیم که با واکنش صاحب باغ آن شخص دزد به اشتباه خود پی می‌برد و آن را اصلاح می‌کند.

جملات زیر را برای درک علت اشتباه بودن سایر گزینه‌ها با دقت بخوانید:

البته باید توجه داشته باشیم که بسیاری از امور اختیاری نیست و ما در وقوع آن‌ها نقشی نداریم. به‌عنوان‌مثال، هیچ‌یک از ما در عملکرد دستگاه‌های مختلف بدن خود، مانند دستگاه گوارش و یا گردش خون و همچنین در قوانین حاکم بر طبیعت مانند قانون جاذبه زمین، توالی فصل‌ها و... نقشی نداریم و این امور خارج از اختیار ما و به‌صورت طبیعی انجام می‌شود. درعین‌حال، باید توجه داشت که همین اختیار محدودی که داریم، مبنای تصمیم‌گیری‌های ما و تعیین‌کنندهٔ سرنوشت ماست.

۳ گزینه ۳

اینکه جهان در هرلحظه نیازمند فیض الهی است و اگر لحظه‌ای رابطهٔ آن با مبدأ هستی قطع شود نابود می‌شود منظور این است که ما در جهانی زندگی می‌کنیم که قدر و قضای الهی بر آن حاکم است و آیهٔ شریفهٔ (أنّ الله لیس بظلام للعبید) با موضوع مسئولیت‌پذیری یکی از شواهد وجود اختیار تطابق دارد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

۴ گزینه ۳

روزی امیر مؤمنان علی (ع) با جمعی از یاران خود در سایهٔ دیواری نشسته بودند. امام (ع)، متوجه کجی و سستی دیوار شد. برای اینکه دیوار روی ایشان و یاران فریزد، از آنجا برخاست و زیر سایهٔ دیواری دیگر نشست. یکی از یاران به آن حضرت گفت:

یا امیرالمؤمنین آیا از قضای الهی می‌گریزی؟

امام فرمود: " از قضای الهی به قَدَر الهی پناه می‌برم. "

برداشت نابجای آن شخص، چنین بود که اگر قضای الهی به مرگ انسان تعلق گرفته باشد، چه در سایهٔ دیوار کج و سست نشسته باشد چه در سایهٔ دیوار مستحکم، دیوار خراب خواهد شد و مرگ خواهد آمد؛ بنابراین حرکت و تغییر مکان وی و تصمیم‌گیری بر اساس دستور عقل، بی‌فایده است.

امّا امیر مؤمنان با رفتار و گفتار خود، نگرش صحیح از قضا و قدر را نشان داد و به آن شخص (و دیگران) آموخت که اعتقاد به قضا و قدر، نه‌تنها مانع تحرک و عمل انسان نیست؛ بلکه عامل و زمینه‌ساز آن است.

زیرا فروریختن دیوار کج، یک قانون و قضای الهی است. این قضا متناسب با شرایط و تقدیر خاص آن دیوار، یعنی کجی آن است. امّا اگر دیوار، ویژگی دیگری داشته باشد، یعنی اگر محکم باشد، قانون و قضای دیگری را به دنبال خواهد آورد و انسانی که این دو تقدیر و این دو قضا را بشناسد، تصمیم می‌گیرد و دست به انتخاب مناسب‌تر می‌زند.

۵ گزینه ۱

جوشش آب در درجهٔ مشخّص و برخورداری انسان از اختیار هر دو یک ویژگی اعطاشده به یک مخلوق است که حاکی از تقدیر الهی است. اختیار انسان در طول ارادهٔ خداوند است. لذا این امر برخاسته از علل طولی است.

۶ گزینه ۱

خداوند متعال، قدرت اختیار و اراده را به ما عطا کرده و از ما خواسته است با استفاده از آن، برای زندگی خود برنامه‌ریزی کنیم و به قله‌های کمال برسیم و تا آنجا پیش برویم که جز خداوند، عظمت آن را نمی‌داند. قوانین خداوند که حاکم بر هستی است، زمینه‌ساز شکوفایی اختیار و بستری برای بهره‌مندی انسان از آن است.

۷ گزینه ۴

باتوجه‌به عبارت (إِمّا شاکِراً وَ إِمّا کَفُوراً) در این آیه به علت داشتن اختیار یکی از راه‌های سپاسگزاری یا ناسپاسی را در پیش می‌گیریم که با این بیت مولوی ارتباط مفهومی نزدیکی دارد.

۸ گزینه ۱

وقتی می‌گوییم قدر و قضای الهی بر جهان حاکم است، به این معنا است که نقشهٔ جهان با همهٔ موجودات و ریزه‌کاری‌ها و ویژگی‌ها و قانون‌هایش از آن خدا و از علم خداست (قدر) و اجرا و پیاده کردن آن نیز به اراده خداست (قضا) به همین دلیل، نه در نقشهٔ جهان نقصی است و نه در اجرا و پیاده کردن آن.

۹ گزینه ۲

وجود اختیار و ارادهٔ انسان ناشی از ارادهٔ الهی و خواست خداست، به‌عبارت‌دیگر، خداوند اراده کرده است که انسان موجودی مختار و دارای اراده باشد.

سلسلهٔ علت‌ها در این حالت در یک ردیف و مستقل نیستند بلکه نسبت به هم در مرتبه‌های مختلف قرار دارند و علت مرتبهٔ پایین وابسته به علت مرتبهٔ بالایی است یعنی از نوع وابستگی به عامل بالاتر است.

۱۰ گزینه ۳

باتوجه‌به شعر "هیچ گویی سنگ را فردا بیا..." که بیانگر "مسئولیت‌پذیری" از نشانه‌های اختیار در انسان است، باید بدانیم در این شعر به بی‌مسئولیت بودن سنگ به دلیل فقدان اختیار اشاره دارد.

۱۱ گزینه ۲

آیهٔ شریفه (والَّذینَ جاهَدوا فینا لَنَهدِیَنَّهُم سُبُلَنا...) مؤید سنت توفیق الهی است و امداد خاص است و سنت خاص محسوب می‌گردد و آیهٔ (کُلًّا نُمِدُّ هَؤُلاءِ...) درباره سنت امداد عام است (رد گزینهٔ ۳ و ۴) و آیهٔ شریفهٔ (وَالَّذِینَ کَذَّبُوا بِآیَاتِنَا...) سنت استدراج است و سنت خاص معاندان و مغروقان در گناه است و سنت خاص به‌حساب می‌آید (رد گزینه ۱ و ۳) و آیهٔ شریفه (أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ یُتْرَکُوا...) به سنت عام امتحان اشاره دارد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

۱۲ گزینه ۴

بر اساس آیات ۱۵ و ۱۶ سوره هود: "هرکس زندگی و تجملات آن را بخواهد، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می‌دهیم و کم و کاستی نخواهند دید و در آخرت جز آتش دوزخ ندارند و هرچه در دنیا کرده‌اند بر باد رفته و کار و کردارشان باطل است.

۱۳ گزینه ۲

بر اساس سنت امداد الهی، وقتی انبیاء مردم را به دین الهی فرامی‌خوانند مردم در برابر این دعوت دو دسته می‌شوند: دسته‌ای به ندای حقیقت پاسخ مثبت می‌دهند و هدایت الهی را می‌پذیرند و دسته‌ای لجاجت ورزیده و در مقابل حق می‌ایستند. خداوند، سنت و قانون خود را بر این قرار داده که هرکس، هرکدام از این دو راه را برگزیند... و باطن خود را آشکار کند و آیهٔ شریفه (إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ...) به آن اشاره دارد و اینکه خداوند پشتیبان و حامی انسان تلاشگر است و مؤید سنت توفیق الهی است و عبارت قرآنی "لفتحنا علیهم" به آن اشاره دارد و کسانی که ایمان آورند و تقوا پیشه کنند خداوند برای آنان برکات آسمان و زمین می‌گشاید.

۱۴ گزینه ۱

در کسب توفیق الهی، عوامل درونی مانند داشتن روحیهٔ حق‌پذیری، نقش تعیین‌کننده‌ای دارد و یکی از جلوه‌های توفیق الهی نصرت و هدایت الهی به دنبال تلاش و مجاهدت است، خداوند انسان تلاشگر و مجاهد را حمایت می‌کند، دست او را می‌گیرد و با پشتیبانی خود به‌پیش می‌برد.

۱۵ گزینه ۳

در آیهٔ شریفه (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ): "و کسانی که آیات ما را تکذیب کردند به‌تدریج گرفتار عذابشان خواهیم کرد از آن راه که نمی‌دانند و به آن‌ها مهلت می‌دهیم همانا تدبیرش استوار است."

این آیه مؤید سنت استدراج و املاء است یعنی در حقیقت، مهلت‌ها و نعمت‌ها، با اختیار و ارادهٔ خودشان به‌صورت بلای الهی جلوه‌گر می‌شود و باعث می‌شود که بار گناهان آنان هر روز سنگین و سنگین‌تر شود و به‌تدریج به‌سوی هلاکت ابدی نزدیک شوند، این سنت که ازجمله سنت‌های حاکم بر زندگی معاندان و غرق‌شدگان در گناه است.

۱۶ گزینه ۳

در سنت امداد عام الهی می‌خوانیم که خداوند امکانات و لوازم رسیدن به خواسته‌ها و هدف‌های هر دو گروهی که دعوت انبیا را پذیرفته و یا لجاجت ورزیده‌اند را فراهم می‌کند (امداد عام)

و در سنت توفیق الهی (امداد خاص) می‌خوانیم که خداوند برای کسی که با سعی و تلاشی که از خود نشان می‌دهد، شرایط و اسباب را چنان فراهم می‌سازد که وی بتواند آسان‌تر به مقصد برسد.

۱۷ گزینه ۴

نمونه‌هایی از سنت "سبقت رحمت بر غضب" عبارت‌اند از: "آمرزش گناهان با توبه، آمرزش برخی گناهان با انجام کار نیک، حفظ آبروی بندگان گناهکار (عصیانگر) و پذیرش عبادت اندک و..." که در آیهٔ شریفهٔ "پروردگار شما رحمت را بر خود واجب کرده است." می‌توان جست‌وجو کرد.

۱۸ گزینه ۱

خداوند بر امکانات و نعمت‌های آنان که با حق دشمنی و لجاجت ورزند می‌افزاید و به آن‌ها فرصت می‌دهد، اما آن‌ها این فرصت‌ها و نعمت‌ها را وسیلهٔ غوطه‌ورشدن در گناهان قرار می‌دهد. این بیان، مربوط به سنت املاء و استدراج است که در آیهٔ (وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ) توصیف شده است.

خداوند به هر دو گروه حق و باطل، امکانات می‌دهد تا در همان مسیری که انتخاب کرده‌اند به پیش روند. این بیان، مربوط به سنت امداد عام الهی است که در آیهٔ (كُلًّا نُمِدُّ هَؤُلَاءِ وَهَؤُلَاءِ) ترسیم شده است.

۱۹ گزینه ۱

هویت و شخصیت انسان با ابتلائات الهی ساخته و شناخته می‌شود که سنت ابتلاء و امتحان الهی در آیهٔ (كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُمْ بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ) تبیین شده است.

UPDF
WWW.UPDF.COM

۲۰

گزینه ۳

ازآنجاکه خداوند به بندگان خود محبت دارد، با همهٔ آنان، چه نیکوکار و چه گناهکار، به لطف و مهربانی رفتار می‌کند؛ یعنی حتی آنجا که خداوند به کسی سخت می‌گیرد، باز هم از دریچهٔ لطف و رحمت است. این توصیف، بیانگر سنت سبقت رحمت بر غضب است.

در سورهٔ هود، خداوند سنت امداد عام الهی را این‌گونه توصیف نموده است: "کسانی که زندگی دنیا و تجملات آن را بخواهند، حاصل کارهایشان را در همین دنیا به آنان می‌دهیم... اما اینان در آخرت جز آتش دوزخ ندارند."

سنت املاء و استدراج به این صورت است که خداوند به آنان که با حق دشمنی و لجاجت ورزند، فرصتی می‌دهد و آن‌ها این فرصت و نعمت‌ها را وسیلهٔ غوطه‌ورشدن در گناهان قرار می‌دهند.

UPDF
WWW.UPDF.COM

به نام خدا
جمع بند ی دینی دوازدهم تجربی و ریاضی
درس های 7 و 8

لرنیتو

زمان ۱۷ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱ باتوجه‌به سخنان خدای متعال به حضرت داود (ع) در چه صورت روی‌گردانان بندبند وجودشان از هم می‌گسست و پیامبر (ص) دربارهٔ پیرایش یا تخلیه چه فرموده‌اند؟

۱) اگر می‌دانستند که خدا چگونه انتظار بازگشت آنان را می‌کشد. - (التوبة تطهّر القلوب و تغسل الذنوب)

۲) اگر از خدا خوف می‌داشتند و او را ناظر بر عملشان می‌دیدند. - (التوبة تطهّر القلوب و تغسل الذنوب)

۳) اگر از خدا خوف می‌داشتند و او را ناظر بر عملشان می‌دیدند. - (التائب من الذنب کمن لا ذنب له)

۴) اگر می‌دانستند که خدا چگونه انتظار بازگشت آنان را می‌کشد. - (التائب من الذنب کمن لا ذنب له)

۲ کدام حیلهٔ شیطان بیشتر برای ضلالت جوانان به کار می‌رود و شیطان از کدام راه توجه به زشتی و قبح گناه را از انسان می‌گیرد و انسان را به شقاوت می‌رساند؟

۱) تسویف - مأیوس ساختن انسان از رحمت الهی

۲) تسویف - کشاندن آهسته و گام‌به‌گام به‌سوی گناه

۳) مأیوس ساختن انسان از رحمت الهی - کشاندن آهسته و گام‌به‌گام به‌سوی گناه

۴) مأیوس ساختن انسان از رحمت الهی - مأیوس ساختن انسان از رحمت الهی

۳ رباخواری، رشوه گرفتن و بی‌توجهی به عفاف به ترتیب از چه نوع گناهانی هستند و مهم‌ترین راه اصلاح و معالجهٔ مسلمانان از این بیماری‌ها چیست؟

۱) فردی - فردی - اجتماعی - توبهٔ اجتماعی

۲) اجتماعی - اجتماعی - اجتماعی - امربه‌معروف و نهی‌ازمنکر

۳) اجتماعی - اجتماعی - فردی - امربه‌معروف و نهی‌ازمنکر

۴) اجتماعی - اجتماعی - اجتماعی - توبهٔ اجتماعی

۴ اینکه "تجدید توبهٔ واقعی موجب جلب رحمت و محبّت الهی است"، پیام مستنبط از کدام آیهٔ شریفه است و کدام نتیجهٔ دیگر را به دنبال دارد؟

۱) (لا تَقنَطوا مِن رَحمَةِ اللهِ) - (یُحِبُّ المُتَطَهِّرینَ)

۲) (لا تَقنَطوا مِن رَحمَةِ اللهِ) - (اِنَّهُ هُوَ الغَفورُ الرَّحیم)

۳) (اِنَّ اللهَ یُحِبُّ التَّوابینَ) - (یُحِبُّ المُتَطَهِّرینَ)

۴) (اِنَّ اللهَ یُحِبُّ التَّوابینَ) - (اِنَّهُ هُوَ الغَفورُ الرَّحیم)

۵ در بیان قرآن کریم، قرار گرفتن در جوار فضل و رحمت خداوند، شامل چه کسانی است و نتیجهٔ دیگر آن کدام است؟

۱) (عِبادیَ الَّذینَ اَسرَفوا عَلی اَنفُسِهِم) - (یَهدیهِم اِلیهِ صِراطاً مُستَقیماً)

۲) (الَّذینَ آمَنوا بِاللهِ وَ اعتَصَموا بِه) - (یَهدیهِم اِلیهِ صِراطاً مُستَقیماً)

۳) (عِبادیَ الَّذینَ اَسرَفوا عَلی اَنفُسِهِم) - (اِنَّ اللهَ یَغفِرُ الذُّنوبَ جَمیعاً)

۴) (الَّذینَ آمَنوا بِاللهِ وَ اعتَصَموا بِه) - (اِنَّ اللهَ یَغفِرُ الذُّنوبَ جَمیعاً)

۶ فلسفهٔ روش گام‌به‌گام و فرآیند تدریجی در کشاندن انسان به‌سمت شقاوت و گناه از ناحیهٔ شیطان چیست؟

۱) غلبهٔ گناه بر روح انسان و ناتوانی وی در انجام توبهٔ قلبی

۲) متوجه قبح و زشتی گناه نشدن و اقدام به توبه نکردن

۳) غرق گناه شدن و تمایل نداشتن به انجام توبه

۴) عادت کردن به گناه و دشواری ترک گناه

۷ کدام‌یک موجب محبوب‌شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می‌شود و پیامد حاصل از توبه‌ای که توأم با ایمان و عمل صالح باشد، چیست؟

۱) تکرار واقعی توبه، دورشدن از وسوسه‌های شیطان

۲) سعی بر عدم تکرار گناه و توبه - پرهیز از ابتلای دوباره به گناه

۳) سعی بر عدم تکرار گناه و توبه - محبوب‌شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او

۴) تکرار واقعی توبه - تبدیل گناهان به حسنات

UPDF
WWW.UPDF.COM

۸ مطابق با کلام وحی، عامل ابدال سیّئات به حسنات کدام است و طریقت دشمن قسم‌خوردهٔ انسان برای بی‌توجه شدن انسان به زشتی گناه چیست؟

۱) توبه همراه با ایمان و عمل صالح باشد - خاموش کردن میل توبه

۲) توبه همراه با ایمان و عمل صالح باشد - کشاندن تدریجی به‌سمت گناه

۳) پشیمانی قلبی پس از گناه و جبران گذشتهٔ خود - خاموش کردن میل توبه

۴) پشیمانی قلبی پس از گناه و جبران گذشتهٔ خود - کشاندن تدریجی به‌سمت گناه

۹ دلیل (لاتقنطوا من رحمة الله انّ الله یغفر الذّنوب جمیعاً) را می‌توان در کدام عبارت قرآنی یافت؟

۱) (انّ الله یحبّ التّوّابین و یحبّ المتطهّرین)

۲) (انّه هو الغفور الرّحیم)

۳) (افمن اسّس بنیانه علی تقوی من الله)

۴) (و جادلهم بالّتی هی احسن)

۱۰ خاموشی میل توبه در انسان حاصل تکرار کدام جمله است و این دام مسبب چیست؟

۱) آب که از سر گذشت چه یک وجب، چه صد وجب - عادت جوان به گناه

۲) به‌زودی توبه می‌کنم - یأس از رحمت الهی

۳) آب که از سر گذشت چه یک وجب، چه صد وجب - یأس از رحمت الهی

۴) به‌زودی توبه می‌کنم - عادت جوان به گناه

۱۱ پیامد عبارت شریفهٔ (اَم مَن اَسَّسَ بُنیانَهُ عَلی شَفا جُرُفٍ هارٍ) در کدام عبارت قرآنی متجلی است و چه کسانی شامل هدایت الهی نمی‌گردند؟

۱) (فانهار به فی نار جهنّم) - بیدادگران

۲) (فانهار به فی نار جهنّم) - مشرکان

۳) (و ساء سبیلا) - مشرکان

۴) (و ساء سبیلا) - بیدادگران

۱۲ مفهوم مستنبط از آیهٔ مبارکهٔ (اَفَمَن اَسَّسَ بُنیانَهُ علی تقوی مِنَ اللهِ وَ رِضوانٍ خیرٌ اَم مَن اَسَّسَ بُنیانَهُ عَلی شَفا جُرُفٍ هارٍ...) کدام است؟

۱) آیندهٔ غیرقابل‌اعتمادی که در انتظار انسان است، معلول دلخوشی او به برنامه‌ای غیردینی است.

۲) کسب رضایت و تقوای الهی، نتیجهٔ خردمندی و عاقبت‌اندیشی است.

۳) پاداش‌های وصف‌ناشدنی خداوند، ثمرهٔ تقواپیشگی و زندگی بر پایهٔ رضایت خداست.

۴) بنیان نهادن زندگی بر پایهٔ سعادت، انسان را به پاداش‌هایی نائل می‌کند که مایهٔ روشنی چشم‌ها است.

۱۳ آغاز تزکیهٔ نفس، با چه امری است و کدام ثمره را به دنبال دارد؟

۱) توبه از گناهان - "اَفلَحَ"

۲) تخلیه و پیرایش - "لا ذَنبَ لَهُ"

۳) انقلاب علیه خود عالی - "تُطَهِّرُ القُلوبَ"

۴) عمل به فرمان‌های الهی - "یَغفِرُ الذُّنوبَ جَمیعاً"

۱۴ لازمهٔ وصول به نعمت‌های الهی در آخرت کدام نوع زندگی است و دین اسلام در برابر نیازهای جدیدی که موجب انحراف بشر می‌گردد، چه رویکردی اتخاذ می‌کند؟

۱) جدّی و توأم با عزم قوی و استوار در رسیدن به هدف - مبارزه، ایستادگی و مخالفت در برابر انحراف

۲) استوار بر پایهٔ پاسخ‌گویی به تمام خواسته‌ها و تمایلات - استخراج احکام اسلامی متناسب با شرایط جدید

۳) جدّی و توأم با عزم قوی و استوار در رسیدن به هدف - استخراج احکام اسلامی متناسب با شرایط جدید

۴) استوار بر پایهٔ پاسخ‌گویی به تمام خواسته‌ها و تمایلات - مبارزه، ایستادگی و مخالفت در برابر انحراف

۱۵ علیّت حرمت قمار در کدام آیه متجلّی شده است و تعبیر قرآن از کسانی که به فرامین الهی عمل نمی‌کردند کدام است؟

۱) (انّه کان فاحشة و ساء سبیلاً) - (القوم الظّالمین)

۲) (انّه کان فاحشة و ساء سبیلاً) - (اَسرَفوا عَلی اَنفُسِهِم)

۳) (اثمهما اکبر من نفعهما) - (القوم الظّالمین)

۴) (اثمهما اکبر من نفعهما) - (اَسرَفوا عَلی اَنفُسِهِم)

UPDF
WWW.UPDF.COM

۱۶ وقتی ایمان داریم که احکام دینی همان فرمان‌های خداوند است، باید چگونه عمل کنیم و نتیجهٔ مبارک و میمون آن کدام است؟

۱) تلاش بیشتر برای دانستن فلسفه و چرایی احکام - فراهم آوردن زمینهٔ آگاهی خود و دیگران و دفاع از اسلام در مرحلهٔ عمل

۲) تلاش بیشتر برای دانستن فلسفه و چرایی احکام - رسیدن به زندگی سالم و سعادت و نیک‌بختی اخروی و تضمین‌شده

۳) داشتن اعتمادبه‌نفس و توکل بر خدا - رسیدن به زندگی سالم و سعادت و نیک‌بختی اخروی و تضمین‌شده

۴) داشتن اعتمادبه‌نفس و توکل بر خدا - فراهم آوردن زمینهٔ آگاهی خود و دیگران و دفاع از اسلام در مرحلهٔ عمل

۱۷ بنا بر آیات قرآن کریم که می‌فرماید: "و بسا چیزی را خوش نمی‌دارید و آن برای شما خوب است..."، چه نتیجه‌ای می‌توان دریافت کرد و قرآن، وصف‌ناپذیری نعم الهی را با چه تعبیری بیان کرده است؟

۱) خداوند متعال برای پیشگیری از نتایج گناه، تابلوهای خطر را بالا برده است. - خشنودی و رضای الهی

۲) خداوند متعال برای پیشگیری از نتایج گناه، تابلوهای خطر را بالا برده است. - چشم‌روشنی

۳) خداوند متعال به ضررهای یک عمل نگاه می‌کند نه دوست داشتن یا نداشتن آن. - چشم‌روشنی

۴) خداوند متعال به ضررهای یک عمل نگاه می‌کند نه دوست داشتن یا نداشتن آن. - خشنودی و رضای الهی

۱۸ حکم چه تعداد از موارد زیر جایز است؟

الف) استفاده از ابزارآلات موسیقی برای اجرای سرودها و برنامه‌های فرهنگی

ب) شرکت در مجالس شادی مانند جشن عروسی، جشن‌های مذهبی و ملی

ج) استفاده از موسیقی‌ها، خواه سنتی و کلاسیک و خواه غیرسنتی و مدرن

۱) یک ۲) دو

۳) سه ۴) صفر

۱۹ به جهت فراهم نشدن غم و اندوه اطرافیان، در اثر رؤیت زندگی تجملی، دوری از مدگرایی و تجمل در پوشش برای مردم چه حکمی دارد و حکم اهدای هدایا به ورزشکاران به جهت تشویق به سلامت جسم و جان با حکم کدام دستور الهی شباهت دارد؟

۱) بهتر است - پیش‌قدم شدن در برگزاری ورزش و بازی‌های دسته‌جمعی به نیت تقویت رابطهٔ صمیمانه میان همسایگان

۲) واجب است - پیش‌قدم شدن در برگزاری ورزش و بازی‌های دسته‌جمعی به نیت تقویت رابطهٔ صمیمانه میان همسایگان

۳) بهتر است - فراهم کردن امکانات ورزش و بازی‌های ورزشی به دلیل ضرورت دوری افراد از فساد و بی‌بندوباری

۴) واجب است - فراهم کردن امکانات ورزش و بازی‌های ورزشی به دلیل ضرورت دوری افراد از فساد و بی‌بندوباری

۲۰ عمل به دستورات خداوند لازمهٔ چیست و چه چیزی زدایندهٔ هرگونه نگرانی انسان نسبت به آیندهٔ خویش است؟

۱) پاکی نفس از آلودگی‌ها - احکام و قوانین دین

۲) پاکی نفس از آلودگی‌ها - تکیه بر خداوند و اعتماد به دستورات او

۳) تداوم پاک ماندن جان‌ودل انسان - تکیه بر خداوند و اعتماد به دستورات او

۴) تداوم پاک ماندن جان‌ودل انسان - احکام و قوانین دین

UPDF
WWW.UPDF.COM

پاسخ سوالات درس 7 و 8 تجربی و ریاضی

زمان ۱۷ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱		۱۱	
۲		۱۲	
۳		۱۳	
۴		۱۴	
۵		۱۵	
۶		۱۶	
۷		۱۷	
۸		۱۸	
۹		۱۹	
۱۰		۲۰	

UPDF
WWW.UPDF.COM

لرنیتو

زمان ۱۷ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱ گزینه ۴

خدای متعال به حضرت داود (ع) فرمود: " ای داود! اگر روی‌گردانان از من می‌دانستند که چگونه انتظار آن‌ها را می‌کشم و شوق بازگشتشان را دارم، بدون شک از شوق آمدن به‌سوی من جان می‌دادند و بندبند وجودشان از محبت من از هم می‌گسست." حدیث پیامبر (ص) دربارهٔ تخلیه و پیرایش از گناه این است که: "التائب من الذنب کمن لا ذنب له: کسی که از گناه توبه کرده مانند کسی است که هیچ گناهی نکرده است. "

۲ گزینه ۲

حیلهٔ کشاندن انسان به تسویف بیشتر برای گمراه کردن جوانان به کار می‌رود و روش دیگر شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت این است که او را گام‌به‌گام و آهسته به‌سمت گناه می‌کشاند تا در این فرآیند تدریجی متوجه زشتی گناه و قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند.

۳ گزینه ۲

رباخواری ← گناه اجتماعی
رشوه گرفتن ← گناه اجتماعی
بی‌توجهی به عفاف و پاکدامنی ← گناه اجتماعی است.
مهم‌ترین راه اصلاح و معالجهٔ جامعه از این بیماری‌ها انجام دادن وظیفهٔ امربه‌معروف و نهی‌ازمنکر است.

۴ گزینه ۳

تکرار توبه، اگر واقعی باشد، نه‌تنها به معنی دورشدن از خداوند نیست، بلکه موجب محبوب‌شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می‌شود. خداوند می‌فرماید: (إِنَّ اللهَ يُحِبُّ التَّوّابينَ و يَحِبُّ المَتَطَهِّرينَ: خداوند کسانی را که زیاد توبه می‌کنند، دوست دارد و پاکیزگان را دوست دارد.)

۵ گزینه ۲

قرآن کریم می‌فرماید: (فَاَمّا الّذينَ آمنوا بالله و اعتصموا بِهِ فَسَيُدخلهُم فی رَحمةٍ مِنهُ و فَضلٍ و يَهديهِم اليه صراطاً مستقيماً: و اما کسانی که به خدا گرویدند و به او تمسّک جستند، به زودی [خدا] آنان را در جوار رحمت و فضلی از جانب خویش درآورد، و ایشان را به‌سوی خود به راهی راست، هدایت کند.)

۶ گزینه ۲

از روش‌های شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت این است که او را گام‌به‌گام و آهسته به‌سمت گناه می‌کشاند تا در آن فرآیند تدریجی، متوجه زشتی گناه و قبح آن نشود و اقدام به توبه نکند.

۷ گزینه ۴

تکرار توبه اگر واقعی باشد، نه‌تنها به معنی دورشدن از خداوند نیست، بلکه موجب محبوب‌شدن انسان نزد خداوند و جلب رحمت او می‌شود.
توبه نه‌تنها گناه را پاک می‌کند، بلکه اگر ایمان و عمل صالح نیز به دنبال آن بیاید، گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند.

UPDF
WWW.UPDF.COM

۸ گزینه ۲

توبه نه‌تنها گناه را پاک می‌کند، بلکه اگر ایمان و عمل صالح نیز به دنبال آن بیاید گناهان را به حسنات تبدیل می‌کند. یکی از روش‌های شیطان برای کشاندن انسان به شقاوت، تدریجی و آهسته کشاندن او به‌سوی گناه است تا زشتی گناه را متوجه نشود.

۹ گزینه ۲

خداوند به پیامبرش پیام می‌دهد که: (قل یا عبادی الّذین اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله انّ الله یغفر الذّنوب جمیعاً انّه هو الغفور الرّحیم)

۱۰ گزینه ۴

شیطان، انسان را به "تسویف" می‌کشاند. "تسویف" از ریشه "سوف" و به معنای امروز و فردا کردن و کار امروز را به فردا انداختن است؛ به‌عبارت‌دیگر، فرد گنهکار دائماً به خود می‌گوید "به‌زودی توبه می‌کنم." و این گفته را آن‌قدر تکرار می‌کند تا اینکه دیگر میل به توبه در او خاموش می‌شود.
این حیله شیطان، بیشتر برای گمراه کردن جوانان به کار می‌رود. به او می‌گوید تو هنوز جوانی و فرصت توبه داری، بالاخره در آینده می‌توانی توبه کنی؛ اما این یک دام است و سبب عادت جوان به گناه می‌شود، به‌طوری‌که ممکن است ترک گناه برایش سخت گردد.

۱۱ گزینه ۱

قرآن کریم می‌فرماید: "ام من اسّسَ بنیانه علی شفا جرف هار فانهار به فِی نار جهنم و الله لا یهدی القوم الظّالمین:آیا آن‌که اساس خویش را بر پرهیزگاری از خدا و رضایت او نهاده بهتر است ، یا آن‌کس که بنیان خویش را بر لب پرتگاهی فرو ریختنی قرار داده که با وی درآتش جهنم سقوط می‌کند و خداوند گروه ستمکاران (بیدادگران) را هدایت نمی‌کند."

۱۲ گزینه ۱

باتوجه‌به ترجمهٔ آیهٔ "آیا آن‌کس که بنیاد [کار] خود را بر پایهٔ تقوای الهی و خشنودی خدا نهاده، بهتر است؛ یا کسی که بنای خود را بر لبهٔ پرتگاهی در حال سقوط ساخته و با آن در آتش دوزخ فرومی‌افتد و خداوند گروه ستمکاران را هدایت نمی‌کند."، تنها شیوهٔ مطمئن و قابل‌اعتماد زندگی، سبک زندگی دینی است و در صورت انتخاب برنامهٔ غیردینی، آینده‌ای غیرقابل‌اعتماد در انتظار انسان است.

۱۳ گزینه ۱

تزکیهٔ نفس زمانی اتفاق می‌افتد که نفس ما از آلودگی‌ها پاک شود. این کار با "توبه از گناهان"، آغاز می‌شود و طبق آیهٔ "قد افلح من زکّاها: به‌یقین هرکس خود را تزکیه کرد، رستگار شد." ، رستگاری، ثمرهٔ تزکیهٔ نفس است.

۱۴ گزینه ۱

رسیدن به نعمت‌های اخروی، یک زندگی جدّی و یک عزم قوی و استوار را طلب می‌کند و کسی که به دنبال خواسته‌ها و تمایلات نفس خود است، نمی‌تواند انتظار سعادتمندی در دنیا و بهره‌مندی از نعمات بهشتی را داشته باشد.
درست است که اسلام در هر دوره و زمانه‌ای قابل‌اجراست و هرقدر زندگی بشر پیچیده‌تر شود و نیازهای جدیدی پدید آید، فقها و مجتهدین می‌توانند احکام اسلامی متناسب با آن شرایط را استخراج کنند، اما این بدین معنا نیست که اگر جوامع بشری دچار انحراف شدند و خواسته‌ها و تمایلات مخالف با سعادت خود پیدا کردند، اسلام آن خواسته‌ها را بپذیرد و مطابق با آن حکم کند. در طول تاریخ جوامعی بوده‌اند که منحرف شده‌اند، اما پیامبرشان در مقابل آن انحراف ایستاده و با آنان مبارزه کرده است.

۱۵ گزینه ۳

نکات ذکرشده به ترتیب از آیات (یسئلونک عن الخمر و المیسر قل فیهما اثم کبیر و منافع للنّاس و اثمهما اکبر من نفعهما) و (اَم مَن اَسسَ بُنیانَهُ علی شفا جرف هار فانهار به فی نار جهنم و الله لا یهدی القوم الظالمین) برداشت می‌شود.

۱۶ گزینه ۴

ازآنجاکه ایمان داریم قوانین و احکام اسلام، فرمان‌های خداست، با اعتمادبه‌نفس و توکل بر او وارد عمل می‌شویم. دراین‌صورت، هم زمینه را برای آگاهی دیگران نسبت به اسلام فراهم می‌نماییم و هم از اسلاممان در صحنهٔ عمل و زندگی دفاع می‌کنیم. همان‌طور که در سال‌های قبل، از سرزمین و آیینمان با تمام وجود دفاع کردیم و موفق شدیم.

UPDF
WWW.UPDF.COM

۱۷ گزینه ۳

باتوجه‌به آیهٔ شریفهٔ "و بسا چیزی را خوش نمی‌دارید..." خداوند متعال به ضررهای یک عمل نگاه می‌کند نه دوست داشتن یا نداشتن مردم. قرآن کریم می‌فرماید: "هیچ‌کس نمی‌داند چه پاداش‌هایی که مایهٔ روشنی چشم‌ها است، برای آن‌ها نهفته شده، این، پاداش کارهایی است که انجام می‌دادند."

۱۸ گزینه ۳

موارد (الف، ب، ج) هر سه حکمشان جایز است.

۱۹ گزینه ۱

ممکن است در محیط زندگی ما، افرادی بی‌بضاعت زندگی کنند که زندگی تجمّلی دیگران، غم و اندوه آنان را به دنبال داشته باشد. ازاین‌رو بهتر است از مدگرایی و تجمل در پوشش و سایر ابعاد زندگی دوری کرده و ساده‌زیستی پیشه نماییم. دقت شود که دوری از زندگی تجملی بر مسئولین و مدیران کشور واجب است. (نادرستی گزینه‌های ۲ و ۴)
دادن جایزه به ورزشکاران به نیت روی آوردن افراد جامعه به ورزش و سلامت، پاداش اخروی دارد. پیش‌قدم شدن در برگزاری بازی‌ها و ورزش‌های دسته‌جمعی به نیت تقویت رابطهٔ صمیمانه میان همسایگان نیز پاداش اخروی دارد.
دقت شود که فراهم کردن امکانات ورزش و بازی‌های ورزشی، در شرایط ضروری برای دورشدن افراد جامعه از فساد و بی‌بندوباری، واجب کفایی است. (نادرستی گزینه‌های ۳ و ۴)

۲۰ گزینه ۳

برای تداوم پاک ماندن جان‌ودل انسان، می‌بایست علاوه بر توبه به دستوراتی که خداوند فرمان داده است عمل نمود.
هر کس که نگران عاقبت کار خود است به‌روشنی درمی‌یابد که تکیه بر خداوند و اعتماد به دستورات او، هرگونه نگرانی نسبت به آینده را از بین می‌برد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

به نام خدا
جمع بند ی دینی دوازدهم تجربی و ریاضی
درس های 9 و 10

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱ "تعیین حقّ معینی برای محرومان از اموال خود" و "تشویق نکردن دیگران به اطعام مساکین" به ترتیب اوصاف یادشده دربارهٔ چه کسانی در قرآن کریم است؟

۱) انفاق‌کنندگان - سبک‌شمارندگان نماز
۲) انفاق‌کنندگان - تکذیب‌کنندگان دین
۳) نمازگزاران - تکذیب‌کنندگان دین
۴) نمازگزاران - سبک‌شمارندگان نماز

۲ این سخن پیامبر (ص) که می‌فرماید: "برترین جهاد، سخن حقّی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد." با پیام کدام آیهٔ شریفه ارتباط مفهومی دارد؟

۱) (من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحاً فلهم اجرهم عند ربّهم...)
۲) (یا ایّها الّذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرّسول و اولی الامر منکم)
۳) (قل هل یستوی الّذین یعلمون و الّذین لا یعلمون...)
۴) (لقد ارسلنا رسلنا بالبیّنات و انزلنا معهم الکتاب و المیزان...)

۳ خداوند در کدام آیهٔ شریفه ما را به اندیشیدن در نشانه‌ها دعوت می‌کند؟

۱) (من آمن بالله و الیوم الآخر و عمل صالحاً فلهم اجرهم عند ربّهم...)
۲) (یا ایّها الّذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرّسول و اُولی الامر منکم...)
۳) (لقد ارسلنا رسلنا بالبیّنات و انزلنا معهم الکتاب و المیزان...)
۴) (و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها و جعل بینکم...)

۴ سدشکنی رسول خدا (ص) در برابر جهل و خرافه، در تمدن اسلامی چه اثری نهاد و منحصر نبودن "نعمت‌های زمین" و "تحصیل دانش" به گروه یا طبقه‌ای خاص به ترتیب بیانگر کدام‌یک از معیارهای تمدن متعالی اسلام است؟

۱) توجه روزافزون مسلمانان به ارزشمندی علم - عدالت‌محوری - ولایت‌پذیری
۲) شاخه‌شاخه کردن علم و توسعهٔ فراوان آن - عدالت‌محوری - عقل‌گرایی و خردورزی
۳) ساخت مدرسه در کنار هر مسجد - ولایت‌پذیری - عدالت‌محوری
۴) وقف ثروت خود برای امور عام‌المنفعه - ولایت‌پذیری - عقل‌گرایی و خردورزی

۵ اقرار به چه چیزی رستگاری مردم را به دنبال دارد و قرآن کریم تکذیب‌کنندگان دین را چگونه معرفی می‌کند؟

۱) "معبودی جز الله نیست" - کسانی که جاهلانه به دنبال بی‌بندوباری، نگاه ابزاری به زن و متزلزل ساختن بنیان خانواده هستند.
۲) "معبودی جز الله نیست" - کسانی که یتیمان را از خود می‌رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی‌نمایند.
۳) "خدا بزرگ‌تر است" - کسانی که جاهلانه به دنبال بی‌بندوباری، نگاه ابزاری به زن و متزلزل ساختن بنیان خانواده هستند.
۴) "خدا بزرگ‌تر است" - کسانی که یتیمان را از خود می‌رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی‌نمایند.

۶ کدام بخش کتاب شفای ابن‌سینا به‌عنوان مرجع جهانی مورد استفاده قرار می‌گیرد و تعبیر "نیست باد آن فلسفه" را ملاصدرا، حکیم بزرگ در مورد کدام موضوع بیان فرموده است؟

۱) فلسفه - وضعیت علوم تجربی در دورهٔ تمدن اسلامی
۲) فلسفه - هماهنگی میان دین و تفکر عقلی
۳) ریاضیات - وضعیت علوم تجربی در دورهٔ تمدن اسلامی
۴) ریاضیات - هماهنگی میان دین و تفکر عقلی

UPDF
WWW.UPDF.COM

۷ قرآن کریم "راندن یتیمان از خود" را ویژگی کدام دسته از افراد بیان می‌کند و آنان را غیرملتزم به کدام آیه می‌شمارد؟

۱) تکذیب‌کنندگان دین - (یا ایّها الّذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرَّسولَ وَ اُولی الامرِ مِنکُم)

۲) تکذیب‌کنندگان دین - (لقد اَرسلنا رُسُلنا بالبیّنات وَ اَنزلنا معهُمُ الکتابَ وَ المیزانَ...)

۳) پشت‌کنندگان به دین - (لقد اَرسلنا رُسُلنا بالبیّنات وَ اَنزلنا معهُمُ الکتابَ وَ المیزانَ...)

۴) پشت‌کنندگان به دین - (یا ایّها الّذین آمنوا اطیعوا الله و اطیعوا الرَّسولَ وَ اُولی الامرِ مِنکُم)

۸ لازمهٔ تحقق هرچه بهتر جامعه‌ای بر اساس معیارهای اسلامی که ازجمله برنامه‌های یک انسان مسلمان است، کدام اقدامات است و برترین نوع جهاد از نگاه رسول خدا (ص) چیست؟

۱) کسب معرفت از قرآن و احادیث، برنامه‌ریزی و مجاهدت در این راه - حق‌گویی در برابر حاکم طاغوتی

۲) کسب معرفت از قرآن و احادیث، برنامه‌ریزی و مجاهدت در این راه - فراهم کردن امکان رشد همگانی

۳) نفی حاکمیت ستمگران و طاغوتیان و برپایی نظامی اجتماعی بر پایهٔ آرای عمومی - حق‌گویی در برابر حاکم طاغوتی

۴) نفی حاکمیت ستمگران و طاغوتیان و برپایی نظامی اجتماعی بر پایهٔ آرای عمومی - فراهم کردن امکان رشد همگانی

۹ در تمدن اسلامی کدام معیار مانع اصلی فساد و تباهی در جامعه است؟

۱) برقراری عدالت اجتماعی و مبارزه با تبعیض نژادی

۲) توجه ویژه به علم و دانش و تفکّر

۳) تحکیم خانواده و تکریم مقام زن

۴) دعوت به توحید و یکتاپرستی

۱۰ اگر بگوییم مسلمانان در برنامه‌های فردی و اجتماعی خودسرانه عمل نمی‌کنند، کدام آیه مؤید این موضوع است؟

۱) (قُل هَلْ یَستَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ)

۲) (وَمِنْ آیَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَکُم مِنْ أَنْفُسِکُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْکُنُوا إِلَیْهَا)

۳) (لَقَد أَرسَلنا رُسُلَنا بِالبَیِّناتِ وَأَنزَلنا مَعَهُمُ الکِتابَ وَالمیزانَ لِیَقومَ النّاسُ بِالقِسطِ)

۴) (یا أَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا أَطیعُوا اللهَ وَ أَطیعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِي الْأَمْرِ مِنْکُمْ)

۱۱ مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان چیست و آرامش اهل باطل تابع کدام کارها است؟

۱) استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور - فروش بیشتر سلاح‌های کشتارجمعی، ازجمله سلاح‌های شیمیایی و میکروبی

۲) استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور - همه را تابع خود کردن و یوغ اسارت بر گردن دیگران افکندن

۳) پیشرفت علمی - همه را تابع خود کردن و یوغ اسارت بر گردن دیگران افکندن

۴) پیشرفت علمی - فروش بیشتر سلاح‌های کشتارجمعی، ازجمله سلاح‌های شیمیایی و میکروبی

۱۲ حرکت رو به جلویی که در انتقال فرهنگ اروپا از تمدن اول به تمدن دوم صورت پذیرفت، کدام است و کدام نتیجه را در پی داشت؟

۱) کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و روی آوردن به مسیحیت - نگارش یافتن کتاب‌هایی در اخلاق، معنویت و فرهنگ

۲) کنار گذاشتن مسیحیت و بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها - نگارش یافتن کتاب‌هایی در اخلاق، معنویت و فرهنگ

۳) کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و روی آوردن به مسیحیت - ترجمهٔ فوری کتاب‌های مسلمانان و علاقه‌مندی به پژوهش

۴) کنار گذاشتن مسیحیت و بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها - ترجمهٔ فوری کتاب‌های مسلمانان و علاقه‌مندی به پژوهش

۱۳ جهت ترسیم چهره‌ای عقلانی و منطقی از دین اسلام، خداوند چه دستوری به پیامبرش می‌دهد و کدام روش تبلیغی را به صفت نیکوتر آراسته است؟

۱) (تَقوموا لِلّه مَثنی وَ فُرادی) - (المَوعِظَة)

۲) (تَقوموا لِلّه مَثنی وَ فُرادی) - (جادِلهُم)

۳) (اُدعُ اِلی سَبیلِ رَبِّکَ) - (جادِلهُم)

۴) (اُدعُ اِلی سَبیلِ رَبِّکَ) - (المَوعِظَة)

UPDF
WWW.UPDF.COM

۱۴ کدام‌یک از آیین‌های ناصواب مبلّغین مسیحیان سبب سُست‌شدن ارتباط شخصی و پیوستهٔ انسان با خدا شد و کدام مورد را می‌توان به‌عنوان یکی دیگر [illegible]

۱) اعتراف و توبه در حضور کشیش و اختصاص عبادت به روز خاص - ازدواج مسیحی

۲) اعتراف و توبه در حضور کشیش و اختصاص عبادت به روز خاص - واسطه قرار گرفتن کشیشان میان خدا و بندگان

۳) نوع نگاه به گناه آدم و گسترش غسل تعمید - واسطه قرار گرفتن کشیشان میان خدا و بندگان

۴) نوع نگاه به گناه آدم و گسترش غسل تعمید - ازدواج مسیحی

۱۵ نگاه کشیشان در دورهٔ قرون‌وسطی به ازدواج چگونه بود و کدام‌یک از آیین و رسومات این دوره هنوز هم در اروپا رایج است؟

۱) ازدواج امری مقدس و آسمانی است - توبه کردن از گناهان با خریدن بهشت

۲) ازدواج امری مقدس و آسمانی است - تغییر نام خانوادگی زن به نام خانوادگی شوهر

۳) کشیش‌ها حق ازدواج نداشته و تا آخر عمر باید مجرد می‌ماندند - تغییر نام خانوادگی زن به نام خانوادگی شوهر

۴) کشیش‌ها حق ازدواج نداشته و تا آخر عمر باید مجرد می‌ماندند - توبه کردن از گناهان با خریدن بهشت

۱۶ کدام توصیف از شرایط فرهنگ‌ها و آیین‌های دوران قرون‌وسطی به‌درستی بیان نشده است؟

۱) پذیرش عقاید رهبران کلیسا دربارهٔ هر موضوعی به‌جز موضوعات علمی، ضروری بود.

۲) اعتراف به گناهان خود در حضور کشیش، آیینی بود که توسط مبلّغین بین مسیحیان رواج یافت.

۳) هر کودکی پس از تولد باید غسل ویژه‌ای به نام تعمید، غسل داده می‌شد تا از گناهان پاک شود.

۴) در این آیین، عبادت و راز و نیاز با خدا به روز معینی در هفته و در محل کلیسا و در حضور کشیشان اختصاص داشت.

۱۷ تولد تمدن اسلامی در مجاورت سرزمین اروپا مصادف با چه قرن و چه شرایطی در تمدن اروپا بود؟

۱) حدود قرن هفتم میلادی - تمدن اروپا با مشکلات و شرایط خرافی حاکم دست‌وپنجه نرم می‌کرد.

۲) حدود قرن هفتم میلادی - تمدن اروپا در اوج شکوفایی و قدرت علمی بود.

۳) حدود قرن پنجم میلادی - تمدن اروپا در اوج شکوفایی و قدرت علمی بود.

۴) حدود قرن پنجم میلادی - تمدن اروپا با مشکلات و شرایط خرافی حاکم دست‌وپنجه نرم می‌کرد.

۱۸ طبق بررسی آیهٔ شریفهٔ (اُدعُ الی سبیل ربّک...) روش‌های تبلیغی توصیه‌شده به پیامبر (ص) به ترتیب کدام‌اند؟

۱) موعظه و نصیحت - بهره‌مندی از حکمت - مجادله و جدال نیکو

۲) موعظه و نصیحت - مجادله و جدال نیکو - بهره‌مندی از حکمت

۳) بهره‌مندی از حکمت - موعظه و نصیحت - مجادله و جدال نیکو

۴) بهره‌مندی از حکمت - مجادله و جدال نیکو - موعظه و نصیحت

۱۹ از دقت در آیهٔ شریفهٔ (اُدعُ الی سبیل ربّک بالحکمة و الموعظة الحسنة و جادلهم بالتی هی أحسن...) کدام مفهوم استنتاج می‌گردد؟

۱) پیام اسلام، پیامی مطابق با فطرت انسان‌ها است و هر انسان حقیقت‌طلبی که جویای حقیقت باشد در مواجههٔ دعوت قرآن به‌طور طبیعی جذب آن می‌شود.

۲) ما دعوت به حق و عدالت را نباید منحصر به صحبت و شعار کنیم، بلکه برای تحقق سخن حق باید برنامه‌ریزی کرده و قیام نماییم تا موانع حق و حق‌پرستی را از جامعه خود و جامعه جهانی بزداییم.

۳) استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور، مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است.

۴) دین اسلام یک دین منطقی و استدلالی است و هر آموزه و حکم آن بر اساس حکمت الهی تنظیم شده است. چنین دینی را نمی‌توان با تعصب‌های جاهلانه تبلیغ کرد.

۲۰ ابتدای آگاهی اروپائیان به قانون با چه امری آغاز گردید و با کدام حوزه تمدن جدید اروپایی مرتبط است و با کدام زمینهٔ پیدایش تمدن جدید در ارتباط است؟

۱) مشارکت مردم در تشکیل حکومت - علم و دانش - کلیسا و تعالیم تحریف‌شده

۲) مشارکت مردم در تشکیل حکومت - علم و دانش - بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها

۳) ترجمهٔ آثار اسلامی - عدل و قسط - بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها

۴) ترجمهٔ آثار اسلامی - عدل و قسط - کلیسا و تعالیم تحریف‌شده

UPDF
WWW.UPDF.COM

پاسخ سوالات درس 9 و 10 تجربی و ریاضی

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱		۱۱	
۲		۱۲	
۳		۱۳	
۴		۱۴	
۵		۱۵	
۶		۱۶	
۷		۱۷	
۸		۱۸	
۹		۱۹	
۱۰		۲۰	

UPDF
WWW.UPDF.COM

زمان ۱۵ دقیقه | درس دین و زندگی دوازدهم | دبیر مرتضی یعقوبی مدرس کنکور مدارس تیزهوشان و یاسین لاهیجان ۰۹۱۱۶۷۱۶۴۴۸

۱ گزینه ۳

قرآن کریم، در آنجا که اوصاف نمازگزاران را بیان می‌کند، یکی از ویژگی‌های آن‌ها را این‌گونه ذکر می‌کند که آنان در مال خود برای محرومان و فقیران نیز حق معینی قرار داده‌اند و آنجا که تکذیب کنندگان دین را معرفی می‌کند، از کسانی یاد می‌کند که یتیمان را از خود می‌رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی‌نمایند.

۲ گزینه ۴

سخن پیامبر (ص) و آیهٔ شریفهٔ (لقد ارسلنا بالبیّنات و انزلنا معهم الکتاب و المیزان...) هر دو به مفهوم عدالت‌طلبی از معیارهای تمدن اسلامی اشاره دارند.

۳ گزینه ۴

باتوجه‌به آیهٔ ۲۱ سورهٔ روم: (و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها و جعل بینکم مودّة و رحمة انّ فی ذلک لایاتٍ لقوم یَتَفَکَّرونَ): خداوند مردم را به تفکر در نشانه‌هایش دعوت نموده است.

۴ گزینه ۲

دعوت قرآن به تفکر و تشویق‌های پیامبر (ص)، سدّ جاهلیت و خرافه‌گرایی را شکست و یکی از جاهل‌ترین جوامع عصر جاهلی را مشتاق علم ساخت. تلاش پیامبر اکرم (ص) و پیشوایان ما سبب علاقهٔ مسلمانان به علم و دانش شد، به‌طوری‌که توجه نیاکان ما به اندیشه و تفکر و ارزشمندی علم روزافزون شد. نیاکان ما در جهان اسلام توانستند علوم و دانش بشری را از چند شاخهٔ محدود به پانصد شاخه برسانند و این، به معنای توسعهٔ زیاد علم بود که ناچار بودند آن را شاخه‌شاخه کنند.
یکی از مهم‌ترین اهداف پیامبر اکرم (ص) برپایی جامعه‌ای عدالت‌محور بود که نعمت و ثروت‌های زمین در انحصار گروهی محدود نباشد. (عدالت‌محوری)
یکی از ویژگی‌های فرهنگ علمی دورهٔ اسلامی منحصر نبودن تحصیل علم به طبقه یا قشری خاص بود. (عقل‌گرایی و خردورزی)

۵ گزینه ۲

رسول اکرم (ص) از همان ابتدای دعوت، مردم را به یکتاپرستی دعوت کرد و فرمود: ای مردم بگویید: "معبودی جز الله نیست" تا رستگار شوید.
قرآن کریم، در آنجا که اوصاف نمازگزاران را بیان می‌کند، یکی از ویژگی‌های آن‌ها را این‌گونه ذکر می‌کند: آنان در اموال خود برای محرومان و فقیران نیز حق معینی قرار داده‌اند و آنجا که می‌خواهد تکذیب‌کنندگان دین را معرفی کند، از کسانی یاد می‌کند که یتیمان را از خود می‌رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی‌نمایند.

۶ گزینه ۲

بخش فلسفی کتاب ابن‌سینا هنوز هم از مهم‌ترین کتاب‌های فلسفی جهان محسوب می‌شود. ملاصدرا دربارهٔ هماهنگی میان دین و تفکر عقلی می‌گوید: "... نیست باد آن فلسفه‌ای که قوانینش با کتاب قرآن و سنت رسول خدا (ص) و ائمه اطهار (ع) مطابقت نداشته باشد."

۷ گزینه ۲

قرآن کریم، در آنجا که می‌خواهد تکذیب‌کنندگان دین را معرفی کند، از کسانی یاد می‌کند که یتیمان را از خود می‌رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی‌نمایند. آنان به عدالت اجتماعی که در آیهٔ (لقد أرسلنا رُسُلنا بالبیّنات و انزلنا معهُم الکتاب و المیزانَ لیقومَ النّاسُ بالقِسطِ) مورداشاره واقع شده است، ملتزم نبوده‌اند.

UPDF
WWW.UPDF.COM

۸ گزینه ۱

ازجمله برنامه‌های یک انسان مسلمان، مشارکت و تلاش او در ایجاد جامعه‌ای بر اساس معیارهای اسلامی است. ازاین‌رو، لازم است ابتدا معیارهای یک تمدن اسلامی را که قرآن کریم و پیشوایان به ما معرفی کرده‌اند، بشناسیم (کسب معرفت از قرآن و حدیث) و برای تحقق هرچه بهتر آن‌ها در جامعه، برنامه‌ریزی و تلاش (مجاهدت) کنیم.
پیامبر (ص) به مردم می‌فرمود: "برترین جهاد، سخن حقی است که انسان در مقابل سلطانی ستمگر بر زبان آورد."
دلیل نادرستی گزینه‌های (۳ و ۴): نظام اجتماعی در اسلام باید بر پایهٔ قوانین و دستورات الهی باشد، نه لزوماً آرای مردم.

۹ گزینه ۳

یکی از اهداف مهم پیامبر اکرم (ص) ارتقای جایگاه خانواده به‌عنوان کانون رشد و تربیت انسان‌ها و مانع اصلی فساد و تباهی بود.

۱۰ گزینه ۴

رسول خدا به رسالت برانگیخته شده بود تا جامعه‌ای بنا نهد که در آن جامعه به‌جای حکومت ستمگران و طاغوتیان، ولایت الهی حاکمیت داشته باشد و نظام اجتماعی بر پایهٔ قوانین و دستورات الهی استوار گردد، یعنی مسلمانان خودسرانه عمل نکنند و قرآن در این زمینه می‌فرماید: (یا أَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا أَطیعُوا اللهَ وَ أَطیعُوا الرَّسُولَ وَ أُولِی الْأَمْرِ مِنْکُمْ)

۱۱ گزینه ۲

استحکام و اقتدار نظام حکومتی یک کشور مهم‌ترین عامل برای حضور کارآمد در میان افکار عمومی جهان است.
همواره گروهی از اهل باطل هستند که نه‌تنها زیر بار حق و حقیقت نمی‌روند، بلکه سد راه حق‌جویی و حق‌پرستی می‌شوند، زیرا گسترش عدالت منافع آن‌ها را تهدید می‌کند. این گروه‌ها تا همه را تابع خود نکنند و یوغ اسارت بر گردن دیگران نیفکنند، آرام نمی‌گیرند.

۱۲ گزینه ۱

تمدن دوم اروپا که به تمدن قرون‌وسطی مشهور است، با کنار گذاشتن اعتقادات باستانی و بت‌پرستی و روی آوردن به مسیحیت آغاز شد. این تمدن، برای اروپایی که قرن‌ها گرفتار بت‌پرستی بود، یک حرکت روبه‌جلو محسوب می‌شد. با ظهور این تمدن، مردم بت‌پرست اروپا به یک دین الهی معتقد شدند، بت‌ها و بت‌خانه‌ها از بین رفت، اتحاد و یکپارچگی در سرزمین اروپا حاکم شد، بناهای عظیم و باشکوه مذهبی ساخته شد، کتاب‌های اخلاق، معنویت و فرهنگ نگارش یافت و آثار هنری بزرگی پدید آمد. دقت شود که ترجمهٔ کتاب‌های مسلمانان در اواسط قرون‌وسطی به وقوع پیوست.

۱۳ گزینه ۳

لازم است جهت ترسیم چهرهٔ عقلانی و منطقی دین اسلام، این دین حق را با روش‌های مناسب در جهان تبلیغ کنیم. در این مورد خداوند به پیامبرش فرمان می‌دهد: (اُدعُ اِلی سَبیلِ رَبِّکَ بِالحِکمَةِ وَ المَوعِظَةِ الحَسَنَةِ وَ جادِلهُم بِالَّتی هِیَ اَحسَنْ): "به راه پروردگارت دعوت کن با دانش استوار و اندرز نیکو و با آنان به شیوه‌ای که نیکوتر است، مجادله نما"
دقت شود که صفت "اَحسَن" به معنای "نیکوتر" برای روش "جادِلهُم" به کار رفته است.

۱۴ گزینه ۲

اعتراف به گناه گنهکاران در حضور کشیش و اختصاص یافتن عبادت به روز خاص و معیّن سبب سُست‌شدن ارتباط شخصی و پیوسته انسان با خدا و واسطه قرار گرفتن کشیشان میان خدا و بندگان او گردید.

۱۵ گزینه ۳

کشیش‌ها حق ازدواج نداشتند و تا آخر عمر باید مجرد می‌ماندند. آنان ازدواج را امری دنیایی و پست تلقی می‌کردند.
و زن در این دوره حق مالکیت نداشت و باید نام خانوادگی وی به نام خانوادگی شوهر تغییر می‌یافت.

۱۶ گزینه ۱

پذیرش عقاید رهبران کلیسا دربارهٔ هر موضوعی، حتی موضوعات علمی ضروری بود و مخالفت با آن کفر تلقی می‌شد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

۱۷ گزینه ۱

حدود قرن هفتم میلادی و در اواسط قرون‌وسطی، در همسایگی سرزمین اروپا، تمدن اسلامی متولد شد و این در حالی بود که هنوز تمدن مسیحی قرون‌وسطی با مشکلات و شرایط خرافی دست‌به‌گریبان بود.

۱۸ گزینه ۳

آیهٔ شریفه می‌فرماید: (اُدعُ الی سبیل ربّک بالحکمة و الموعظة الحسنة و جادلهم بالّتی هی احسن)

۱۹ گزینه ۴

آیهٔ شریفه مربوط به "ترسیم چهرهٔ عقلانی و منطقی دین اسلام" از مسئولیت‌های ما در حوزهٔ علم است.

۲۰ گزینه ۳

آگاهی به قانون و حقوق در تمدن جدید، ابتدا با ترجمهٔ آثار اسلامی اتفاق افتاد. توجه به قانون مربوط به حوزه عدل و قسط است و ترجمهٔ آثار اسلامی مربوط به بهره‌گیری از تجربیات سایر تمدن‌ها است.

UPDF
WWW.UPDF.COM

کتاب دهم

درس اول : هدف آفرینش

نکته : حکیم بودن خداوند ← (موجب) حضور هدف در پس خلقت هر موجود و عدم بیهودگی آفرینش
حق بودن آفرینش
خلق هر موجود بر اساس برنامه‌ای حساب شده

" وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ مَا خَلَقْنَا هُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ "
معلول — علّت

۱- بازی و سرگرمی نبودن آفرینش و عدم بیهودگی آن (لَاعِبِينَ)
۲- هدفمندی خلقت و حضور هدفی حکیمانه در پس خلقت هر موجود (حَقّ)
← نتایج حضور حکمت الهی در آفرینش

امام علی (ع): "هیچ کس بیهوده آفریده نشده تا خود را سرگرم کارهای لهو کند..."

نکته + : اگر در هر آیه‌ای برای چیزی، کلمات حق، باطل، عبث به کار رفت : الف) حضور حکمت الهی ب) هدفمندی (حق) و عدم بیهودگی (باطل،عبث،لاعبین) آن چیز

*** تفاوت رسیدن انسان به اهدافش با گیاهان و حیوانات:**

۱- انسان ← خود اهداف را انتخاب می‌کند، گیاهان ← **طبیعی**، حیوانات ← **غریزی**

۲- بی‌نهایت طلبی انسان (موجب) ← به دنبال اهداف پایان ناپذیر باشد. حیوانات و گیاهان ← اهداف محدود دارند که به **سر حد کمال** برسد پایان می‌یابد.

۳- اهداف انسان در جهت شکوفایی استعدادهای متنوع مادی و معنوی اوست.

نکته : منشأ اختلاف در اهداف انسان‌ها، نوع بینش و نگرش آنهاست.

*** برای انتخاب هدف صحیح :** الف) ارزش اهداف مشخص شود. ب) رتبه‌بندی گردند ← به دست آوردن معیار و ملاک برای تشخیص هدف درست

- اهداف فرعی ← پایان پذیر ← مال و ثروت
- اهداف اصلی ← پایان ناپذیر ← خیر خواهی
} هر دو ضروری برای زندگی

نکته : هدف فرعی را نباید به جای هدف اصلی قرار دهیم (ضرّ اهداف فرعی)

نتیجه گیری

بندگی و عبودیت خداوند = هدف انسان
سرچشمه زیبایی‌ها ← هدف انسان
خداوند ← سرچشمه زیبایی‌ها

موجب تأمین:
- بی نهایت طلبی
- شکوفایی استعدادها

"چون که صد آمد نود هم پیش ماست"

* افراد زیرک ← با بندگی خدا (هم) ← از بهره‌های مادی زندگی استفاده می‌کنند
سرای آخرت خویش را آباد می‌کنند.

" مَنْ كانَ يُرِيدُ ثَوابَ الدُّنْيا فَعِنْدَ اللّهِ ثَوابُ الدُّنْيا وَ الْآخِرَةِ"

۱- هر چه هدف جامع‌تر ← در برگیری اهداف بیشتر
۲- رسیدن به خدا موجب تحقق تمام اهداف دنیوی و اخروی است ← زیرا سرچشمه همه‌ی کمالات است.

ای دوست شکر بهتر یا آنکه شکر سازد — خوبی قمر بهتر یا آنکه قمر سازد ← رسیدن به خدا همت بزرگ و اراده محکم می‌طلبد

UPDF
WWW.UPDF.COM

درس دوم : پرپرواز

- اولین گام برای حرکت به سمت هدف خلقت ⟵ شناخت سرمایه‌ها و موانع انسان است. **(علّت)**
- خودشناسی از سودمندترین دانش‌هاست **(معلول)**

سرمایه‌های انسان

خداوند با دادن نعمت‌های مادی و معنوی به انسان ⟵ **او را گرامی داشته و به او کرامت بخشیده است.**
آنچه در آسمان و زمین است برای انسان آفریده است.
= **جایگاه ویژه انسان**

۱- قوه عقل
- مسیر درست زندگی را از راه‌های غلط و خوب را از بد تشخیص دهیم
- حقایق را دریابیم و از جهل دوری کنیم
- درست و حق را از نادرست و باطل تشخیص دهیم
- منع از خوشی‌های زودگذر

۲- قوه اختیار
- مسئولیت در مقابل سرنوشت
- انتخاب راه رستگاری و دوری از شقاوت (با کمک قوه عقل)

" إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِراً وَ إِمَّا كَفُوراً"

۳- گرایش به نیکی
- شناخت و روی آوردن به نیکی و شناخت و دوری از بدی
- دوست داشتن فضائل و بیزاری از رذائل

"وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا"

۴- نفس لوامه = وجدان
- واکنش در مقابل گناه ⟵ که عامل آن گرایش به نیکی است
- سرزنش خود بعد از ارتکاب گناه
- در اندیشه جبران برآمدن
- بازداری از راحت طلبی

"وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ"

۵- فرستادگان
- پیامبران – پیشوایان – کتاب
- نشان دادن راه سعادت
- کمک در پیمودن آن

"رُسُلاً مُبَشِّرِينَ وَ مُنْذِرِينَ لِئَلاَّ يَكُونَ لِلنَّاسِ..."
"وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ"

نکته : هدف و مسیر حرکت هر کس با توانایی‌ها و سرمایه‌هایش هماهنگی دارد. ⟵ *هدف ما باید به وسعت سرمایه‌هایمان باشد*

موانع انسان

۱- نفس امّاره
- عامل درونی گناه و میل سرکش انسان
- کار: دعوت به گناه
- کار: مانع پیروی از عقل و وجدان

امام علی (ع): دشمن ترین دشمن تو ⟵ نفس امّاره

۲- شیطان
- عامل بیرونی گناه
- خود را برتر از آدمیان می‌داند
- سوگند او: فریب فرزندان آدم
- سوگند او: جلوگیری از رسیدن آن‌ها به بهشت
- کار و راه نفوذ ⟵ **وسوسه کردن و فریب دادن انسان**

راه های فریب
- غافل کردن از خدا و یاد او
- سرگرم کردن به آرزوهای دنیایی
- جلوگیری از نفوذ او ⟵ نماز
- زیبا و لذت‌بخش نشان دادن گناه
- ایجاد کینه و دشمنی میان مردم

نکات مکالمه‌ی جهنمیان و شیطان در روز قیامت :

۱- خداوند به شما وعده‌ی حق داد، اما من به شما وعده‌ای دادم و خلاف آن عمل کردم.
۲- من بر شما تسلطی نداشتم (اختیار انسان) ⟵ شیطان تنها دعوت کننده است.
۳- نه من می‌توانم به شما کمکی کنم و نه شما می‌توانید مرا نجات دهید.

UPDF
WWW.UPDF.COM

درس سوم : پنجره‌ای به روشنایی

*چیستی **مرگ** و **آینده انسان** پس از آن، از پرسش‌های فراگیری است که ذهن عموم انسان‌ها را مشغول خود کرده است.

۱) اعتقاد به معاد

- بعد جسمانی (غیر مجرد) ⟵ تغییر و دگرگونی دارد – فرسوده و متلاشی می‌شود
- بعد روحانی (مجرد) ⟵ تجزیه و تحلیل نمی‌پذیرد – متلاشی نمی‌شود – آگاهی خود را از دست نمی‌دهد
- مرگ غروبی برای **جسم** و طلوعی درخشان‌تر برای **روح** است.
- رسول خدا (ص)

* برای **نابودی و فنا** خلق نشده‌اید بلکه برای **بقا** آفریده شده‌اید و با مرگ از جهانی به جهان دیگر **منتقل** می‌شوید.

* **باهوش‌ترین مؤمنان** کسانی هستند که فراوان به یاد مرگ‌اند و خود را بهتر از دیگران برای آن آماده می‌کنند.

* **"النّاسِ نِیامٌ ، فَإِذَا مَاتُوا ، انْتَبَهُوا" ⟵ بی‌ارزشی دنیا در مقابل سرای حقیقی آخرت**

"وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنّ الدّارَ الآخِرَةَ لَهِيَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ"

۱- دنیا ⟵ بازی و سرگرمی ، آخرت ⟵ سرای راستین و حقیقی

۲- بهترین مقایسه‌ی قرآنی و ملکوتی در مورد دنیا و آخرت ⟵ دعوت قرآن به تفکر در آن

پیامدهای این دیدگاه

الف) ایجاد شور و نشاط و انگیزه‌ی کار و فعالیت – داشتن انرژی فوق العاده و همت خستگی ناپذیر – تلاش و توان بسیار برای خدمت به خلق خدا (زیرا می‌داند هر چه در این راه پیش رود آخرتش زیباتر است) – اعتقاد به آن که هیچ کاری بی پاداش نمی‌ماند (حتی اگر آن کار به چشم کسی نیاید)

"مَنْ آمَنَ بِاللّه وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ"

۱ ۲ — علّت: توحید عملی — معلول

ب) نترسیدن از مرگ و آمادگی برای فداکاری در راه خدا ⟵ **شجاعت به مرحله‌ی عالی خود می‌رسد و فداکاری در راه خدا ضروری می‌شود.**

* **امام حسین (ع):**

- من مرگ را جز سعادت و زندگی با ظالمان را جز ننگ و خواری نمی‌بینم.
  معلول — علّت
- مرگ پلی است که شما را از ساحل سختی‌ها به ساحل سعادت و کرامت و بهشت‌های پهناور و نعمت‌های جاوید عبور می‌دهد. پس کدام از شما کراهت دارد از زندان به قصر منتقل شود.
  علّت — معلول

۲) انکار معاد

- حقیقت انسان جسم و تن اوست.
- مرگ پایان زندگی و با آن پرونده اعمال بسته و انسان رهسپار نیستی می‌شود.

" وَ قالُوا ما هِيَ إِلاّ حَياتُنَا الدُّنْيا نَمُوتُ وَ نَحْيا وَ ما يُهْلِكُنا إِلاّ الدَّهْرُ وَ ما لَهُمْ بِذلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلاّ يَظُنُّونَ"

۱- یکی از جلوه‌های انکار معاد، محدود دانستن حیات آدمی به زندگی دنیاست.

۲- مرگ، پایان آدمی و عامل بسته شدن پرونده زندگی انسان است. (دیدگاه منکران)

۳- علم اندوزی از عوامل اعتقاد به معاد و تکیه بر شک و گمان و عقاید خرافی عامل انکار معاد می‌باشد.

پیامدهای این دیدگاه

الف) پیش گرفتن راه غفلت از مرگ و سرگرم کردن خود به هر کاری برای فراموش کردن آینده تلخ مرگ ⟵ به خاطر میل به جاودانگی

نکته : این پیامدها دامان کسانی که اعتقاد قلبی به معاد ندارند را می‌گیرد. ⟵ فرو رفتن در هوس‌ها و معبود گرفتن دنیا **علت** غفلت از یاد آخرت است.

ب) گروهی که نمی توانند فکر مرگ را فراموش کنند:

- بی ارزش شدن زندگی چند روزه‌ی دنیا
- یأس و نا امیدی و از بین رفتن شور و نشاط زندگی
- کناره گیری از دیگران و دچار شدن به انواع بیماری‌های روحی
- قدم گذاشتن در راه‌هایی برای تسکین خود، که بر سرگردانی آن‌ها می‌افزاید.

UPDF
WWW.UPDF.COM

درس چهارم : آینده روشن

معاد
- پیامبران، با قاطعیت از آن خبر و نسبت به آن هشدار داده‌اند.
- بعد از ایمان به خدا ایمان به آخرت مطرح شده (لازمه ایمان به خدا) ← **"مَنْ آمَنَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ...."**
- بعد از توحید بیشترین صحبت در قرآن، در مورد معاد است

" اللّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللّهِ حَدِيثًا"
توحید — معاد جسمانی و روحانی — رفع هر گونه شک در مورد معاد — اثبات وجود معاد با تکیه بر صداقت خدا

الف) امکان معاد
- یکی از دلایل انکار معاد ← مقایسه‌ی قدرت خود با خداوند و بعید شماردن آن ← بعید بودن چیزی برای انسان دلیل غیر ممکن بودن آن نیست
- دلایل اثبات امکان معاد **(زنده شدن مجدد جسم)**:

۱- اشاره به پیدایش نخستین انسان

« و برای ما مثالی زد، در حالی‌که آفرینش نخستین خود را فراموش کرده بود، گفت: کیست که این استخوان‌های پوسیده را دوباره زنده کند؟ بگو همان خدایی که برای نخستین بار آفرید و او به هر خلقتی تواناست.»

۲- اشاره به نمونه‌هایی از زنده شدن مردگان ← برای محسوس‌تر نشان دادن قدرت خدا در امر امکان معاد
- عزیر نبی (ع): می‌دانم خدا بر هر کاری تواناست
- قرآن کریم: نه تنها استخوان‌های آن‌ها را به حالت اوّل در می‌آوریم بلکه سر انگشتان آن‌ها را نیز همان‌گونه که بوده، مجدداً خلق می‌کنیم.

۳- اشاره به نظام مرگ و زندگی در طبیعت
- زندگی بعد از مرگ به عنوان یک جریان رایج در جهان طبیعت معرفی شده است ← دستور قرآن به مطالعه این جریان
- **فرا رسیدن بهار، رستاخیز طبیعت است**
- قرآن کریم: خداست که بادها را می‌فرستد تا ابر را برانگیزد. سپس آن را به سوی سرزمینی مرده برانیم.....

ضرورت معاد در پرتوی حکمت الهی
- حکمت خداوند ← قرار دادن تمایلات در انسان وپیش‌بینی راه‌های پاسخ‌گویی به‌آن تمایلات، **بجز** ← میل به‌جاودانگی، میل به کمالات نامحدود
  - دوری از کار عبث و بیهوده
  - عبثا – باطلاً – حق ← محال نبودن آن

پس اگر سرای آخرتی نباشد که پاسخ این دو میل داده شود بر حکمت خدا ایراد وارد می شود. نمی شود این همه استعدادی که خداوند در وجودمان گذاشته بی‌جواب بماند.

"أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ"
واقعه ی قیامت

" اللّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللّهِ حَدِيثًا"

*** ضرورت معاد در پرتوی عدل الهی** ← هر آیه‌ای که بحث از عدالت الهی باشد مانند: "و هم لا یظلمون"
- * عادل یکی از صفات خداوند ← استواری جهان بر پایه‌ی عدل = استحقاق هر شخص
  رسول خدا (ص) : **" بالعدل قامت السماوات و الارض"**
- * تحقق عدل الهی در زندگی دنیا امکان‌پذیر نیست، زیرا:
  الف : همه در این دنیا به پاداش و جزای اعمال خود نمی رسند.
  ب: دنیا ظرفیت ادای پاداش و کیفر انسان ها را ندارد.

"أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ"

درس پنجم : منزلگاه بعد

برزخ
- در لغت : حد فاصل، در بینش دینی: عالم میان دنیا و آخرت
- ویژگی‌ها :
  - وجود شعور و آگاهی ← ادامه فعالیت آگاهانه روح ← جسم در دنیا می‌ماند = توفی
  - افزایش درک و آگاهی
    - صحبت با فرشتگان
    - سخن پیامبر به کشته شدگان جنگ بدر
  - باز بودن پرونده اعمال (شباهت دنیا و برزخ)

UPDF
WWW.UPDF.COM

" حَتی إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْت قَالَ رَب ارْجِعُونِ لَعَلی أَعْمَلُ صلِحاً فِیمَا تَرَکْتَ کلا إِنّهَا کلِمَةٌ هُوَ قَائلُهَا وَ مِن وَرَائهِم بَرْزَخٌ إِلی یومِ یبعثُون "
۱ ۲ ۳ ۴

۱- با تحقق توفی (ویژگی ۱) گرچه فعالیت جسم متوقف می‌شود اما فعالیت آگاهانه روح ادامه می‌یابد و آدمی به کاستی‌های اعمال خود آگاه می‌شود.
(ویژگی ۲) ⟵ درخواست به بازگشت به دنیا
۲- فرق دنیا و برزخ ⟵ ۱. امکان بازگشت نیست ۲. در برزخ انسان توانایی انجام عمل صالح جدید را ندارد
۳- حد فاصل دنیا و برزخ ۴- روز قیامت

* **اعمال ما تقدم و ما تأخر** ⟵ عامل باز بودن پرونده اعمال
گناهان ما تأخر: مد سازی‌های غلط، تولید و نشر مطالب نا مناسب، ایجاد آداب و رسوم غلط در ازدواج، ایجاد انحرافات فکری و اخلاقی در دیگران
* **رسول خدا (ص):** «هر کس سنت و روش نیکی در جامعه جاری سازد..... بدون اینکه از اجر انجام دهنده‌ی آن کم کنند و هر کس سنت زشتی بین مردم مرسوم کند..... بدون اینکه از گناه عامل آن، کم کنند»
" یُنَبَّأُ الْإِنسَانُ یَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ " ⟵ **ویژگی ۳ برزخ**
قیامت

* **برزخ در کلام پیشوایان**
- رسول خدا (ص) : قسم به کسی که جانم در دست اوست،ایشان (مردگان) به این کلام از شما شنواترند و فقط بر پاسخ دادن توانا نیستند ⟵ دوره برزخ دوره‌ی آگاهی و هوشیاری بیشتر است. **(ویژگی دوم برزخ)**
- امام کاظم (ع) : هر یک از مومنان برحسب **مقدار فضیلت ها** (کمیت اعمال) به دیدار خانواده‌ی خود می‌آیند برخی هر روز و برخی هر دو روز ، برخی هر سه روز، و کمترین آنها هر جمعه ⟵ روح مومن در برزخ از احوال خانواده‌اش باخبر است. **(ویژگی دوم برزخ)**

درس ششم : واقعه‌ی بزرگ

الف) مرحله‌ی اوّل ⟵ با پایان یافتن دنیا آغاز می‌گردد.
۱- شنیده شدن صدای مهیب
- آسمان و زمین را فرا می‌گیرد
- همه را غافلگیر می‌کند ⟵ چون ناگهانی است

۲- مرگ اهل آسمان و زمین
- برچیده شدن **بساط حیات**
- **جز** آن‌ها که خداوند خواسته است

۳- تغییر در ساختار زمین و آسمان
- تحول عظیم در زمین و آسمان
- **اتفاقات**
  - جبال، جبال، محیلاً
  - بی نور شدن خورشید
  - تیره شدن ستاره‌ها
  - درهم کوبیده شدن کوه‌ها
  - متصل شدن دریاها به هم
  - زبانه کشیدن آتش از دریاها
  - تبدیل آسمان و زمین

الف) مرحله‌ی دوّم ⟵ آماده شدن انسان‌ها برای دریافت پاداش و کیفر
۱- زنده شدن همه انسان‌ها
- بعد از شنیده شدن صدای مهیب **دیگر** حیات مجدد انسان‌ها و حضور در پیشگاه الهی
- وضعیت گناهکاران
  - به دنبال راه فرار
  - هراسان بودن دل‌هایشان
  - به زیر افکنده شدن چشم‌هایشان از ترس

۲- کنار رفتن پرده از حقایق عالم
- با تابیدن نور حقیقت اسرار و حقایق عالم آشکار می‌شود
- واقعیت همه چیز (اعمال، رفتار، نیات) آشکار می‌گردد
- حوادث تلخ و شیرین معلوم می‌گردد

۳- برپا شدن دادگاه عدل الهی
- با آماده شدن صحنه قیامت ⟵ رسیدگی به اعمال آغاز می‌شود
- اعمال در ترازوی عدل الهی سنجیده می‌شود ⟵ حتی اگر ذره‌ای ناچیز باشد
- معیار و میزان سنجش اعمال ⟵ پیامبران و امامان ⟵ چون اعمالشان عین آن چیزی است که خداوند دستور داده است

ارزش افزون اعمال = نزدیک بودن به اعمال پیامبران و امامان

UPDF
WWW.UPDF.COM

۴- دادن نامه اعمال ← نیکوکاران ← دست راست، بدکاران ← دست چپ
نامه‌های دنیوی ← گزارش و تصویر اعمال
نامه‌های اخروی ← خود عمل و حقیقت آن ← اعمال تجسم می‌شود

- کارهای خوب : صورت‌های زیبا و لذت‌بخش
- کارهای بد : صورت‌های بسیار زشت و وحشت‌زا و آزار دهنده

۵- حضور شاهدان و گواهان

الف) پیامبران و امامان ← بهترین شاهدان ← رسول خدا در رأس شاهدان
ناظر و شاهد اعمال انسان

ب)فرشتگان الهی ← مراقب انسان‌ها
ثبت و ضبط اعمال

" وَ إِنَّ عَلَيْكُمْ لَحافِظِينَ كِراماً كاتِبِينَ يَعْلَمُونَ ما تَفْعَلُونَ"

ج) اعضای بدن انسان ← با سوگند دروغ بدکاران برای رهایی از مهلکه
با اذن خداوند به همراه مهر خاموشی بر دهان گناهکاران
گفته گناهکاران به اعضای خود: چرا علیه ما شهادت می‌دهید؟

"اَلْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلى أَفْواهِهِمْ وَ تُكَلِّمُنا أَيْدِيهِمْ وَ تَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِما كانُوا يَكْسِبُونَ "

اندیشه و تحقیق

اعمال ما چه شاهدان دیگری در قیامت دارد؟ خدا شاهد اعمال ماست. پیامبران و امامان نیز شاهدند. فرشتگان و اعضای بدن شاهد دادگاه عدل الهی هستند. مطابق آیات قرآن، زمان و مکان، زمین و آسمان، خورشید و ماه و ستارگان و حتی قرآن، شاهدان دادگاه خداوند می‌باشند.

درس هفتم : فرجام کار

*** بهشت**

- نیکوکاران و رستگاران پس از پایان حسابرسی وارد آن می‌شوند.
- بهشت هشت در دارد ← یک در مخصوص **پیامبران و صدیقان**، یک در مخصوص **شهیدان** و الباقی برای **گروه‌های دیگر**
- فرشتگان به بهشتیان سلام می‌کنند و می‌گویند: «**خوش آمدید، وارد شوید و برای همیشه در آن زندگی کنید**»
- **سپاس بهشتیان** ← عملی شدن وعده‌ی خداوند ← عطا کردن بهشت به آن‌ها
- **سپاس بهشتیان** ← زدودن حزن و اندوه از آن‌ها و رسیدن به مقام خشنودی خدا (بالاترین نعمت بهشت)
- هر یک از بهشتیان در درجه‌ی خاصی از بهشت‌اند.
- گفته بهشتیان : سبحان الله
- هیچ نقصان، اندوه، غصه .... در بهشت نیست ← سرای سلامتی (دار السلام)
- دوستان و همنشینان انسان ← **پیامبران، راستگویان، شهیدان و نیکوکاران** (نیکو همنشینان) ← **فرشتگان هم نشین نیستند!!!**

*** جهنم**

- دوزخیان گروه گروه به سوی جهنم رانده می‌شوند ← پس از محاکمه
- آتش جهنم از درون جان انسان‌ها شعله می‌کشد ← چون حاصل عمل خود آن‌هاست
- **علل ناله حسرت دوزخیان:**

۱. نماز نخواندن
۲. دستگیری نکردن از محرومان
۳. همراهی بدکاران در معصیت
۴. تکذیب روز رستاخیز
۵. عدم فرمانبرداری از خدا
۶. عدم انتخاب دوست مناسب

مکالمه ها:

۱- جهنمیان با خدا

الف: شقاوت بر ما چیره شد، ما مردمی گمراه بودیم ما را از اینجا بیرون بر که اگر بازگردیم عمل صالح انجام می دهیم.
ب: در دنیا مگر به اندازه ی کافی عمر ندادیم؟، اگر برگردید همان راه گذشته را در پیش می گیرید.

UPDF
WWW.UPDF.COM

۲- شیطان با جهنمیان

الف: بزرگان ما و شیطان سبب گمراهی ما شدند.

ب: شیطان: «خدا به شما وعده ی راست داد ولی من به شما وعده ی دروغ دادم - من فقط شما را فراخواندم- خود را ملامت کنید.»

۳- جهنمیان و فرشتگان

الف: درخواست تخفیف از فرشتگان ب: مگر پیامبران برای شما دلایل روشنی نیاوردند؟ ← اثبات کننده‌ی اختیار انسان در استفاده از هدایت الهی **"إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ..."**

*** رابـــطه میان عمل و پاداش و کیفر**

۱- **قراردادی** : مثال : هرکس مرتکب جرمی شود مطابق با قوانین جزایش مشخص می‌گردد

*نکته : این قوانین **قابل تغییراند** و آنچه اهمیت دارد تناسب بین عمل و پاداش و کیفر است تا **عدالت** برقرار گردد*

۲- **محصول طبیعی خود عمل** : مثال : سیگار کشیدن = بیماری

*نکته : در این مورد پاداش و کیفر **غیرقابل تغییراند** و انسان می‌بایست خود را با **آنها هماهنگ کند***

۳- **رابطه‌ی عینی و حقیقی یا تجسم اعمال**

از تمام روابط عمیق‌تر و کامل‌تر است

خود عمل پاداش یا کیفر

ابعاد عمل { مادی و ظاهری ← از بین می برد / باطنی و غیبی ← در نفس و روح باقی می ماند

* رسول خدا (ص): **"إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَ سَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا"**

عاقبت مخاطب آیه

همنشین انسان در رستاخیز ← کردار انسان

نیک بودن آن ← (موجب) انس انسان

بد بودن آن ← (موجب) وحشت انسان

درس هشتم : آهنگ سفر

* سرنوشت ابدی انسان‌ها بر اساس رفتار آنان در دنیا تعیین می‌شود ← **لزوم برنامه‌ریزی برای رسیدن به هدف خلقت**

*** برنامه‌ریزی : ۱) تصمیم و عزم برای حرکت ۲) عهد بستن با خدا ۳) مراقبت ۴) محاسبه و ارزیابی**

۱- تصمیم و عزم برای حرکت

- عزم به معنای اراده و قصد است ← عملی ساختن انتخاب‌ها ← لقمان: و أصبر علی ما اصابک ان ذلک من عزم الامور
- استواری بر هدف + شکیبایی و تحمل سختی = آثار عزم قوی
- **عزم ضعیف** : - تاب نیاوردن در برابر تندباد حوادث - عقب نشینی در برابر مشکلات
- **عزم قوی** : - نسپردن سرنوشت به دست حوادث - قدم برداشتن به سوی اهداف

داستان زندگی پیامبران

امام کاظم (ع) : خدایا می‌دانم **بهترین** توشه مسافر کوی تو عزم و اراده‌ای است که با آن خواستار تو شده باشد.

۲- عهد بستن با خدا

- کسی که راه سعادت را انتخاب می‌کند ← با خداوند پیمان می‌بندد

بندگی خداوند = رضایت خدا = راه سعادت

تایم‌بندی { عهد بستن ← بعد از نماز، **شب‌های قدر**، شب یا روز جمعه / تکرار عهد برای استحکام ← آخر هفته، آخر هر ماه، **شب‌های قدر**

۳- مراقبت

- وفای بر عهد ← رضایت خدا ، شکستن پیمان ← شرمندگی در برابر خدا

امام علی (ع) : گذشت ایام، آفاتی دارد و موجب از هم گسیختگی تصمیم‌هاست.

(علّت) (معلول)

- کسی که با خدا عهد می‌بندد مراقب است :

الف- تصمیم خود را فراموش نکند ب- عوامل سست کننده را دور کند

UPDF
WWW.UPDF.COM

۴- محاسبه و ارزیابی

۱- میزان موفقیت به دست آید ۲- عوامل موفقیت یا عدم موفقیت معلوم شود

- موفقیت در عهد ⟵ سپاس‌گزاری از خدا **(زیرا پشتیبان ما بوده است)**
- سستی در عهد ← (باید) ۱- سرزنش خود ۲- طلب بخشش از خدا ۳- عهد بستن مجدد با خدا
- پیامبر (ص) : به حساب خود رسیدگی کنید، قبل از اینکه به حساب شما برسند.

تایم‌بندی } رسیدگی به کارها : هر شب، پایان هفته
مرور برنامه : سالی یک بار (بهترین تایم **شب‌های قدر** است)

* امام علی (ع) : **زیرک ترین انسان‌ها** ⟵ کسی است که از **خود و عمل** خود برای بعد از مرگ **حساب بکشد**.

*** ضرورت داشتن اسوه:**

۱- به ما اثبات می‌کند راه انتخابی موفقیت‌آمیز است

۲- می‌توان از تجربه‌ی آنان در این راه استفاده کرد

۳- **مهم‌ترین دلیل ضرورت** ⟵ می‌توان با کمک گرفتن از آن‌ها سریع‌تر به هدف رسید

*** رسول خدا بهترین الگوها** ⟵ **" لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ"**

نکته ۱ : اسوه بودن رسول خدا در مواردی است که همواره برای بشر خوب است (مانند برنامه‌ریزی و تقسیم زمان) ⟵ نه در مورد مواردی که به طور طبیعی و با تحولات صنعتی تغییر می‌کند.

نکته ۲ : رسول خدا اسوه کامل است و ما باید در حد توان از ایشان پیروی کنیم.

نکته ۳ : دفتر برنامه‌ریزی باید دارای بخش‌های معین باشد تا بتوان به‌راحتی آن‌ها را پیگیری کرد و در آن اصلاحات لازم را به عمل آورد.

اندیشه و تحقیق

چرا در میان موجودات فقط انسان ممکن است زمان هدر رفته داشته باشد؟ انسان دارای قدرت تفکر و تعقل و اختیار است: نسبت به دیگر موجودات هدف والاتری دارد و آن رسیدن به سعادت اخروی و تقرّب الهی است؛ در نتیجه باید در زندگی برنامه ریزی داشته باشد یعنی هم به فکر دنیا باشد و هم به آخرت اهمیت دهد، اما برخی در اثر تنبلی و ندانم کاری، از فرصت هایشان به طور صحیح استفاده نمی کنند و اتلاف وقت می کنند.

درس نهم : دوستی با خدا

* **محبت و دوستی** سرچشمه بسیاری از تصمیم‌ها و کارهای انسان است ⟵ دلبستگی ها و محبت ها به زندگی **جهت** می‌دهد

* امام علی (ع) : ارزش هر انسانی به اندازه چیزی است که دوست می‌دارد.

این نکته رمز اگر بدانی دانی — هر چیز که در جستن آنی آنی

* **محبت به خدا** ⟵ نتیجه‌ی ایمان به اوست ⟵ **" وَالَّذِينَ آمَنُواْ أَشَدُّ حُبًّا لِّلّهِ"**

- **عشق و محبت الهی** ⟵ افسردگی، ترس و یأس را از بین می‌برد

محبت الهی ⟵ تنبل را چالاک، بخیل را بخشنده، کم طاقت را صبور و خودخواهی را به ایثار تبدیل می‌کند

عشق به خدا ⟵ چون اکسیر مرده را حیات بخشیده و زندگی حقیقی **(الحَیَوان)** را به وی عطا می‌کند

* امام صادق (ع) : قلب انسان حرم خداست، در حرم خدا غیر از خدا را جا ندهید.

" وَ مِنَ النّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللّهِ أَنْداداً يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللّهِ ...."

۱- مخاطب آیه کسانی هستند که در عشق و محبت به خدا شریک می‌گذارند (حرم دل را از غیر خدا جا می‌دهند)

۲- هر کس می‌خواهد قلبش را خانه خدا کند باید شیطان و امور شیطانی را از آن دور کند.

*** راه‌های افزایش محبت به خدا**

۱- پیروی از خداوند ⟵ عمل به دستوراتش که توسط پیامبر ارسال شده است **(تولی)**
امام صادق (ع) : «ما اَحَبَّ اللهُ مَن **عَصاهُ**»

UPDF
WWW.UPDF.COM

" قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللّهُ وَ يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ "
پیامبر (ص)

۱- پیروی از رسول خدا عین پیروی از خداست = توحید عملی
۲- آیه در رد کسانی است که می‌گویند : قلب انسان با خدا باشد کافی است عمل به احکام ضروری نیست.
۳- بهره‌مندی از محبت خدا و آمرزش گناهان معلول پیروی از اوست

۲- دوستی با دوستان خدا ← لازمه‌ی خانه کردن محبت خدا در دل
(تولی)

دوستان خدا :
۱. انبیاء و اولیای الهی
۲. مجاهدین راه حق
۳. آنان که در مسیر بندگی خدا حرکت می‌کنند
۴. رسول خدا و اهل بیت ← برترین دوستان ← حدیث ثقلین ، آیه تطهیر

۳- بیزاری از دشمنان خدا و مبارزه با آنان ← عاشق روشنایی از تاریکی می‌گریزد
(تبری) ← جهاد در راه خدا ← برنامه اصلی همه پیامبران

نکته : رفتار مستکبران جز با مبارزه برطرف نمی‌شود.

" لا اله " → بیزاری از باطل → تبری = تولی ← دوستی با خدا ← الا الله

امام خمینی (ره) : باید مسلمانان فضای سراسری عالم را از عشق و محبت نسبت به ذات حق (**وَالَّذِينَ آمَنُواْ أَشَدُّ حُبًّا لِّلّهِ**) و نفرت و بغض عملی نسبت به
تولی **تبری**
دشمنان خدا لبریز کنند.

* **امام سجاد (ع)** : خدایا!!!
- هر کس لذت دوستی ات را چشیده باشد ← غیر تو را اختیار نکند
- آن کس که با تو انس گیرد ← لحظه‌ای از تو روی گردان نشود
- دوست داشتنت را از خودت خواهانم

اندیشه و تحقیق

چگونه می‌توان دریافت که در دوستی با خدا و دشمنی با بدی‌ها صادق هستیم؟ نشانهٔ دوستی با خدا، غیر از پیروی خدا، ابراز بیزاری و حتی مبارزه با دشمنان خداست. با دشمنان خدا دوست نباشیم. بیزاری خود را به آن ها نشان دهیم. زیرا تولّی، باید تبرّی را به همراه داشته باشد. پس کسی که دشمنان خدا را دوست دارد، دوست خدا نیست.

درس دهم : یاری از نماز و روزه

* انسان با عمل به **احکام** خداوند می‌تواند در مسیر **عبودیت** خداوند قدم بردارد.
* انسان دوست دارد حکمت و علت احکام الهی را بداند و با **معرفت** آن‌ها را انجام دهد.

تقوا : - ثمره مشترک نماز و روزه - به معنای حفاظت و نگهداری

امام علی (ع) :
- **مَثَل انسان‌های بی‌تقوا** ← مثل سوارکارانی که سوار بر اسب‌های چموش و سرکش‌اند.
- **مَثَل انسان‌های باتقوا** ← مثل سوارکارانی که سوار بر اسب‌های راهور و رام‌اند.

نماز
ستون خیمه‌ی دین و نشانه وفاداری به عهد خود با خدا
عامل ورود اسلام به جامعه و خانواده
موجب می‌شود انسان دست به هر کاری نزند و از گناهان دوری کند
۱. تداوم ۲. میزان دقت توجه ← عوامل اثرگذاری نماز

"...وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللّهِ أَكْبَرُ وَاللّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ"
توحید عملی ۱ ۲

۱- **آثار نماز** (به ترتیب): دوری از گناه – یاد خدا (ثمره‌ی مهم‌تر)
۲- اعلام آگاهی خداوند بر اعمال دنیوی انسان‌ها

* **عوامل از بین برنده‌ی اثر نماز:**

۱- ناراحت کردن پدر و مادر امام صادق (ع) : فرزندی که از روی خشم به پدر و مادر خود نگاه کند....

UPDF
WWW.UPDF.COM

۲- غیبت کردن پیامبر (ص) : «هر کس غیبت مسلمانی را کند تا چهل روز نماز و روزه‌اش قبول نمی‌شود، **مگر** آنکه غیبت شده او را ببخشد.

نکته : اگر نماز ما را از گناه باز ندارد، اشکالی در آن است.

امام صادق (ع) : .... به هر مقدار که نمازش سبب دوری او از گناه شود، این نماز قبول شده است.

* **میزان موفقیت انسان در رسیدن به هدف، به میزان خود نگهداری و تقوای او بستگی دارد.**

برخی از **نجاسات** عبارتند از:

۱- خون انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد.

۲ و ۳- ادرار و مدفوع انسان و حیوان های حرام گوشتی که خون جهنده دارند.

۴- مردار انسان و هر حیوانی که خون جهنده دارد.

۵ و ۶- سگ و خوک، زنده و مردهٔ آنها نجس است.

۷- کافر (یعنی کسی که به خدای یگانه اعتقاد ندارد).

۸- شراب و هر مایع مستی آور، نجس است.

روزه } با آمدن ماه رمضان جوامع اسلامی حال و هوای معنوی پیدا می‌کنند
مصداق کامل‌ترین صبر و پایداری (تقوا)

" یا أَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا کُتِبَ عَلَیْکُمُ الصِّیامُ کَما کُتِبَ عَلَی الَّذینَ مِنْ قَبْلِکُمْ لَعَلَّکُمْ تَتَّقُونَ"
مخاطب آیه ۱ ۲ ۳

۱- روزه فریضه‌ای واجب بر تمامی مؤمنان وادیان الهی می‌باشد

۲- مهم‌ترین ثمره روزه تقوا و پرهیزگاری می‌باشد

احکام روزه

۱- باطل کننده‌ها ⟵ نُه چیز

خوردن و آشامیدن، دروغ بستن بر خدا و پیامبر و جانشینان پیامبر، رساندن غبار غلیظ به حلق، فرو بردن تمام سر در آب، باقی ماندن بر جنابت تا اذان صبح

۲- اگر کسی غسل یا تیمم بر او واجب است، نمی‌تواند روزه بگیرد و اگر عمداً در غسل کردن سهل انگاری کند تا وقت تنگ شود می‌تواند تیمم کند، اما بابت غسل نکردن معصیت کرده است.

۳- اگر به علت **مریضی** روزه نگیرد ⟵ تا رمضان آینده باید قضای آن را بگیرد

اگرتا رمضان آینده نگیرد ⟵ قضای هر روز + به ازای هر روز به یک فقیر، یک **مدّ** گندم یا جو و مانند آن ها را بدهد.

۴- **عمداً** روزه نگیرد: باید به ازای هر روز **دو ماه** ، روزه یا **۶۰ فقیر** را غذا بدهد (۶۰ مد) ⟵ *به کلمه یا دقت کن!!!*

۵- با کاری حرام مثل دروغ به خدا و پیامبر روزه را باطل کند، به ازای هر روزکفاره **جمع** ⟵ ۶۰ فقیر **و** دو ماه

نکته: در موارد ۴ و ۵، قضای روزه در کنار کفاره به قوت خود پابرجاست.

* **وظیفه شخص مسافر** : نماز باید **شکسته** خوانده شود و **روزه نباید** گرفته شود با شروط زیر:

الف) رفتن او کمتر از ۴ فرسخ شرعی (حد ترخص) و مجموعه رفت و برگشت او کمتر از ۸ فرسخ نباشد

ب) بخواهد کمتر از ده روز در جایی که سفر نکرده بماند ⟵ جایی که ده یا بیشتر می‌مانیم عین وطن است و مسافر نیستیم

ج) برای انجام کار **حرام** سفر نکرده باشد مثال : بدون اجازه ی پدر و مادر به مسافرت رفتن !!!!

اما اگر:

۱- به وطن خود یا جایی که می خواهد ۱۰ روز یا بیشتر بماند ⟵ **پیش از ظهر برسد** } اگر کاری که روزه اش را باطل کند انجام نداده است، باید روزه بگیرد
اگر انجام داده است، نباید روزه بگیرد

بعد از ظهر مسافرت کند ⟵ **بعد از ظهر برسد** ⟵ باید روزه آن روز را بگیرد

۲- روزه گرفته باشد

قبل از ظهر مسافرت کند ⟵ بعد از اینکه به **۴ فرسخ** شرعی (حد ترخص) رسید، روزه اش را افطار کند ⟵ نمی تواند روزه بگیرد

UPDF
WWW.UPDF.COM

درس یازدهم : فضیلت آراستگی

* آراستگی
  - مرتب و منظم کردن خود و بهتر کردن وضع **ظاهری یا باطنی**
  - انسان به‌طور طبیعی به آن علاقه دارد ⟵ گرایش فطری
  - عامل تحسین انسان توسط دیگران
  - جنبه‌ها
    - باطنی ⟵ زیبایی‌های اخلاقی همچون ادب، سخاوت، حسن خلق
    - ظاهری ⟵ آراستگی از اخلاق مؤمن است

*** آراستگی سیره‌ی پیشوایان دین**

رسول خدا (ص) به هنگام ملاقات دیگران:

- خدای تعالی دوست دارد وقتی بنده‌اش به‌سوی دوستان خود می‌رود آماده و آراسته باشد.

امام صادق (ع) :

- در زمان پیامبر (ص) مردم در سختی بودند، اما امروز ما در شرایط بهتری هستیم و عموم مردم توانایی پوشیدن چنین لباسی را دارند ⟵ **در جواب مدعیان زهد و پرهیز**

- خداوند آراستگی و زیبایی را دوست دارد و از نپرداختن به خود و خود را ژولیده نشان دادن بدش می‌آید.

- دو رکعت نماز با **بوی خوش** بهتر از هفتاد رکعت نماز **بدون بوی خوش** است.

*** توصیه‌های پیشوایان در مورد آراستگی**

*** پیامبر (ص) :**

- سبیل و موهای بینی خود را کوتاه کنید ⟵ این کار بر زیبایی شما می‌افزاید.
- مردان ناخن خود را کوتاه و زنان مقداری بلند کنند ⟵ بر زیبایی آن‌ها می‌افزاید.

نکته: این شیوه رسول خدا (علّت) سبب شد مسلمانان

۱. آراسته‌ترین و پاکیزه‌ترین ملّت‌ها شوند *۲. الگو و سرمشق ملّت‌های دیگر شوند*

*** مکان‌های حفظ آراستگی:** ۱- اجتماعات و معاشرت ۲- خانواده ۳- عبادت (مهم‌ترین مکان)

*** مقبولیت**
- موجب شکوفا کردن توانایی‌ها و استعدادها می‌شود
- دوران نوجوانی و جوانی نیاز به آن بیشتر می‌شود
- رسیدن به آن از راه‌های نادرست ⟵ نشانه‌ی ضعف روحی و ناتوانی در اثبات خود است

عفاف ⟵ حالتی در انسان که موجب کنترل انسان در برابر تندروی‌ها و کندروی‌ها و حرکت در مسیر **اعتدال و میانه‌روی** می‌شود.

*** رابطه‌ی عفاف با آراستگی و مقبولیت**

- یکی از **جلوه‌های عفاف**، مربوط به آراستگی و مقبولیت است.

- **تبرج**
  - تندروی در آراستگی و ابراز وجود و مقبولیت
  - قرآن کریم دچار شدگان به آن را **جاهل** می‌خواند
  - نتیجه: غفلت از هدف اصلی زندگی

- مقبولیت را از راه جلب ظاهری و خود را ابزاری برای هوس‌رانی دیگران کردن، به دست نمی‌آورد

باوقار شدن پوشش	=	عفاف

- امام علی (ع) : مبادا خود را برای جلب توجه دیگران بیارایی (علّت) که در این صورت ناچار می‌شوی با انجام گناه به جنگ با خدا (معلول) برخیزی.

- امام صادق (ع) : لباس نازک و بدن نما نپوشید، زیرا چنین لباسی نشانه سستی و ضعف دین است.

*** دلایل ضرورت رعایت عفاف در زنان**

۱- زن، مظهر جمال خلقت است ⟵ زیبایی باطنی و ظاهری او پشتوانه مهم برای ازدواج و تحکیم خانواده است.

۲- زن کانون عفاف خانواده است.

نکته: عرضه نابجای زیبایی، به جای گرمی بخشیدن به کانون خانواده عفت و حیا را از بین می‌برد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

درس دوازدهم : زیبایی پوشیدگی

دستورات قرآن کریم حول عفاف و حجاب:

الف) خودداری مردان از نگاه به زنان نامحرم

ب) خودداری زنان از نگاه به مردان نامحرم

ج) استفاده زنان از زینت و زیورآلات نباید موجب جلب توجه نامحرمان شود مگر قسمت‌هایی که‌آشکار است،مانند گردی صورت و دست‌ها تا مچ

د) پوشش زنان باید به گونه ای باشد که علاوه بر موی سر، گریبان و گردن آنها را نیز بپوشاند. (کیفیت حجاب)

نزدیک کردن پوشش ها به خود برای زنان بهتر است

*** حدود و نتیجه‌ی حجاب از نظر قرآن کریم :**

"یَا أَیُّهَا النَّبِیُّ قُلْ لِأَزْوَاجِکَ وَبَنَاتِکَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِینَ یُدْنِینَ عَلَیْهِنَّ مِنْ جَلَابِیبِهِنَّ ذَلِکَ أَدْنَی أَنْ یُعْرَفْنَ فَلَا یُؤْذَیْنَ"

۱- زنان مسلمان از ابتدا موی سر خود را می‌پوشاندند ولی با حدود آن آشنا نبودند لذا خداوند به آنان دستور می‌دهد که پوشش‌هایشان را به خود نزدیک کنند تا اطراف صورت و گریبان آنان نیز پوشیده شود.

۲- دلیل : زن به **عفاف و پاکی** شناخته شود و مورد **تعرض** افراد بی‌بند و بار قرار نگیرد.

نکته :آداب و رسوم نحوه و شکل پوشش و قرآن حدود و علیت آن را تعیین کرده است.

*** حدود پوشش در کلام پیشوایان**

- امام کاظم در جواب برادرش که دیدن چه مقدار از بدن زن نامحرم جایز است: «چهره و دست‌ها تا مچ» ⟵ بند ج

- امام صادق در جواب فضیل بن سیار: «آنچه زیر روسری است باید از نامحرم پوشانده بماند، همچنین از مچ به بالا باید پوشیده شود» ⟵ **بند ج**

*** حدود پوشش در اسلام**

مردان ⟵ پوشش آن‌ها:
- وقار و احترام آن‌ها حفظ شود
- با ارزش‌های اخلاقی جامعه هماهنگ باشد
- آنان را نزد مردم انگشت نما نکند
- وسیله جلب زنان نشود

≠ پوشش حرام

زنان:
- تمام بدن خود را، به‌جز صورت و دست‌ها تا مچ، از نامحرم بپوشانند.
- پوشش آن‌ها نباید چسبان و تحریک کننده باشد.

نکته: انجام این وظایف هرچه کامل‌تر باشد:

۱. نزد خدا با ارزش‌تر ۲. آثار و ثمرات فردی و اجتماعی آن افزون‌تر ۳. فرد را به رشد و کمال معنوی بالاتر می‌رساند

*** دلایل رد ادعای سلب آزادی زنان به خاطر حجاب:**

۱- حجاب چگونگی پوشش زن در اجتماع را مشخص می‌کند ⟵ موجب حضور مطمئن و امن زن در جامعه می‌شود

۲- ادعای خانه نشین کردن زنان با نگاه قرآن و سیره پیشوایان دین ناسازگار است.

نکته ۱ : قانون حجاب موجب می‌شود که:

- *سلامت اخلاقی جامعه بالا رود – حریم و حرمت زنان حفظ شود.*
- *آرامش روانی وی افزایش یابد*

نکته ۲ : پوشش و حجاب در ایران باستان چنان برجسته بود که برخی مورخان غربی بر این باورند که ایران باستان منشأ اصلی گسترش حجاب در جهان بوده است.

نکته ۳ : تفاوت حجاب در میان ملّت مربوط به چگونگی و حدود آن بوده است.

اندیشه و تحقیق

با اینکه پوشش بدن و حتی موی سر در دین حضرت مسیح (ع) یک امر پسندیده است، برخی جوامع نسبت به این موضوع بی‌توجه‌اند. به نظر شما علت آن چیست؟ متأسفانه این جوامع به سنت های مشرکانه پیش از حضرت مسیح برگشته اند و امروزه بی بند و باری در غرب رواج می شود؛ زیرا آن‌ها حجاب را مانع کار و فعالیت اجتماعی دانسته و این تصور را دارندکه زنان نمی توانند در جامعه حضور فعال داشته باشند؛ در صورتی که نه تنها این چنین نیست، بلکه حضور آن ها با حجاب، فعال تر و سازنده تر خواهد شد. با تحریف دین مسیح، حجاب جایگاه قبل را میان مسیحیان ندارد در صورتی که با آمدن مسیح، پوشش گسترش یافته بود.

UPDF
WWW.UPDF.COM

کتاب یازدهم

درس اول : هدایت الهی

* احتیاج دائمی انسان به داشتن برنامه‌ای برای سعادت ← (موجب) ارائه برنامه‌های متفاوت توسط مکاتب بشری شده است.

* فرا رفتن انسان از سطح زندگی روزمره ←رو به رو شدن با **نیازهای بنیادین(برتر)** ←دچار شدن به **دغدغه و درد متعالی** که نشانه‌ی بیداری و ورود به وادی **انسانیت** است. ←انسان محصور در نیازهای طبیعی نیست.

* **نیازهای بنیادین**: یا برتر یا متعالی ↓ برآمده از سرمایه‌های انسان است

۱) شناخت هدف زندگی ←۱- انسان می‌خواهد بداند که برای چه زندگی می‌کند؟ ۲- کدام هدف به زندگی اش معنای تعالی می دهد؟
پاسخ دهی اشتباه ←از دست دادن عمر
امام سجاد (ع) : خدایا ایام زندگانی مرا با آن چیزی اختصاص ده که مرا برای آن آفریده‌ای

۲) درک آینده‌ی خویش ←**آخرت** ←پاسخ آن توسط کسی است که زاد و توشه سفر به آخرت را می‌داند

روزها فکر من این است و همه شب سخنم — که چرا غافل از احوال دل خویشتنم
از کجا آمده ام آمدنم بهر چه بود (شناخت هدف) — به کجا میروم آخر ننمایی وطنم

۳) کشف راه زندگی: ۱- راه زندگی یا چگونه زیستن
۲- ارتباط دقیق با دو نیازقبلی (جامع نیازها)
۳- این نیاز دغدغه انسان‌های خردمند می‌باشد ←**اولی الالباب**
۴- **اهمیت**: انسان فقط یک بار به دنیا می آید

مرد خردمند هنرپیشه را — عمر دوبایست در این روزگار

" وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ"

۱- خداوند در این آیه با سوگند به زمان زندگی انسان (عمر) او را تهدید به از دست‌دادن عمر و نرسیدن به هدف خلقت می‌کند.

۲- محفوظ ماندن از این زیان در گروه : ۱. ایمان ۲. عمل صالح ۳. سفارش دیگران به حق و صبر

* احساسات شخصی و سلیقه ی فردی پاسخ گوی نیازهای برتر انسان نیست.

* **ویژگی پاسخ** به نیازهای بنیادین: **۱) جامع باشد.** ←همه **ابعاد** آدمی را در بر می‌گیرد
۲) کاملاً درست و قابل اعتماد باشد ←عمر محدود آدمی نمی‌تواند همه‌ی پاسخ های احتمالی را آزمون کند.

* **ویژگی‌های کسانی** که پاسخ به نیازهای بنیادین را می‌دهند:

۱- آگاهی کامل از خلقت انسان ۲- آگاهی از سرنوشت انسان پس از مرگ

* هدایت
۱) **عام** (تکوینی) ←بر اساس حکمت خداوند هدایت یک اصل عام و همگانی است. چون همهٔ موجودات را برای اهدافی آفریده است.
(هدایت هر موجود متناسب با ویژگی‌های اوست)
"قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَى"
۲) **هدایت ویژه انسان** ←از طریق کتاب و پیامبران ←عقل هدایت ویژه نیست بلکه عامل کسب معرفت و بایدها و نبایدهاست.
ارسال برنامه هدایت توسط پیامبران + تفکر انسان در آن + انتخاب آن ←(نتیجه) رسیدن به هدف خلقت

"رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا"
(وظائف پیامبران)
علیت عزیز و حکیم بودن خدا معلولیت بینش راه بهانه‌گیری یا اتمام حجت در پی فرستادن پیامبران

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ"
(توحید عملی)
۱- پذیرش دعوت خدا و پیامبر ←بهره مندی از حیات پاک

UPDF
WWW.UPDF.COM

*** نکات حدیث امام کاظم به هشام بن حکم**

۱) خداوند دو حجت بر مردم دارد :
الف- حجت آشکار (فرستادگان الهی) ب- حجت نهان (عقل)
۲) فرستاده شدن پیامبران **معلول** تعقل بندگان در پیام الهی
۳) پذیرش بهتر پیام الهی **معلول** برخورداری از معرفت برتر
۴) داناتر بودن نسبت به پیام الهی، **معلول** برتری در تفکر و تعقل
۵) داشتن رتبه‌ای بالا در دنیا و آخرت، **معلول** داشتن عقل کامل‌تر

نکته : بنابراین با کنار هم قرار گرفتن عقل و وحی پاسخ به سؤال‌های اساسی به دست می‌آید ← چند انسان مفتار است هر برنامه‌ی دیگری انتخاب کند.

" إِنّا هَدَيْنَاهُ السّبِيلَ إِمّا شَاكِراً وَإِمّا كَفُوراً" ← زیان دیدن در آخرت

درس دوم : تداوم هدایت

***وحدت دینی** (به‌علت فطرت مشترک انسان ها)

"خداوند از دین همان را برایتان بیان‌کرد که نوح را بدان سفارش نمود.و آنچه را ما به تو وحی کردیم و به ابراهیم و موسی و عیسی توصیه نمودیم، این بود که دین را به‌پا دارید، و در آن تفرقه نکنید."

۱- دین همه‌ی انبیاء یکی بوده و به همین جهت خداوند می‌خواهد که آن را به پادارند و در آن متفرق نشوند.

۲- آنچه بر مشرکان سخت می‌آید وحدت دینی پیروان پیامبران می‌باشد.

"قطعاً دین نزد خداوند، اسلام است و اهل کتاب در آن، راه مخالفت نپیمودند مگر پس از آن که به حقانیت آن آگاه شدند، آن هم به دلیل رشک و حسدی که میان آنان وجود داشت."

۱- حقیقت دین دارای ماهیتی است که بهترین معرف آن اسلام است

۲- آیه بر ریشه پیدایش ادیان مختلف اشاره دارد که مسبب آن، آن دسته از رهبران دینی بودند که با دانستن حقیقت و از روی ستم و تجاوز دعوت پیامبر جدید را رد می‌کردند.

" این دین آئین پدرتان ابراهیم است و او شما را از پیش مسلمان نامید."

" ابراهیم نه یهودی بود و نه مسیحی؛ بلکه یکتاپرست (حق‌گرا) و مسلمان بود."

*یکسانی ادیان در اصول بوده است وگرنه شیوه ی انجام احکام در هر دین متفاوت است.

اصول ادیان
- حیطه‌ی ایمان: توحید، نبوت، معاد، عدل
- حیطه‌ی عمل: عمل به واجبات و ترک محرمات، کسب فضائل و دوری از رذائل، برپایی جامعه‌ای بر اساس عدالت

علت تفاوت در احکام فرعی ادیان: زمان، سطح آگاهی مردم، نیازهای هر دوره

***علل آمدن پیامبران متعدد**
۱) لزوم استمرار در دعوت و ترویج پیوسته‌ی آن ← لازمه‌ی استقرار و ماندگاری یک دعوت
تعالیم سبک زندگی مردم شود
دشمنان نتوانند آن را کنار بگذارند
۲) رشد تدریجی سطح فکر جوامع و اقوام
حدیث : **" انا معاشر الانبیا امرنا ان نکلم الناس علی قدر عقولهم"**
۳) تحریف تعلیمات پیامبر پیشین، به دلیل **الف) ابتدایی بودن سطح فرهنگ و زندگی اجتماعی** **ب) عدم توسعه کتابت**

UPDF
WWW.UPDF.COM

* **دلایل ختم نبوت** ۱) **آمادگی جامعه بشری برای دریافت برنامه کامل زندگی** ← در مقابل رشد تدریجی سطح فکر مردم است (عوامل تجدید نبوت)
مردم حجاز سطح فرهنگی پایینی داشتند
آمادگی فکری و فرهنگی جوامع دیگر
شروع نهضت علمی با ورود اسلام
۲) **حفظ قرآن کریم از تحریف** ← ۱. عنایت الهی ۲. اهتمام پیامبر ۳. تلاش مسلمانان (عدم نیاز قرآن به تصحیح و جاودانه بودن آن)
۳) **وجود امام معصوم** ← انجام مسئولیت های پیامبر (ص) (به جز دریافت و ابلاغ وحی) توسط امامان
۴) **پویایی و روزآمد بودن اسلام:** ۱) توجه به نیازهای متغیر در عین توجه به نیازهای ثابت
داد و ستد ← نیاز ثابت
روش و شیوه ی آن ← نیاز متغیر
توسط فقیهان و مجتهدان احکام آن تنظیم می‌شود
۲) وجود قوانین تنظیم کننده ← **(لاضَرَرَ وَ لاضِرارَ فی الاسلام)**

نکته : از آنجا که خداوند پیامبران را می‌فرستد و اوست که نیاز یا عدم نیاز به پیامبر را در هر زمان می‌داند، تشخیص زمان ختم نبوت با خداست.

علل عدم قبول چند دینی در دنیا:

۱- هر پیامبری با آمدن پیامبر بعدی بشارت می‌داد ← عدم قبول پیامبر جدید به معنای عدم ایمان به پیامبر گذشته است
۲- قرآن تنها کتابی است که تمام محتوای آن از جانب خداست.

" وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ"
۱ ۲ ۳

۱- ماهیت دین مورد قبول خداوند که موجب رستگاری دنیا و آخرت می‌شود اسلام است.
۲- وجود چند دینی مورد قبول خداوند نیست ← لزوم پذیرش اسلام
۳- یکی از جلوه‌های **خسران زندگی در آخرت** عدم قبول اسلام است.
۴- ایمان به آخرین پیامبران به معنای ایمان به همه‌ی پیامبران قبلی است. زیرا همه، مردم را به سوی خدا دعوت می‌کردند نه خود!

درس سوم : معجزه جاویدان

* **اعجاز پیامبران** برای اثبات ارتباط پیامبران با خداوند
قرآن ← "آیت" ← نشانه‌ی نبوت
دانشمندان اسلامی ← "معجزه" ← عجز و ناتوانی دیگران در انجام آن

* مراتب مبارزه طلبی قرآن:

مرحله ۱ : **کسانی که در الهی بودن قرآن شک دارند ← آوردن کتابی همانند**
مرحله ۲ : **برای نشان دادن عجز و ناتوانی شکاکان ← آوردن ۱۰ سوره همانند**
مرحله ۳ : **برای نشان دادن نهایت عجز و ناتوانی شکاکان ← آوردن ۱ سوره همانند = تحدی**

"أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ"
۱ ۲

۱- ادعای شکاکان در مورد غیر الهی بودن قرآن
۲- راحت ترین راه برای غیرالهی نشان دادن قرآن آوردن سوره‌ای مانند آن است ← مرحلهٔ ۳

"قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا"
۱ ۲ ۳ ۴

۱- اعلام فوق توان بشر بودن قرآن
۲- مرحلهٔ ۲
۳- اعلام جاودانگی قرآن
۴- جاودانگی قرآن در هر صورت ممکن ← حتی با همفکری همهٔ انسان‌ها

UPDF
WWW.UPDF.COM

* **جنبه های اعجاز قرآن:** ۱) **لفظی** ← زیبایی لفظی، ساختار موزون کلمات و جمله، شیرینی بیان، رسایی در معنا با وجود اختصار که از همان ابتدای نفوذ خارق‌العاده‌ی قرآن و **بعثت** مورد توجه بود که موجب عدم اجازه سران مشرکان از عبور مردم از در خانهٔ پیامبر می‌شد. **مسلمان شدن ادیبان و دانشمندان در سایه آن**

۲) **محتوایی:**
الف) انسجام درونی در عین نزول تدریجی: صحبت در مورد موضوعات متنوعی
"أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا"
راه پی‌بردن به انسجام درونی — علت انسجام درونی — عدم تعارض

ب) تاثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت ← طرح مسائلی همچون عدالت خواهی، علم دوستی و حقوق برابر

ج) جامعیت و همه جانبه بودن ← صحبت قرآن در مورد تمام مسائل حیاتی ← برنامه‌ی هدایت انسان

د) ذکر نکات علمی
انبساط جهان ← **"وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ"**
قانون جاذبه میان ستارگان ← ستون هایی که برای شما دیدنی نیست
حرکت کرات به‌دور خورشید ← **"لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ..."**
خلقت موجودات از آب ← **"وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ"**
"لِنُحْيِيَ بِهِ بَلْدَةً مَيْتاً "

* امی بودن پیامبر ← اثبات الهی بودن قرآن **"وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذًا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ"**

درس چهارم: گستره‌ی رسالت پیامبر(ص)

* **رسالت پیامبر(ص)**
۱) *دریافت و ابلاغ وحی:* نویسندگان آیات : کاتبان وحی ← مرتب و تظیم کردن آیات قرآن
حافظان آیات : حافظان وحی
۲) *تعلیم و تبیین تعالیم وحی (مرجعیت دینی)* ← گفتار و رفتار پیامبر به عنوان اولین مرجع فهم آیات
آموزش جزئیات احکام، که کلیاتشان در قرآن است
۳) *اجرای قوانین الهی از طریق ولایت بر جامعه (ولایت ظاهری)*
امام باقر(ع): **بنی الاسلام علی خمس علی الصلاة و الزکاة و الصوم و الحج و الولایة و لم یناء بشیء**
کمانودی بالولایة: اهمیت برقراری ولایت و حکومت اسلامی

* **دلایل ضرورت تشکیل حکومت اسلامی**
الف) ضرورت اجرای **احکام اجتماعی** اسلام
اسلام یک دین اجتماعی است
اجرای عدالت در جامعه از اهداف پیامبران بوده است
احکام اجتماعی اسلام در سایه حکومت اسلامی انجام می‌شود (زکات– خمس– امر به معروف و نهی از منکر.....)
"لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ"
ب) ضرورت پذیرش ولایت الهی و نپذیرفتن طاغوت ابزار بر پای عدالت

"أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ[۱] أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ[۲] وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا[۳]"

۱- مخاطب آیه مدعیان ایمان به کتب آسمانی هستند، در حالی‌که حل داوری و مشکلات خود را نزد نااهلان می‌برند.
۲- مراجعه به طاغوت حرام است ← علیت ایمان‌پنداری و نداشتن ایمان حقیقی معلولیت ارجاع مشکلات به طاغوت و در پی آن گمراه شدن توسط شیطان
۳- پیروی از طاغوت فریب بزرگ شیطان است ← **"ضَلَالًا بَعِيدًا"**

* **ولایت معنوی:**
- مرتبه‌ای برتر و بالاتر از ولایت ظاهری و به خاطر عبودیت و بندگی ایشان اعطا گردید.
- واسطه‌ی فیض خالق به مخلوق بودن پیامبر (به اذن الهی)
- نمونه‌ای از آن هدایت معنوی می‌باشد که به میزان ایمان و عمل افراد بستگی دارد که با الهام بر روح و جان وی انجام می‌شود، مانند حضرت علی (ع) : "روزی رسول خدا (ص) هزار باب علم به رویم گشود که از هرکدام هزار باب دیگر گشوده می‌شد"

UPDF
WWW.UPDF.COM

* **ضرورت عصمت:**

الف) **رفتار** : اعتماد به پیامبر از بین می‌رود و مردم از او پیروی نمی‌کنند.

ب) **مسئولیت در خوزه رسالت:**

۱) **دریافت و ابلاغ وحی** ← ۱- دین الهی به درستی به مردم نمی‌رسید ۲-امکان هدایت از آن‌ها سلب می‌شد

۲)**تعلیم و تبیین دین** ← ۱- انحراف در تعالیم دین پیدا می‌شد. ۲- اعتماد مردم به دین از دست می‌رفت

۳) **اجرای فرامین الهی** ← ۱- گمراهی مردم در هنگام انجام دستورات الهی

نکته : کسی که براند با گناه از چشم خدا می‌افتد سمت آن نمی‌رود ← علّت عصمت پیامبران

* **قدر شناسی از پیامبر** ←تلاش و مجاهده و اتحاد و همدلی برای جلوگیری از بی‌اثر شدن زحمات پیامبر

- **امام خمینی (ره)** : ای مسلمانان جهان که به حقیقت اسلام ایمان دارید، به پا خیزید و در زیر پرچم توحید و در سایه تعلیمات اسلام مجتمع شوید تا دست خیانت ابر قدرت‌ها را از ممالک خود و خزائن سرشار آن کوتاه کنید....

* **راه‌های حفظ وحدت مسلمانان**

۱- خودداری از اهانت به مقدسات سایر مسلمانان ←اعتقادات خود را با دانش اعتلا بخشیم تا با دیگران بر اساس استدلال صحبت کنیم

۲- دفاع درست از مظلومان مسلمان

پیامبر (ص): هرکس فریاد دادخواهی مظلومی را که از مسلمانان یاری می طلبد،بشنود اما به یاری آن مظلوم برنخیزد، مسلمان نیست

۳- کسانی‌که به ظاهر خود را مسلمان معرفی می‌کنند ولی با دشمنان اسلام دوستی می‌کنند بشناسیم و فریب آن‌ها را نخوریم ← نتیجه مردم با دشمنان اسلام دوستی می‌کنند.

درس پنجم : تداوم رسالت

* رحلت پیامبر (ص) ←اتمام قلمرو دریافت و ابلاغ وحی ←ادامه قلمروهای مرجعیت دینی و ولایت ظاهری توسط امام

* **تعیین امام** ←توسط خداوند بوده است زیرا فقط خداوند دانا به وجود ویژگی های امامت در یک فرد است.

۱) **نزول آیه انذار(یوم الانذار)** ←**۳ سال بعد** از بعثت بنا بر فرمان خدا،به پیامبر **۴۰ نفر** از بزرگان بنی هاشم را دعوت و حضرت علی را به عنوان جانشین خود انتخاب کرد ←ابلاغ این موضوع در روزهای اول بعثت نشان از اهمیت بالای موضوع جانشینی دارد و اینکه نمی توان انجام آن را به عهده ی مردم سپرد.

۲) **نزول آیه ولایت** ←در نزدیک ظهر

"إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ"

۱- آیه در نزدیک ظهر و در شأن حضرت علی و بیان ویژگی جانشین پیامبر می‌باشد که عبارت است از :

۱) مومن به خدا
۲) برپاکننده نماز
۳) صدقه‌دهنده در رکوع

نکته: نزول این آیه به هنگام حضور مردم به آن جهت بوده است که مردم به چشم خود ببینند.

۳) **نزول آیه‌ی تطهیر** ←درب خانه حضرت فاطمه خوانده می شود.

"إِنَّما يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً" ←خواندن آن هر روز صبح درب خانه حضرت فاطمه

۱- نزول آیه در منزل امه سلمه ۲- در بیان عصمت اهل بیت که علت معیار بودن عمل آنها برای سایر انسان‌ها است.

۳- مقدم بر دعای پیامبر (ص) : خدایا اینان اهل بیت من هستند...

۴) **حدیث جابر** ←به جهت معرفی اولوالامر

"يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ "

۱- لزوم اطاعت از خدا، پیامبر و صاحبان امر (افراد معرفی شده به عنوان ۱۲ امام در حدیث جابر) در هر عصر .

۵)**حدیث ثقلین** ←**"إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمُ الثَّقَلَيْنِ: كِتَابَ اللهِ وَ عِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا بَعْدِي أَبَداً، فَإِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا"** ←در آخرین روزهای عمر پیامبر

۱- جاودانگی عصمت اهل بیت در کنار قرآن (ثقلین لازم و ملزوم یکدیگرند) ۲- تمسک به قرآن و اهل بیت ←جلوگیری از گمراهی

۶) **حدیث منزلت** ←اعلان ختم نبوت

پیامبر (ص) خطاب به حضرت علی : **أنت منی بمنزلة هارون من موسی الا انه لا نبیّ بعدی**

ختم نبوت

UPDF
WWW.UPDF.COM

۷) حدیث غدیر ←سال دهم هجرت، روز هجدهم ماه ذیحجه در **" حجة البلاغ" یا "حجة الوداع"** به دنبال نزول آیه ۶۷ مائده

"یٰأَیُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَیْکَ مِنْ رَبِّکَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللّهُ یَعْصِمُکَ مِنَ النَّاسِ وَاللّهُ لاَ یَهْدِی الْکَـٰفِرِینَ"

۱- نزول آیه قبل از واقعه غدیر ۲- برابردانستن اهمیت تعیین جانشین با رسالت پیامبر

۳- تضمین جان پیامبر در برابر خطرات احتمالی تعیین جانشین ۴- بی‌بهره ماندن منافقان از انوار هدایت الهی

۵- حدیث غدیر بعد از نزول این آیه با عبارت **"من اولی الناس بالمومنین من انفسهم"** شروع و با **"من کنت مولاه فهذا علی مولاه"** پایان یافت. (این جمله ۳ بار تکرار شد) ←مردم برای عرض تبریک و شادباش نزد امام آمدند و با وی بیعت کردند.

نکته : لازمه‌ی امامت، علم کامل و عصمت از گناه و اشتباه می‌باشد.

درس ششم : پیشوایان اسوه

"لَقَدْ کَانَ لَکُمْ فِی رَسُولِ اللّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ کَانَ یَرْجُو اللّهَ وَالْیَوْمَ الْآخِرَ وَذَکَرَ اللّهَ کَثِیراً"

مقام الگویی پیامبر در جایگاه رهبری ۱ ۲

ویژگی‌های کسانی که مقام الگویی پیامبر را می‌پذیرند : ۱. امید به خدا و روز آخرت ۲. یاد دائمی خداوند

*** ویژگی‌های حکومت پیامبر**

۱- تلاش برای برقراری عدالت ←با قاطعیت عمل می‌نمود

- این اقدام در حالی بود که در جوامع آن روز تبعیض یک قانون پذیرفته شده بود

- **اقدامات**: تقسیم بیت المال – عدم تفاوت میان عرب و غیر عرب – بردباری در برابر تضییع حقوق خود و مجازات متجاوزان در برابر حقوق مردم – برابر دانستن همه افراد برای اولین بار

- پیامبر علّت سقوط اقوام پیشین را تبعیض در اجرای عدالت می‌دانست.

۲- محبت و مدارا با مردم

- رفتار محبت‌آمیز پیامبر با مردم ←۱. او را پدر خود می‌خواندند ۲. در سختی‌ها به او پناه می‌بردند

- پیامبر (ص) : عیب دیگران را نزد من بازگو نکنید ←زیرا با دلی پاک با شما معاشرت کنم

- **اقدامات**: پهن کردن ردای خود برای مهمان – همراهی آنان اگر در مورد آخرت سخن می‌گفتند و هم‌سخن‌شدن با آن‌ها اگر در مورد خوردنی و آشامیدنی صحبت می‌کردند. (جز در موارد حرام)

۳- سخت‌کوشی در هدایت مردم

- علاقه‌مندی پیامبر در هدایت مردم ←دور نشدن او از مردم حتی به واسطه‌ی سختی و آزارهای این راه

- پیامبر (ص) در مقابل همه سختی‌های هدایت با صبر و بردباری به هدایت مردم می‌پرداخت ←**"لَعَلَّکَ باخِعٌ نَفْسَکَ أَلّا یَکُونُوا مُؤْمِنِینَ"**

- بزرگان قبایل جنگ‌های علیه ایشان به راه می‌انداختند ←پیامبر سعی بر هدایت آنان داشت

- **اقدامات**: پیران و زنان و کودکان را نکشید – حیوانات حلال گوشت را نکشید مگر برای تغذیه....

۴- مبارزه با فقر و محرومیت

- تلاش پیامبر برای ساخت جامعه‌ای آباد موجب (علّت) : ۱. تشویق مردم به کار ۲. بیزاری از بیکاری ۳. مذمت کسانی که فقط عبادت می‌کردند

- **اقدامات**: احترام به فقیران و رفاقت با آنان – ملاک ندانستن ثروت برای برتری – گفت‌وگو صمیمانه با فقیرترین و محروم‌ترین مردم

*** نکات حدیث امام علی (ع) در مورد تربیت او در دامان پیامبر (ص) :**

- نه هرگز رفتاری ناشایست از من مشاهده کرد.... ←**عصمت امام علی (ع)**

- پیامبر هر روز پرچمی از خوی‌های نیکو را بر من می‌افراشت ←**ولایت معنوی**

- آنچه را من می‌شنوم تو ام می‌شنوی جز اینکه تو پیامبر نیستی ←**ختم نبوت و حدیث منزلت**

نکته : شیعه به معنای پیرو و کسانی هستند که امام علی (ع) را جانشین پیامبر می‌دانند.

*** ویژگی‌های امام علی (ع)**

۱- عدالت بی‌مانند

- در آغاز حکومت با الگوگیری از سیره پیامبر عدالت و مبارزه با تبعیض شروع شد

- در روزهای آغازین حکومت ←"گروهی بیش از حق خود.... اینان ننگ دنیا و عذاب آخرت را خریده‌اند...."

- فردای روز آغازین ←تقسیم بیت‌المال به تساوی ←"سوگند به خدا اگر همه دنیا را به من بدهند به اندازه گرفتن پوست جو...."

UPDF
WWW.UPDF.COM

- در ابتدای حکومت ← اصلاح امور و برکناری فرمانروایانی که به ناحق به پست و مقام رسیده بودند ← در این کار چنان مصمم بود ← به مصلحت‌اندیشی یاران توجه نداشت

۲- علم بی‌کران ← یکی از ابعاد شگفت‌انگیز امام علی (ع)

- نهج‌البلاغه ← دانشمندان برای استفاده بیشتر مردم شرح آن را نوشته‌اند

"أَنَا مَدِينَةُ الْعِلْمِ وَ عَلِيٌّ بَابُهَا فَمَنْ أَرَادَ الْعِلْمَ فَلْيَأْتِ الْبَابَ" وجوب پیروی از دانش امام علی (ع)

امام علی (ع) : «..... هر گاه در حضور پیامبر سکوت می‌کردم، ایشان پیشگام می‌شد و مرا از دانش خود بهره‌مند می‌ساخت ← ولایت معنوی

درس هفتم : وضع فرهنگی و سیاسی پس از رسول خدا (ص)

"وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ" زیان برگشت، بر خود آدمی است.

۱- از نظر قرآن کریم **مهمترین خطری** که پس از رحلت رسول خدا مسلمانان را تهدید می‌کرد **بازگشت به دوران جاهلیت** بود.

۲- سپاس‌گزاران واقعی نعمت رسول خدا، کسانی معرفی شده‌اند که در راهی که پیامبر بنانهاده **ثابت قدم** بمانند.

* حضرت علی عامل حکومت بنی‌امیه را سستی مسلمانان در دفاع از حق عنوان می‌داشت.

*** نکات سخنان امام علی (ع) در مورد دوران بعد از خود**

- شامیان بر مردم پیروز می‌شوند **زیرا** در راه باطل زمامدارشان فرمانبردارن
- قلب انسان به درد می‌آید که آن‌ها در مسیر باطل متحدند و شما در راه حق متفرقید
- امام علّت حکومت بنی امیه را: ۱. سرپیچی مردم از دستورات امام ۲. اختلاف و تفرقه مسلمین
- هر حرامی را حلال می‌کنند
- دو دسته بگیرند : ۱. گروهی برای دنیا که به آن نرسیده‌اند ۲. گروهی برای دین خود که آن را از دست داده‌اند

* **دلایل حفظ اسلام پس از رحلت رسول:** ۱) تحول معنوی و فرهنگی ایجاد شده در عصر پیامبر
۲) قرآن و ائمه اطهار

* **مسائل و مشکلات عصر ائمه(ع):**

۱) **ممنوعیت از نوشته شدن احادیث پیامبر:**
۱- احتمال خطا در نقل احادیث و کم و زیاد شدن عبارات یا فراموش شدن آن ها
۲- فراهم آمدن **شرایط** برای **جاعلان حدیث** تا با اغراض شخصی احادیث را جعل کنند یا از نقل برخی خودداری کنند
۳- دخالت دادن **سلیقه‌ی شخصی** در احکام دینی به علت بی‌بهره ماندن از یک منبع مهم هدایت
۴- نبود **مدرک و منبع** برای **تشخیص حدیث درست از نادرست**

۲) **تحریف در معارف اسلامی و جعل احادیث** ← برخی از عالمان وابسته به قدرت و گروهی از علمای اهل کتاب (یهودیان و مسیحیان) مانند: کعب الاحبار آیات و معارف اسلامی را مطابق با افکار خود و موافق با منافع قدرت‌مندان تعلیم وتفسیرمی‌کردندو از آنان جایزه می‌گرفتند
گفته شدن داستان خرافی در مساجد در مورد پیامبران

۳) **ظهور شخصیت‌ها و الگوهای غیرقابل اعتماد** ← به **انزاوا** کشیده شدن شخصیت‌های اصیل اسلامی = برجسته شدن افراد نالایق و به دور از معیارهای اسلامی
عدم ظهور انسان‌های آزاده و با ایمان همچون مقداد و عمار...

۴) **تبدیل حکومت عدل نبوی به حکومت قیصری و کسرایی:** حکومت پیامبر بر اساس **برابری و مساوات** بنا شده و ملاک گرامی بودن تقوا بود.
بعد از حکومت ایشان
* جاهلیت با لباس جدیدی واردزندگی اجتماعی شد
* طالبان قدرت و ثروت و قرب و منزلت یافتند
* شخصیت‌های باتقوا و جهادگر مورد احترام و اعتماد پیامبر (ص) منزوی شدند
* ساخت کاخ‌ها و خزائن
* تبدیل جامعه مؤمن و فداکار به جامعه راحت طلب و تسلیم
* عدم توانایی ائمه اطهار در همراه کردن دیگران با خود

نکته: به کلمات «منزوی» در مشکلات ۳ و ۴ دقت کن

UPDF
WWW.UPDF.COM

اندیشه و تحقیق

چه مسائلی زمینه را برای ورود جعل و تحریف به احادیث پیامبر اکرم (ص) آماده کرد؟

منع نوشتن احادیث پس از رحلت پیامبر

نیاز حاکمان جور و صاحبان قدرت به توجیه موقعیت خود و هم چنین اقدامات مخالف اسلام آنان بود

درس هشتم : احیای ارزش‌های راستین

*** راه رهایی مسلمانان از اوضاع بنی امیه از نظر امام علی (ع):**

۱- پیروی از قرآن، با شناخت فراموش کنندگان قرآن و با مقابله با دشمنان قرآن ممکن است.

۲- قدم‌گذاشتن در راه رستگاری، با شناخت رها کنندگان و تبعیت کنندگان صراط مستقیم و با مقابله با رها کنندگان امکان پذیر است.

۳- وفا کردن به عهد، با شناخت شکنندگان پیمان و با مقابله با پیمان شکنان ممکن است.

۴- نظر دادن و حکم کردن اهل بیت حکایتگر توانایی و دانش آنهاست. ← راه حل نهایی مسلمانان

* اقدامات مربوط به مسئولیت‌های **دوگانه امامان**

الف) **اقدامات مربوط به مرجعیت دینی:**

۱) تعلیم و تفسیر قرآن کریم ← آشکار کردن رهنمودهای قرآنی و بهره‌مندی مشتاقان

۲) اقدام برای حفظ سخنان و سیره پیامبر(ص)

هریک از امامان علاوه بر این که ۱. علوم را به امام بعد از خود می سپرد سعی می‌کرد ۲. آنها را در جامعه گسترش دهد

مثال: امام رضا(ع) : **کلمهٔ لا اله الا الله حصنی فمن دخل حصنی امن من عذابی (حدیث سلسلة الذهب)**

تجلی توحید در زندگی اجتماعی با پذیرش ولایت ائمه انجام می شود

به جهت توالی اسامی امامان

امام رضا (ع) : **"و انا من شروطها"**

۳) تبیین معارف اسلامی متناسب با نیازهای نو ← با گسترش سرزمین اسلامی

فراهم آمدن کتاب‌های : **۱- نهج البلاغه ۲ - صحیفه سجادیه**

۴) تربیت شخصیت های اسلامی

نکته: تلاش ائمه (علّت) سبب شد که حقیقت اسلام برای جویندگان پوشیده نماند.

ب) مجاهده در راستای **ولایت ظاهری**، به دو جهت : ۱) اداره جامعه از طرف خدا به امامان واگذار شده بود

۲) سکوت در برابر ظلم و زیر پاگذاشتن قوانین اسلام را گناه می‌دانستند (بنا به وظیفه‌ی **امر به معروف و نهی از منکر**)

اقدامات

۱- **عدم تاکید حاکمان** ← تفاوت های رفتاری حاکمان را در نظر داشتند (در مواردی که بر طبق دستور اسلام عمل می‌کردند به شیوه‌های مختلف به اطلاع مردم می‌رساندند

۲- **معرفی خویش به عنوان امام بر حق** ← به گونه‌ای که مردم بدانند تنها آنان جانشینان رسول خدا هستند. گفته‌ی امام صادق در روز عرفه و مراسم حج

۴- **انتخاب شیوه‌ی درست مبارزه** به گونه‌ای که

- تفکر اسلام راستین باقی بماند
- بنای ظلم بنی امیه و بنی عباس سست شود
- روش زندگی امامان به نسل‌های آینده منتقل شود

***تذکرات امام علی (ع) در مورد دوران بنی امیه:**

۱. دروغ رایج شد، قرآن کم بها شد، حق پوشیده شد و باطل رایج گردید.

۲. منکر افزایش یافت، معروف کاهش یافت و از راهنمایی های قرآن فاصله گرفتند.

نکته ۱ : مبارزه‌ی امامان به یک هدف ختم می‌شود اما شیوه‌ی مبارزه‌ی آن‌ها متناسب با شرایط سیاسی و فرهنگی متفاوت بود.

نکته ۲ : تقیه : مخفی نگه داشتن اقدامات مورد حساسیت دشمن به جهت ضربه زدن بیشتر و کم‌تر ضربه خوردن ← *مخفی نگه داشتن ارتباط با یاران نمونه‌ای از آن است.* *+ویژه انسانی‌ها+*

UPDF
WWW.UPDF.COM

* امام علی (ع) پس از اینکه حق مسلم خود در رهبری جامعهٔ اسلامی برای حفظ نظام نوپای اسلامی ۱- سکوت پیشه کرد، ۲- در عین حال گوشه‌گیری هم در پیش نگرفت، ۳- هر جا که کاری خلاف موازین اسلامی می‌دید انتقاد می‌کرد، ۴- هرجا که از آن حضرت کمک می‌خواستند آنان را یاری می‌نمود.
* امام حسن مجتبی (ع) با سنجیدن شرایط، سرانجام صلاح را بر آن دید که بر خلاف میل خود با معاویه قرارداد صلح را امضا کند، ولی معاویه بندهای قرارداد را زیر پا گذاشت.
* امام حسین (ع) وقتی یزید به حکومت رسید، روش خود را تغییر داد و علیه او قیام کرد.
* امام سجاد (ع) در کنار گسترش معارف از طریق دعا به تجدید حیات نهضت شیعیان پرداخت.
* در اثر فعالیت‌های امام سجاد (ع) و قوت گرفتن مجدد شیعیان و ضعف تدریجی بنی‌امیه، زمان معرفی اسلام اصیل در دوران امام باقر (ع) فرا رسید. ایشان یک مدرسهٔ علمی در مدینه پایه‌گذاری کرد.
* در زمان امام صادق (ع) ناخشنودی نسبت به دستگاه بنی‌امیه به اوج رسیده بود، ایشان مبارزهٔ خود را علنی‌تر کردند و حتی قیام زیدبن‌علی عموی خود را تأیید نمودند.
* در زمان امام کاظم (ع) دورهٔ اختناق شدید بود و مبارزهٔ خود را آشکار و مخفی ادامه دادند و سال‌های طولانی را نیز در زندان به سر برد.
* ده سال از امامت امام رضا (ع) در دورهٔ هارون عباسی بود و با روی کار آمدن مأمون، زمینهٔ فعالیت شیعیان بیشتر شد.
* با شهادت امام رضا (ع) مرحلهٔ بسیار سختی برای شیعیان و علویان پدید آمد. با تمام سخت‌گیری‌های سه امام بعد، معارف بازمانده از پدران گرامی خود را حفظ کردند و از طریق شاگردان به نسل‌های بعد رساندند و مانع نابودی مکتب اهل بیت (ع) شدند. به عنوان مثال «زیارت جامعه کبیره» یکی از منابع معرفتی شیعه است که توسط امام هادی (ع) بیان شده و یاران آن امام برای ما شیعیان نقل کرده‌اند، این زیارت مانند یک درس امام‌شناسی است.
* در این دوره ارتباط امامان از طریق وکلا و نمایندگان اوج گرفت و ارتباط از طریق وکیل، زمینه را برای غیبت امام عصر (ع) نیز آماده کرد و در دورهٔ غیبت صغری امام چهار نایب خاص تعیین کرد، در این دوره مردم به این نایبان مراجعه می‌کردند.
* ما پیرو شیعه انسان‌هایی هستیم که جان و همهٔ زندگی خود را برای نجات و رستگاری انسان‌ها فدا کردند. البته آنان هم‌اکنون ناظر بر ما هستند، باید به گونه‌ای زندگی کنیم که سبب بدبینی دیگران نسبت به شیعیان نشویم.
* شیعه بودن تنها به اسم نیست، بلکه اسم باید با عمل همراه باشد تا پیرو حقیقی پدید آید که امام صادق (ع) در این باره می‌فرماید: «مایهٔ زینت ما باشید نه مایهٔ زشتی و عیب».
* **وظیفه ما در برابر پیامبر (ص) و امامان (ع)** ←به‌گونه ای زندگی کنیم که سبب بدبینی دیگران به شیعیان نشویم ←**شیعه‌ی با عمل**
- امام صادق (ع) : مایه زینت و زیبایی ما باشید، نه مایه زشتی و عیب

درس نهم : عصر غیبت

* امام مهدی (عج) :
تاریخ تولد : جمعه، نیمه شعبان سال ۲۵۵ هجری
محل تولد : سامرا
آغاز امامت : سال ۲۶۰
غیبت صغری : ۲۶۰-۳۲۹ ←ارتباط از طریق نواب اربعه (نواب خاص)
غیبت کبری : از سال ۳۲۹ هجری با مرگ آخرین نایب

"ذَلِکَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ یَکُ مُغَیِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى یُغَیِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ"
۱- رفتار روح جمعی جامعه مقدم بر تغییر نعمت‌دهی خدا اعلام شده است (نعمت دهی خداوند مقدم بر رفتار انسان هاست)
۲- زمینه ساز هلاکت یا سربلندی جامعه، اعمال مردم آن است

* **علت غیبت امام مهدی (عج) : به سبب قدرناشناسی و ناسپاسی مردم و در خطر بودن جان آن حضرت خداوند آخرین حجت خود را از نظرها پنهان کرد.**
(۱) (۲)

نکته ۱ : با اینکه حاکمان بنی امیه و بنی عباس عاملان اصلی به شهادت رسیدن امامان بودند اما:
۱. مردم تسلیم آن‌ها شدند ۲. وظیفه‌ی امر به معروف و نهی از نکر را انجام نمی‌دادند
نکته ۲ : مبارزه مردم با حاکمان ←رسیدن خلافت به ائمه و حرکت جامعه بشری در مسیر صحیح کمال

امام علی(ع): زمین از حجت خدا (امام) خالی نمی‌ماند اما خداوند به علت ستمگری انسان‌ها و زیاده‌روی در گناه . خداوند آنان را از وجود حجت در میانشان بی‌بهره می‌سازد ←تا جایی‌که انسان‌ها شایستگی ظهور پیدا کنند (۱) (۲)

UPDF
WWW.UPDF.COM

* **امامت حضرت مهدی در دوره‌ی غیبت** : غیبت امام در مقابل **ظهور** است نه **حضور**
امیرالمومنین(ع) : حجت خداوند در میان مردم حضور دارد از معابر و خیابان‌ها عبور می‌کند ...
امام عصر: بهره بردن از من در عصر غیبتم، مانند بهره بردن از **خورشید** است هنگامی که **پشت ابرهاست** .
* بخش اصلی رهبری ایشان مربوط به **ولایت معنوی** می‌باشد به‌ویژه برای شیعیان و محبان
نامه‌ی امام به شیخ مفید: ما از احوال شما آگاهیم و هیچ چیز از اوضاع شما بر ما پوشیده و مخفی نمی‌ماند...
نمونه ای از این یاری ها: هدایت باطنی افراد، حل برخی مشکلات علمی علما...

نکته : موعود و منجی طرح مشترک پیامبران الهی در مورد آینده تاریخ و تحقق وعده‌ی پیروزی حق بر باطل است ←اختلاف ادیان در مورد چگونگی ظهور است

آینده‌ی تاریخ: **"وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَ لَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا"**
انتظار خداوند از مومنان صالح
۱- وعده خداوند به مومنان صالح در آینده تاریخ (به ترتیب) : ۱. حکمرانی در زمین ۲. استقرار دین آنها ۳. از بین بردن ترس آن‌ها
"وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ"
۱- وعده خدا به صالحان در آینده تاریخ : ۱- به ارث بردن زمین ←وعده مشترک و وحدت آفرین در کتب آسمانی
"وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ"
۱- وعده خدا به مستضعفان در آینده‌ی تاریخ (به ترتیب): ۱) امام و پیشوای مردم ۲) به ارث بردن زمین

* مشخص بودن نام پدر و مادر امام زمان ← **شناخته شدن ماجراجویان فریب کار**
* زنده بودن و حضور ایشان : **۱. درخواست از امام و تلاش برای کسب رضایت او** **۲. بهره‌مندی مردم از هدایت معنوی امام**
* پویایی جامعه شیعه در طول تاریخ : **۱) گذشته سرخ** ← شهادت در راه عدالت خواهی، آرمانگرایی، حقیقت جویی
۲) آینده سبز ← دوری از طاغوت- تلاش برای گسترش عدالت

* **مسئولیت‌های منتظر:** **۱) تقویت ایمان و معرفت و محبت به امام**
پیامبر اکرم(ص): هرکس دوست دارد خدا را در حال **ایمان کامل** و **مسلمانی مورد رضایت** او ملاقات کند ولایت و **محبت** امام عصر را بپذیرد
پیامبر (ص) : **"مَنْ ماتَ وَ لَمْ يعْرِفْ إمامَ زَمانِهِ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيةً"**
* عصر غیبت عصر دودلی‌ها و شک تردیدهاست
پیامبر اکرم (ص) : بزرگترین مردمان در **ایمان و یقین** کسانی هستند که در روزگاران آینده زندگی می‌کنند...
راه‌های افزایش معرفت: الف)شناخت جایگاه امام ب) آشنایی با شیوه حکومت داری ایشان ج) آشنایی با صفات ایشان
۲) پیروی از امام عصر (عج) ←با پیروی از عالمان دین است، عمل به احکام، نفی طاغوت
رسول خدا : خوشا به حال کسی که به حضور قائم برسد در حالی که پیش از قیام او نیز **پیرو** او باشد
۳) ایجاد آمادگی در خود و جامعه ←منتظران عصر غیبت را عصر آماده‌باش می‌دانند
* **ویژگی های یاران مهدی (از نظر امام صادق)** : یاران مهدی مردمانی سرشار از یقین....
* **شروط بیت با امام زمان (از نظر امام علی)** : در امانت خیانت نکنند، اهل دشنام نباشند....
* هسته مرکزی یاران امام ۳۱۳ نفر به تعداد یاران پیامبر در جنگ بدر می باشد بیشتر آنان را جوانان و طبق گفته امام باقر (ع) ۵۰ نفر از آنان زنان هستند.
ویژگی کسانی‌که آماده ظهور می‌شوند:
۱. قبل از ظهور در صحنه فعالیت‌های اجتماعی و نبرد علیه باطل حضور داشته باشند۲. ایستادگی در مقابل شیاطین درون و برون
۴) دعا برای ظهور←در انتظارظهوربودن از **برترین اعمال** عصر غیبت است که لازمه آن **دعا** برای ظهور است
امام علی (ع) : منتظر فرج الهی باشید و از لطف الهی مایوس نشوید و بدانید محبوب‌ترین کارها نزد خداوند انتظار فرج است

نکته : امام زمان زمانی ظهور می‌کند که :
الف) مردم از همه مکتب‌های غیر الهی و مدعیان برقراری عدالت در جهان نا امید شدند.
ب) با تبلیغ منتظران دل‌های مردم جلب ایشان باشد.

UPDF
WWW.UPDF.COM

جامعه مهدوی
- عدالت گستری: پیامبر (ص) : با ظهور امام عصر زمین پر از قسط و عدل...
- آبادانی: امام باقر (ع) : چنان میان مردم مساوات برقرار کند....
- شکوفایی عقل و علم با عنایت امام زمان (عج)
- امنیت کامل
- فراهم شدن زمینه رشد و کمال ←مهم‌ترین ویژگی جامعه مهدوی که با آن
  - بندگی بهتر
  - تربیت فرزندان صالح
  - خیرخواهی دیگران
  - رسیدن به هدف خلقت

اندیشه و تحقیق

این جمله را تحلیل کنید : «منتظران مصلح، خود باید صالح باشند.»

کسانی که آن بینش انزواطلبانه را نسبت به یاران امام در عصر غیبت داشته باشند، انتظار آن ها نیز انتظاری غیر فعال یا منفی است، این گونه افراد، انتظار را بیشتر در دعا، گریه، زاری و اموری از این قبیل می بینند، اما کسانی که می کوشند خود را آماده ی همان کارهایی کنند که امام از آن ها خواهد خواست، انتظار مثبت یعنی آدم های فعالی هستند که در جهت تحقق خواسته های امام خود تلاش می کنند. آنان می کوشند جبهه ای از حق تشکیل دهند و همواره بر تعداد یاران خود بیفزایند و در عین فعالیت سازنده و مثبت با اشک و شوق و دعا و ندبه، ظاهر شدن امام را طلب می کنند.

درس دهم : مرجعیت و ولایت فقیه

"وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِنْهُمْ طَائِفَةٌ لِيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ..."

۱- دلایل وجوب کوچ کردن گروهی(نه همه) از مومنان (به ترتیب): ۱. تفقه در دین = فقیه ۲. انذار مردم (لینذروا قومهم) ۳. برحذر داشتن از نبایدها (یحذرون)

پیامبر (ص) : حال کسی که از امام خود دور افتاده و به او دسترسی ندارد سخت‌تر از حال یتیمی است که پدر را از دست داده است. زیرا چنین شخصی، در مسائل زندگی حکم و نظر امام را نمی‌داند....

* منابع فقها دررابطه با استخراج احکام جدید : ۱) قرآن کریم ۲) سیره و سنت پیامبر و امامان

* مسئولیت‌های دوگانه امامت در عصر غیبت:
۱) **مرجعیت دینی** ← مرجعیت فقیه (توسط فقیهان واجد شرایط)
۲) **ولایت ظاهری** ← ولایت فقیه (توسط ولی فقیه)

* **شرایط ولی فقیه یا رهبر**
- **اعلم بودن نبوت**
  - ۱) مشروعیت ← دین :
    - **۱) باتقوا باشد**
      امام صادق (ع) : **مِن كان مِن الفقها صائناً لنفسه ، حافظا لدينه مخالفاً لهواه ، مطيعاً لأمره مولاه**
    - **۲) عادل باشد**
    - **۳) زمان‌شناس باشد** ←آگاه به شرایط زمانه
      امام زمان خطاب به اسحاق بن یعقوب: **و اما الحوادث واقعة فارجعوا فيها الى رواة** ←در مورد رویدادهای جدید به راویان حدیث مراجعه کنید
    - **۴) با تدبیر و با کفایت باشد** ← نقشه‌ی دشمنان را خنثی سازد
    - **۵) شجاعت و قدرت روحی داشته باشد** ← در مقابل تهدیدها بایستد

  شرایط مراجع تقلید

  - ۲) مقبولیت ←مردم

نکته ۱ : مسلمانان در مسائل اجتماعی باید به فقیه مراجعه کنند ←لزوم تشکیل حکومت الهی و نفی طاغوت

نکته ۲ : اداره جامعه با یک مجموعه قوانین و یک رهبری امکان‌پذیر است، در غیر این صورت هرج و مرج و تفرقه پیش می‌آید.

نکته ۳ : تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت به معنای ارائه ی یک الگو از حاکمیت دینداران است و فرصت آن را می دهد که آنچه برای ظهور لازم است فراهم گردد.

* **وظایف رهبر**

۱- **تلاش برای اجرای احکام** ← جلوگیری از خروج جامعه از مسیر قوانین الهی

۲- **حفظ استقلال کشور** ← با استقامت و بستن راه‌های سلطه - کشورهای بیگانه، همواره در صدد سلطه بر کشورهای دیگرند ←فشار اقتصادی

۳- **تصمیم‌گیری بر اساس مشورت** ←لازمه‌ی اداره جامعه و رهبری آن

۴- **ساده زیستی** ←با الگو قرار دادن اولیای دین

UPDF
WWW.UPDF.COM

*** وظایف مردم**

نکته : رهبر جامعه اسلامی، رهبری کسانی را بر عهده دارد که می‌خواهند در سایه قوانین اسلامی مسیر رستگاری را بپیمایند.

۱- وحدت و همبستگی اجتماعی ←به رهبری امکان می‌دهد برنامه اسلامی را اجرا کند

- تفرقه ← تسلط سلطه گران - وحدت ←قوی ساختن کشور

۲- استقامت و پایداری← برای رهبر فرصت مقابله با مشکلات را فراهم می‌کند

۳- افزایش آگاهی سیاسی و اجتماعی ←لازمه تصمیم‌گیری صحیح در برابر قدرت‌ها

- به‌گونه‌ای عمل کنیم که بیشترین ضربه را زده و کم‌ترین ضربه را بخوریم = تقیه

۴- مشارکت در نظارت همگانی ←رهبر مردم را پشتیبان خود می‌یابد و هدایت جامعه آسان‌تر می‌شود.

- در برابر گناه در جامعه همه‌ی مردم مسئول هستند

۵- اولویت به اهداف اجتماعی ←رهبر در اداره‌ی جامعه موثق‌تر خواهد بود.

- اولویت اهداف اجتماعی بر منافع فردی ←خرید کالای ایرانی

*** نکات عهدنامه‌ی مالک اشتر درتبیین مسئولیت کارگزاران**

* دوستی و مهربانی با مردم زیرا: **مردم دو دسته‌اند، دسته‌ای برادر دینی تو، دسته‌ای دیگر همانند در آفرینش**

* نداشتن تکبر با نظر در عظمت الهی زیرا : **نداشتن تکبر تو را از سرکشی نجات می‌دهد، تندروی تو را فرومی‌نشاند و عقلت را به جایگاه اصلی باز می‌گرداند.**

* دور کردن عیب‌جویان زیرا: **مردم عیب‌هایی دارند که رهبر جامعه بیش تر از همه باید در پنهان کردن آنها بکوشد.**

* شتاب نکردن در پذیرش حرف سخن‌چین زیرا : **در لباس نصیحت ظاهر می‌شود اما خیانتکار است.**

* مشورت نکردن با ترسو زیرا : در کارها روحیه‌ی تو را سست می‌کند

* تفاوت گذاشتن میان نیکوکار و بدکار زیرا : **در غیر اینصورت نیکوکار نسبت به کار خیر بی‌رغبت و بدکار به کار بد تشویق می‌شود.**

* توجه به طبقات محروم و تعیین گروهی برای تحقیق در رابطه با وضع آنان زیرا :**این گروه بیش از دیگران به عدالت نیاز دارند .**

* اگر با دشمنی پیمان سستی از پیمان شکنی غافل نباش زیرا: **دشمن گاهی از ایم راه تو را غافلگیر می‌کند.**

*** نکات حدیث امیرالمومنین در رابطه با مسئولیت‌های رهبر و مردم :**

* **بزرگترین حقی** که خداوند واجب کرده است حق رهبر بر مردم و حق مردم بر رهبر است

* این حقو مسئولیت آنها سبب ایجاد **دوستی‌و الفت** در میانشان‌و ارجمندی دینشان میشود

* حق زمانی در جامعه ارزشمند می‌شود که مردم و رهبر وظایف خود را انجام داده باشند

*** تفاوت نظام دموکراتیک و نظام جمهوری اسلامی:**

۱) حکومت اسلامی بر مبنای قوانین اسلامی بنا می‌شود ← **نظام مردم‌سالاری دینی**

۲) نظام دموکراتیک تنها خواسته‌های دنیوی مردم را مد نظر دارد و نسبت به ارزش‌های الهی بی‌اعتناست در حالی که هدف اصلی نظام اسلامی سعادت اخروی و عدالت اجتماعی است.

درس یازدهم : عزت نفس

عزت ←شکست‌ناپذیری **ذلت** ← شکست پذیری و تسلیم شدن

*** آثار نیکی و گناه بر عزت انسان**

"لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَ زِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ " ←انسان عزیز

۱- به ترتیب برخورداری از پاداش افزون‌تر، نَنشَستَن گرد ذلت بر چهره (عزیز در برابر گناه) معلول انجام عمل‌نیک عنوان گردیده است.

"وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ بِمِثْلِهَا وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ" ←انسان ذلیل

۱- برخورداری از جزاء الهی و نِشستَن گرد ذلت و خواری بر چهره(ذلت در برابر گناه) معلول روی آوردن به گناه می‌باشد.

*** راه‌های تقویت عزت نفس**

۱- شناخت ارزش خود

- قرآن کریم : ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم..... و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم.

- حدیث : ای فرزند آدم، این مخلوقات را برای تو آفریدم و تو را برای خودم

UPDF
WWW.UPDF.COM

خداوند به انسان وعده دیدار داده و بهشتی به وسعت همه آسمان‌ها و زمین برایش آماده کرده است.

امام علی (ع) : **" إنّهُ لیسَ لأنفُسِکُم ثَمَنٌ إلّا الجَنّةُ، فلا تَبیعوها إلّا بِها "**

۲- توجه به عظمت خدا و بندگی او

- خداوند سرچشمه همه عزت‌هاست ←برای رسیدن به عزت بندگی او لازم است (توحید عملی) **" مَن کانَ یُریدُ الْعِزَّةَ فَلِلّهِ الْعِزَّةُ جَمیعًا "**
- امام علی (ع) در وصف کسانی که با بندگی خدا به عزت رسیده‌اند: «خالق جهان در نظر آنان عظیم است در نتیجه غیر خدا در چشم آنان کوچک است» (علّت)
- امام علی (ع) در وصف کسانی که تسلیم خداوند هستند : «بنده کسی مثل خودت نباش؛ زیرا خداوند تو را آزاد آفریده است» (معلول)

نکته: نوجوانی و جوانی بهترین زمان برای پاسخ منفی به تمایلات بد است.زیرا :

۱. هنوز به گناه عادت نکرده است ۲. خواسته‌های نامشروع در وجود او ریشه‌دار نشده است ۳. به بیان پیامبر به آسمان نزدیک‌تر است

نکته: شکست درونی مقدم بر شکست بیرونی است و علت گناه خود انسان است. ←اکثر مجرمان و گناهکاران

* تمایلات انسانی : ۱) **تمایلات عالی** ←مربوط به بعد معنوی یا خود عالی ←پیرو به عقل و وجدان و نفس لوامه
۲) **تمایلات دانی** ←مربوط به بعد دنیوی یا خود دانی ←پیرو به نفس اماره

بد نیستند، برای زندگی ضروری‌اند، حدشان را خدا می‌داند که در **احکام** مشخص شده است.

درس دوازدهم : پیوند مقدس

* رسول خدا (ص) : محبوب ترین بنا نزد خداوند ازدواج است.

* **علل یکسانی منزلت زن و مرد** **"مِنْ أنْفُسِکُمْ أزْواجاً"**

۱- ویژگی‌های فطری یکسان ۲- هدف خلقت مشترک

* **علل تفاوت خلقت زن و مرد**

۱- به هم نیازمند باشند بدون برتری کسی بر دیگری ۲- وظایف مختلف آن‌ها در خانواده برای ایجاد یک خانواده متعال

* اهداف ازدواج : ۱) *پاسخ به نیاز جنسی* ←**ابتدایی‌ترین زمینه شکل‌گیری خانواده**– از دوران بلوغ– اولین کشش بین دختر **و** پسر ←آرامش روانی با پاسخ صحیح به آن

۲) *انس با همسر* ←**زن مبدا آرامش خانواده می‌باشد.** این نیاز پس از بلوغ است = زندگی با دیگری ←بی قراری و ناآرامی زن و مرد فقط با در کنار همسر بودن برطرف می شود.

"خَلَقَ لَکُمْ مِنْ أنْفُسِکُمْ أزْواجًا لِتَسْکُنُوا إلَیْهَا"

۳) *رشد و پرورش فرزندان فرزند* ←تحکیم‌بخش وحدتروحی زن و مرد می‌باشد، دوام وجود آن‌ها

"وَاللّهُ جَعَلَ لَکُمْ مِنْ أنْفُسِکُمْ أزْواجًا وَجَعَلَ لَکُمْ مِنْ أزْواجِکُمْ بَنینَ وَحَفَدَةً"

۴) *رشد اخلاقی و معنوی* ← **وفاداری، مسئولیت پذیری، حسن خلق، ....**

"جَعَلَ بَیْنَکُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً "

۱- **مودت و رحمت** زمینه‌ساز آرامش دورنی در خانواده است (ارتباط مورد ۲ و ۴)

نکته: نظام هستی بر عدالت

***حفظ عفاف و پاکدامنی** ←دوره ی بلوغ تا ازدواج حساس ترین دوره ی زندگی انسان ←قرآن

۱) از دختران و پسران می خواهد قبل از ازدواج عفاف پیشه کنند **تا** خدا زندگی‌شان را سامان دهد.

۲)در فکر رابطه ی پنهان و آشکار با جنس مخالف نباشند، **که** زیان آن تا ابد دامنگیر آنهاست و در نسل‌های آینده آن ها اثر می گذارد.

آخر آیه‌خوانی:

"وَمِنْ آیَاتِهِ أنْ خَلَقَ لَکُمْ مِنْ أنْفُسِکُمْ أزْواجًا .... إنّ فِی ذَلِکَ لَآیَاتٍ لِقَوْمٍ یَتَفَکّرُونَ"

(آفرینش همتایانی از منزلت خود انسان نشانه‌ای برای اندیشمندان می‌باشد)

UPDF
WWW.UPDF.COM

"وَاللّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ"

(اعطای فرزندان و روزی‌های پاک به آدمی عامل دوری از باطل و کفران نعمت می‌باشد)

* اولین و اصلی‌ترین معیار همسر شایسته **با ایمان بودن او** می‌باشد ⟵ لازمه‌ی این انتخاب تسلط بر شور و احساس جوانی است.

* رضایت کامل زن و مرد برای ازدواج ضروری است و اگر عقدی به زور انجام گیرد **باطل** است و مشروعیت ندارد.

* امام علی در رابطه با لزوم مشورت با پدر و مادر در مورد انتخاب همسر (۱- علاقه و محبت به فرزند ۲- تجربه و پختگی) می‌فرمایند:

حب الشی یعمی و یصم:علاقه‌و محبت اولیه چشم‌و گوش را می‌بندد و عقل را به حاشیه می‌راند ⟵ضرورت اذن پدر برای ازدواج دختر

نکته: معاشرت‌هایی که منشأ هوس‌های زودگذر دارد درست نیست ⟵هر طرف می‌خواهد خود را بهتر نشان دهد ⟵ سستی رابطه و جدایی

* اهمیت ازدواج به موقع درکلام پیشوایان

پیامبر اکرم (ص) : کسی که ازدواج کند **نیمی از دین** خود را حفظ کرده است پس باید برای نصف دیگر آن از خدا **پروا** داشته باشد

پیامبر اکرم (ص): برای دختران و پسران خود امکان ازدواج فراهم کنید تا خداوند اخلاقشان را نیکو کند و در رزق و روزی آنها توسعه دهد و عفاف و غیرت آنها را زیاد گرداند .

امام صادق(ع): دو رکعت نماز شخص **متاهل**، برتر از هفتاد رکعت نمازی است که شخص **مجرد** می‌خواند.

نکته: ازدواج یک نیاز طبیعی و برای پاسخ گویی به قانون خلقت انجام می شود.

نکته: بلوغ جنسی و بعد از آن بلوغ عقلی از ملزومات ازدواج به موقع است ⟵ نباید فاصله آن‌ها زیاد شود⟵ پس توصیه پیشوایان به ازدواج و دوری پدر و مادر از آداب و رسوم غلط

* **ازدواج در زمان مناسب** ⟵شادابی، سلامت، رشد طبیعی، احساس رضایت درونی

* **پاسخ به نیاز جنسی به شیوه ناصحیح** ⟵ لذت آنی برخاسته از گناه، روح و روان را پژمرده می‌سازد و شخصیت را می‌شکند.

UPDF
WWW.UPDF.COM

کتاب دوازدهم

درس اول : هستی بخش

* **برترین عبادت‌ها، اندیشه در مورد خداست.**

پیامبر (ص) : **"أَفضَلُ العِبادَةِ إدمانُ التَّفكُّرِ فی اللّه (۱) و فی قُدرَته (۲)"**

* شناخت فطری انسان از خدا : **۱. حضورش را درک می‌کند** **۲. می‌داند آفریننده‌ای حکیم آفرینش را هدایت می‌کند**
۳. به موجودات مدد می‌رساند ← "شناخت‌های اولیه از خدا هستند"

حجت یا استدلال در نیاز به پیدایش:
مقدمه ۱ : ما و این جهان پدیده ایم، هیچ پدیده ای در وجود به خود **متکی نیست**، ممکن بود نباشیم ← ممکن الوجود
مقدمه ۲ : + نیاز به پدیدآورنده برای موجود شدن

+ ذات نایافته از هستی بخش — چون تواند که بود هستی بخش
+ خشک ابری که بود ز آب تهی — ناید از وی صفت آب دهی

نتیجه: ما و این جهان برای به وجود آمدن نیازمند ذات به خود متکی {خدا} هستیم ← واجب الوجود ← **ذات و حقیقت = موجود بودن** قائم به ذات یا به خود متکی
ویژگی چیزی که پدیده نیست

"يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللّه وَاللّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ"
موجودات نیازمندی دائمی موجودات بی‌نیازی خداوند = عدم وابستگی

* **نیازمندی های جهان به خدا در بقا**
هر **معلولی** همواره نیازمند **علت** خود است **(مانند جریان برق و مولد برق)**
خداوند هستی بخش ما و خواص و ویژگی‌های ماست (اما بنا تنها جابه‌جا کننده و نظم دهنده است)

نتیجه: وجود (پیدایش) و هستی (تبا) ما وابسته به خداست (علّت)، هر لحظه اراده کند ما را از بین می‌برد (معلول) ← **نیازمندی ما به خدا ثابت است و تغییر نمی‌کند**

نیاز دائمی موجودات به خدا ← عرض نیاز به پیشگاه او

"يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ"
عرض نیاز به پیشگاه خدا (معلول) حاکمیت اراده‌ی خداوند و وابستگی موجودات(علت)

ما چو نایم و نواد ما زتوست — ما چو کوهیم و صدا د ما زتوست

* **مشهود بودن خداوند در مخلوقات:**
↓
آشکار شدن – عرصه هستی
تجلی بخش - نشانگر

قرآن: **"اللّهُ نُورُ السَّمَوَتِ وَالْأَرْضِ "**
امام علی (ع) : ما رایت شیئا الا و رایت الله قبله و بعده و معه

دلی کز معرفت نور و صفا دید — به هر چیزی که دید اول خدا دید
به صحرا بنگرم صحرا تو بینم — به دریا بنگرم دریا تو بینم

نکته : این که انسان در هر چیز خدا را ببیند معرفتی عمیق و والاست که لازمه‌ی آن پاکی و صفای قلب در کنار عزم و تصمیم است ← کمک خداوند به دنبالش خواهد بود.

چیستی ← ذات ← شکل
ذات ← اندازه و ابعاد ← با احاطه بر آن چیز
امور محدود

هستی ← وجود داشتن
صفات
ویژگی
امور محدود و نامحدود

پیامبر (ص) : **"تَفَكَّروا فی كُلِّ شَیءٍ ، وَ لا تَفَكَّروا فی ذاتِ اللّه"**

نکته: به چیستی هر چیزی غیر از خدا می توان پی برد، چون تنها خداوند نامحدود و مطلق است.

UPDF
WWW.UPDF.COM

درس دوم و سوم : پرستش

توحید (+) ≠ شرک (−): (در کنار خدا)

خدا یه دونن

"لا إله إلّا اللّه"

الف) نظری : اعتقاد، باور، تفکر و ...

***توحید در خالقیت:** **خَلَقَ**
- تنها **اصل** و **مبدا** و **منشا** جهان است
- در کار آفرینش شریک و همتایی ندارد
- **سرچشمه – پدیدآورنده – هستی‌بخش**

*** توحید در مالکیت** : **للّه** ← چون خداوند پدیدآورنده‌ی جهان است

*** توحید در ولایت** : **ولی – حکمه** ← دخل و تصرف، سرپرستی و فرمانروایی، تغییر، استفاده بندگان با اوست

***توحید در ربوبیت:** **قُلْ أَ غَیْرَ اللّهِ أَبْغِی رَبًّا** (معلول) **وَ هُوَ رَبُّ کُلِّ شَیْ ءٍ** (علت)
- رب آن صاحب اختیاری است که **تدبیر** امور به دست اوست
- یگانه فاعل و کننده‌ی همه‌ی افعال جهان است ← **کار، حرکت، تاثیرگذاری، نیرو، تدبیر، پرورش، هدایت، اداره و اراده**

فعال ما یشاء

باغبانی که زحمت می‌کشد و به پرورش درختان اقدام می‌کند رشد آن‌ها نتیجه **تدبر** اوست ، اما **تدبر** او تحت اراده و تدبیر خداست.

ب) عملی یا عبادی ← هر جا صحبت از پرستش ، ستایش، اطاعت، رضایت خدا شد ← **زندگی توحیدی**

(نتیجه نظری):

ریشه **حمد** و **عبد**

فردی

توحید:
- انسان موحد
- تمایلات درونی، تصمیم، فعالیت‌ها ← تنظیم در جهت خدا
- هیچ حادثه‌ای بی حکمت نیست ← امیدوار، صبور و استوار
- شخصیت ثابت و آرامش روحی
- بدن، امانت الهی است
- کمک به بقای حیوانات

شرک:
- کسب رضایت ← هوای نفس(بت درون) ← "الهه هواه"
- نتایج ← قدرت‌های مادی و طاغوت (بت بیرون)
  - درون ناآرام
  - شخصیت ناپایدار

← "یعبد الله علی حرف"

توحید:
- قرارگیری نظام اجتماعی در جهت خداوند
- زمامدار جامعه ← شرایط الهی را داشته باشد
- اجرای قوانین الهی در جامعه
- حرکت اقتصاد و فرهنگ در جهت عدالت گستری
- حرکت به سوی وحدت و هماهنگی
- مبارزه با ظالمان و دفاع از محرومان و مستضعفان

شرک:
- منافع شخصی ✓
- ایثار و تعاون ×

نتایج ⟸
- تعرفه و تضاد ✓
- امکان رشد ×
- قدرت ستمگران ✓
- حاکمیت طاغوت ✓

UPDF
WWW.UPDF.COM

تقدم ربوبیت بر عبادت ←**الحمدالله رب العالمین ربی و ربکم** فاعبدوه

نکته ۱ : رابطه علیت

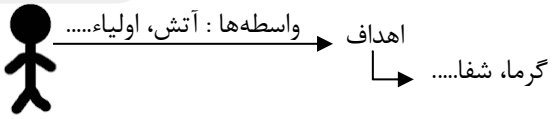

نکته ۲ : میان بعد فردی و بعد اجتماعی توحید عملی رابطه‌ی متقابل برقرار است.

نکته ۳ : علل شکل گیری بت پرستی جدید:

۱- برخی، جهان خلقت را ملک خود می‌دانند و حق تصرف و پرورش به خود می‌دهند ← تخریب محیط زیست

۲- سرگرم شدن انسان به امور دنیوی ←فراموشی خداوند

نکته ۴ : بت پرستی جدید آن است که برخی از انسان‌ها در عین قبول داشتن خداوند (توحید نظری) دین و دستورات دینی را وارد زندگی نمی‌کنند (توحید عملی) و تمایلات دنیوی را معیار می‌گذارند.

توحید در ربوبیت — شرک در ولایت

"قُلْ مَن رَّبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُم مِّن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ"

علل رد شرک در ولایت

شرک در خالقیت زمینه‌ساز شرک عملی می‌شود

ترجمه: بگو پروردگار آسمان‌ها و زمین کیست؟ بگو خدا است، بگو آیا غیر از او سرپرستانی گرفته‌اید که حتی اختیار سود و زیان خود را ندارند؟ بگو آیا نابینا و بینا برابر است؟ آیا تاریکی و روشنایی برابرند؟ یا آن‌ها شریک‌هایی برای خدا قرار داده‌اند که آن شریکان هم مثل خداوند مخلوقی خلق کرده‌اند و خلقت‌ها بر آن‌ها مشتبه شده است. و از این رو شریکان را نیز مستحق عبادت دیده‌اند؟

عبادت ظاهری خداوند به هنگام آسودگی خاطر شخصیت ناپایدار انسان مشرک — سرانجام شرک عملی فردی — تصویر قرآن درمورد این سرانجام

"وَ مِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلى حَرْفٍ فَإِنْ أَصابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَ إِنْ أَصابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلى وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيا وَ الْآخِرَةَ ذلِكَ هُوَ الْخُسْرانُ الْمُبِينُ"

ترجمه: از مردم کسی هست که خدا را بر یک جانب و کناره‌ای تنها به زبان و هنگام وسعت و آسودگی عبادت و بندگی می‌کند، پس اگر خیری به او رسد، دلش به آن آرام می‌گیرد و اگر بلایی به او رسد، از خدا رویگردان می‌شود. او در دنیا و آخرت زیان می‌بیند. این همان زیان آشکار است.

درس چهارم : اخلاص

اخلاص
- **لغت** : خالص کردن و پاک کردن یک چیز از غیر آن
- **دین** : انجام عمل برای رضای خداوند = توحید عملی
- **اسلام** : شرط قبولی اعمال نزد خداوند

افزایش ارزش اَعمال = افزایش اخلاص اعمال

پیامبر (ص) : مؤمنان با توجه به **مراتب اخلاصشان** بر یکدیگر **برتری** پیدا می‌کنند.

امام صادق (ع) : عمل خالص آن عملی است که دوست نداری کسی جز خداوند به خاطر آن کار، تو را ستایش و تمجید کند. ←**یکی از مراتب بالای اخلاص**

اخلاص در بندگی (رفتار و کردار)
- **اخلاص در اندیشه** ←باور به یگانگی خدا در تدبیر و اداره‌ی امور جهان = ربوبیت
- **اخلاص در قلب**
  - انسان مؤمن ←به خدا دل می‌بندد
  - ←با کسانی که خدا سفارش کرده است، انس می‌گیرد
  - تا نیت و قصد قلبی خدایی نشود، عمل خدایی نمی‌شود.

پیامبر (ص) : **"نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ"** **"إِنَّمَا الأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ"**

امام علی (ع) : **"فَاعِلُ الخَيرِ خَيرٌ مِنهُ وَ فَاعِلُ الشَّرِّ شَرٌّ مِنهُ"**

"قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَى وَفُرَادَى ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا"

۱- تنها اندرز خداوند به بندگان قیام خالصانه برای او می‌باشد.

"أَ لَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يا بَنِي آدَمَ أَنْ لا تَعْبُدُوا الشَّيْطانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ وَ أَنِ اعْبُدُونِي هذا صِراطٌ مُسْتَقِيمٌ"

۱- آیه خطاب به کسانی است که **گرایش فطری** خود به بندگی خدا را نادیده گرفته و بنده‌ی هوی و هوس و نفس و شیطان گردیده‌اند.

۲- عبادت خداوند (اخلاص)، تنها راه درست زندگی است.

UPDF
WWW.UPDF.COM

عمل خالص
- **حسن فاعلی** ← معرفت در سنت و نیت الهی
- **حسن فعلی** ← خدایی بودن کمیت، کیفیت، زمان، مکان و شیوه عمل

ریا = حسن فاعلی – عمل خالص

راه‌های برنامه‌ریزی

۱) افزایش معرفت به خدا: تقویت انگیزه عبودیت (**علت**) خدا از ما می‌خواهد در خلقت تفکر کنیم (معلول) ← **"تَفَکّروا فی کُلِّ شَیءٍ"**
عمل با معرفت ارزش بیشتری دارد

۲) راز و نیاز با خدا ← غفلت از خدا را کم می‌کند، افزایش محبت خدا در قلب، بهره‌مندی از کمک‌های الهی

۳) دوری از گناه و انجام واجبات :
امام علی (ع) : تمام اخلاص در دوری از گناهان است
امام علی (ع) : علت وجوب روزه آزمایش اخلاص انسان‌هاست

ثمرات اخلاص :

۱.حکمت
فواید : ۱. شناخت هدف درست و راه رسیدن به آن ۲. مانع لغزش و تباهی ۳. تشخیص حق از باطل ← حتی در شرایط سخت
به معنای علم محکم و استوار و به دور از خطاست

پیامبر (ص) : چهل روز کار خالصانه ← (علت) رسیدن به حکمت و معرفت

۲.شیطان
برو این دام بر مرغی دگر نه.....
گرفتاری به آن ← از دست دادن زندگی پاک
از بین رفتن شادکامی آخرت

انسان‌های مخلص به خودشان بازمی‌گردند اقرار زلیخا به پاکی حضرت یوسف تهدید زلیخا در مقابل خواسته‌اش از یوسف

"قَالَتْ فَذَلِکُنّ الّذِی لُمْتُنّنِی فِیهِ وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنْ نَفْسِهِ فَاسْتَعْصَمَ وَلَئِنْ لَمْ یَفْعَلْ مَا آمُرُهُ لَیُسْجَنَنّ وَلَیَکُونًا مِنَ الصّاغِرِینَ قَالَ رَبِّ السِّجْنُ أَحَبُّ إِلَیَّ مِمَّا یَدْعُونَنِی إِلَیْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّی کَیْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَیْهِنَّ وَأَکُنْ مِنَ الْجَاهِلِینَ "

عدم نفوذ شیطان در انسان مخلص همراهی با گناهکاران و ورود به وادی جهل از نتایج عدم محافظت خداوند از انسان‌های با اخلاص است

ترجمه: (همسر عزیز مصر) گفت این همان کسی است که به خاطر (عشق) او مرا سرزنش کردید. (آری) من او را به خویشتن دعوت کردم و او خودداری کرد. و اگر آنچه را دستور می‌دهم انجام ندهد به زندان خواهد افتاد و مسلماً خوار و ذلیل خواهد شد! (یوسف) گفت پروردگارا! زندان نزد من محبوب‌تر است از آن‌چه این‌ها مرا به سوی آن می‌خوانند و اگر مکر و نیرنگ آن‌ها را از من بازنگردانی قلب من به آن‌ها متمایل می‌گردد و از جاهلان خواهم بود.

۳.پاداش‌های وصف‌ناشدنی ← دیدار محبوب حقیقی
- نهایت آرزوی عارفان
- دوست دل‌های صادقان
- ولی مؤمنان
- معبود عالمیان

بندگی کن تا کنه سلطانت کنند تن رها کن تا همه جانت کنند ← ولایت معنوی

UPDF
WWW.UPDF.COM

درس پنجم : اختیار

* اختیار : "إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا"
"قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرُ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ"
↓ حقیقتی وجدانی
۱- علیت حکمت الهی برای فرستادن رهنمون‌های رهگشا معلولیت دارا بودن قوه اختیار و مبلغ بودن پیامبر ۲- مسئولیت پذیری
"ذَلِكَ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِلْعَبِيدِ"
۱.(علّت) ۲.(معلول)
۱- گرفتاری در مشکلات نتیجه اعمال اختیاری خود انسان است ۲- سلب صفت ستمگری از خداوند ←از جهت مختار بودن انسان

* دلایل وجود اختیار
- ***تفکر و تصمیم گیری*** ← این که فردا این کنم یا آن کنم.... (اندیشه- سنجیدن- تردید- بررسی)
- ***احساس رضایت یا پشیمانی*** ←گر نبودی اختیار این شرم چیست.... (موفقیت ←خرسندی ، شکست ←ندامت)
- ***مسئولیت پذیری*** ←هیچ گویی سنگ را فردا بیا.... (پذیرش عواقب- جبران- عهد و پیمان- مستحق مجازات)

شکوفایی اختیار
- اعتقاد به خدای حکیم، عادل و قادر
  - در هر حادثه ای به دنبال هدفی می باشد — ***قطره‌ای کز جویباری میرود از پی انجام کاری میرود***
  - جهان دارای نگهبان است
- شناخت قانون مندی های جهان ←قضا و قدر
  - رفع نیازهای خود

"إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا..."

۱-ایمان به خداوند حکیم و نظام حکیمانه‌ی او،همچنین این اطمینان را به انسان می‌بخشد که جهان دارای حافظ و نگهبانی است ←که اشتباه در کار او راه ندارد. ←(موجب) **امروز و فردای خود را بسازیم و از ثمرات آن (اختیار) بهره‌مند شویم**

-کشتی جهان ناخدایی دارد که به دلیل **علم و قدرت** بی‌پایان آن ناخدا به هیچ وجه احتمال غرق شدن و نابودی آن نمی‌رود و هیچکس جز او نمی‌تواند آن را از نابودی نجات دهد.

* **قانونمندی جهان و ارتباط ظریف قضا و قدر** ←ما در چارچوب قوانین حاکم بر هستی حق انتخاب داریم.

استفاده از اختیار:
۱) برای زندگی برنامه‌ریزی کنیم
۲) قله‌های کمال را بپیماییم
۳) تا جایی پیش‌رویم که فقط خدا عظمت آن را می‌داند

قدر(ناشی از علم و حکمت الهی): طرح، نقشه، الگو، هدف، برنامه، موقعیت زمانی و مکانی، ویژگی، حدود، اندازه، پیش تولید ← **"لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ" / "إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ ...."**

قضا(ناشی از اراده الهی) : به اجرا رساندن، پایان دادن، حتمیت بخشیدن، ساختن، خلق کردن .... ←**"كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ"/ "مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ...."**

موجودات جهان ، از آن‌جهت که خداوند متعال **حدود، اندازه، ویژگی، موقعیت مکانی و زمانی** آن‌ها را تعیین می‌کنند ←مقدر به **تقدیر الهی** و از آن‌جهت که با **حکم، فرمان قانون و اراده‌ی الهی** ایجاد می‌شوند ←مربوط به **قضای الهی** هستند

* **پذیرش قضا و قدر عامل زمینه ساز تحرک و عمل است.** ←آبی که با اراده‌ی خود می‌نوشیم، به‌خاطر اعتماد به قضا و قدر الهی است.
امام علی (ع) : از قضای الهی به قدر الهی پناه می‌برم به خاطر مسخر کردن دریاها

UPDF
WWW.UPDF.COM

+ویژه انسانی‌ها+ **"اللّهُ الّذی سَخَّرَ لَکُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِیَ الْفُلْکُ.... لَعَلَّکُمْ تَشْکُرُونَ"**

قضای الهی

۱- علیت قضای الهی در هرآنچه در آسمان و زمین و دریا است معلولیت تلاش انسان در استفاده از آنها با درک قانونمندی‌های خلقت.

تقدیرات و قانون‌مندی‌ها : ۱) هم لازمه‌ی کار اختیاری انسان است

" لاشمس ینبغی لها ان..." ← **عدم خروج** موجودات از قانون‌مندی

۲) هم جهت‌دهنده و محدود کننده‌ی آن

علل عرضی: هرگاه مجموعه‌ای از عوامل طوری با هم همکاری داشته باشند که هر عامل به شکل مستقیم و مستقل نقشی بر عهده داشته باشد متفاوت از عوامل دیگر چنین همکاری میان علل عرضی است یعنی عاملی باعث فعالیت عوامل دیگر نیست.

تذکر: در این رابطه با حذف یک عامل معلول نداریم؛ اما کار هر عامل به عامل دیگر وابسته نیست.

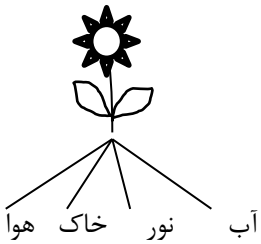

علل طولی: هرگاه عامل در سطح بالاتر موجب فعالیت عوامل پایین دستی شود طوری که بدون تاثیر عوامل بالایی فعالیت عامل پایین ممکن نباشد چنین همکاری میان علل طولی است.

تذکر: در این رابطه با حذف یک عامل معلول نداریم؛ اما کار هر عامل به عامل قبل از خود وابسته است.

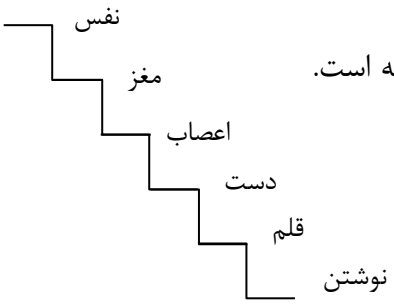

نکته: اراده انسان در طول اراده خداست و با آن منافات ندارد

UPDF
WWW.UPDF.COM

درس ششم : سنت‌های خداوند

سنت های الهی

(۱) قوانین مربوط به پدیده های طبیعی ← شناخت ← بهره‌مندی از طبیعت
(۱) قوانین مربوط به پدیده های طبیعی ← شناخت ← نشانه‌های الهی

(۲) قوانین مربوط به زندگی ← شناخت ← تنظیم رابطه با خود، دیگران، خدا و جهان خلقت
(۲) قوانین مربوط به زندگی ← شناخت ← متمایز کردن دیدگاه ما نسبت به حوادث

سنت‌های مربوط به زندگی انسان

ابتلا یا امتحان
- علت: ۱- بروز صفات درونی انسان ۲- مشخص ساختن درستی یا نادرستی ادعا
- عامل ظهور استعدادها، عقب ماندگی یا کمال انسان
- جنبه‌ی عام ← تمام حوادث تلخ و شیرین ← **ذائقه الموت – بالشر و الخیر**
- جنبه‌ی خاص (مخصوص مؤمنان): امام صادق (ع) : **کفۀ المیزان** قرآن: **یترکوا – لایفتنون**

امداد الهی ← خدا همه انسان‌ها را با فراهم کردن امکانات و لوازم کمک می‌کند تا سرشت خود را آشکار کنند ← هم برای نیکوکاران و هم بدکاران ← **نمدّ – هولاء – هولاء – عطاء** ← **سنت عام**

توفیق الهی
- امداد خاص خدای متعال به آنان که با نیت پاک قدم در راه حق می‌گذارند. (با فراهم کردن شرایط و اسباب)
- مثال ۱: نصرت و هدایت ← به‌دنبال ← تلاش و مجاهده ← **جاهدوا – لنهدینهم – محسنین**
- مثال ۲: ایجاد زمینه رشد برای مؤمن (دوست خوب، کتاب یا جلسه مفید، توفیق توبه)
- عامل درونی در جذب این سنت مؤثر است

املاء ← بنابراین سنت گناهکاران از **مهلتی** که خداوند برای بازگشت به آنها داده است به **اختیار** خود در جهت گناه استفاده کرده وبر بار گناهان خود می‌افزایند ← **الذین کفروا – نملی – نملی – مُهین** ← **سنت خاص**

استدراج ← بنابراین سنت خداوند علاوه بر مهلت، بر امکانات گمراهان می‌افزاید تا آنها به اختیار خود قدم به قدم از انسانیت فاصله گرفته و به **تدریج** به سوی هلاکت ابدی نزدیک شدند ← **الذین کذبوا – سنستدرجهم – أملی – متین**

امام صادق (ع) : اگر خداوند
- خیر بنده‌اش را نخواهد ← به او نعمت می‌دهد
- خیر بنده‌اش را بخواهد ← او را گوشمالی می‌دهد

سبقت رحمت بر غضب
- به لطف و مهربانی خداوند ← قرآن: پروردگار رحمت را بر خود واجب کرده است
- مثال: آموزش گناهان با توبه، آموزش با عمل نیک حفظ آبروی بنده، پذیرش عبادت اندک، رضایت سریع از کسی که طلب آمرزش کرده، تأثیر در ثبت گناه، چند برابر کردن عمل نیک
- حسنۀ ← **عشر** ، سیئۀ ← **الامثلها**

تاثیر رفتار در زندگی ← امام صادق (ع) : تاثیر نیکی در طول عمر ... ← **بالذنوب – الاجال – بالاحسان – بالاعمار**

قرآن: تأثیر نیکی یا بدی در رفتار خدا با جوامع (بعد اجتماعی این سنت)
اهل قری – إمنوا و اتقوا – برکات – کذبوا – فأخذناهم

درس هفتم : بازگشت

* بعد از شناخت خدا، حرکت برای کسب کمالات است با : - انجام واجبات - ترک محرمات
سبقت رحمت بر غضب

"فَأَمَّا الَّذینَ آمَنُوا بِاللّه وَ اعْتَصَمُوا بِهِ فَسَیُدْخِلُهُمْ فی رَحْمَةٍ مِنْهُ وَ فَضْلٍ وَ یَهْدیهِمْ إِلَیْهِ صِراطاً مُسْتَقیماً "
علّت — معلول

۱- "صراط مستقیم" همان بندگی خداوند است ← **"فَاعْبُدُوهُ هذا صِراطٌ مُسْتَقِیمٌ" ، "اعْبُدُونی هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِیمٌ"**
۲- ایمان به خدا و یاری از او ← بهره‌مندی از رحمت الهی و هدایت یافتن (توفیق الهی)

UPDF
WWW.UPDF.COM

* **توبه:** * توبه گناهان را از قلب خارج می‌کند و آن را شستشو می‌دهد، این عمل را **"پیرایش"** یا **"تخلیه"** گویند.

امیرالمونین (ع): **التوبۀ تطهر القلوب و تغسل الذنوب**

رسول خدا(ص): **التائبمن الذنب کمن لا ذنب له**
التائب من الذنب

انقلاب علیه خود:

۱. با پیروی از عقل **علیه** تمایلات ناپسند خود قیام کنیم

۲. با پیروی از **نفس امّاره** از فرمان الهی سرپیچی کنیم

- **توبه انسان**، به معنای برگشتن از گناه به سوی فرمانبرداری از خداوند و قرار گیری در دامن غفران الهی و بازگرداندن آرامش به قلب انسان
- **توبه خداوند**، به معنای بازگشت از عقوبت و عذاب به سوی لطف و آمرزش

نکات توبه:

۱- با توبه همه گناهان حتی شرک هم آمرزیده می‌شود.

"قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ"
مخاطب آیه — سبقت رحمت بر غضب — معلول — علّت

۲- توبه + ایمان + عمل صالح = تبدیل گناهان به حسنات

۳- توبه در جوانی آسان تر است. ← پیامبر (ص) : کسی نزد من **محبوب‌تر** از جوان توبه کار نیست

۴- در توبه همیشه باز است، اما توفیق توبه همواره میسر نیست.

۵- تکرار توبه، اگر واقعی باشد موجب محبوب‌تر شدن آدمی می‌شود. **"إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ"**
← زیرا می بیند چنین شخصی خداوند در قلبش است

* **حیله‌های شیطان**

۱- گناه کن بعد توبه کن ← وقتی پرونده اعمال سنگین شد ← آب که از سر گذشت، چه یک وجب، چه صد وجب

طمع ز فیض کرامت مبر که خلق کریم — گنه ببخشد و بر عاشقان ببخشاید

۲- **تسویف**
- امروز و فردا کردن
- بیشتر شامل جوانان است
- موجب عادت انسان به گناه می‌شود و پشیمانی قلبی نباشد

۳- حرکت تدریجی به سمت گناه (استدراج) ← قبح گناه از بین می‌رود

* اصلی‌ترین مرحله توبه **پشیمانی** است ← همراه با عبارت **"استغفار"**

مراحل تکمیلی توبه
- **عدم تکرار گناه**
  - اظهار ندامت ظاهری در حال انجام گناه استغفار را از بین می‌برد
  - امام رضا (ع) : **"الْمُسْتَغْفِرُ مِنْ ذَنْبٍ وَ يَفْعَلُهُ كَالْمُسْتَهْزِئِ بِرَبِّهِ"**
- **حق**
  - حق الله ← اطاعت و بندگی = توحید عملی ← **مهم‌ترین حق**
  - حق الناس
    - **مادی**
    - **معنوی** (مهمتر)
      - دروغ، غیبت، تهمت
      - بی‌حرمتی به پدر و مادر
      - گسترش فساد و تباهی
      - انجام رفتاری که سبب بدبینی دیگران به دین شود
    - **راه جبران** ← کسب رضایت ← **در اولویت**
      - دعا - صدقه

* **توبه اجتماعی** : اگر جامعه‌ای در برخی از ابعاد از مسیر توحید و اطاعت از خداوند خارج شود نیازمند بازگشت به مسیر توحید و اصلاح اجتماعی است، یعنی نیازمند توبه است. ← امر به معروف و نهی از منکر

نمونه‌هایی از گناهان اجتماعی: رباخواری، رشوه گرفتن، بی توجهی به عفاف و پاکدامنی، اطاعت از غیر خدا، ظلم کردن و ظلم‌پذیری

* بهترین زمان برای توبه جوانی است.

جوانی ← انعطاف‌پذیری و تحول و دگرگونی

پیری ← کم شدن انعطاف و تثبیت خوی و خصلت‌ها

UPDF
WWW.UPDF.COM

درس هشتم : احکام الهی در زندگی امروز

* **رمز رستگاری** ←تزکیه نفس است { با توبه آغاز می‌شود / با احکام تداوم می‌یابد } " قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا "

* عمل به احکام (زندگی دینی) تنها شیوه مطمئن و قابل اعتماد برای هر انسان خردمند و عاقبت اندیش است.

"أَفَمَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى تَقْوَى مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ أَمْ مَنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا جُرُفٍ هَارٍ فَانْهَارَ بِهِ فِي نَارِ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ"
۲ ۳ ۴

۱- بهترین بنای زندگی، عمل به احکام است ←کسانی که به دنبال تقوا و خشنودی خداوندند
۲- منظور کسانی هستند که عمل به امیال شخصی را بنای زندگی می‌گذارند
۳- تصویر قرآنی از عاقبت سهل انگاری در عمل به احکام
۴- سرانجام بیداد در برابر احکام

نکاتی در زمینه احکام

۱- میان نعمت‌های الهی در آخرت و انجام احکام دین ارتباط و هماهنگی دارد ←یک زندگی جدی و عزم قوی می‌خواهد ←برای کسی که به دنبال تمایلات نفس است امکان‌پذیر نیست.

۲- اگر جوامع بشری دچار انحراف شدند نمی‌شود اسلام مطابق با آن‌ها حکم کند ←با اینکه در هر دوره و زمانه‌ای قابل اجراست.

مثال ۱ : قوم لوط و خواسته‌های نامشروع آن‌ها

مثال ۲ : شراب و قمار ←میان اعراب قبل از اسلام نیز رایج بوده است.

"يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَ مَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا"
گناهان کبیره / برد غمارباز / علت حرمت شراب و غمار
سود شراب فروش

* با روی‌کار آمدن بنی امیه و بنی عباس شراب و قمار رواج یافت ←زشتی آن هیچ‌گاه فراموش نشد

* **علل حرمت غمار:** ۱- کار بیهوده است ۲- پول و ثروت مردم را در مسیری که فایده‌ای ندارد به‌کار می‌گیرد ۳- میان طرفین قمار، کینه ایجاد می‌کند ۴

مثال ۳ : ارتباط جنسی خارج از چارچوب شرع ←بازگشتی به دوران جاهلیت

نتایج: ۱. خانواده استحکام خود را از دست می‌دهد ۲. افزایش فرزندان تک سرپرست ← **گناه کبیره است**

"وَلَا تَقْرَبُوا الزِّنَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا"
حرمت زنا (معلول) / علّت

۳- خداوند نصیحت‌گر حقیقی مردم است (علّت) ←تابلوهای خطر را به ما نشان داده است تا مردم خطرات را بشناسند و از آن دوری کنند.(معلول)

- خداوند به ضررهای یک عمل نگاه می‌کند، نه دوست داشتن یا نداشتن ما

قرآن کریم: "و بسا چیزی را خوش نمی‌دارید و آن برای شما خوب است و بسا چیزی را دوست می‌دارید و آن برای شما بد است و خدا می‌داند و شما نمی‌دانید"

۴- هر دستور خداوند علت و دلیل خاص دارد ←**حکمت آن حکم**

- علم ما به احکام در مقابل خداوند ناچیز است ←زیرا خداوند وضع کننده‌ی احکام است.

- با فهمیدن حکمت یک حکم نمی‌توان به حکمت همه احکام پی برد.

* فرهنگ و تمدن امروز با بسیاری از دستورات دینی در تعارض است ←رعایت احکام را سخت کرده است

* اعتماد و عمل به احکام : - آگاهی بیشتر دیگران نسبت به اسلام ←دفاع از اسلام در صحنه عمل و زندگی

* **برخی از احکام الهی**

الف) عرصه فرهنگ و ارتباطات

۱- تولید فیلم ←(برای) اعتلای معارف اسلامی و تربیت دینی ←**مستحب، در شرایط ویژه واجب کفایی**

۲- تولید سایت ←(برای) اشاعه‌ی فرهنگ اسلامی مقابله با ابتذال اخلاقی ←**مستحب در مواردی واجب**

نکته : اینترنت و رسانه مهم‌ترین ابزارهای کشورهای سلطه‌گر هستند ←ضرورت عدم پذیرش سلطه رسانه‌ای ←نفی سبیل

۳- تولید فیلم و لوح و مجله و روزنامه ←(برای) گسترش فرهنگ اسلامی و مبارزه با تهاجم فرهنگ ←**عمل صالح، واجب کفایی، پاداش اخروی بزرگ**

۴- هر نوع موسیقی حلال و جایز است ←(به‌جز) موسیقی که شهوت را تقویت می‌کند مناسب مجالس لهو است = **حرام**

UPDF
WWW.UPDF.COM

۵- آلات موسیقی برای برنامه‌های فرهنگی ← **حلال و جایز است**

۶- لوح فشرده که موجب انحراف و فساد یا دربردارنده‌ی موسیقی لهو ← **حرام و از گناهان کبیره**

۷- مجالس شادی و جشن‌های محلی ← **جایز** ← (به‌قصد) صله رحم یا تبلیغ دین ← **مستحب**

ب) عرصه ورزش و بازی

۱- ورزش و بازی اگر به قصد آمادگی بیشتر برای انجام وظایف الهی باشد **مستحب** است.

۲- شرط بندی از امور زیان‌آور روحی و اجتماعی است و انجام آن **حرام** می‌باشد.

۳- اگر ورزش و بازی‌های ورزشی برای دورشدن افراد جامعه از فساد باشد فراهم کردن امکانات آن **واجب کفایی**

۴- کسانی‌که با همراه‌کردن دیگران موجب سلامت اخلاقی آنان در ورزش‌های دستِ جمعی می‌شوند از پاداش اخروی بهره مندند.

ج) عرصه اقتصاد

- تولید انبوه و مصرف فراوان ← سبک اقتصادی عصر حاضر که موجب: ۱. مصرف منابع ۲. تخریب محیط زیست

- ساختار اداری پر مصرف و کم بازده، وجود مشاغل کاذب، عدم استفاده صحیح از منابع ←تشدید آسیب مصرف‌گرایی در کشور

*** برخی عوامل رشد اقتصادی:**

۱- مدیریت اقتصاد به‌گونه‌ای که :

الف) استقلال اقتصادی و عدم سلطه بیگانگان (نفی سبیل) ب) عدالت و کاهش فقر ج) حرکت به‌سوی آبادانی و دوری از تجمل‌گرایی و دنیا زدگی

۲- روزی حلال که در تربیت فرزندان و اقتصاد کشور تأثیر دارد.

۳- دوری از ربا و شناخت احکام تجارت، پیش از انجام آن ←امام علی (ع)

۴- استفاده از کالای مرغوب تولید کشور

۵- اشرافی‌گری برخی مسئولین، فساد مالی و اداری ←**مهم‌ترین عامل عقب ماندگی اقتصادی است که موجب:**

الف) آثار منفی اقتصادی ب) بی‌اعتمادی عمومی ج) رواج تحلیل‌گرایی

مسئولین با اسوه قرار دادن خود برای دیگران و مردم با امر به معروف و نهی از منکر اقتصاد را سالم نگه دارند

۶- پیشرفت علمی و قناعت در استفاده از منابع

۷- جلوگیری از تخریب محیط زیست

۸- دوری از مدگرایی در مقابل افراد بی‌بضاعت

۹- عدم پذیرش سلطه اقتصادی بیگانگان (نفی سبیل)

۱۰- جلوگیری از ارتباط با رژیم صهیونیست ≠ **حرام است**

درس نهم : پایه‌های استوار

+ویژه انسانی‌ها+

*** گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام** ← تغییر نگرش انسان‌ها / تحول در شیوه زندگی فردی و اجتماعی

*** معیارهای تمدن اسلامی**

۱- توحید ←ابتدای دعوت پیامبر (ص) : "معبودی جز الله نیست تا رستگار شود"

۲- معاد ← فرا رفتن مردم از محدوده زندگی دنیا / انجام امور دنیوی در جهت سعادت اخروی

"مَنْ آمَنَ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ"

۳- ولایت مداری ← در جامعه اسلامی ← ولایت الهی حاکمیت داشته باشد / نظام اجتماعی بر پایه قوانین الهی باشد / انجام امور بر اساس دستورات الهی نه فعالیت‌های خودسرانه

ءامنوا – اطیعوا – اطیعوا

۴- عدالت طلبی: یکی از مهم‌ترین اهداف پیامبر **رسلاً – کتاب والمیزان – بالقسط**

وصف قرآنی: استفاده پیامبر از هر فرصتی برای ← تبعیض طبقاتی و برابری و مساوات

نمازگزاران ← تعیین حق معین در مال برای فقیران

تکذیب کنندگان ← دور کردن یتیمان از خود

برترین جهاد ← سخن حق علیه سلطانی ستمگر

UPDF
WWW.UPDF.COM

نکته: رفتار پیامبر و بیانات قرآن ← (رفع) زشت شمردن فاصله طبقاتی

۵- خانواده و زن ← یکی از اهداف مهم پیامبر (ص)
← عنصر اصلی آن ← احیای منزلت زن
ءایاته – من انفسکم ازواجاً – مودهٔ و رحمهٔ

نکته: آموختن اینکه منزلت زن به معنی بی‌بند و باری و... نیست ← (علّت) الگوی تمام عیار عفاف و حیا بودن خانواده پیامبر

۶- علم اندوزی
اولین آیاتی که بر پیامبر نازل شده است
نزول تدریجی آیات قرآن + تشویق‌های پیامبر ← شکستن سد جاهلیت
پیامبر (ص) : طلب علم بر هر مرد و زن مسلمان واجب است
یعلمون – لایعلمون – اولی الالباب

*** پیامبر (ص) :**

- کسانی که از آتش دوزخ در امان‌اند ← جویندگان علم
- پاداش شاگردی که برای تحصیل علم به خانه عالمی رفت و آمد کند در :
  هر گام ← ثواب و پاداش عبادت یک ساله عابد
  هر قدم ← ساخت شهر آبادی در بهشت برای او
  بر روی زمین که راه می‌رود ← زمین برای او طلب مغفرت می‌کند

نکته : از ویژگی های فرهنگ علمی دوره اسلامی عدم اختصاص تحصیل به طبقه یا قشری خاص بود

۷- تحول در روابط ملت ها

- ملاک روسای قبایل در ارتباط با یکدیگر قبل از اسلام
  ۱) منافع مادی ۲) به سلطه گرفتن قبایل
- رسول خدا صف بندی ها را از بین می برد ← تنها ۲ جبهه در مقابل هم هستند ← حق و باطل
- از مسلمان خواست پیوند برادری برقرار کنند.

" مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ ۚ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ"

۸- اعتدال در زندگی

- تلاش پیامبر (ص) بر پرورش کسانی که:

الف) هم از زیبایی های جهان آفرینش بهره می برند.

ب) هم با بندگی و راز و نیاز با خدا و پایبندی به اخلاق به تقرب الهی می رسند.

"وَمِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ"